

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ГОДИШЕН ОТЧЕТ • 1997

Издание на Българската народна банка
1000 София, пл. „Княз Александър Батенберг“ № 1
Телефон: 85-51
Телекс: 24090, 24091
Факс: 980 2425, 980 6493
Печат: Полиграфична база на БНБ

© Българска народна банка, 1998

Материалите и информацията, публикувани в
Годишния отчет на БНБ за 1997 г., могат да се
ползват без специално разрешение, единствено с
изричното позоваване на източника.

**Уважаеми г-н Председател
на Народното събрание!
Уважаеми госпожи и господа
народни представители!**

В съответствие с член 1, алинея 2 и член 51 на Закона за Българската народна банка ви представям отчета на банката за 1997 година.

Изминалата година бе белязана със значими за историята на българската финансова система събития.

Българската народна банка започна да функционира по правилата на Паричния съвет, като претърпя една от най-дълбоките институционални промени от създаването си през 1879 година. Изтеклата година бе разделена на два различни периода, чийто водораздел беше въвеждането от 1 юли на Паричния съвет. Представеният годишен отчет показва както радикалната промяна на банката през второто полугодие, така и приемствеността във функционирането на институцията.

През 1997 година се промени начинът на счетоводно отчитане, като се премина към Международните счетоводни стандарти. От 1 юли Българската народна банка публикува ежеседмично баланса на управление „Емисионно“ и ежемесечно баланса на управление „Банково“, което е продиктувано от изискванията за прозрачност при функционирането на Паричния съвет. За първа година финансовите отчети на БНБ, съставени по изискванията на Международните счетоводни стандарти и заверени от международната одиторска фирма KPMG, са приети за официален отчет на банката.

Настоящият годишен отчет на Българската народна банка акцентира върху промените в паричния и в банковия сектор. Анализът е направен на фона на тенденциите в световната икономика, на развитието на реалния сектор, на промените във фискалната област, както и на динамиката на платежния баланс и външния дълг.

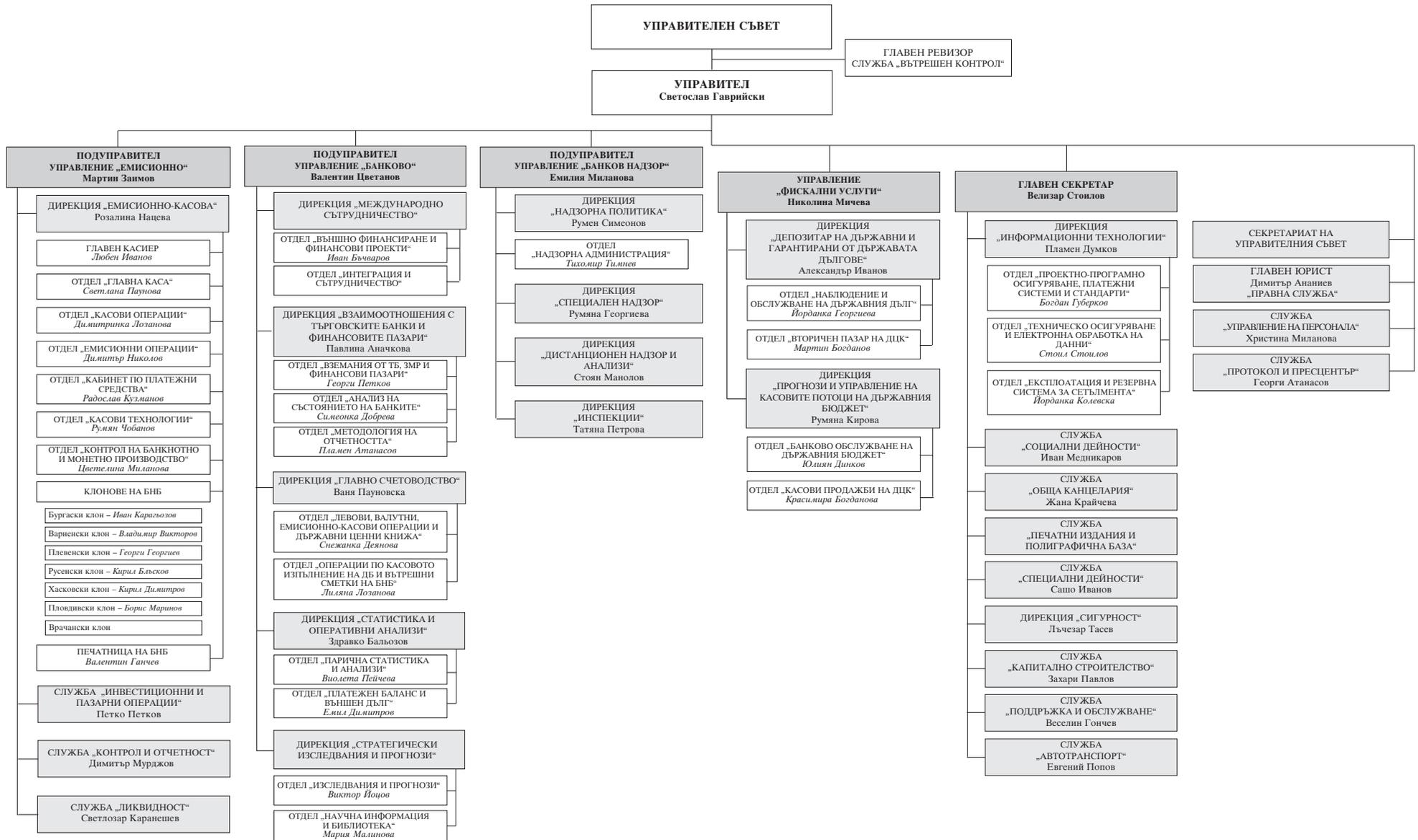
Управителният съвет на БНБ прие финансовите отчети и годишния отчет на банката на свое заседание на 28 април 1998 година.

Светослав Гаврийски
Управител на Българската
народна банка

Организационна структура на БНБ

(април 1998 г.)

Ръководство на Българската народна банка през 1997 г.

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

Светослав Гаврийски

Мартин Заимов

Емилия Миланова

Валентин Цветанов

Румен Аврамов

Гарабед Минасян

Георги Петров

Ръководство на Българската народна банка до 1 юли 1997 г.

ПЛЕНАРЕН СЪВЕТ

Любомир Филипов
Венцеслав Димитров
Георги Петров
Деян Попов
Ганчо Ганчев
Димитър Димитров
Пламен Илчев
Евгени Узунов
Здравко Бальозов
Николина Мичева
Андрей Николов
Лена Русенова
Димитър Костов

УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ

Любомир Филипов
Димитър Димитров
Пламен Илчев
Евгени Узунов
Здравко Бальозов
Николина Мичева
Андрей Николов
Лена Русенова

Абревиатури

БВД	– брутен външен дълг
БВП	– брутен вътрешен продукт
БИСЕРА	– Банкова интегрирана система за електронни разплащания
БМР	– Банка за международни разплащания, Базел, Швейцария
Г-24	– групата на 24-те индустриално развити страни
Г-7	– Великобритания, Германия, Италия, Франция, Канада, САЩ и Япония
ДБ	– държавен бюджет
ДВ	– Държавен вестник
ДДС	– данък върху добавената стойност
ДОО	– Държавно обществено осигуряване
ДФРР	– Държавен фонд за реконструкция и развитие
ДЦК	– държавни ценни книжа
ЕБВР	– Европейската банка за възстановяване и развитие
ЕИБ	– Европейската инвестиционна банка
ЕС	– Европейски съюз
ЗБНБ	– Закон за БНБ
ЗДБ	– Закон за държавния бюджет
ЗДЗВСТБ	– Закон за държавна защита на влогове и сметки в търговските банки, за които БНБ е открила производство по несъстоятелност
ЗИДЗДБ	– Закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет
ЗМР	– задължителни минимални резерви
ЗУНК	– Закон за уреждане на необслужваните кредити, договорени до 31 декември 1990 г.
ИИЦ на МФ	– Информационно-изчислителен център на Министерството на финансите
КДБ	– консолидиран държавен бюджет
МВФ	– Международен валутен фонд
МСС	– Международни счетоводни стандарти
МФ	– Министерство на финансите
НФ	– национален фонд
НЕК	– Национална електрическа компания
НСИ	– Национален статистически институт
ОББ	– Обединена българска банка
ОблНС	– областни народни съвети
ОбНС	– общински народни съвети
ОДС	– Обединени демократични сили
ОИСП	– Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОЛП	– основен лихвен процент
ПКБ	– „Професионална квалификация и безработица“
ПМС	– постановление на Министерския съвет
РБ	– републикански бюджет
РМД	– работническо-мениджърски дружества
СБ	– Световна банка (Международна банка за възстановяване и развитие)
СВОЧ на ТПК	– Съвет за взаимно осигуряване на членовете на трудово-производителните кооперации
СИБ	– Съвет за икономическа взаимопомощ
СПТ	– специални права на тираж
ТБ	– търговски банки
ЦЕФТА	– Централноевропейска зона за свободна търговия
ЦРБ	– централен републикански бюджет
FESAL	– Заем от Световната банка за реструктуриране на финансовия и реалния сектор
FLIRB	– облигации с първоначално намалени лихви
FOB	– free on board

Съдържание

I.	От парична политика към Паричен съвет	
1.	Предистория на въвеждането на Паричния съвет _____	11
2.	Корените на финансовия крах _____	12
3.	Характерни черти на Паричния съвет _____	12
4.	Специфика на Паричния съвет в България _____	13
5.	Първи резултати от стабилизацията след въвеждането на Паричния съвет _____	14
II.	Развитие на световната икономика и финанси	
1.	Обзор и глобални тенденции в развитието на световната икономика _____	17
2.	Развити страни _____	18
3.	Страни в преход към пазарна икономика _____	20
4.	Европейски страни с Паричен съвет _____	22
III.	Развитие на българската икономика през 1997 г.	
1.	Брутен вътрешен продукт _____	25
2.	Цени _____	28
3.	Заетост и безработица _____	32
4.	Доходи и разходи на населението _____	33
5.	Приватизация и структурна реформа _____	36
6.	Външна търговия _____	37
7.	Платежен баланс _____	39
8.	Външен дълг и дългови индикатори _____	42
9.	Фискален сектор _____	45
10.	Монетарен сектор _____	61
IV.	Управление на валутния резерв и емисионна дейност	
1.	Структура на валутния резерв и покритие на паричните задължения на БНБ _____	73
2.	Емисионно-касова дейност _____	76
V.	Финансови пазари и ликвидност	
1.	Междубанков паричен пазар _____	81
2.	Пазар на ДЦК _____	82
3.	Валутен пазар _____	83
4.	Валутен курс _____	84
5.	Лихвени проценти по операциите на търговските банки _____	86
6.	Задължителни минимални резерви _____	88
7.	Рефинансиране на търговските банки _____	91
8.	Платежна система и сетълмент _____	92
VI.	Банков сектор и банков надзор	
1.	Банков сектор _____	95
2.	Банков надзор _____	109
3.	Промени в регулациите по надзора _____	111

VII. Организационна структура на БНБ	
1. Организационна структура на управление „Емисионно“	115
2. Организационна структура на управление „Банково“	116
3. Организационна структура на управление „Банков надзор“	116
4. Организационна структура на управление „Фискални услуги“	117
VIII. Финансови отчети на БНБ	
1. Годишен счетоводен отчет	121
Доклад на одиторите до БНБ	123
Изложение на отговорностите на УС на БНБ	124
Баланс на БНБ към 31 декември 1997 г.	125
Отчет за приходите и разходите	126
Отчет за паричния поток	127
Бележки към годишния счетоводен отчет	128
2. Отчет по изпълнението на бюджета на БНБ	140
Приложения	143

**I. От парична политика към
Паричен съвет**

От 1 юли 1997 г. в България бе въведена нова парична система, основаваща се на принципите на Паричен съвет. Българската народна банка претърпя една от най-дълбоките институционални промени от създаването си през 1879 г.

1. Предистория на въвеждането на Паричния съвет

В края на 1996 г. и началото на 1997 г. българското стопанство преживя невиджана по мащабите си финансова криза. Страната бе въввлечена в разрушителна хиперинфлация и рязко обезценяване на националната валута. Само през февруари 1997 г. растежът на цените (измерен чрез индекса на потребителските цени) достигна 243%, а левът се обезцени 2 – 3 пъти спрямо долара. Икономиката бе повсеместно натурализирана и доларизирана. Валутният резерв на страната спадна до критичните нива под 400 млн. щ. д. (без монетарното злато). Появи се реална опасност от спиране обслужването на външния дълг. Вътрешният държавен дълг бе до голяма степен монетизиран. Населението бе обхванато от банкова паника, а една четвърт от банковата система бе подложена на ликвидация. В тези условия БНБ изгуби окончателно контрол върху паричното предлагане и валутния курс. Основните инструменти на паричната политика престанаха да въздействат върху банковата и паричната система.

В края на 1996 г. икономическата криза прерасна в *политическа*. Тя бе разрешена с подписването на Декларацията за спасение на България и споразумението между политическите сили, предвиждащо провеждането на предсрочни парламентарни избори. Изясняването на политическата обстановка спомогна за стопяване на рисковите премии върху валутния курс и лихвените проценти. На 12 февруари новоизбраният президент назначи служебно правителство, чиито първи стъпки бяха насочени към овладяване на валутния курс и инфлацията и осигуряване финансирането на бюджетния дефицит. Изборите през април бяха спечелени от коалицията Обединени демократични сили, която формира кабинет с ясна програма за бързи и радикални икономически реформи.

Категорично декларираните намерения за промени бяха навременно и осезаемо подкрепени от МВФ. През април 1997 г. бе сключено стабилизационно споразумение с МВФ, замислено като финансова опора на предстоящото въвеждане на Паричен съвет в България. През предходните месеци необходимостта от Паричен съвет, както и от радикални мерки по стабилизация на финансовата система беше вече получила широка обществена и политическа подкрепа. Всичко това позволи *още преди* законодателното регламентиране на принципите на Паричния съвет повечето държавни институции, включително БНБ, да започнат де факто да функционират по неговите правила.

2. Корените на финансовия крах

Стабилизационните мерки от началото на 1991 г. се проваляха няколко пъти, защото беше игнорирана *необходимостта от радикална и системна структурна реформа*. В края на 1996 г. страната стигна до финансов крах.

Реалният сектор хронично трупаше загуби поради слабата финансова дисциплина на предприятията и доминиращата държавна собственост. Приватизацията беше бавна и нерешителна. Неразвитата институционална среда допринасяше за ниската ефективност на производството. Липсата на ясни права на собственост водеше до постоянен трансфер на активи и пасиви без реална стопанска дейност. Скритата икономика доби внушителни размери.

Банковата система бе декапитализирана. Тя се превърна в трансмисионен механизъм за прехвърляне загубите от реалния сектор към бюджета и домакинствата. Поради ниска ефективност на банковия надзор бяха натрупани лоши кредити и в новосъздадените частни банки. Във финансовото посредничество се появиха пирамидални структури.

Държавният бюджет бавно се реструктурираше и продължаваше да изпълнява редица несвойствени му социални функции, наследени от плановото стопанство. Данъчната събираемост бе ниска, бюджетният дефицит – хроничен и държавата постоянно имаше проблеми с обслужването на превръщащия се в неконтролируем вътрешен дълг.

Политиката на БНБ бе подчинена на приоритетите на бюджета и изпълнителната власт, като постоянно (пряко или косвено) покриваше загубите във фискалната и финансовата сфера чрез парична емисия. Търговските банки бяха систематично рефинансирани в очакване, че могат да се избегнат социалните и политическите последици от един банков крах. Паричните инструменти и паричното предлагане загубиха действеността си. Валутната политика не почиваше на ясна логика и водеше до изчерпване на валутния резерв. Липсата на *доверие* в паричните власти присъстваше през всички изминали години.

Реструктурирането на *външноикономическите връзки* на страната също вървеше бавно. Въпреки натрупания външен дълг не бе направено достатъчно за отварянето на икономиката и за привличане на чуждестранни инвестиции. В банковата система присъствието на чуждестранните банки бе ограничено.

Негативният тренд на икономическо развитие трябваше да бъде пречупен. Нужно бе *ново начало*. Това не можеше да стане без радикална промяна в използваните до този момент котви на стабилизация, инструменти на макроикономическа политика и в съществуващите финансови и стопански институции. Като неизползвана до момента стабилизационна котва (чрез фиксиран валутен курс), като набор от нови инструменти и най-вече като принципно нова парична система Паричният съвет бе възможно най-мощното и радикално решение.

3. Характерни черти на Паричния съвет

Паричният съвет е *отказ от парична политика*. Централната банка не рефинансира търговските банки, не финансира бюджета и престава да провежда валутна политика и политика на открития пазар. Не съществуват вътрешни източници за нарастване на резервните пари (заеми за банковата система и правителството). Техен единствен източник остава външният сектор. Динамиката на паричната база се обвързва автоматично с тази на *платежния баланс*.

Самата централна банка е поставена при твърди бюджетни ограничения. Източници на нейните приходи са единствено доходите от активите на Паричния съвет. Инфлационният компонент на сенъоража се елиминира.

Паричният съвет е *правило*, според което резервните пари са напълно *покрити* с високоликвидни валутни активи. Валутният курс е *фиксиран* към избрана валута. Централната банка се ангажира безусловно и неограничено да обменя националната валута срещу резервната по приетия курс.

Възлово значение за равновесието на икономиката придобива *фискалната сфера*. Стопанските агенти са поставени при твърди бюджетни ограничения. При ниска инфлация и при фиксиран курс икономиката се уравновесява чрез параметрите на реалния сектор – обемите на производството и заетостта – и чрез свободните колебания на лихвения процент. Приватизацията и отварянето на икономиката се превръщат в императив.

Динамиката на ликвидността в икономиката се определя от състоянието на *междубанковия пазар* и формираните там лихвени проценти. Развитие на финансовите пазари става задължително условие за успешното функциониране на Паричния съвет.

4. Специфика на Паричния съвет в България

България избра за резервна валута *германската марка* (а от 1 януари 1999 г. – *еврото*). Този избор е стратегически. Той отговаря на волята на България за приобщаване към Европа и значително улеснява очертаващото се в перспектива присъединяване на страната към Европейския съюз и Европейския паричен съюз.

Равнището за фиксиране на лева (1000 лева за 1 герм. марка) бе определено удачно. То отразяваше структурното състояние на българското стопанство и позволи да се избегне бързото надценяване на националната валута.

От институционална гледна точка БНБ бе разделена на управление „Емисионно“ и управление „Банково“, които съставят собствени баланси. В баланса на управление „Емисионно“ се отразява дейността на Паричния съвет (най-ликвидните активи и пасиви), докато управление „Банково“ поема останалите функции на класическа централна банка с изключение на банковия надзор.

Връзката между двете управления се осъществява от остатъчния *депозит* (излишъка на валутните резерви над резервните пари и някои други пасиви на управление „Банково“ в управление „Емисионно“). Този депозит представлява положителната нетна стойност на Паричния съвет и е източник за евентуална намеса от страна на БНБ (кредитор от последна инстанция) при възникване на *системна криза* в банковия сектор. Критериите за възникване на такава криза и условията за кредитиране са формулирани със специална наредба на БНБ. БНБ публикува всяка седмица баланса на управление „Емисионно“ и всеки месец на управление „Банково“, гарантирайки пълна *прозрачност* на движението на техните активи и пасиви.

Характерна особеност на българския Паричен съвет е възможността БНБ да отпуска кредити на правителството единствено срещу покупка от МВФ на специални права на тираж (чл. 45 от Закона за БНБ).

БНБ постави като своя основна задача модернизиранието на банковия надзор и стриктното следене състоянието на банковата система. Централната банка продължава да изпълнява функциите на *фискален агент* на правителството, обслужвайки касовото изпълнение на държавния бюджет и пазара на ДЦК.

Управителният съвет на БНБ се състои от 7 души, като освен Управителя и тримата подуправители (избрани от Народното събрание) в него са включени и трима независими експерти, назначени от президента. Мандатът им е 6 години, изтичащ стъпаловидно. С тези разпоредби се цели осигуряване на приемственост и независимост в управлението на БНБ.

5. Първи резултати от стабилизацията след въвеждането на Паричния съвет

Непосредствено след въвеждането на Паричния съвет в *монетарния сектор* се появиха положителни промени. В резултат от овладяването на инфлацията започна да се възвръща доверието в българската валута. Лихвените проценти значително се понижиха. Наблюдаваше се монетизиране на икономиката, като паричните агрегати растяха в реално изражение. Темпът на левовия компонент на паричната маса изпревари съществено този на валутния. Паричният мултипликатор намалea значително. Относителното тегло на частния сектор в структурата на вътрешния кредит нарасна. Домакинствата за пръв път през последните години получиха реален достъп до кредитния пазар.

Фискалният сектор се превърна в критично звено за определяне на общата ликвидност в икономиката. Бюджетният дефицит се сви под влияние на ниските лихвени плащания и подобрената данъчна събираемост. За пръв път значително се разшири обемът на нелихвените разходи. Приватизацията стана важен източник на неинфлационно финансиране на бюджета. Забелязват се положителни тенденции в структурата на финансиране на дефицита: удължи се матуритетът на ДЦК, увеличиха се както книгата с фиксиран доход, така и деноминираниите в левове. Предшествалата въвеждането на Паричния съвет хиперинфлация „изми“ левовия компонент на вътрешния дълг. В момента на въвеждане на Паричния съвет натрупаният дълг на МФ към БНБ бе реструктуриран, като техните взаимоотношения бяха изчистени и поставени върху нови и ясни начала.

В *банковия сектор* се забелязва осезаема промяна в поведението. Банките станаха значително по-внимателни и консервативни. Осъществена беше първата мащабна приватизационна сделка. Особено се акцентира върху присъствието на чуждестранни банкови институции, което намалява системния риск в икономиката.

Самата *БНБ* бе поставена в условията на твърди бюджетни ограничения. Тя предприе стъпки за съкращаване на своите разходи, включително и на персонала си.

Платежният баланс показва положителна динамика. Текущата и капиталовата сметка през 1997 г. са с положителни салда. Наблюдава се известно пренасочване на търговските трансакции към германската марка. Валутните резерви на страната устойчиво растат. България обслужва редовно външния си дълг. Доверието към страната се възвръна, доказателство за което бе повишаващата се цена на българските облигации по външния дълг.

Финансовата стабилизация през второто шестмесечие на 1997 г. е неоспорим факт.

Но тя е само необходимо, не и достатъчно условие за *икономически растеж*. Нужни са бързи и всеобхватни структурни реформи, без които успехът на Паричния съвет не може да бъде трайно закрепен.

II. Развитие на световната икономика и финанси

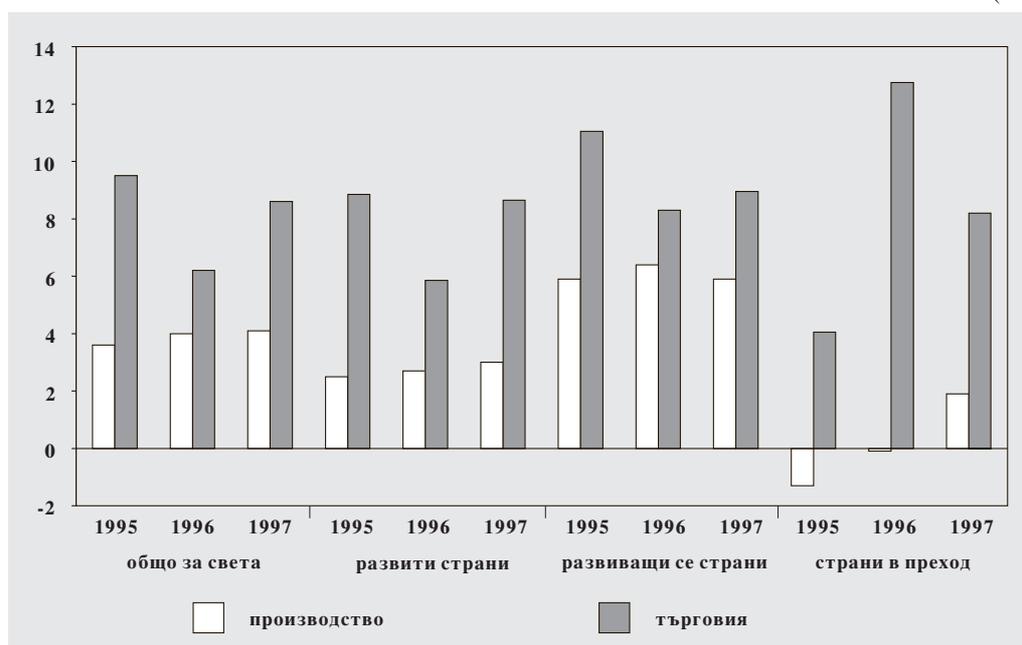
1. Обзор и глобални тенденции в развитието на световната икономика

По предварителни данни през 1997 г. световната икономика отбеляза ускоряване на растежа до 4.1%. Развитите държави постигнаха растеж, оценен на 3%, като продължение на тенденцията от няколко години насам. Достигането на стойности, близки до потенциалния темп на растеж, е доказателство за възстановяване на дългосрочната тенденция в глобален мащаб. Отново над средния бе растежът на икономиките в новоиндустриализираните държави от Азия и в развиващите се страни. В резултат на предприетите структурни реформи и институционални промени страните в преход за пръв път от 1989 г. насам показаха скромен положителен темп на растеж, оценен на 1.9%. Световната търговия (измерена чрез показателя за стокообмен) също нарасна спрямо предходната година с 8.6%.

Според прогнозите на международните финансови институции през 1998 г. в световното стопанство ще бъде отбелязан прираст от 3.5%, като за развитите индустриални държави той се оценява на 2.5%, за развиващите се – 4.9% и за страните в преход – 3.4%. Очакванията са за леко забавяне темповете на разширяване на международната търговия до 6.2%. Развитите държави се очаква да повишат размера на износа с 5.8% и на вноса с 6.1%. За развиващите се страни стойностите на тези показатели са съответно 7.7% и 6.7%. Налице е известно забавяне в прогнозните темпове на растеж на стокообмена поради валутната криза в Югоизточна Азия и влошаването на условията за търговия.

ДИНАМИКА НА ПРОИЗВОДСТВОТО И ТЪРГОВИЯТА

(%)

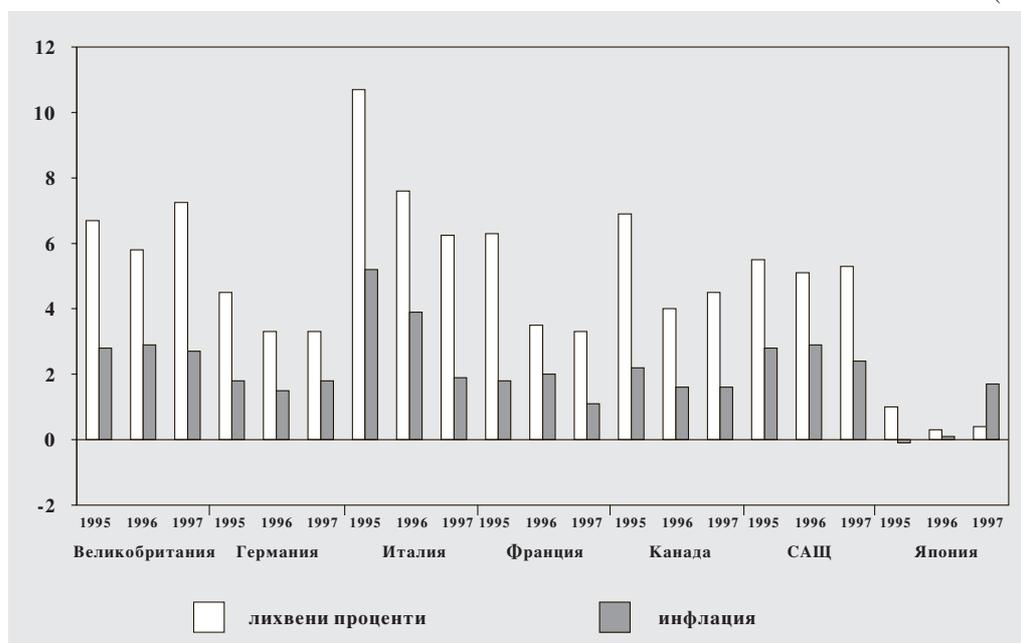
Източник: МВФ.

2. Развити страни

През 1997 г. развитите страни ускори темповете на растеж и достигнаха 3% прираст на производството, което е с 0.3 пункта повече от предходната година. Инфлацията от 2% през 1996 г. спадна до 1.7% поради благоприятното въздействие на ниските международни цени на петролните продукти. Безработицата също показва спад от 7.3% до 7.1%. Прогнозите за 1998 г. предвиждат забавяне на растежа до 2.5%, спад в безработицата до 7% и слабо повишаване на инфлацията до 2.1%. Това предопределя и очаквания за незначително повишаване на лихвените проценти. Данните за 1997 г. показват намаляване размера на бюджетните дефицити средно с 1 процентен пункт и постигане на 1.6% спрямо размера на БВП. Прогнозната оценка на този показател за 1998 г. показва намаляване с 0.2%.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ* КЪМ КРАЯ НА ГОДИНАТА И ГОДИШНА ИНФЛАЦИЯ В СТРАНИТЕ ОТ Г-7

(%)

* За Великобритания, Германия и Франция – репо лихва, а за Италия, Канада, Сащ и Япония – скотов процент.
Източник: МВФ, Дойче Бундесбанк.

Европейски съюз

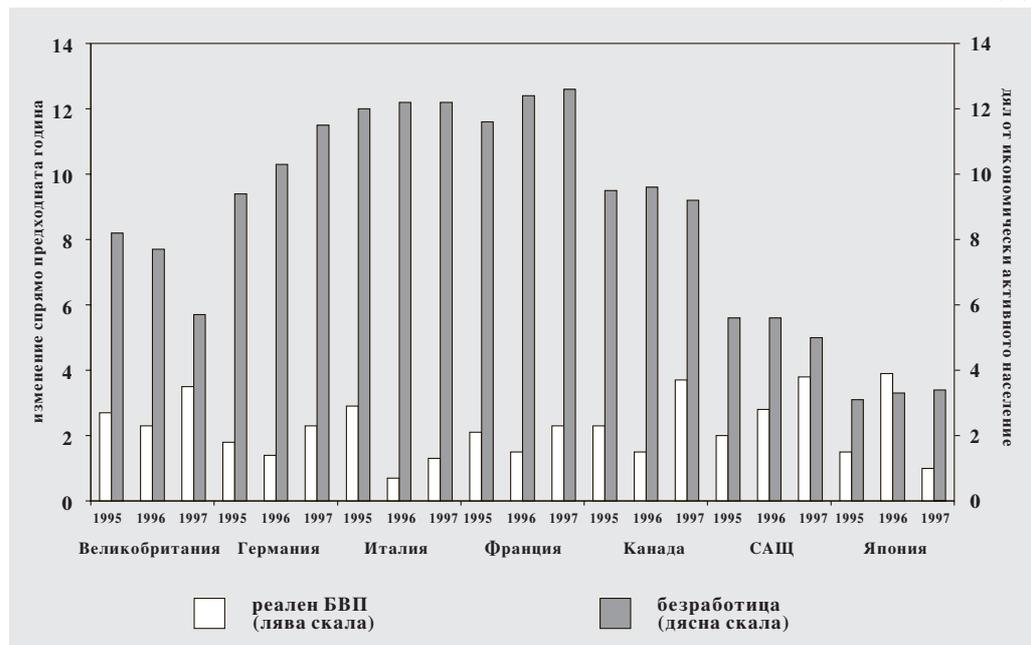
През 1997 г. страните от Европейския съюз постигнаха растеж от 2.6%, който е с 0.9 пункта повече от предходната година, но е по-нисък от показателя за САЩ и Канада. Относително по-висок от очаквания бе растежът във Великобритания (3.5%) независимо от повишаването през лятото на лихвените проценти и скъпата британска лира. Прогнозата за 1998 г. за ЕС като цяло показва слабо покачване на производството до 2.7%. Инфлацията отбеляза спад от 2.5% за 1996 г. до 1.9% през 1997 г., а очакванията за 1998 г. са за леко покачване до 2.1%. Болезненият проблем за съюза си остава високата безработица. През 1997 г. средната ѝ стойност спадна с 0.3 пункта до 11.1%, но бе отбелязано увеличение във Франция (с 0.2%), в Италия (с 0.1%) и в Германия (с 1.2%). За 1998 г. се прогнозира спад на безработицата средно за ЕС до 10.8%. Решимостта на правителствата от ЕС да се справят с безработицата и структурните фискални проблеми е ключът за постигане на бъдещ устойчив растеж.

От гледна точка на възможностите за експорт прогнозните данни за развитието на БВП на общността като основен наш външнотърговски партньор са благоприятни. В положителна посока се очаква да повлияе и прогнозира-

ното нарастване на вноса в основните ни външотърговски партньори Германия, Франция и Италия.

РЕАЛЕН БВП И БЕЗРАБОТИЦА В СТРАНИТЕ ОТ Г-7

(%)

Източник: МВФ.

Германия

През 1997 г. германската икономика продължи да следва очерталата се през предходните три години тенденция към бавен и неустойчив растеж. Измерен по съпоставими цени спрямо 1996 г., БВП за 1997 г. бе с 2.5% по-висок, което съвпадна с предварителните очаквания. Въпреки че вътрешното търсене не нарасна с очакваните 2%, а едва с 1%, запазването темпа на растеж се дължеше на увеличаването на експорта с 11.3%, дължащо се до голяма степен на поевтиняването на марката спрямо основните конвертируеми валути. Този факт показва, че растежът на германската икономика е уязвим от външни фактори.

Сред компонентите на вътрешното търсене потреблението отбеляза прираст от 0.5%, а инвестициите в нови сгради намаляха с 2.5%. Единствено показателят за инвестициите в нови машини и оборудване се повиши с 4.5%, както и този за потреблението на правителствения сектор (с 1.3%).

За германската икономика 1997 г. бе белязана с постигане на най-високата безработица за периода след Втората световна война. Продължавайки тенденцията към нарастване, тя достигна в края на 1997 г. 4.5 млн. души, или 11.8% от икономически активното население. Това автоматично доведе до безпрецедентно нарастване на обезщетенията за социално осигуряване – проблем, който оказва негативен натиск върху бюджетния дефицит. В голямата си част тази висока безработица е пряк резултат от процеса на реструктуриране, обхванал германската икономика от 1990 г. насам.

Очакванията за развитие през 1998 г. са за бавен експортно ориентиран растеж с темп около 2.6%.

Износът през 1998 г. ще продължи да нараства (до 8%) дори при липса на очаквания за бъдещо по-сериозно обезценяване на германската марка. Предвижда се увеличаване на вътрешното търсене с 1.8% най-вече поради повишаване на потреблението (вследствие по-големите реални доходи на домакинствата) и инвестициите в машини и оборудване с 8% (поради продължаващия възходящ тренд на печалбите и по-пълното натоварване на производствените мощности). Този растеж може да бъде подкопан от липсата на структурни реформи и традиционната несигурност на мениджърите в години на из-

бори. Инфлацията се предвижда да нарасне с 2%, но последните данни за 1997 г. показват забавяне на темпа и независимо от повишената ставка по ДДС, което може да доведе до корекция надолу в прогнозата.

Експортният растеж е уязвим за външни шокове, като например кризата в страните от Югоизточна Азия. Според предвижданията тя ще доведе до свиване на потенциалния БВП с 0.2% при реалистичен сценарий за нейното развитие.

САЩ

За САЩ 1997 г. бе поредната година, в която икономиката отбеляза устойчив растеж. Бяха достигнати 3.8% прираст на БВП – най-високата стойност от времето на президента Рейгън насам. Експанзията продължава вече почти седем години. Безработицата е в най-ниската си точка от 25 години. Темпът на инфлацията също спадна и през 1997 г. достигна 2.4%. Опасенията, че икономиката работи на ръба на възможностите си и страховете от увеличаване на инфлацията станаха причина през март Федералният резерв да предприеме увеличаване на краткосрочните лихвени проценти до 5.5 на сто. Предвижданията за 1998 г. показват продължаващ растеж при висока заетост и ниска инфлация. Поради кризата в Югоизточна Азия експанзията ще се ограничи до 2%, инфлацията ще запази темпа си от 2.4% или леко ще спадне до 2.2% и вероятно няма да се наложи повторно повишаване на лихвените проценти поради опасения от прегряване на икономиката. Безработицата се очаква да остане на равнище от 4.7%.

В резултат на дълго продължилата експанзия на икономиката за фискалната¹ 1997 г. бе постигнато свиване на бюджетния дефицит от 290 млрд. щ. д. през 1992 г. до 22 млрд. щ. д. В прогнозите на правителството за фискалната 1999 г. се предвижда формиране на неголям бюджетен излишък за пръв път от 1969 г. насам.

Япония

От средата на 1997 г. най-значителна сред индустриалните държави бе промяната на икономическите условия в Япония, въпреки че данните от края на 1996 г. и началото на 1997 г. показваха положителна тенденция към преодоляване продължителното забавяне в темповете на растеж. През второто тримесечие на 1997 г. БВП спадна с 2.8% поради свиването във вътрешното търсене, причинено от въведените през април по-големи косвени данъци върху потреблението. През последните месеци то частично се възстанови и, съчетано със стабилното външно търсене, спомогна за постигането на годишен растеж от 1%, който все пак бе по-нисък от прогнозирания с 1.7%. Така тенденцията към неустойчиво нарастване на японското производство продължи. Освен от слабостта на вътрешното търсене бъдещият растеж е поставен под въпрос поради неблагоприятното влияние на кризата в Югоизточна Азия, а също и вследствие съмненията в стабилността на финансовата система, засилили се след последните фалити през ноември. Очакванията са, че прокламираните мерки на правителството за стимулиране на растежа и заздравяване на финансовата система ще имат благоприятен ефект.

3. Страни в преход към пазарна икономика

През 1997 г. страните от тази група за първи път от началото на прехода отбелязаха общ растеж, оценяван на 1.9%. Над средния бе растежът в Полша, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Словакия, Хърватско. По-бавен бе той в Чехия и Словения, а Румъния и Русия отбелязаха спад съответно с 6.6% и 0.4%.

Страните от Централна Европа, постигнали висока степен на завършеност на предприетите структурни реформи, продължават тенденцията към ус-

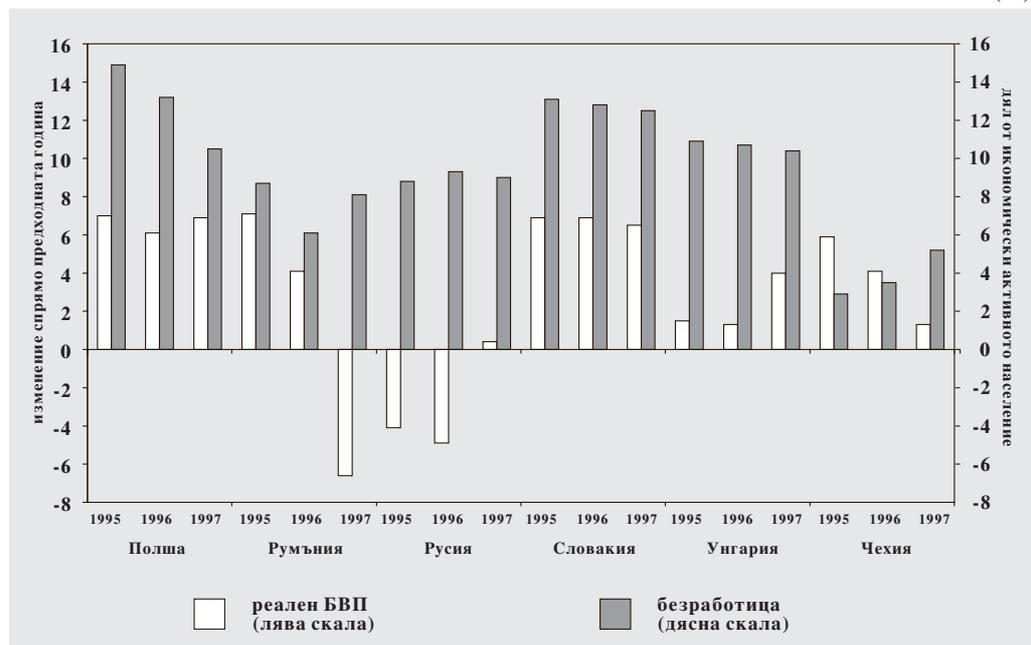
---

¹ Фискалната година в САЩ завършва през септември.

тойчив икономически растеж, съпроводен с умерена инфлация и продължаваща бърза интеграция в световната стопанска система.

РЕАЛЕН БВП И БЕЗРАБОТИЦА В СТРАНИТЕ В ПРЕХОД

(%)

Източник: БМР.

Унгария преодоля ефекта от проведената през 1995 г. стабилизационна политика и постигна висок експортно ориентиран растеж от 4%. Освен експортната активност експанзията бе резултат и от нарастването на инвестициите с почти 11%. Въпреки бързото номинално увеличение на заплатите инфлацията остана в рамките на прогнозираната поради подобряването на производителността на труда. Прогнозите за 1998 г. са за 5% растеж, спадане на инфлацията до 14.5% и запазване на заетостта.

Чехия, сочена доскоро като пример за успешен пазарен преход, бе споелтяна от валутна криза, пряко причинена от липсата на навременни и адекватни мерки срещу непрекъснато увеличаващия се дефицит по текущата сметка на платежния баланс. От друга страна, резултатите от масовата приватизация започнаха да се превръщат в сериозна пречка пред индустриалното реструктуриране, а обвързването на приватизираните предприятия с банките създаде за последните голям относителен дял на необслужвани кредити. Прогнозите за текущата година сочат незначително засилване на растежа, свиване на дефицита по текущата сметка и увеличаване на безработицата.

Полша постигна висок растеж (6.9%), породен от вътрешното търсене, с акцент върху нарасналите инвестиции с над 25% и увеличеното със 7% частно потребление. В резултат от изоставането в средата на годината на обвързания валутен курс на златата и повишаването на лихвените проценти се постигна постепенно свиване на дефицита по текущата сметка. Прогнозата за 1998 г. е леко забавяне в темповете на растеж.

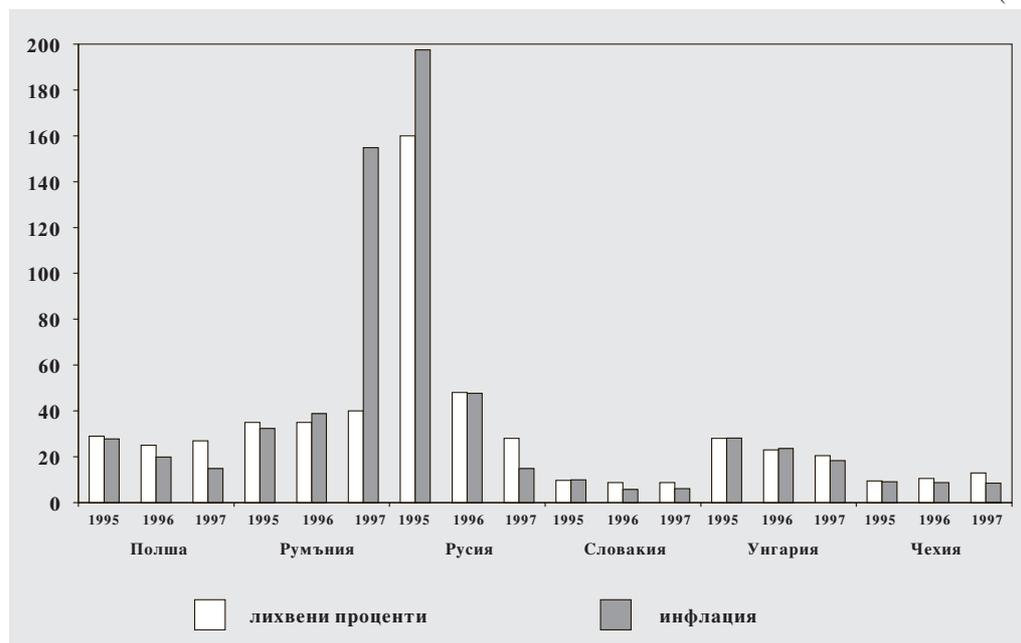
Поради относително ниския дял на страните от Централна Европа във външнотърговския ни обмен България все още не използва достатъчно активно благоприятното развитие на икономическата среда в тези държави. Вероятно след приемането ни в ЦЕФТА външнотърговската активност на България с тях ще се засили.

Русия успя през 1997 г. да преустанови тенденцията от изминалите седем години към непрекъснат спад в БВП и отбеляза незначителен растеж от 0.4%. Той се дължи на неголямо увеличение на частното потребление вследствие нарастването на реалните доходи. От друга страна, бе регистриран спад

в инвестициите и свиване на търговския излишък. Освен това трябва да се отбележат трудностите на руското правителство през 1997 г. да акумулира планираните данъчни постъпления, което стана причина за висок бюджетен дефицит (8% от БВП), финансиран чрез увеличаване на вътрешните и външните задължения. През 1998 г. се очаква умерен растеж от 1% при оптимистични предвиждания за развитие на бюджетната криза и спад на лихвените проценти. От гледна точка на българския износ през тази година ситуацията в Русия ще бъде благоприятна поради очаквания за увеличаване на вноса с 4%.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ* КЪМ КРАЯ НА ГОДИНАТА И ГОДИШНА ИНФЛАЦИЯ ЗА СТРАНИТЕ В ПРЕХОД

(%)

* За Полша, Румъния, Русия и Унгария – лихвен процент на централната банка по рефинансиране на търговските банки, за Чехия и Словакия – скотов лихвен процент на централната банка.

Източник: БМР.

4. Европейски страни с Паричен съвет

През 1997 г. *Естония* постигна значителен растеж от 10%, което я нарежда на първо място сред страните в преход. При това инфлацията остана ниска (11.2%) в сравнение със средната за тази група държави. Заежостта се повиши, нарасна и външнотърговската активност. Експанзията е плод на по-голямото вътрешно търсене при отрицателна текуща сметка на платежния баланс. Фиксираността към германската марка също се оказа благоприятен фактор. Прогнозите за 1998 г. са за забавяне темповете на растеж, задържане на инфлацията и плавно намаляване на пазарните лихвени проценти.

Литва постигна най-голям прираст на БВП (6%) от въвеждането през 1992 г. на Паричен съвет. Регистриран е забележителен успех в обуздаването на инфлацията, която бе сведена до 8.9% при 24.6% за 1996 г. Единствено данните за текущата сметка на платежния баланс показват нарастване на дефицита. През 1998 г. се прогнозира забавяне в темповете на растеж. След постигнатата стабилизация в Литва бе приета четиригодишна програма за преминаване към внимателна парична политика при запазване на фиксирания курс на литата.

III. Развитие на българската икономика през 1997 г.

1. Брутен вътрешен продукт

През първата половина на 1997 г. българската икономика изживя значителен спад на brutния вътрешен продукт, който даде силно отражение върху цялостното представяне на стопанството през годината. За 1997 г.² номиналният брутен вътрешен продукт възлиза на 17 103.4 млрд. лв. В реално изражение той спада с 6.94% спрямо 1996 г. Това силно намаление се дължи на спада от първото полугодие, който достигна 21%. Относителното стабилизиране на финансовата система през втората половина на годината доведе до слаб прираст на brutния вътрешен продукт (с 1.9%) през третото тримесечие спрямо същия период на 1996 г. Данните за цялата 1997 г. потвърждават тенденцията към слабо подобрене.

БВП по компоненти на крайно търсене

Основният компонент на крайното търсене – потребителските разходи, намалява дела си през 1997 г. (до 74% при 81.3% за 1996 г.). Валутната криза и високото равнище на инфлацията през първото полугодие доведоха до значително намаление на реалните доходи на потребителите, поради което крайното търсене на домакинствата спадна с 30.6% и 26.4% съответно през първото и второто тримесечие спрямо същите периоди на 1996 г. В условията на силни флукутации на реалните доходи поведението на домакинствата показва бърза адаптивност, затова през третото тримесечие потреблението им намалява най-слабо в сравнение с останалите компоненти на крайното потребление. За 1997 г. потребителските разходи са се съкратили с 15.1% спрямо 1996 г. Като се има предвид, че кризата на доходите започна от края на 1996 г., за четвъртото тримесечие на 1997 г. може да се очаква дори увеличение на потребителските разходи спрямо същия период на 1996 г.

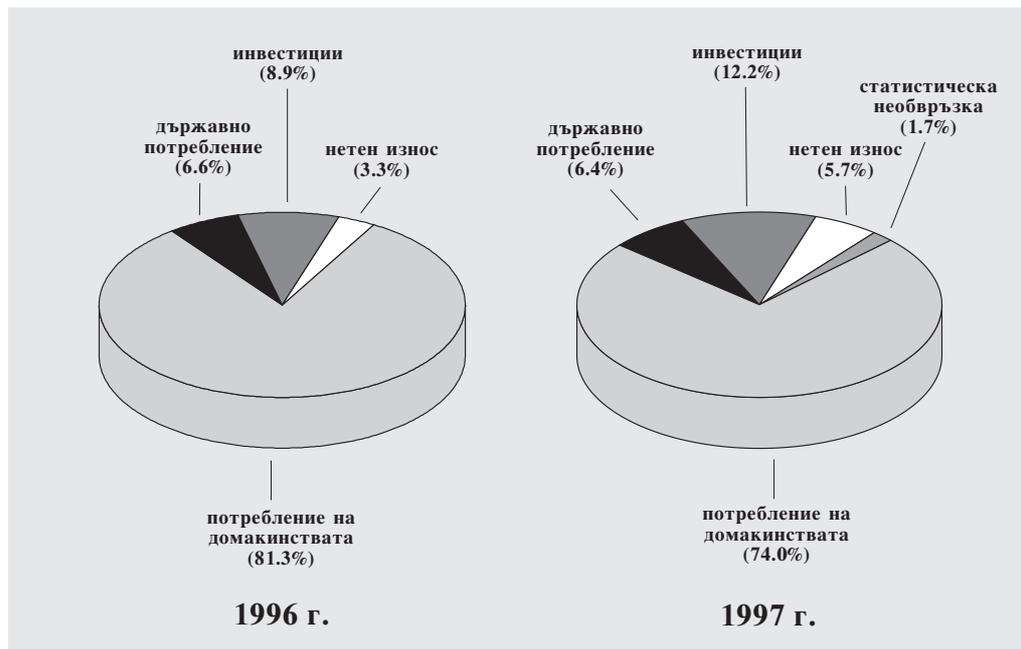
Крайните потребителски разходи на правителството също значително са се намалили (с 11.53%), което е резултат от високия дял на лихвените плащания в текущите разходи. В рамките обаче на второто шестмесечие на годината спадът на тези разходи се забавя.

Инвестициите са единственият елемент на крайното търсене, който нараства през 1997 г. (с 32.8%) спрямо 1996 г. Това се дължи най-вече на увеличението на запасите (със 110.4%), докато при образуването на основен капитал има значителен спад (22.07%). От второто тримесечие се прекрати започналата в края на 1995 г. тенденция към намаление на запасите. Това намаление се дължеше на неблагоприятните очаквания на производителите за икономическата конюнктура и на ограничаването на производството. Силният тласък на износа, който бе даден след сериозното номинално обезценяване на лева в началото на годината, вероятно е стимулирал производителите да натрупват по-големи количества запаси на материали и готова продукция предвид значителното външно търсене и очакванията за възстановяване на вътрешното търсене. Друга възможна причина за увеличаване на запасите от суровини, материали и полуготова продукция е в разпокъсаността на междуфирмените връзки, произхождаща от очакваните структурни промени и от прекратяването на междуфирмените кредити.

² По предварителни данни на НСИ.

В структурата на brutния вътрешен продукт компонентите на крайното търсене променят дела си в зависимост от влиянието, което неблагоприятните икономически условия от първата половина на годината са оказали върху тях. Крайното потребление (на домакинствата и на правителството) намалява дела си със 7.5 процентни пункта (до 80.4%), докато инвестициите и нетният износ го увеличават съответно до 12.2% (при 8.9% за 1996 г.) и 5.7% (при 3.3% за 1996 г.).

БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ ПО КОМПОНЕНТИ НА КРАЙНО ТЪРСЕНЕ

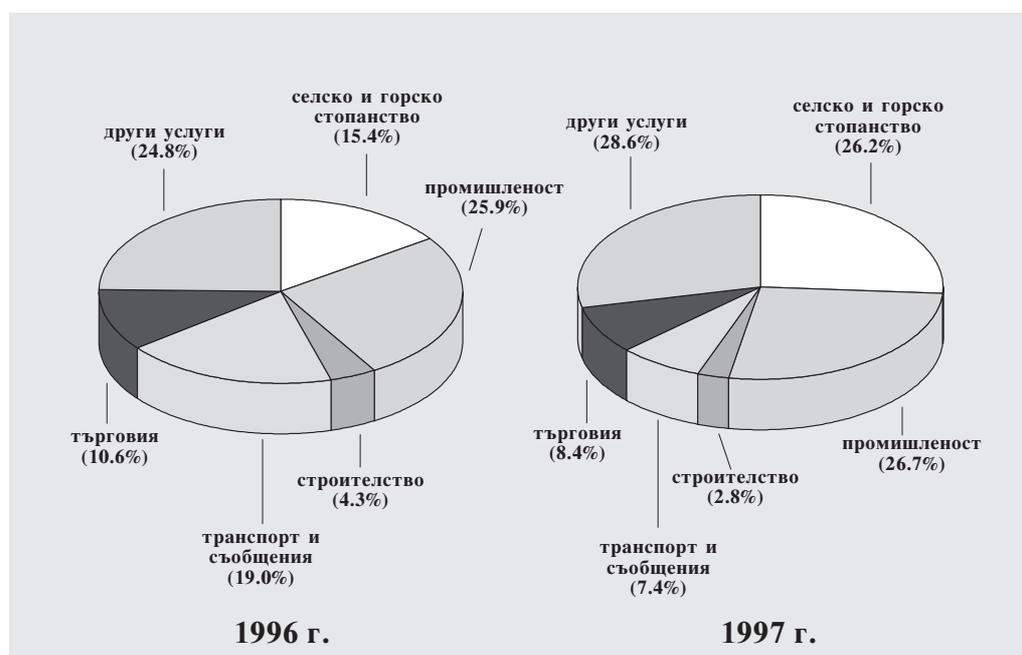
Източник: НСИ.

Отраслова структура на БВП

Нестабилната икономическа обстановка в началото на 1997 г. се отрази в различна степен на отделните икономически сектори. Добавената стойност в индустрията през 1997 г. възлиза на 4482.91 млрд. лв., което е реално намаление с 13.1%. Реално увеличение има само в отрасъл „Производство и разпределение на електрическа енергия, газ и вода“ (19%). Спадът в промишлеността се дължи на свиването на кредитния пазар, поради което предприятията бяха лишени дори и от оборотни средства. Допълнително допринесе и несигурността, предизвикана от реструктурирането на реалния сектор, също както и намаленото количество на доставяния газ, необходим за значителна част от предприятията от преработващата индустрия. Най-голям реален спад в добавената стойност се наблюдава при „Услуги“ (25.6%), като спадът в търговията и отрасъла „Финанси, кредит и застраховки“, които имат голям дял в добавената стойност на сектора „Услуги“, е съответно 37.1% и 80.7%. Добавената стойност в селското и горското стопанство бележи значително увеличение (с 30.3%), което се дължи на благоприятната година и провежданата политика на насърчаване чрез фонд „Земеделие“ и високи изкупни цени.

В структурата на БВП по икономически сектори има силни изменения, като делът на селското и горското стопанство нараства с 10.8 пункта, а на промишлеността – с 0.8 пункта. Същественият спад на добавената стойност при „Услуги“ доведе до свиване на техния дял до 44.4% (при 54.4% за 1996 г.).

ОТРАСЛОВА СТРУКТУРА НА БВП
(по текущи цени)

Източник: НСИ.

**БВП по
произход на
собствеността**

Окончателните данни за 1997 г. показват, че добавената стойност в частния сектор вече отчетливо надхвърля тази, създадена в обществения. По текущи цени тя възлиза на 10 054.4 млрд. лв., което е 58.8% от брутната добавена стойност в цялата икономика. Големият дял на селското и горско стопанство (22.7%) може да се обясни с включването на домашното стопанство в методологията на отчитането на добавената стойност в селското стопанство, относително по-високите изкупни цени и активната политика на фонд „Земеделие“. Вероятно добрите климатични условия през 1997 г. също имат влияние върху нарастването на този дял. Така 97.6% от добавената стойност в селското и горското стопанство е създадена в частния сектор.

Приватизирането на големи промишлени предприятия през 1997 г. доведе до бързо нарастване на добавената стойност, създадена от частния сектор в индустрията (до 42.68% при 24.87% за 1996 г.). Фалитът на най-големите частни търговски банки, също както и увеличението на дела на държавното управление в брутната добавена стойност доведоха до спад на добавената стойност на услугите, предлагани от частния сектор.

ДЯЛ НА ЧАСТНИЯ СЕКТОР В БРУТНАТА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ

	1994 г.	1995 г.	1996 г.	1997 г.
Частен сектор, общо	41.6	48.3	51.9	58.8
Селско и горско стопанство	10.2	11.1	9.5	22.7
Индустрия	7.1	9.4	9.1	11.2
Услуги	24.3	27.8	33.2	24.9

Източник: НСИ.

2. Цени

Мерките, предприети от БНБ в края на 1996 г. и началото на 1997 г. с цел известно затягане на паричната политика, не бяха подкрепени с бързи структурни промени в реалния и финансовия сектор и с ограничения във фискалната област. Това предварително обрече на неуспех крайния им резултат. Възприетата макроикономическа политика на администриране причини затруднения във функционирането на ценовия механизъм като ефективен разпределител на ограничените ресурси. Това рефлектира върху съотношението между съвкупното търсене и предлагане и създаде бъдещи инфлационни очаквания у стопанските субекти. Равновесието бе възстановено само няколко месеца по-късно чрез шоковото нарастване на цените. Шокът бе частично подсилен от неадекватната реакция на паричната политика, както и от политическата криза в страната.

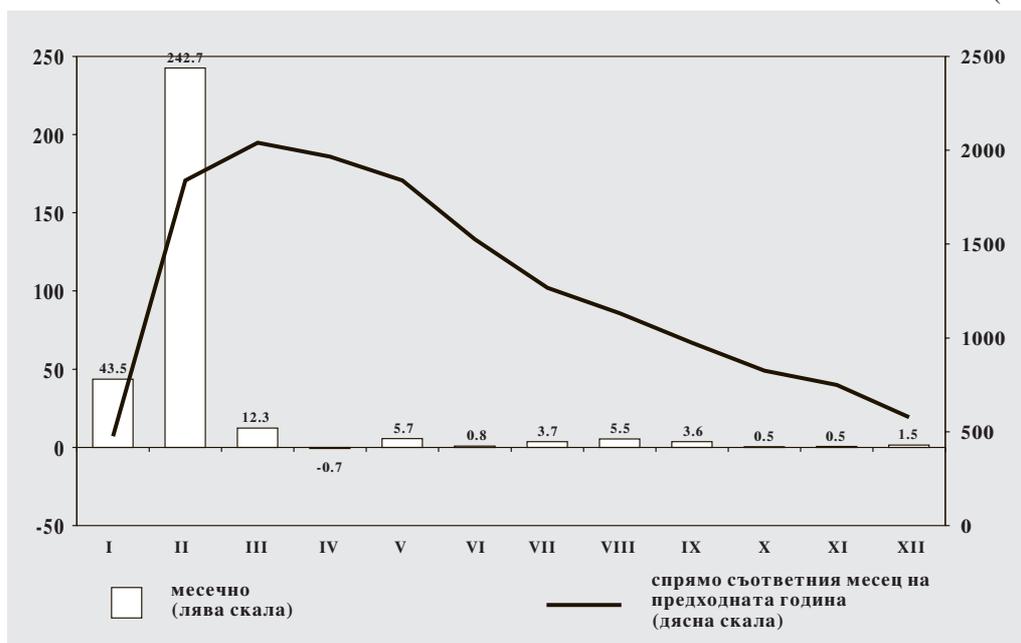
След нейното разрешаване и успокояването на колебанията във валутния курс бе постигната макростабилизация, вследствие на която месечният темп на инфлация значително спадна. Предприетите през април допълнителни мерки за либерализация на цените възвърнаха функциите на пазарния механизъм.

Потребителски цени

През 1997 г. икономиката регистрира най-високата годишна инфлация от началото на прехода. Измерена с индекса на потребителските цени, тя бе 578%. В динамиката на цените ясно можем да отличим два периода. *Първи период* до края на март – хиперинфлационен, и *втори* до края на годината – стабилизационен.

НАРАСТВАНЕ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 1997 г.

(%)

Източник: НСИ и БНБ.

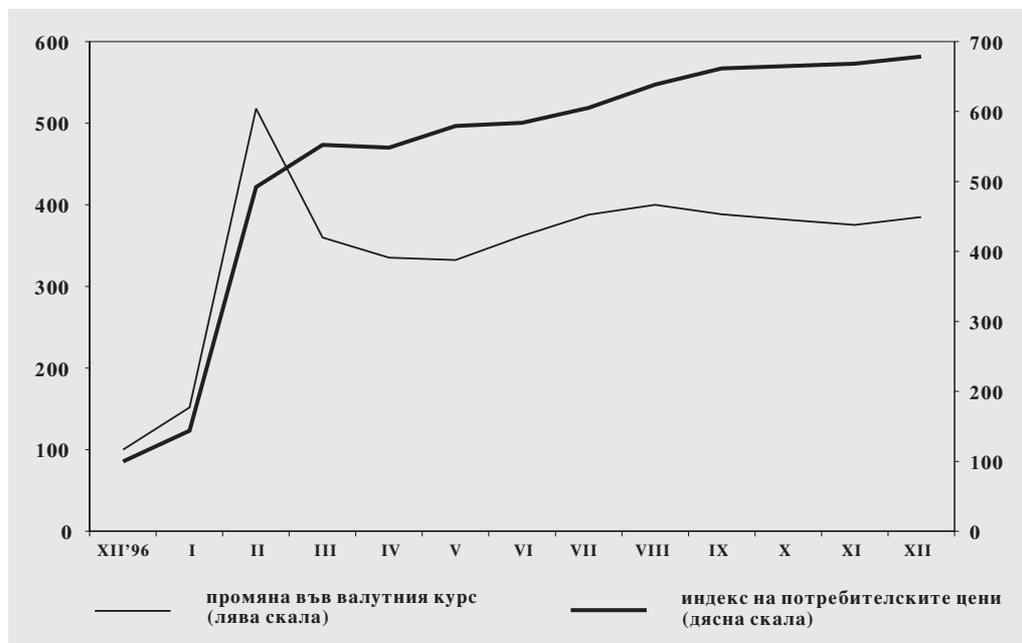
През първия период продължи тенденцията от последните месеци на 1996 г. към бързо нарастване на цените, като през януари то бе 43.5%, а през февруари страната се изправи пред реалната опасност от хиперинфлация. Регистрирано бе увеличаване на индекса с 242.7% спрямо предходния месец. Това бе най-високият месечен прираст на този показател от 1990 г. насам и бе съпроводен с най-голямото обезценяване на лева. През март инфлацията бе овладяна и темповете ѝ забавени до 12.3%. Това бе постигнато след преодо-

ляване на валутната криза. Хиперинфлационните тенденции бяха окончателно пречупени през април, когато бе регистриран 0.7% спад на цените. Така българската икономика започна да изпитва въздействието на стабилния валутен курс значително по-рано от нормативното му фиксиране в началото на юли. Като пряк резултат очакванията на икономическите агенти за бъдещата инфлация се преориентираха към бавна конвергенция около нивата на обезценяване на марката.

Динамиката в движението на индекса на потребителските цени през 1997 г. се различаваше значително от наблюдаваната през предходни години. Това е резултат както от шоковете, които икономиката трябваше да изпита (включително въведената стабилизационна програма), така и от забавянето, с което се проявиха някои процеси (в т. ч. и такива, които са резултат от предишни административни решения).

До края на първото полугодие натрупаната инфлация бе 484.2%. След въвеждането на Паричния съвет до края на годината темповете на инфлация спаднаха до 2.5% средномесечно, като по-големи отклонения бяха регистрирани през юли, август и септември поради обезценяването на марката спрямо долара. От есента до края на годината тя чувствително спада, при което се забелязва тенденция средномесечната инфлация да гравитира около нива от 0.9 – 1%. За второто полугодие натрупаната инфлация бе 16.2%.

ДИНАМИКА НА ВАЛУТНИЯ КУРС И ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 1997 г.
(декември 1996 г. = 100)

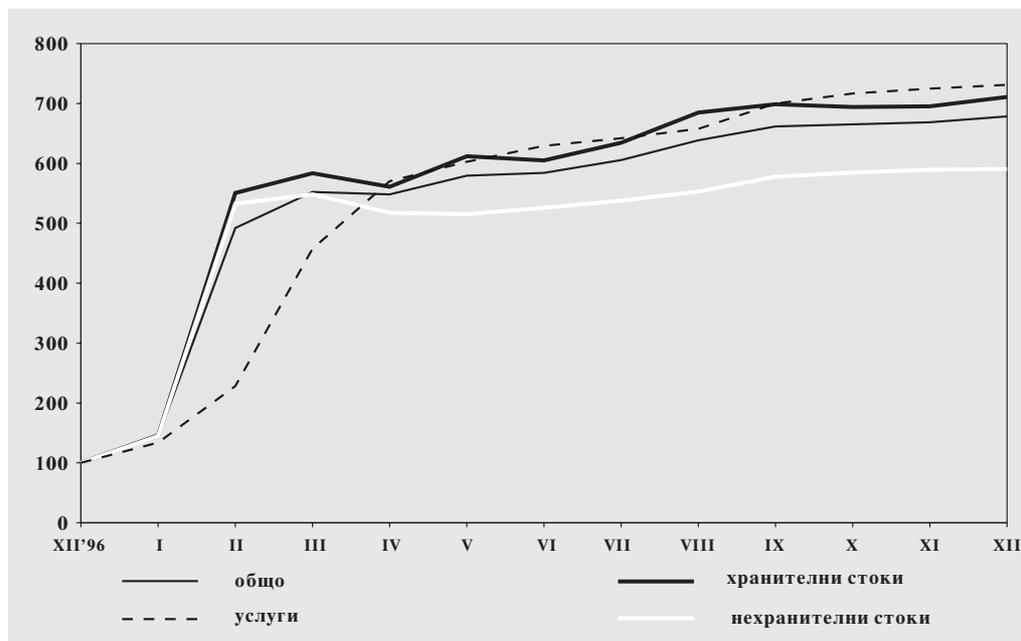

Източник: НСИ и БНБ.

Спрямо края на 1996 г. цените на хранителните стоки се увеличиха с 611%, на нехранителните с 490%, на услугите с 631% и най-много на услугите по храненето извън дома – със 715.3%. Поради голямото тегло на хранителните стоки в индекса на потребителските цени (50.7%) тяхната промяна е определяща за динамиката на индекса. Големите амплитуди в цените на хранителните стоки през първите три месеца са следствие от промените в цените на горивата и енергоносителите, от една страна, и, от друга – от неспособността на производителите да реагират чрез предлагането на промените в потреблението. От структурна гледна точка най-голяма част (22.5%) от хранителни стоки са нараснали до 6 пъти, до 7 пъти са поскъпнали 17%, до 10 пъти – 12%. Над две трети от годишната инфлация е резултат от поскъпването на зърнените храни и тестените изделия, месото и месните произведения,

яйцата, картофите и другите зеленчуци, осветлението, отоплението, енергията, облеклото, обувките, транспорта и съобщенията.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПО СТОКОВИ ГРУПИ ПРЕЗ 1997 г.
(декември 1996 г. = 100)

Източник: НСИ.

Поради това, че делът на нехранителните стоки е най-голям в групата на търгуемите стоки, те най-силно изпитват конкуренцията на чуждестранните производители. Това обяснява ниското относително увеличение на техните цени особено след стабилизацията на валутния курс. От друга страна, в тази група стоки се наблюдава и сравнително по-голямо свиване на потреблението.

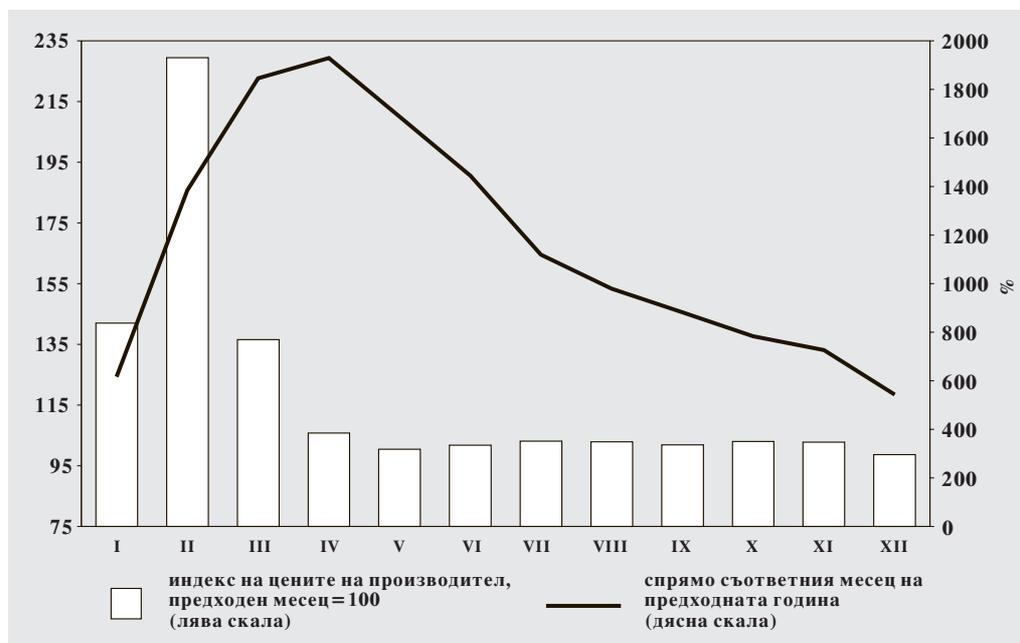
За бъдещите нива на инфлация на търгуемите стоки при въведения фиксиран валутен курс от решаващо значение ще бъде, от една страна, разменното съотношение между щатския долар и германската марка, доколкото приходите от износ и разходите за внос са основно в долари³ и, от друга – способността на икономическите агенти да реструктурират разходите си, подобрявайки ефективността им.

Цени на производител

През 1997 г. месечните индекси на изменение на цените на производител бяха близки до индекса на потребителските цени. В някои месеци се наблюдаваше изоставане на цените на производител от тези на потребител (особено подчертано през февруари, където то бе с повече от 100 пункта). Това явление може да се обясни с оборота на материалните запаси, поради който повишените разходи се отразяват с лаг в цените на производител. Тази хипотеза се потвърждава и от данните за март и април, където се проявява известна компенсация за изоставането чрез по-голямата промяна в цените на производител.

³ По данни на НСИ до септември в щатски долари са деноминирани 76% от износа, 64.4% от вноса и общо 70.5% от стокообмена.

ИНДЕКСИ НА ЦЕНИТЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ ПРЕЗ 1997 г.

Източник: НСИ.

Главният фактор в динамиката на цените на производител на промишлена продукция е промяната в равнището на валутния курс и външното търсене. Поради слабото вътрешно търсене последното не допринася за чувствителни промени в индекса. Динамиката на валутния курс се отразява в цените на производител, от една страна, чрез разходите за производство (най-вече суровини и енергия) и, от друга – чрез постъпленията от продажби при реализацията на продукцията в чужбина. Данните за първите месеци на годината показват припокриване на промените във валутния курс с тези в цените на производител, което потвърждава хипотезата, че инфлацията е типично разходна и е косвено доказателство за високата степен на доларизация на икономиката преди постигането на финансова стабилност. От това следва, че обезценяването на лева може да има само краткосрочен ефект върху конкурентоспособността на износа, повишените разходи по вносните фактори за производство, доколкото няма да се отразят веднага в продажните цени на производителите поради действието на споменатия вече лаг.

В динамика данните за индекса на цените на производител по отрасли показват значителни отклонения от общия, които се дължат както на възприетата от НСИ методология⁴, така и на нестабилната пазарна конюнктура, пред която бяха изправени стопанските агенти. Последната бе предизвикана в най-голяма степен от валутните колебания и от липсата на дългосрочни договорни отношения с контрагенти. Не на последно място заслужава да се отбележи и липсата на гъвкавост в ценовата политика на производителите, които предпочитат да не отговарят на спада в цените на енергоносителите на международните пазари с понижаване на продажните цени и с увеличение на производството, а просто като допълнително повишават рентабилността си, запазвайки текущото ниво на реализация.

⁴ За измерване НСИ използва индекс на Пааше, при който за всеки следващ период за тегла се вземат реализираните количества от предходния. По този начин се отразяват и промените в реализацията, но за сметка на това се влошава сравнимостта с индекса на потребителските цени. От началото на 1998 г. индексът се изчислява при постоянни тегла за отделните стоки и отрасли.

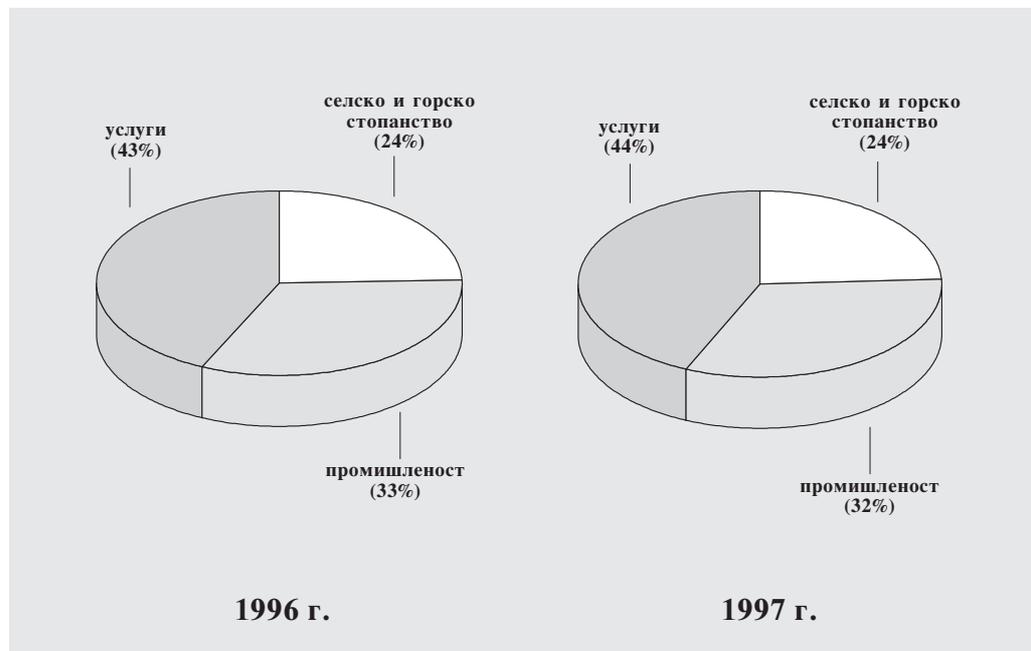
3. Заетост и безработица

Заетост

Рязкото свиване на производството беше съпътствано и с намаление на заетостта, като общественият сектор се повлия доста по-силно. По предварителни данни⁵ заетите са намалели средно с 87.7 хил. души (2.7%) през 1997 г. спрямо 1996 г., като едновременно са протекли и процеси на реструктуриране на заетостта. Броят на напусналите обществения сектор е по-малък от увеличението на заетите в частния сектор и на безработните. Поради това може да се предполага, че има увеличение на работната сила, като този поток е преминал предимно към частния сектор. В него са се включили също част от нерегистрираните безработни, селските стопани или самонаетите. В резултат на това дялът на работещите в частния сектор (53%) в общия дял на заетите вече надхвърля този на работещите в обществения сектор (47%).

Заетостта в обществения сектор е намаляла с 12.3%, като средно през 1997 г. заетите са наброявали 1516.6 хил. души при 1728.4 хил. души за 1996 г. Намалението се дължи на засиленото през годината реструктуриране на реалния сектор и закриването на значителен брой работни места в обществения сектор. Голям брой предприятия от обществения преминаха в частния сектор, с което се намали броят на заетите в държавните предприятия. Към това трябва да се добави и процесът на структурни реформи в обществените институции и съпътстващото ги намаление на работните места.

ОТРАСЛОВА СТРУКТУРА НА ЗАЕТОСТТА

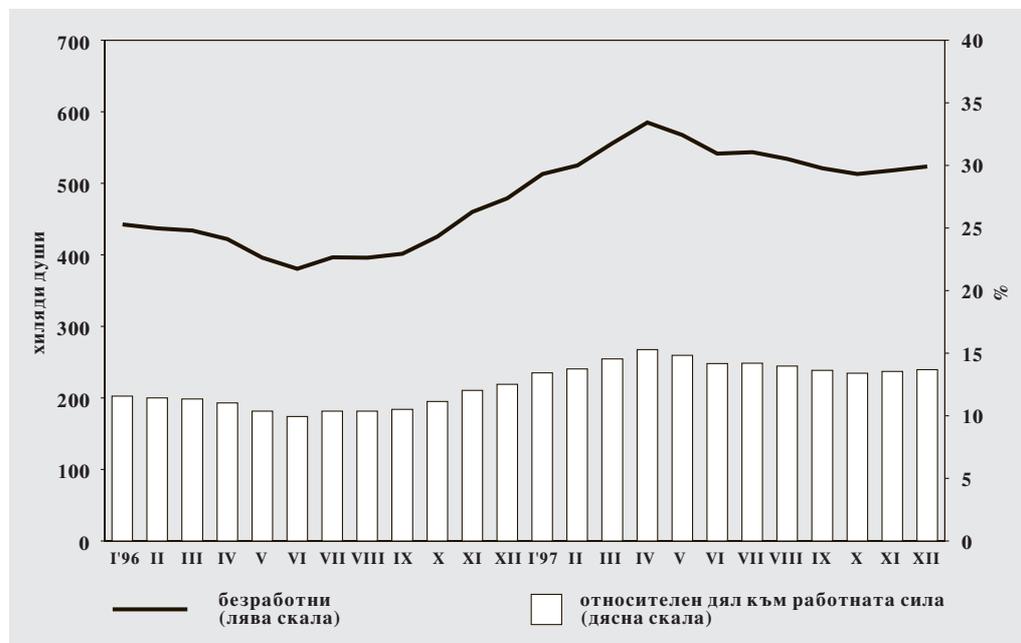
Източник: НСИ.

Безработица

По данни на Националната служба по заетостта през 1997 г. средномесечно в бюрата по труда са регистрирани 536.7 хил. души, или 14% от работната сила. В сравнение с 1996 г. броят на безработните се е увеличил с 27%, а безработицата е нараснала с 2.9 процентни пункта. През последните месеци на 1997 г. обаче безработицата намалява в сравнение с периода преди въвеждането на Паричния съвет. Броят на безработните е спаднал с 3.3% през декември спрямо юни, а средно за второто спрямо първото полугодие – с 4.1%.

⁵ Данни на НСИ, които не включват информация за самонаетите и селските стопани.

БЕЗРАБОТИЦА

Източник: Национална служба по заетостта.

4. Доходи и разходи на населението

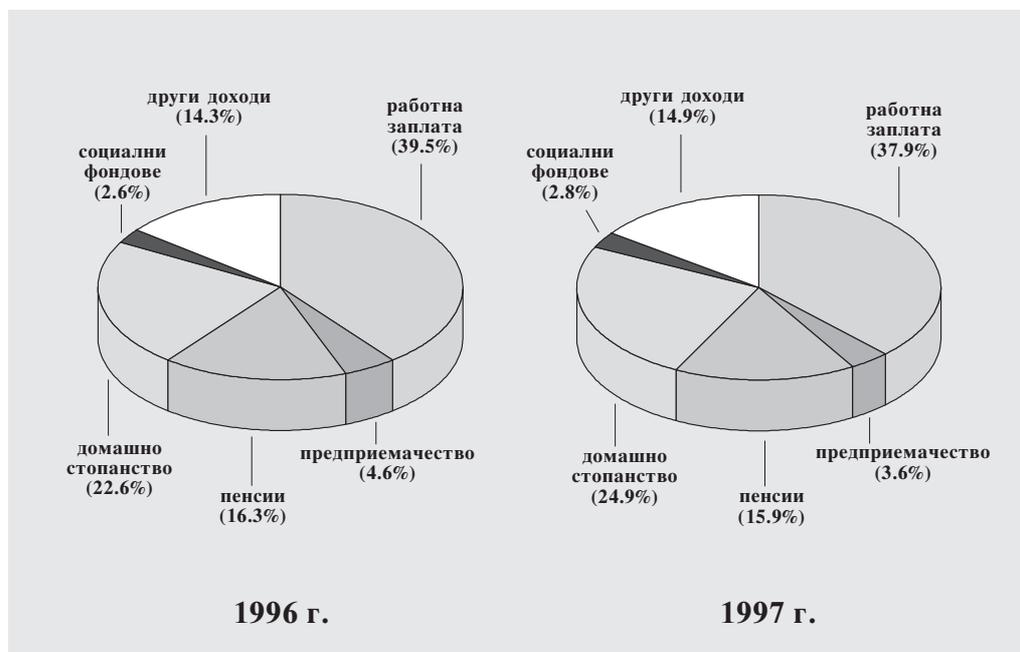
Доходи

През 1997 г. доходите на населението претърпяха силни изменения. За цялата 1997 г. те нараснаха почти девет пъти, но покупателната им сила намаля с 14.9%. Значителна част от общата издръжка се състои от непарични доходи, като паричният ѝ компонент се сви до 71%. Това е резултат от възвръщащия се процес на натурализация.

Работната заплата съставлява повече от половината от паричните доходи на домакинствата, но в общия доход тя има значително по-малък размер (около 37.9%). Заедно с пенсиите, извънработната заплата, доходите от предприемачество и от домашно стопанство тя заема основната част от приходите на домакинствата (около 85.3%). Големият дял на доходите от домашно стопанство и тяхната по-слаба податливост на измененията, предизвикани от финансовата криза, са причина за слабо задържане спада на реалните доходи. Доходите от домашно стопанство намаляват в реално изражение с 6.1%, докато тези от извънработна заплата и предприемачество – съответно с 30.1% и 33.4%.

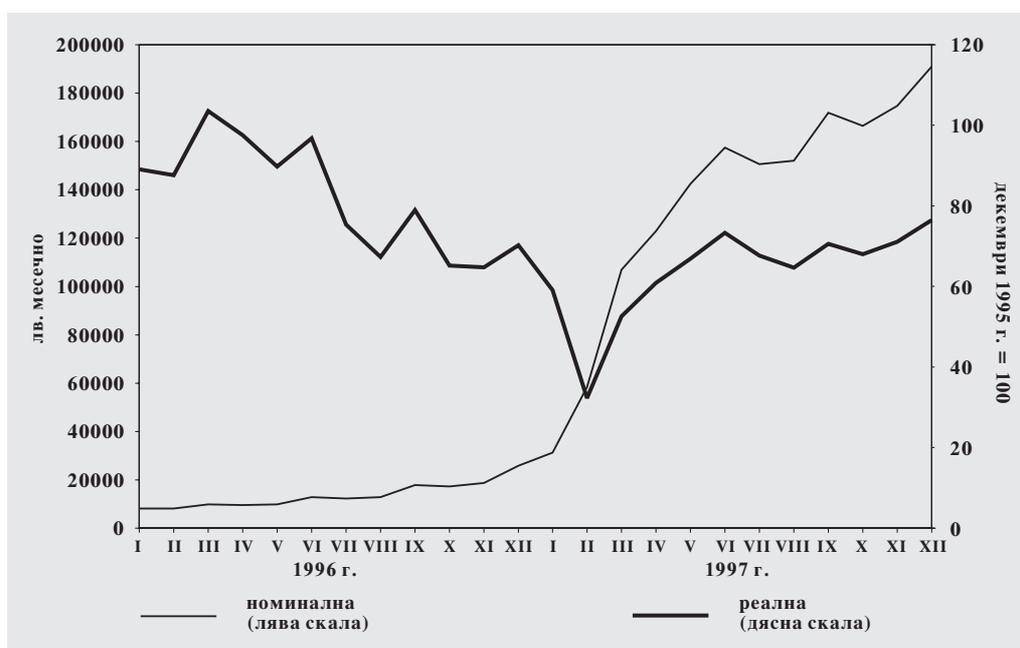
През 1997 г. средномесечната работна заплата в общественния сектор нарасна около девет пъти и достигна 137.5 хил. лв., като претърпя силни флуктуации както в номинално, така и в реално изражение. През февруари покупателната сила на средната работна заплата се равняваше на едва 32% от размера ѝ в края на 1995 г. През юни беше възстановен реалният размер на работната заплата от декември 1996 г., но тя все още не е достигнала реалните си равнища от края на 1995 г. и началото на 1996 г.

СТРУКТУРА НА ОБЩИТЕ ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Източник: НСИ.

СРЕДНА РАБОТНА ЗАПЛАТА В ОБЩЕСТВЕНИЯ СЕКТОР

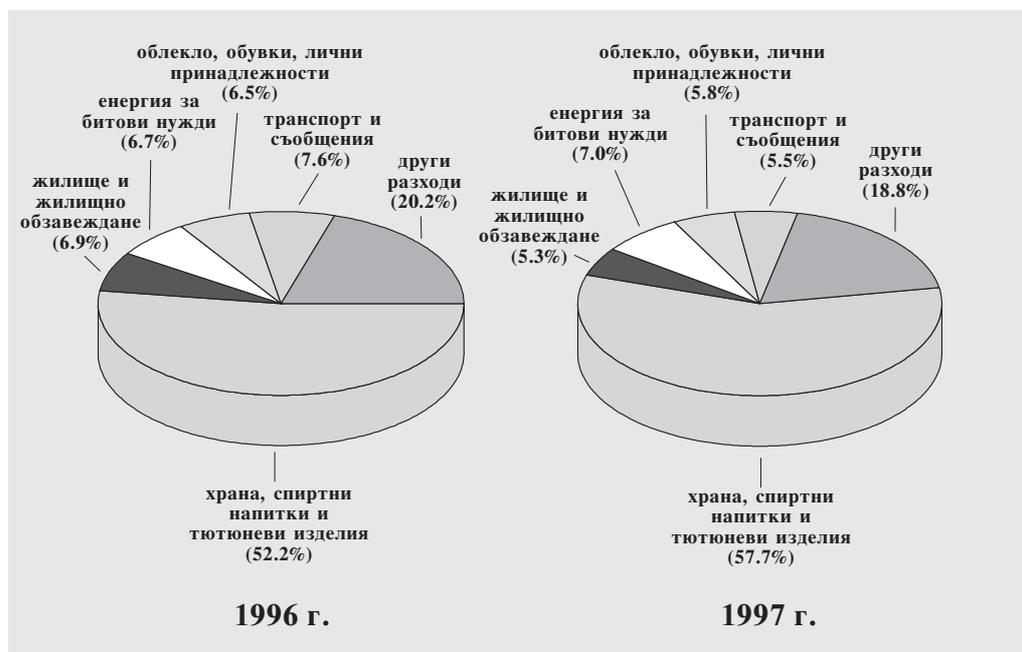
Източник: НСИ.

В сравнение с приходите от други източници доходите от социални фондове намаляват незначително, като обезщетенията за безработни нарастват в реално изражение с 2%. Доходите от социални фондове обаче съставляват едва 2.8% от общите доходи, поради което относителното запазване на тяхната покупателна способност не е повлияло значително върху общата издръжка на домакинствата.

Разходи

През 1997 г. общите разходи на домакинствата нарастват в по-малка степен от доходите и работните заплати, а реалното им намаление е с 21.2%. Запазват се тенденциите към изменение на тяхната структура. Тези процеси са резултат от обедняването на домакинствата и задълбочаващата се подходна диференциация. Стоките с ниска еластичност поемат значителна част от разходите на домакинствата. Делът на разходите за храна надминава смятаната за критична граница от 50% от общите разходи на домакинствата. Разходите за транспорт и съобщения намаляват значително, но те все още имат относително голям дял в общите разходи и заедно с разходите за храна, енергия за битови нужди и облекло съставляват 72.7% от общите разходи. Домакинствата ограничават все повече разходите си за стоки с дълготрайна употреба (например за жилищно обзавеждане с 35%) и такива за здравеопазване и свързаните с образованието и свободното време – съответно с 34% и 33%.

СТРУКТУРА НА ОБЩИТЕ РАЗХОДИ НА ДОМАКИНСТВОТА

Източник: НСИ.

Паричните разходи на домакинствата търпят изменения, сходни на динамиката на паричните доходи. Делът им в общите разходи спада със 7.2 пункта, което отново е показателно за възвръщащата се натурализация на икономиката. Едва 69% от разходите за храна на домакинствата са в парично изражение, поради което тези разходи не увеличават силно дела си в паричните разходи. Разходите за енергия запазват тенденцията към увеличение (до 8.4%) в структурата на паричните разходи.

5. Приватизация и структурна реформа

Въвеждането на Паричен съвет доведе до повишаване на финансовата дисциплина в голяма част от реалния сектор и наложи по-твърди бюджетни ограничения⁶. След политическите промени през 1997 г. правителството започна реализацията на програма за ускорена приватизация на държавните предприятия и банки и за цялостно реструктуриране на икономиката.

За последните седем месеца на 1997 г. чрез касова приватизация са раздържавени 3.94% от стойността на дълготрайните активи на всички държавни предприятия към 1995 г. Според методиката на Световната банка раздържавени 100% дълготрайни активи от всяко предприятие се отчитат тогава, когато са приватизирани най-малко 67% от акциите му. В резултат на първата вълна на масова приватизация са приватизирани малко над 10%. Общо до момента по горната методика са раздържавени около 20% от активите.

Над половината (52.1%) от приходите от приватизация са в дългови инструменти – ЗУНК- и брейди облигации. По всички сключени приватизационни договори купувачите са поели за изплащане задължения в размер на около 25 млрд. лв.

Според използваните методи и техники на приватизация разпределението на сключените сделки е следното: чрез преговори с потенциален купувач (вкл. преговори с мениджърите на самите предприятия) 275 сделки, или 74% от всички; чрез конкурс 87 сделки, което е около 23.3%; чрез търг 10 сделки, или 2.7%

През 1997 г. приключи първата вълна на масова приватизация. Срещу инвестиционни бонове собственост на населението и приватизационните фондове станаха над 10% от държавните активи. През годината изтекоха забраните за търговия с акциите на приватизираните предприятия, както и за търговия с акциите на приватизационните фондове, което е възможна предпоставка за бъдещото развитие на капиталовия пазар.

За пръв път беше използван и един нов начин за раздържавяване чрез посредници. Приватизацията на няколко големи структуроопределящи предприятия беше възложена на чуждестранни консултанти. Друга част от държавните предприятия бяха групирани според бранша си в т. нар. пулове, като всеки пул беше възложен за продажба също на чуждестранни консултанти.

Увеличава се броят на сделките с работническо-мениджърски колективи. За последните седем месеца на 1997 г. 57% от сделките за цели предприятия са сключени с работническо-мениджърски дружества (РМД). РМД стават все по-предпочитани в приватизацията, като 41.4% от сключените сделки са на разсрочено плащане, което е и главното предимство за купувачите при подобни сделки.

От особено значение за функционирането на Паричния съвет е приватизацията в банковата сфера. Приключи сделката за ОББ, която бе закупена от ЕБВР, „Опенхаймер груп“ и Булбанк, а след проведен търг „Номура Секюритис“ бе определена за потенциален купувач на Пошенска банка. Значителен напредък отбелязаха приватизационните процедури за Хебросбанк и Експресбанк.

След първата вълна на масова приватизация се появиха нови икономически субекти, в които е концентрирана собственост – бившите приватизационни фондове, по-голямата част от които са преобразувани в холдинги според изискванията на закона.

На 9 октомври 1997 г. Комисията по ценните книжа и фондовите борси лицензира фондова борса. До края на годината бяха лицензирани инвестиционни посредници – 25 банки и 29 небанкови финансови институции.

⁶ Принципът на твърдите бюджетни ограничения бе нарушен при отпускането на държавната гаранция за изкупуване на зърно и за внос на соев шрот и преоформянето на задълженията на авиокомпания „Балкан“ в държавни. Продължи тенденцията към натрупване на междуфирмени задължения и особено към НЕК – АД, и Булгаргаз.

6. Външна търговия

По предварителни данни⁷ износът (FOB) е 4913.9 млн. щ. д. и бележи увеличение спрямо същия период на 1996 г. с 23.7 млн. щ. д. (0.5%). Вносът (FOB) е 4518 млн. щ. д. и е намалял със 184.6 млн. щ. д. (3.9%). Търговското салдо е 396 млн. щ. д. (3.9% от БВП) и е по-високо от това за 1996 г. с 208.4 млн. щ. д. (2.1% от БВП).

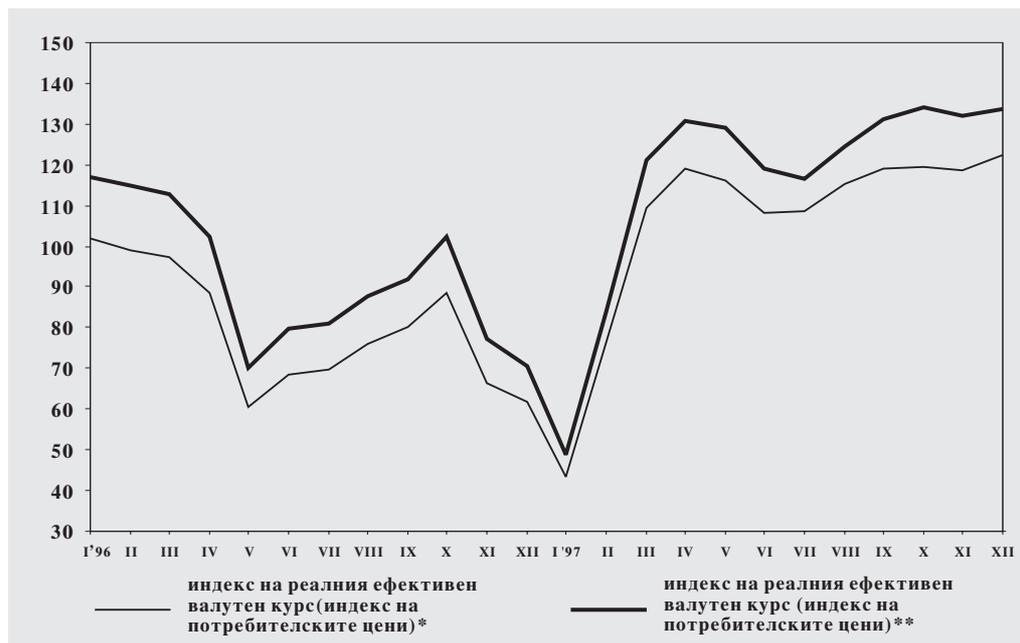
През 1997 г. се наблюдават значителни колебания на вноса и износа, дължащи се на резките промени в макроикономическата среда през отделните периоди на годината и особено през първото полугодие. Неблагоприятният ефект от тези промени върху износа на страната в известна степен беше компенсиран от по-силното външно търсене в резултат от възстановяването на икономическия растеж в Западна Европа.

През първото тримесечие на 1997 г. резкият скок на инфлацията, последвал силното номинално обезценяване на лева, не доведе до реалното му поевтиняване. Това, комбинирано с политическата нестабилност, допринесе за намалението на износа с 9.3 млн. щ. д. (0.8%). Спадът на кредитите за нефинансовия сектор (в реално изражение) и на реалните доходи доведе наред с номинално обезценяване на лева до значително намаление на вноса (с 299.1 млн. щ. д., 25.4%). Настъпилата политическа стабилизация през второто тримесечие на 1997 г., успокояването на валутния курс и по-силното външно търсене осигуриха увеличение на износа през второто тримесечие с 0.5% (6.1 млн. щ. д.), а на вноса – с 1.6% (18.5 млн. щ. д.).

Икономическата стабилизация след въвеждането на Паричен съвет и по-силното външно търсене през второто полугодие допринесоха за увеличаване на износа с 26.9 млн. щ. д. (1.1%). Поради слабото нарастване на кредитите за нефинансовия сектор (в реално изражение) и относително стабилните реални доходи по-големият с 4.1%, или 96 млн. щ. д., внос през този период не можа да компенсира спада, отчетен през първото полугодие.

Реален валутен курс. Резките колебания на номиналния валутен курс през първото шестмесечие на 1997 г. и последвалите промени на инфлацията

ИНДЕКСИ НА РЕАЛНИЯ ЕФЕКТИВЕН ВАЛУТЕН КУРС (декември 1994 г. = 100)

* Базиран на относителните тегла на страните в износа. Индексът на реалния ефективен валутен курс е изчислен спрямо кошница от пет валути с тегла: ITL – 23%, RUR – 22%, DEM – 21%, TRL – 18% и GRD – 16%.

** Базиран на относителните тегла на валутите в разплащанията. Индексът на реалния ефективен валутен курс е изчислен спрямо кошница от три валути с тегла: USD – 75%, DEM – 20%, CHF – 5%.

Източник: БНБ.

⁷ Предварителни данни за 1997 г. на ИИЦ на МФ (към 9 март 1998 г.).

доведоха и до сериозни колебания на реалния валутен курс. Независимо че след януари се наблюдаваше непрекъснато реално поскъпване на лева, то не доведе до по-осезаемо увеличение на вноса. Вносът и съответно износът (поради силната зависимост на износа от вноса на суровини, материали и горива) бяха твърде силно повлияни от намаляването през годината на кредита за нефинансовите предприятия и на нелихвените разходи на бюджета (в реално изражение). Поради ниските работни заплати (в доларово изражение) българският износ остава значително по-конкурентоспособен както на пазарите на страните от Централна и Източна Европа, така и на другите пазари.

Стокова структура⁸

През 1997 г. най-значително увеличение на износа спрямо 1996 г. (179 млн. щ. д., 20.6%) е регистрирано при агрегираната група „Неблагородни метали и изделия от тях“ в резултат на по-големия износ (със 138 млн. щ. д., 37.7%) на „Чугун, желязо и стомана“.

През 1997 г. спрямо 1996 г. се наблюдава значителен спад на износа (с 216.5 млн. щ. д., 23.6%) при агрегираната стокова група „Продукти от животински и растителен произход“ най-вече поради голямото намаляване на износа на „Тютюневи изделия“ (с 91.6 млн. щ. д., 35.8%) и на „Напитки“ (с 37.6 млн. щ. д., 20.6%). По-малък е износът и при агрегираната стокова група „Химически продукти, пластмаси, каучук“ (с 64.7 млн. щ. д., 6.6%) най-вече поради спадналия износ на „Торове“ (със 100 млн. щ. д., 36.7%) – резултат от по-слабото търсене на торове, съчетано с по-ниските им цени и повишената цена на природния газ.

Най-голямо увеличение на вноса през 1997 г. спрямо 1996 г. се наблюдава при агрегираната стокова групата „Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и др.“ (със 108.3 млн. щ. д., 18.1%), което се дължи на по-високия внос на текстилни материали за работа на ишлеме.

В структурата на вноса по начин на използване най-голяма динамика бележат „Потребителски стоки“. Резкият спад на вноса на тази група стоки през първата половина на 1997 г. (с 88.5 млн. щ. д., 28.2%) спрямо същия период на 1996 г. бе резултат от свиването на потреблението, породено от силното намаление на реалните доходи на населението. Настъпилата след въвеждането на Паричния съвет стабилизация доведе до прираст на вноса на потребителските стоки през второто полугодие от 113.5 млн. щ. д. (50.6%), като в структурата на тази група стоки увеличение се отбелязва във всички стокови подгрупи.

През второто шестмесечие на 1997 г. нарастването на вноса на групата „Инвестиционни стоки“ спрямо същия период на 1996 г. е 44.3 млн. щ. д. (10.3%). Той не можа да компенсира силното намаление (със 136.2 млн. щ. д., 27.7%) на този внос през първото полугодие, поради което спадът за годината е 91.9 млн. щ. д. (10%).

Географска структура⁹

В географската структура на износа през 1997 г. в сравнение с 1996 г. се наблюдава ясно изразена тенденция към неговото пренасочване към Западна и Централна Европа. Относителният дял на износа за Европейския съюз нараства от 39.1% за 1996 г. на 43.3% през 1997 г.

Промени настъпват и в географската структура на вноса. През 1997 г. най-съществено спада вносът от бившите съветски републики – с 258.1 млн. щ. д. (13.8%, в т. ч. от Русия с 319.4 млн. щ. д., 18.9%), и от Балканските страни¹⁰ – с 68.1 млн. щ. д. (41.7%). Нараства вносът от ЦЕФТА със 71.7 млн. щ. д. (44.9%), от други страни от ОИСР – с 68.4 млн. щ. д. (24.8%), и от ЕС – с 42.7 млн. щ. д. (2.4%). По страни най-голямо увеличение на вноса има от САЩ – с 69.5 млн. щ. д. (62.2%), и от Украйна – с 54.2 млн. щ. д. (44.2%).

⁸ Вж. таблиците в приложенията.

⁹ Вж. таблиците в приложенията.

¹⁰ Спадът на вноса от Балканските страни, както и неговото увеличение от ЦЕФТА се дължи главно на присъединяването на Румъния към ЦЕФТА от 1 юли 1997 г.

7. Платежен баланс

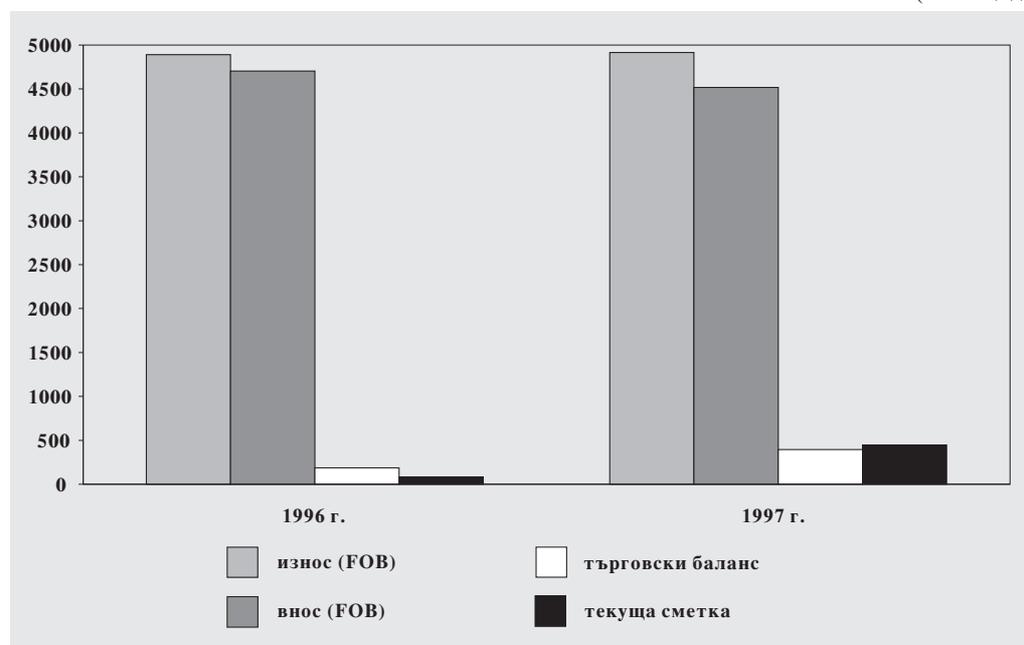
Развитието на платежния баланс на България през 1997 г. отразява силно различаващата се през отделните периоди на годината макроикономическа среда.¹¹

Текуща сметка

През 1997 г. платежният баланс на страната отчита най-високата текуща сметка от 1991 г. насам – 445.7 млн. щ. д. (4.4% от БВП). През 1996 г. текущата сметка бе 81.8 млн. щ. д. (0.9% от БВП). Основният фактор за положителната текуща сметка е положителното търговско салдо – 396 млн. щ. д. (3.9% от БВП). Износът (FOB) за 1997 г. възлиза на 4913.9 млн. щ. д. (48.9% от БВП), а вносът (FOB) – на 4518 млн. щ. д. (45% от БВП). В сравнение с 1996 г. износът е нараснал с 23.7 млн. щ. д. (с 0.5%), а вносът е намалял със 184.6 млн. щ. д. (с 3.9%).

ТЕКУЩА СМЕТКА И ТЪРГОВСКИ БАЛАНС

(млн. щ. д.)

Източник: БНБ.

Салдото по услугите за 1997 г. е отрицателно (-186.9 млн. щ. д.) и е подобро в сравнение с 1996 г. с 89.3 млн. щ. д. Основните фактори за това са по-голямото положително салдо на другите услуги¹² (75.7 млн. щ. д.) и по-малкото отрицателно салдо по лихвите (-362.4 млн. щ. д.).

Салдото на транспортните услуги е в размер на -53.2 млн. щ. д., при -46.9 млн. щ. д. за 1996 г. Лекото влошаване на салдото се дължи на по-голямото увеличение на транспортните разходи в сравнение с това на приходите от транспортни услуги.

¹¹ Материалът е подготвен по аналитичната таблица на платежния баланс (Четвърто издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ).

¹² В статията „Други услуги“ са включени съобщителни, строително-монтажни, финансови, застрахователни, лизингови и други услуги.

ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ НА ТЕКУЩАТА СМЕТКА

(млн. щ. д.)

	1996 г.	1997 г.*
Текуща сметка	81.8	445.7
Търговско салдо	187.6	396.0
Износ (FOB)	4890.2	4913.9
Внос (FOB)	4702.6	4518.0
Транспорт, нето	-46.9	-53.2
Туризм, нето	189.9	147.4
Постъпления	388.5	369.0
Плащания	198.6	221.6
Други услуги, нето	-22.9	75.7
Друг доход, нето	4.0	5.9
Лихви, нето	-400.6	-362.7
Постъпления	142.7	158.1
Плащания	543.4	520.8
Текущи трансфери, нето	170.4	236.6

* Предварителни данни.

Значително по-големите пасиви на страната в сравнение с нейните активи предопределиха и през 1997 г. отрицателното *салдо по лихвите* (-362.7 млн. щ. д.). В резултат на по-високите приходи от лихви (произтичащи от прираста на валутните резерви на БНБ и на депозитите на търговските банки в чужбина) и на по-малките плащания на лихви по външните задължения на страната салдото е по-добро с 37.9 млн. щ. д. в сравнение с това през 1996 г. (-400.6 млн. щ. д.). Приходите от лихви за 1997 г. са 158.1 млн. щ. д. (1.6% от БВП), а плащанията на лихви – 520.8 млн. щ. д. (5.2% от БВП).

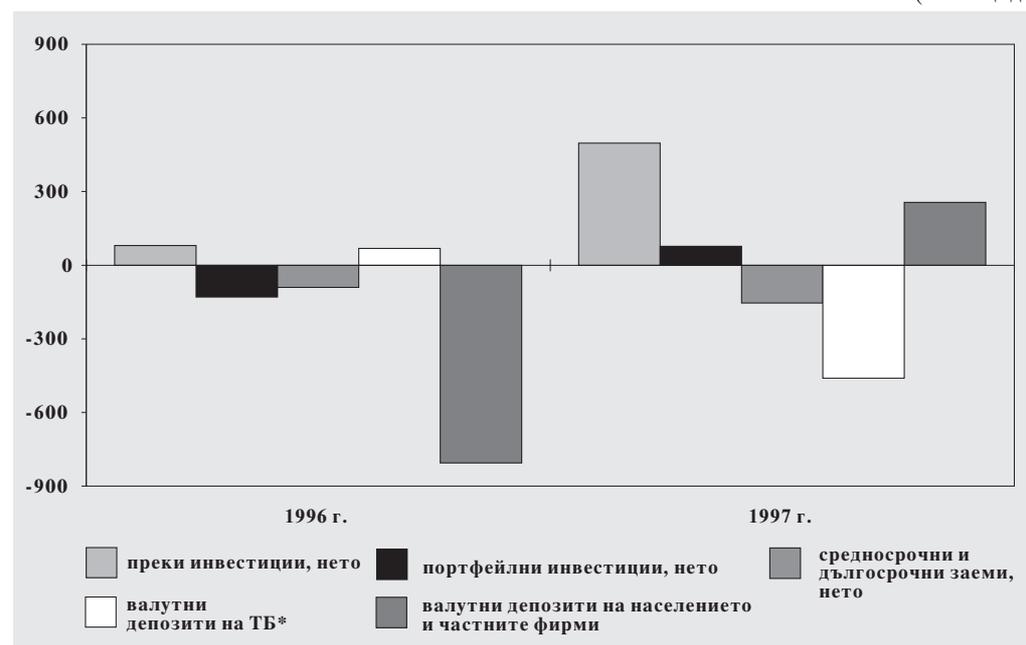
Салдото по текущите трансфери е положително – 236.6 млн. щ. д. (2.4% от БВП).¹³

Капиталова сметка

Прилагането на стабилизационната програма на правителството, подкрепена финансово от МВФ и от другите международни финансови институции, както и постепенно възстановеното доверие на населението и на чуждестранните инвеститори доведоха до положително салдо на капиталовата сметка за 1997 г. в размер на 401.2 млн. щ. д. (4% от БВП). За 1996 г. салдото бе силно отрицателно (-715.2 млн. щ. д., или 7.7% от БВП).

КАПИТАЛОВА СМЕТКА НА ПЛАТЕЖНИЯ БАЛАНС (основни компоненти)

(млн. щ. д.)

* При активите знак (-) показва увеличение, а знак (+) намаление.

Източник: БНБ.

¹³ Частни и правителствени трансфери.

По предварителни данни преките инвестиции в България за 1997 г. възлизат на 498 млн. щ. д. (5% от БВП). Преобладаващата част от тях (346.4 млн. щ. д.) са преки чуждестранни инвестиции в страната (69.6% от преките инвестиции), извършени посредством приватизация на обекти като „Соди“ – Девня, Девня цемент, МДК – Пирдоп, и придобиване на дялове от търговски банки и други обекти. В сравнение с 1996 г. преките инвестиции в страната са по-големи с 389 млн. щ. д.

Портьфейлните инвестиции (нето) възлизат на 76.6 млн. щ. д. (0.8% от БВП). Комбинацията от относително стабилен валутен курс и високи лихвени проценти (след започналата през март политическа стабилизация) доведе до увеличаване на портфейлните инвестиции в страната със 183.8 млн. щ. д. през първото полугодие. Понижаването на основния лихвен процент, и съответно на лихвения диференциал през второто полугодие, доведе до спад на интереса на чуждестранните инвеститори, в резултат на което притежаваните от тях ДЦК намаляха с 87.1 млн. щ. д.

Увеличението на депозитите на гражданите в банките и спадът на цените на ценните книжа на международните пазари (в резултат на кризата в Югоизточна Азия) допринесоха главно за прираста на активите на българските търговски банки в чуждестранни ценни книжа. За годината те нараснаха с 20.2 млн. щ. д. при 7.1 млн. щ. д. увеличение за 1996 г.

През 1997 г. страната получи дългосрочни кредити¹⁴ в размер на 161.4 млн. щ. д., но поради изплатените през годината главници по получени преди това заеми тези задължения нетно намаляха със 153.8 млн. щ. д. Краткосрочните задължения нетно се увеличиха с 21.7 млн. щ. д.

Вземанията на България по отпуснати по-рано на други страни заеми намаляха нетно със 139 млн. щ. д. главно поради погашенията с природен газ от Русия по Ямбургското споразумение.

През годината търговските банки значително увеличиха своите депозити в чужбина. Те нараснаха с 459.8 млн. щ. д. (4.6% от БВП), докато за 1996 г. намаляха с 68.2 млн. щ. д. (0.7% от БВП). Най-силно увеличение на депозитите се наблюдаваше през месеците непосредствено преди и след въвеждането на Паричния съвет. За периода май – август те нараснаха с 366.7 млн. щ. д. (79.8% от общото им увеличение за годината).

През 1997 г. в резултат на политическата и финансова стабилизация започна приток на резидентен капитал – увеличение на депозитите на населението и частните фирми в местни банки. За периода март – декември тези депозити нараснаха с 328.4 млн. щ. д., а за цялата година – с 256.1 млн. щ. д. (2.6% от БВП). За 1996 г. изтичането на резидентен капитал възлезе на 806 млн. щ. д. (8.6% от БВП).

Общият баланс за 1997 г. е със значителен излишък – 1198.2 млн. щ. д. (11.9% от БВП) при недостиг от 741.7 млн. щ. д. (7.9% от БВП) за 1996 г. Това се дължи на положителните текуща и капиталова сметка.

През 1997 г. прирастът на валутните резерви на БНБ бе най-голям от 1991 г. насам. Те се увеличиха с 1690.7 млн. щ. д. (16.8% от БВП), докато през 1996 г. спаднаха със 753.1 млн. щ. д. (8.1% от БВП). Увеличението на резервите през 1997 г. се дължи както на силно положителните текуща и капиталова сметка, така и на кредитите, получени от МВФ. През годината България получи кредити от МВФ в размер на 482.1 млн. щ. д. (4.8% от БВП). Нетно задълженията на страната към МВФ се увеличиха през годината с 394.2 млн. щ. д. (3.9% от БВП).

---

¹⁴ С изключение на кредитите, получени от МВФ, и кредитите, предоставени от чуждестранни инвеститори на техни предприятия в страната.

8. Външен дълг и дългови индикатори

Размер и структура на brutния външен дълг

Според предварителни данни brutният външен дълг¹⁵ на страната в края на декември 1997 г. възлиза на 9763.4 млн. щ. д. (97.2% от БВП)¹⁶, от които дългосрочният дълг е 8409.1 млн. щ. д. (86.1% от БВД), а краткосрочният – 1354.3 млн. щ. д. (13.9% от БВД). В сравнение с 31 декември 1996 г. brutният външен дълг нараства със 167.7 млн. щ. д. (1.7%).

МАТУРИТЕТНА СТРУКТУРА НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

	1996 г.		1997 г.	
	млн. щ. д.	% от БВД	млн. щ. д.	% от БВД
Дългосрочен външен дълг	8555.0	89.2	8409.1	86.1
Краткосрочен външен дълг	1040.6	10.8	1354.3	13.9
Брутен външен дълг	9595.6	100.0	9763.4	100.0

Към 31 декември 1997 г. дългосрочните задължения към официалните кредитори са в размер на 3271.8 млн. щ. д., а към частните – 5137.2 млн. щ. д. В сравнение с 31 декември 1996 г. дългосрочният външен дълг е намалял със 145.9 млн. щ. д. (1.7%).

В сравнение с 31 декември 1996 г. краткосрочният външен дълг нараства с 313.7 млн. щ. д. (30.1%). Увеличението на краткосрочните задължения на страната спрямо 31 декември 1996 г. се дължи главно на притока на инвестиции на нерезиденти в държавни ценни книжа, деноминирани в чуждестранна валута.

По отношение структурата на дълга по кредитори най-значителни по размер са задълженията на страната към кредиторите от Лондонския клуб – 4924.4 млн. щ. д.¹⁷ (50.4% от БВД). Дългът ни към *официалните кредитори от Парижкия клуб и неразсроченият дълг* са в размер на 877.9 млн. щ. д. (9% от БВД), а към *Световната банка* – 540.4 млн. щ. д.¹⁸ (5.5% от БВД).

На 11 април 1997 г. Изпълнителният съвет на МВФ одобри Петото стабилизационно споразумение за България в размер на 371.9 млн. СПТ и взе решение за предоставянето на специален заем в размер на 107.6 млн. СПТ по механизма за компенсационно и извънредно финансиране за смекчаване на отрицателните последици от повишените импортни цени на зърнените храни. Общият размер на двата заема възлиза на 479.5 млн. СПТ. С това МВФ потвърди своя ангажимент да подкрепи икономическата програма на правителството за 1997 – 1998 г. за провеждане на структурната реформа и постигане на финансова стабилизация в страната.

До края на 1997 г. България закупи четири транша от Петото стабилизационно споразумение на обща стойност 247.6 млн. СПТ, с което задължението на страната към МВФ към 31 декември 1997 г. по получени кредити достигна 698 млн. СПТ (936.4 млн. щ. д., или 9.6% от БВД).

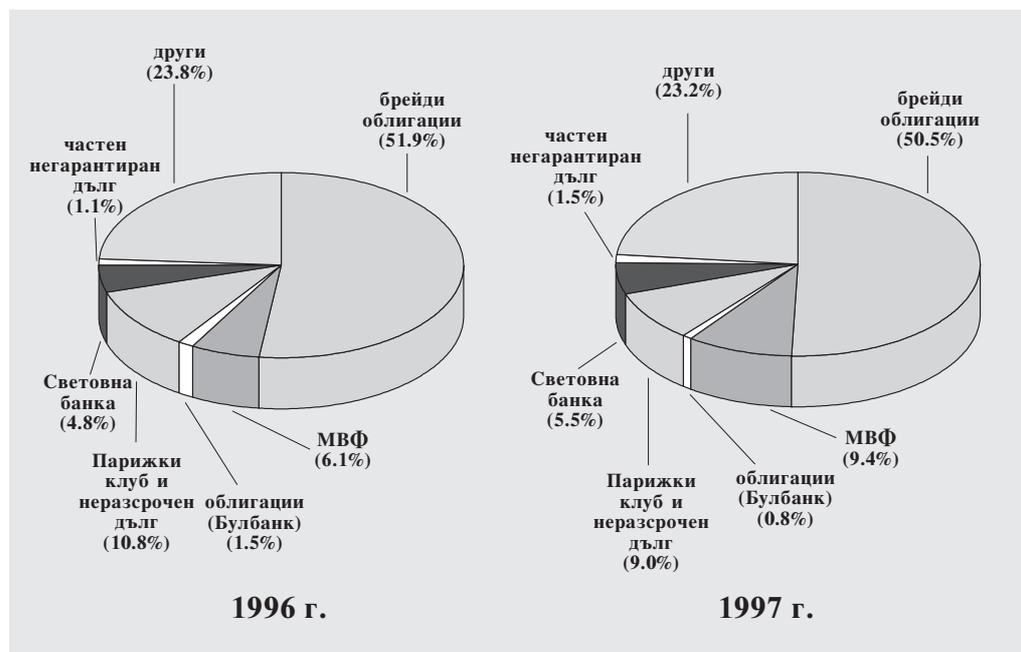
¹⁵ Брутният външен дълг включва държавния, държавно гарантирания и частния външен дълг. Държавният и държавно гарантираният дълг се състоят от дълг на правителствения бюджет и на паричните власти. Във външния дълг на правителствения бюджет не са включени задълженията и вземанията на страната в преводни рубли, просрочените лихви по задължения към кредиторите от бившия СИВ, както и вътрешните дългови инструменти, закупени от нерезиденти. Размерът на brutния външен дълг се различава от външния дълг на правителството (вж. бел. 29).

¹⁶ При очакван БВП за 1997 г. в размер на 10 040 млн. щ. д. (17 103 433 млн. лв.). Фактическите плащания по brutния външен дълг за 1996 г. са в размер на 1078.9 млн. щ. д. (11.6% от БВП).

¹⁷ Приспаднати са брейди облигациите, държани от резиденти.

¹⁸ От които 431.9 млн. щ. д. държавен и 108.5 млн. щ. д. държавно гарантиран.

СТРУКТУРА НА БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ ПО КРЕДИТОРИ

Източник: БНБ.

Към 31 декември 1997 г. 94% от външните задължения на страната са държавни и държавно гарантирани.

Обслужване на брутният външен дълг

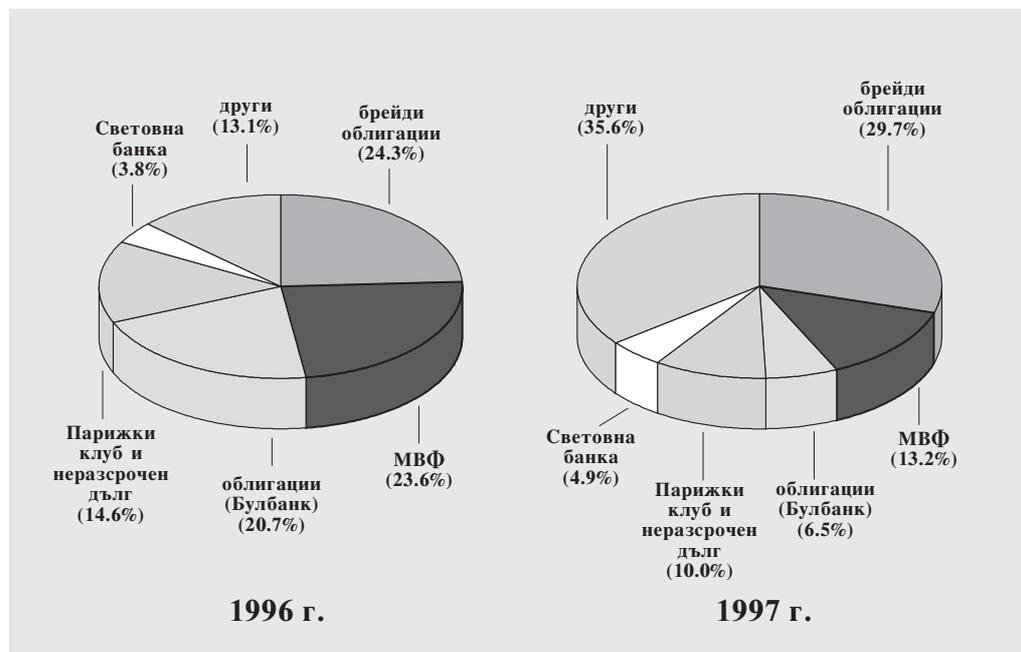
По предварителни данни общо за 1997 г. плащанията по брутният външен дълг възлизат на 897.1 млн. щ. д. (8.9% от БВП), от които 457.4 млн. щ. д. главници (4.6% от БВП) и 439.7 млн. щ. д. лихви (4.4% от БВП). От тях по дългосрочния външен дълг са изплатени 806.6 млн. щ. д. (375.9 млн. щ. д. главници и 430.8 млн. щ. д. лихви), а по краткосрочния – 90.6 млн. щ. д. (81.6 млн. щ. д. главници и 9 млн. щ. д. лихви).

ПЛАЩАНИЯ ПО БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ

	Тримесечия				1997 г. общо
	I	II	III	IV	
Главници	97.7	33.3	82.2	244.2	457.4
Лихви	193.4	24.5	190.6	31.2	439.7
Общо	291.1	57.8	272.8	275.4	897.1

По отношение на кредиторите най-големи по размер плащания са извършени по дълга към кредиторите от Лондонския клуб – 266.5 млн. щ. д. плащания на лихви по българските брейди облигации (29.7% от плащанията по БВД); към Европейския съюз – 172.5 млн. щ. д. (19.2% от плащанията по БВД), от които 154.2 млн. щ. д. (140 млн. ЕКЮ) главница по втория транш на първия заем от Европейския съюз и 18.3 млн. щ. д. лихви; към Международния валутен фонд – 118.7 млн. щ. д. (87.9 млн. щ. д. главници и 30.8 млн. щ. д. лихви; 13.2% от плащанията по БВД) и по дълга към официалните кредитори от Парижкия клуб и неразсрочения дълг – 89.6 млн. щ. д. (31.7 млн. щ. д. главници и 57.9 млн. щ. д. лихви; 10% от плащанията по БВД).

СТРУКТУРА НА ПЛАЩАНИЯТА ПО БРУТНИЯ ВЪНШЕН ДЪЛГ ПО КРЕДИТОРИ

Източник: БНБ.

Изменение на дълговите индикатори

Индикаторът *брутен външен дълг/брутен вътрешен продукт*, показващ относителната тежест на външния дълг спрямо brutния вътрешен продукт, към 31 декември 1997 г. е 97.2% при 102.8% за декември 1996 г. Лекото подобрене на този индикатор се дължи на по-големия прираст на brutния вътрешен продукт в доларово изражение (със 7.6%) спрямо увеличението с 1.7% на brutния външен дълг.

Леко се влошава индикаторът *брутен външен дълг/износ на стоки и услуги*, показващ възможностите на икономиката да осигури с постъпления от износ на стоки и услуги плащанията, свързани с обслужването на външния дълг. От 153.4% към 31 декември 1996 г. той се увеличава на 156.3% към 31 декември 1997 г. главно поради спада на износа на стоки и услуги (с 0.1%) и нарастването на brutните задължения на страната (с 1.7%).

Индикаторът *обслужване на brutния външен дълг/брутен вътрешен продукт*, показващ относителната тежест на фактическите плащания по brutния външен дълг спрямо brutния вътрешен продукт, към 31 декември 1997 г. е 8.9% при 11.6% за декември 1996 г. Подобренето се дължи както на спада на плащанията на главници и лихви по brutния външен дълг през 1997 г. спрямо 1996 г. (с 16.8%), така и на нарастването на БВП в доларово изражение (със 7.6%).

Подобрява се индикаторът *обслужване на brutния външен дълг/износ на стоки и услуги*, показващ частта от постъпленията от износ, която е предназначена за покриване на разходите по обслужването на външния дълг. Поради по-силния спад (с 16.8%) на размера на изплатените главници и лихви в сравнение с намалението на износа на стоки и услуги (с 0.1%) той спада от 17.2% към 31 декември 1996 г. на 14.4% към 31 декември 1997 г.

9. Фискален сектор¹⁹

В условията на динамична макроикономическа среда провежданата от правителството през 1997 г. фискална политика беше изцяло насочена към максимално ограничаване влиянието на проинфлационните фактори и създаване на оптимални условия за финансова и икономическа стабилизация. За да се минимизира нарастването на бюджетния дефицит в периода на промените в изпълнителната и законодателната власт, със Закона за изпълнение на бюджета до влизането в сила на Закона за държавния бюджет на Република България за 1997 г. (ДВ, бр. 5 от 5 февруари 1997 г.) се утвърдиха редица ограничения за размера и структурата на извършваните разходи, за размера на касовия дефицит и за нарастването на държавния кредит. Независимо от заложените бюджетни ограничения и с този закон като източник за финансиране на дефицита се предвиди ползването на дългосрочен кредит от БНБ, въпреки че действащият тогава ЗБНБ разрешаваше единствено покриването от централната банка на временни касови разриви на бюджета.²⁰

Приетият в средата на годината Закон за държавния бюджет за 1997 г. (ДВ, бр. 52 от 1 юли 1997 г.) бе разработен на базата на фактическото изпълнение на бюджета и очакваните изменения на основните макроикономически показатели до края на годината след въвеждането на Паричен съвет. С новия Закон за БНБ отпадна възможността централната банка да предоставя на бюджета временни кредити (аванси) със срок до 3 месеца, като се предвиди възможност за дългосрочно кредитиране на държавата от БНБ, но само за сметка на покупки на СПТ от МВФ.

Въвеждането на Паричен съвет в страната предопредели нова по-активна роля на държавния бюджет. Настъпилата през второто полугодие промяна в макроикономическата обстановка оказва съществено влияние върху касовото изпълнение на държавния бюджет. Започналият процес на финансова стабилизация, възвръщането на доверието към банковата система, съпроводено с повишаване на нейната ликвидност и намаление на лихвените равнища, както и своевременното разработване на макрорамката и проектобюджета за следващата година имаха определено положително въздействие върху изпълнението на бюджета за 1997 г. В резултат на това се увеличи размерът на бюджетните приходи, а касовият дефицит постепенно намаля. Осигуреният през втората половина на годината приток на външно финансиране от МВФ доведе до увеличение на brutния външен дълг на страната. При тази ситуация усилията във фискалната област се концентрираха върху търсенето на оптимално решение, което, от една страна, да гарантира поддържане и развитие на пазара на ДЦК, а от друга – да осигури изпълнението на задължителния за страната показател за фискалния резерв на правителството съгласно подписания с МВФ меморандум.

Консолидиран държавен бюджет

Консолидираният държавен бюджет (КДБ) обхваща държавния бюджет, бюджетите на социалното осигуряване и на местните органи на управление, както и всички извънбюджетни сметки и фондове, които участват във формирането на фискалния резерв.²¹ Държавният бюджет се състои от централния републикански бюджет, бюджетите на държавните органи и бюджетите на съдебната власт (Закон за устройство на държавния бюджет, ДВ, бр. 67 от 6 август 1996 г.). Със ЗДБ за 1997 г. се приеха републиканският бюджет, бю-

¹⁹ Включената в раздела информация за касовото изпълнение на консолидирания държавен бюджет е по данни на БНБ, които не са потвърдени от МФ и са неокончателни.

²⁰ Във всички закони за държавния бюджет до 1996 г. като източник за финансиране на касовия дефицит се предвиждаше и пряк дългосрочен кредит от БНБ.

²¹ В консолидирания държавен бюджет са включени следните извънбюджетни сметки и фондове: ДФРР, фонд „Дивидент за държавата“, фонд „Мелиорации“, фонд „Приватизация“, Взаимен фонд, фонд ПКБ, НФ „Защита на околната среда“, НФ „Републиканска пътна мрежа“, фонд „Гори“, фонд „Национална съобщителна система“, фонд „Земеделие“, фонд „Тютюн“, фонд „Държавна защита на влогове и сметки“, Програма на ЕС за спешна социална помощ, Заем от Световната банка за критичен внос, Заем от Световната банка за възстановяване.

джетите на съдебната власт и на Сметната палата, приходите и разходите на министерствата и ведомствата и на областните администрации, бюджетът на Съвета за взаимно осигуряване на членовете на ТПК, както и взаимоотношенията на републиканския бюджет и бюджетите на общините. За първи път бюджетът на социалното осигуряване се утвърди със специален Закон за бюджета на фонд „Обществено осигуряване“ за 1997 г.

Нетните приходи по консолидирания държавен бюджет (получени след приспадане на вътрешнобюджетните трансфери и средствата за финансиране на бюджетния дефицит), отчетени в края на 1997 г., възлизат на 5538.15 млрд. лв., или 32.4% от отчетения размер на БВП²². През предходната година относителният дял на нетните приходи по КДБ към БВП²³ е 33.1%. Фактът, че по-голяма част (близо 68%) от приходите за 1997 г. са събрани през втората половина на годината въпреки резкия спад на инфлационния индекс, показва положителното въздействие на започналите стабилизационни процеси. През отчетната година нетните разходи по консолидирания държавен бюджет са 6073.83 млрд. лв., което е 35.5% от отчетения размер на БВП. Относителният дял на разходите по КДБ към 31 декември 1996 г. беше 43.7% от БВП.

Основна част от приходите (56.9%) и разходите за 1997 г. (53.2%) по КДБ се формира от приходите и разходите на републиканския бюджет. От своя страна размерът и структурата на приходите и разходите по републиканския бюджет непосредствено зависят от размера и структурата на приходите и разходите по централния републикански бюджет.

Общият размер на приходите²⁴, постъпили в централния републикански бюджет към 31 декември 1997 г., е 2983.32 млрд. лв., което е 116.5% спрямо разчетените със ЗДБ. Въпреки преизпълнението на закона техният относителен дял спрямо отчетения размер на БВП намалява в сравнение с този през 1996 г. от 20% на 17.4%.

Основен източник на приходи за бюджета са данъчните постъпления. През отчетния период те формират 91.3% от всички приходи и са в размер на 2724.96 млрд. лв., или 120.3% от разчетените със ЗДБ и 15.9% от БВП. През 1996 г. относителният дял на данъчните приходи от БВП беше почти същият – 16.4%.

През отчетния период е налице неизпълнение на разчетените със ЗДБ приходи от данъка върху печалбата на финансовите институции (71.6%), което се дължи главно на сведената до минимум кредитна активност на банките.

Отчетените към 31 декември 1997 г. неданъчни приходи по ЦРБ са в размер на 255.04 млрд. лв., или 86.6% от разчетените със ЗДБ и 1.5% от отчетения размер на БВП. Към 31 декември 1996 г. неданъчните приходи са 3.6% от БВП. Както през 1996 г., така и през 1997 г. от неданъчните приходи с най-голям процент на изпълнение спрямо разчетите са приходите от лихви по текущи банкови сметки и по срочни депозити, съответно 133.3% и 276.1%. За разлика от 1996 г. обаче през 1997 г. съществено намалява относителният дял от превишението на приходите над разходите на БНБ (от 35.8% през 1996 г. на 13.3% през 1997 г.) в общия размер на неданъчните приходи, което е свързано с промяната във функциите на централната банка в условията на Паричния съвет.

Общият размер на разходите по централния републикански бюджет, извършени към 31 декември 1997 г., е 3650 млрд. лв., или 104.4% от предвидените в ЗДБ и 21.3% от БВП. През същия период на предходната година тяхното изпълнение спрямо разчетените в актуализирания ЗИДЗДБ е 95.9%, а относителният им дял в отчетения размер на БВП – 30.9%. Основната част от разходите по централния републикански бюджет се формира от текущите разходи. През 1997 г. се наблюдава съществено намаляване на техният относите-

²² Размерът на БВП за 1997 г., с който се работи в отчета, е 17 103.4 млрд. лв.

²³ Размерът на БВП за 1996 г., с който се работи в отчета, е 1748.7 млрд. лв.

²⁴ В отчетните данни за 1997 г. са включени и валутните сметки на централния републикански бюджет.

лен дял в общите разходи в сравнение с този през 1996 г. – от 69.2% на 51.9%. Това се дължи главно на рязкото съкращаване на разходите за лихви, които през отчетния период представляват само 36.4% от общите разходи на централния републикански бюджет, докато през 1996 г. техният относителен дял е 63.6%. Към 31 декември 1997 г. общият размер на платените лихви е 1328.2 млрд. лв., което е 85.8% от разчетените със ЗДБ и 7.8% от БВП. За сравнение общият размер на лихвените плащания през 1996 г. е 343.95 млрд. лв., което представлява 19.7% от БВП.

Друг съществен разход на централния републикански бюджет са трансферите за покриване дефицитите на другите бюджети и за попълване на извънбюджетните фондове и сметки. През 1997 г. техният относителен дял в общите разходи се увеличи в сравнение с този през 1996 г. от 30.5% на 47.1%. Към 31 декември 1997 г. техният нетен размер възлиза на 1717.35 млрд. лв., което е 10% от БВП. Нетният размер на трансферите в края на 1996 г. беше 9.4% от БВП.

Бюджетен дефицит

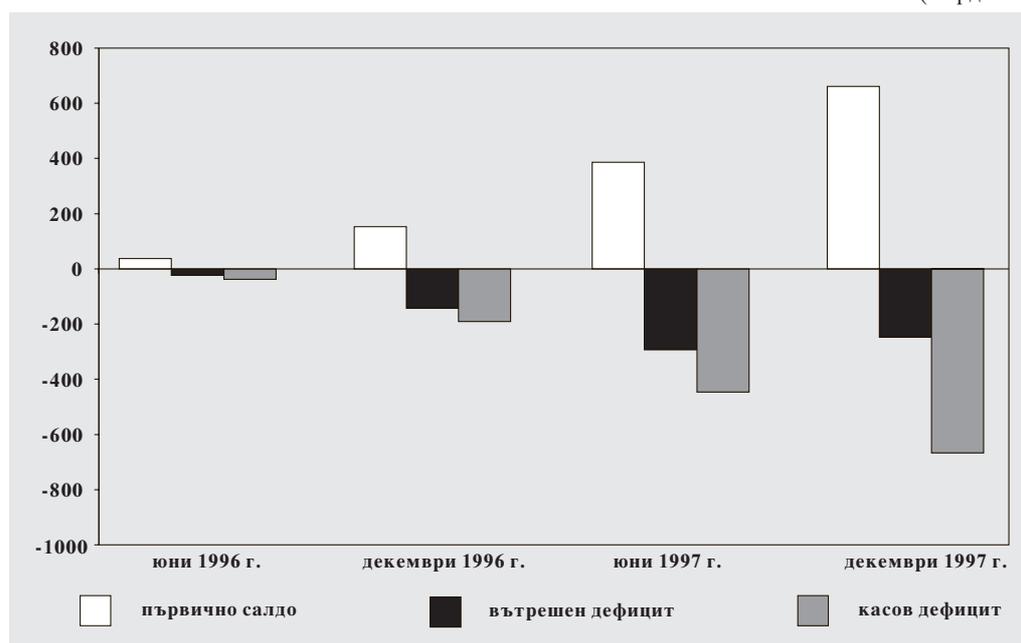
В резултат на настъпилите положителни промени в размера и структурата на приходите и разходите на централния републикански бюджет към 31 декември 1997 г. се реализира положително първично салдо от 661.52 млрд. лв., или 108.3% от разчетеното със ЗДБ и 3.9% от БВП. Към 31 декември 1996 г. относителният дял на първичното салдо е 8.8% от БВП.

Въпреки сравнително големия размер на първичното салдо по централния републикански бюджет през отчетния период то не беше достатъчно за покриване на лихвените разходи по обслужването на вътрешния държавен дълг. След отчитане на взаимоотношенията на бюджета с вътрешните кредитори към 31 декември 1997 г. се формира вътрешен дефицит в размер на 248.03 млрд. лв., или 55.1% от предвидения със ЗДБ и 1.5% от БВП. За същия период на предходната година относителният дял от БВП на вътрешния дефицит е значително по-голям (8.2%).

Отчетеният в края на 1997 г. касов дефицит по централния републикански бюджет е в размер на 666.69 млрд. лв., което е 71.2% от приетия със ЗДБ и 3.9% от БВП. През 1996 г. касовият дефицит беше 10.9% от БВП.

ВИДОВЕ ДЕФИЦИТ ПО ЦЕНТРАЛНИЯ РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

Касовият дефицит по КДБ към 31 декември 1997 г. е в размер на 535.68 млрд. лв., което е 3.1% от БВП. Отчетеният в края на 1996 г. касов дефицит по КДБ беше 10.5% от отчетения за 1996 г. БВП.

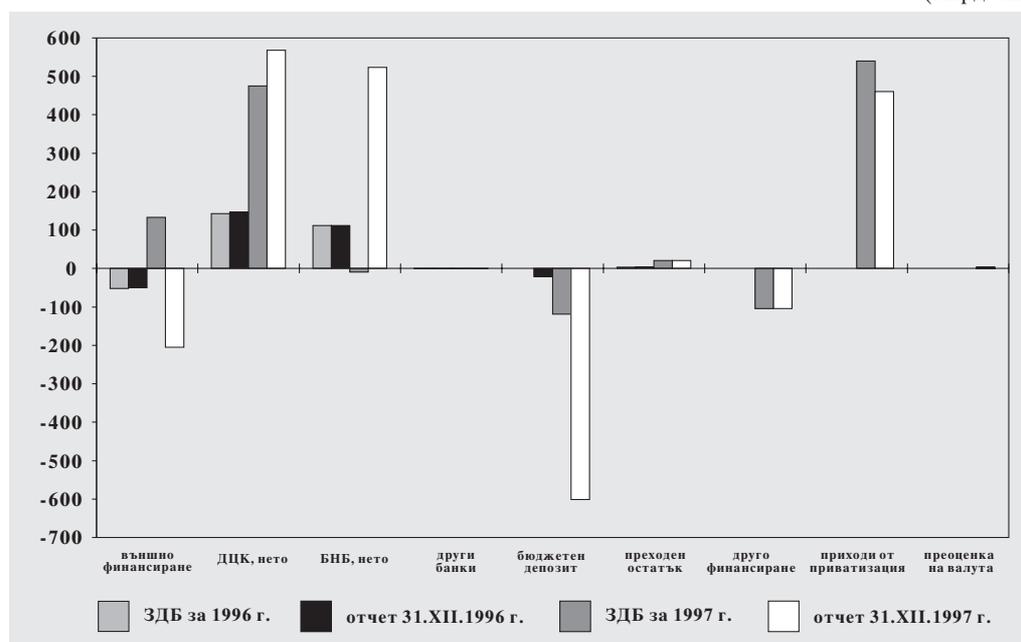
В края на 1997 г. размерът на общите кредитни потребности достигна 5825.59 млрд. лв. В сравнение с 1996 г. техният относителен дял от БВП през 1997 г. намалява незначително – съответно от 36.8% на 34.1%. По-съществена промяна настъпва в тяхната структура. През 1997 г. 10.3% (601.63 млрд. лв.) от размера на общите кредитни потребности по централния републикански бюджет се формират от бюджетния депозит (в левове и валута), докато през 1996 г. последният формира само 3.2% от общите кредитни потребности. От една страна, тази промяна е положителна, защото за разлика от останалите компоненти, определящи общите кредитни потребности, депозитът се явява източник за финансиране на касовия дефицит през следващата година. От друга страна обаче, предвид факта, че част от депозита се формира от заемни средства, поддържането му в значителен размер е неоправдано поради отрицателния за бюджета лихвен диференциал.

Финансиране на бюджетния дефицит

Нетното вътрешно финансиране на централния републикански бюджет към 31 декември 1997 г. е в размер на 872.05 млрд. лв. Основен източник за финансиране на дефицита през отчетния период са операциите с ДЦК. В края на този период техният нетен размер възлиза на 568.53 млрд. лв., или 119.8% от разчетеното със ЗДБ.

ФИНАНСИРАНЕ НА КАСОВИЯ ДЕФИЦИТ НА ЦЕНТРАЛНИЯ РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

По-голямата част от продажбите на ДЦК за финансиране на бюджетния дефицит се извършва чрез аукциони. През 1997 г. МФ предложи за емитиране ДЦК в размер на 4978.27 млрд. лв. номинална стойност, а финансовите институции заявиха поръчки за 7278.13 млрд. лв. (коефициент на покритие 1.46). Нестабилната икономическа среда в началото на годината, рязкото увеличение на валутния курс и силните инфлационни очаквания наложиха МФ да промени своята емисионна политика и да започне ежедневно емитирането на свръхкраткосрочни (7- и 28-дневни) съкровищни бонове с отстъпка от номинала. Съвкупната номинална стойност на тези държавни ценни книжа до юни, когато бе прекратена продажбата им, достигна 3123.94 млрд. лв. При не-

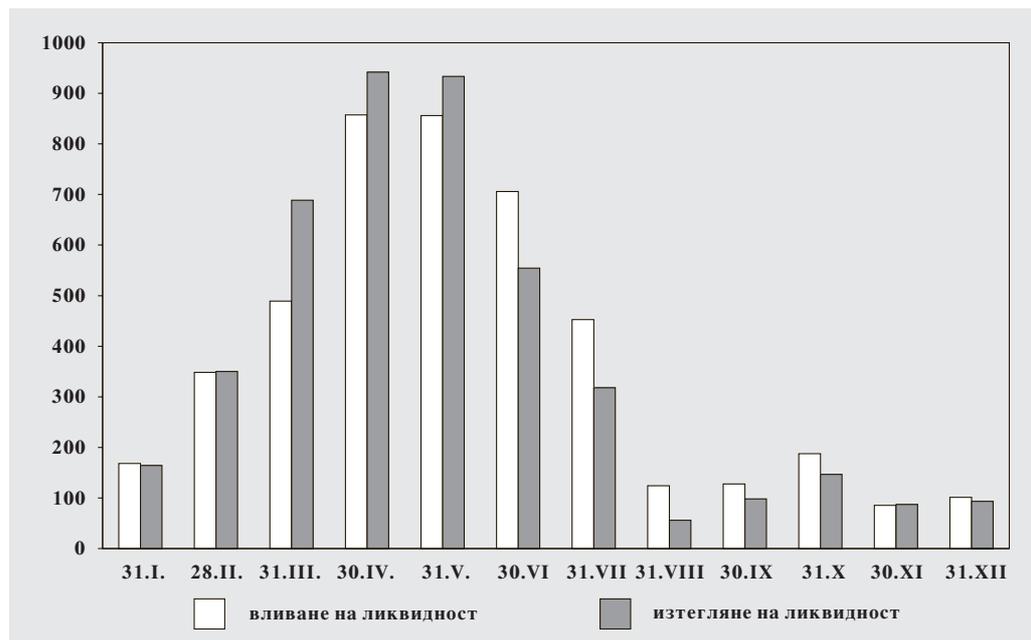
обходимост през този период се емитираха също три-, шест-, девет- и дванадесетмесечни съкровищни бонове. След въвеждането на Паричния съвет в резултат на започналата финансова стабилизация се възстанови практиката аукционите за продажба на ДЦК да се провеждат всеки понеделник от месеца (за продажба на съкровищни бонове) и всеки втори и четвърти петък от месеца (за продажба на съкровищни облигации), като постепенно обемите на предлаганите за емитиране ДЦК се намаляваха, а тяхната срочност се увеличаваше.

През годината на проведените аукциони се реализираха 358 емисии на безналични държавни ценни книжа за финансиране на бюджетния дефицит със съвкупна номинална стойност 4574.19 млрд. лв., в т. ч. 305 емисии на съкровищни бонове, продавани с отстъпка от номинала, 41 емисии на лихвоносни съкровищни бонове и 12 емисии на съкровищни облигации. С несъстезателни поръчки се закупиха ДЦК за 363.96 млрд. лв. номинална стойност, което представлява 7.96% от закупеното на аукционите количество ДЦК. Средните продажни цени на по-голяма част от емисиите, реализирани по реда на Наредба № 5 на БНБ от 1996 г., осигуряваха доходност, по-висока или равна на основния лихвен процент, действащ през съответния период. По решение на Управителния съвет на БНБ от декември се промени методиката за определяне на основния лихвен процент, който започна да се формира на база постигнатата на всеки аукцион средна годишна доходност по тримесечните ДЦК. Той влиза в сила в деня на емисията на тези ДЦК и важи до датата на следващата емисия на тримесечни ДЦК.

Постепенното намаляване обема на предлаганите за продажба държавни ценни книжа от средата на годината доведе до превишение на вливането спрямо изтеглянето на ликвидност в банковата система чрез падежи и емисии на ДЦК. Към 31 декември 1997 г. в обращение са ДЦК за финансиране на бюджетния дефицит със съвкупна номинална стойност 850.19 млрд. лв., в т. ч. 86.63 млрд. лв. от целеви емисии, предназначени за продажба на граждани и фирми.

ВЛИВАНЕ И ИЗТЕГЛЯНЕ НА ЛИКВИДНОСТ ЧРЕЗ ЕМИСИИ И ПАДЕЖИ НА ДЦК ПРЕЗ 1997 г.

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

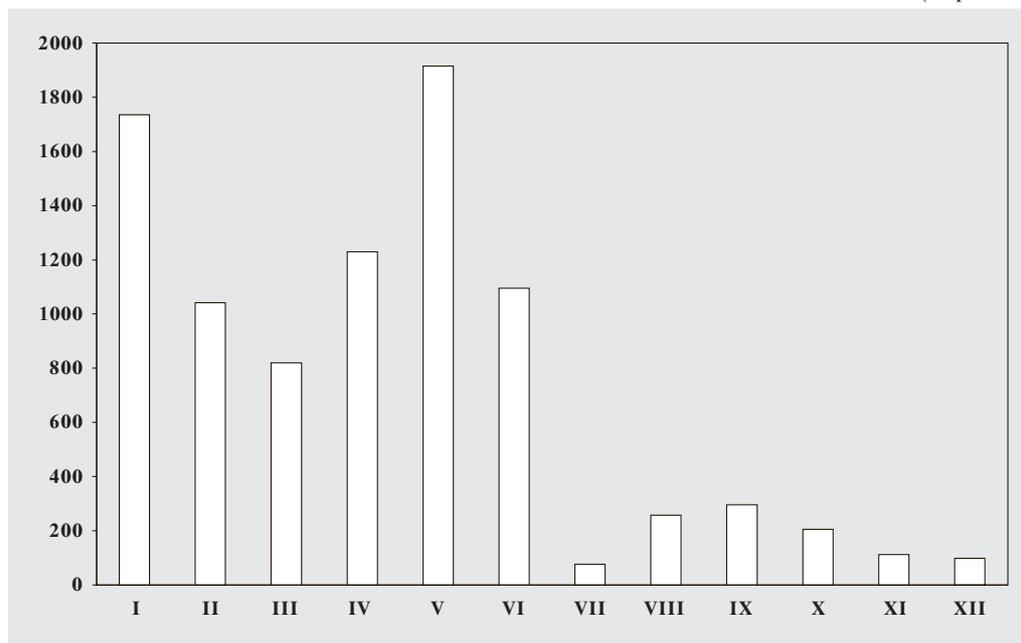
С въвеждането на Паричен съвет в страната се преустановиха операциите на открития пазар, което доведе до увеличение ликвидността в банковата

та система. В същото време в резултат на редовните данъчни постъпления намаляха потребностите на бюджета от вътрешно финансиране и МФ ограничи обема на новите емисии ДЦК. При тези условия и поради липсата на възможности за алтернативни инвестиции търговските банки бяха принудени да задържат до падежа закупените ДЦК, което доведе до силно намаляване броя и обема на сделките с ДЦК на вторичния пазар. От началото на годината на вторичния пазар са регистрирани общо 7483 сделки между финансови институции за покупко-продажба на ДЦК с номинална стойност 9406.8 млрд. лв. (включително с БНБ) и 1401.3 млн. щ. д., в т. ч. 6656 сделки с ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, за 8884.58 млрд. лв. Утвърди се тенденция обемът на сделките на вторичния пазар да нараства в периоди на временни ликвидни затруднения на банковата система, свързани с регулация по задължителните минимални резерви на банките и внасяне на данъци в бюджета.

По данни от регистъра, воден в БНБ, към 30 юни 1997 г. по номинална стойност размерът на ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, и от целеви емисии по държатели е, както следва: местни небанкови финансови институции, фирми и граждани – за 159.58 млрд. лв., чуждестранни инвеститори – за 121.96 млрд. лв., частни банки – за 43.65 млрд. лв., и държавни банки – за 649.51 млрд. лв. Към 31 декември 1997 г. се наблюдава тенденция към увеличаване на притежаваните от частни банки ДЦК (183.53 млрд. лв.) и съответно намаление в дяловете на другите държатели: местни небанкови финансови институции, фирми и граждани (69.48 млрд. лв.), чуждестранни инвеститори (94.69 млрд. лв.) и държавни банки (502.6 млрд. лв.).

ОБЕМ НА СДЕЛКИТЕ НА ВТОРИЧНИЯ ПАЗАР С ДЦК, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ, ПРЕЗ 1997 г.

(млрд. лв.)

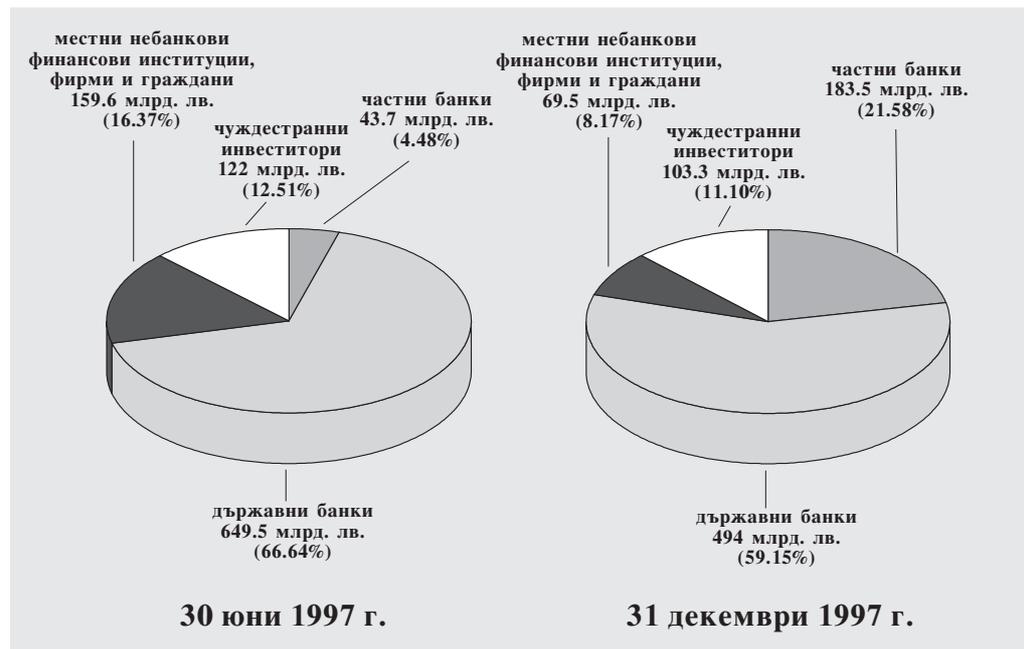
Забележка: От 13 юни 1997 г. БНБ преустанови участието си на открития пазар.

Източник: БНБ.

Аналогична тенденция се забелязва и по отношение на ДЦК, емитирани в резултат на структурната реформа: увеличават се дяловете на частните банки и местните небанкови финансови институции, фирми и граждани за сметка на държавните банки. Относително постоянен е делът на притежаваните от чуждестранни инвеститори ДЦК, емитирани за структурната реформа. Към 31 декември 1997 г. в техния портфейл се намират ДЦК, емитирани по реда на ЗУНК, деноминирани в щатски долари, в размер на 194.4 млн. щ. д. и

ДЦК, емитирани в резултат на структурната реформа, за 4.12 млрд. лв. За сравнение към 30 юни 1997 г. чуждестранните инвестиции в деноминирани в щатски долари ДЦК, емитирани по реда на ЗУНК, са в размер на 201.4 млн. щ. д. и 5.51 млрд. лв.

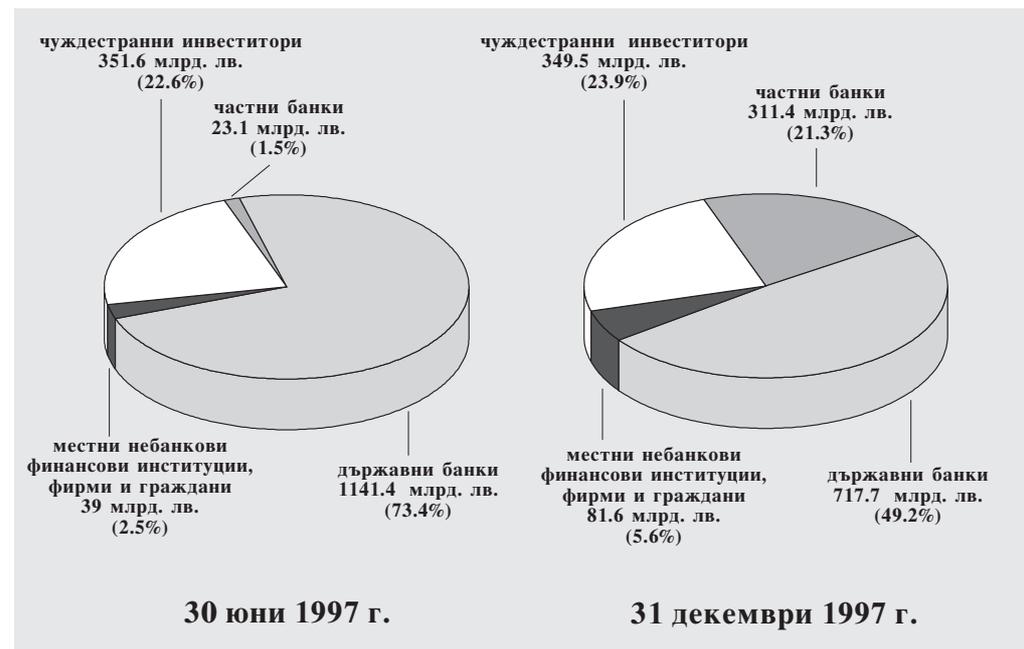
ДЪРЖАТЕЛИ НА ДЦК, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ, И НА ЦЕЛЕВИ ЕМИСИИ

Забележки: 1. Включени са блокираните от финансовите институции ДЦК.
2. Не са включени гаранционните ДЦК, емитирани по ЗДЗВСТБ.

Източник: БНБ.

ДЪРЖАТЕЛИ НА ДЦК, ЕМИТИРАНИ В РЕЗУЛТАТ НА СТРУКТУРНАТА РЕФОРМА, ДЕНОМИНИРАНИ В ЛЕВОВЕ И В ЩАТСКИ ДОЛАРИ

Забележки: 1. Включени са блокираните от финансовите институции ДЦК.
2. Данните за ДЦК, деноминирани в щатски долари, са в левова равностойност при курс на щатския долар към 30 юни 1997 г., респективно към 31 декември 1997 г.
3. Не са включени гаранционните ДЦК, емитирани по ЗДЗВСТБ.

Източник: БНБ.

През отчетния период продължи практиката всяка седмица Министерството на финансите да емитира ДЦК, предназначени само за нефинансови институции – физически и юридически лица (целеве емисии). През първата половина на годината бяха предлагани едномесечни сконтони, три-, шест- и дванадесетмесечни лихвоносни целеве емисии. Поради високите темпове на инфлация в началото на годината и с цел да се намалят загубите за инвеститорите Министерството на финансите емитира шестмесечни индексни съкровищни бонове, доходът по които бе равен на индекса на потребителските цени за съответните месеци плюс 2% лихва за периода. От юли 1997 г. МФ започна да емитира само съкровищни бонове от целеве емисии, продавани с отстъпка от номинала.

Общият размер на емитираните през годината съкровищни бонове, предназначени за пряка продажба на граждани и нефинансови институции, възлиза на 205.19 млрд. лв. номинална стойност (в т. ч. 2097.1 млн. лв. индексни съкровищни бонове), от които в обращение в края на годината са 86.63 млрд. лв. номинална стойност. Поради намаления обем на емисиите ДЦК през второто шестмесечие на 1997 г. част от тези ДЦК бяха изкупени на вторичния пазар от финансовите институции и са в техния портфейл. В резултат на това притежаваните от нефинансови институции и граждани ДЦК от целевите емисии намаля от 55.12 млрд. лв. номинална стойност към 30 юни 1997 г. до 37.64 млрд. лв. номинална стойност към 31 декември с. г. През последното тримесечие се наблюдава спад в продажбите на тези ДЦК. Една от причините за това е намаляването на тяхната доходност в сравнение с доходността им през периодите на голяма инфлация. Съществено влияние оказва също и въведеното от МФ в края на септември ограничение тяхното обратно изкупуване да се извършва не по-рано от три месеца от датата на емисията.

Нестабилната финансова ситуация в страната през първите месеци на 1997 г. наложи използването и на други източници за покриване на временни касови разрыви на бюджета и за финансиране на касовия дефицит. Един от тях са временните банкови кредити, предоставени по реда на чл.46 от ЗБНБ (действащ до 10 юни 1997 г.), в размер на 60 млрд. лв., които към 30 юни 1997 г. бяха погасени. Освен това през първите месеци на 1997 г. МФ ползва и дългосрочни 20-годишни кредити в размер на 66.8 млрд. лв., които при въвеждането на Парижен съвет влязоха в общия размер на изписания от баланса на БНБ правителствен дълг.

Независимо от очерталата се през втората половина на годината тенденция към преизпълнение на разчетените със ЗДБ приходи, БНБ съгласно договореностите с МВФ предостави на МФ дългосрочни кредити по реда на чл. 45 от новия ЗБНБ в размер на 535.59 млрд. лв., които увеличиха наличностите по сметките, включени във фискалния резерв. Въпреки че тези кредити се отчитат като вътрешно финансиране на касовия дефицит, източникът на средствата за тях е покупката на СПТ от МВФ, поради което е изключително важно да има координираност между потребностите на бюджета във всеки един момент и графика за покупки на СПТ, за да не понесат БНБ и правителството загуби от отрицателния лихвен диференциал.

През отчетния период приходите от приватизация се превърнаха в един от съществените източници за финансиране на бюджетния дефицит. В края на годината те достигнаха 460.49 млрд. лв. За разлика от посочените по-горе източници за финансиране на бюджетния дефицит този източник не оказва проинфлационен натиск и не създава бъдещи разходи на бюджета, поради което той е за предпочитане пред всички останали.

Други източници за финансиране на касовия дефицит, които се използват през 1997 г., са преходният остатък по централния републикански бюджет от 1996 г., в размер на 20.68 млрд. лв. и средствата от преоценка на валутните наличности по сметките на централния републикански бюджет в размер на 4.26 млрд. лв.

В резултат на сравнително големите приходи и използваните източници за финансиране при ограничения размер на разходите и на касовия дефицит

фискалната година приключи с голяма наличност по сметките (левови и валутни) на централния републикански бюджет в размер на 601.63 млрд. лв. Общата наличност по сметките (левови и валутни) на консолидирания държавен бюджет в края на годината възлезе на 1378.19 млрд. лв.²⁵, в т. ч. 13.72 млрд. лв. на местните бюджети.

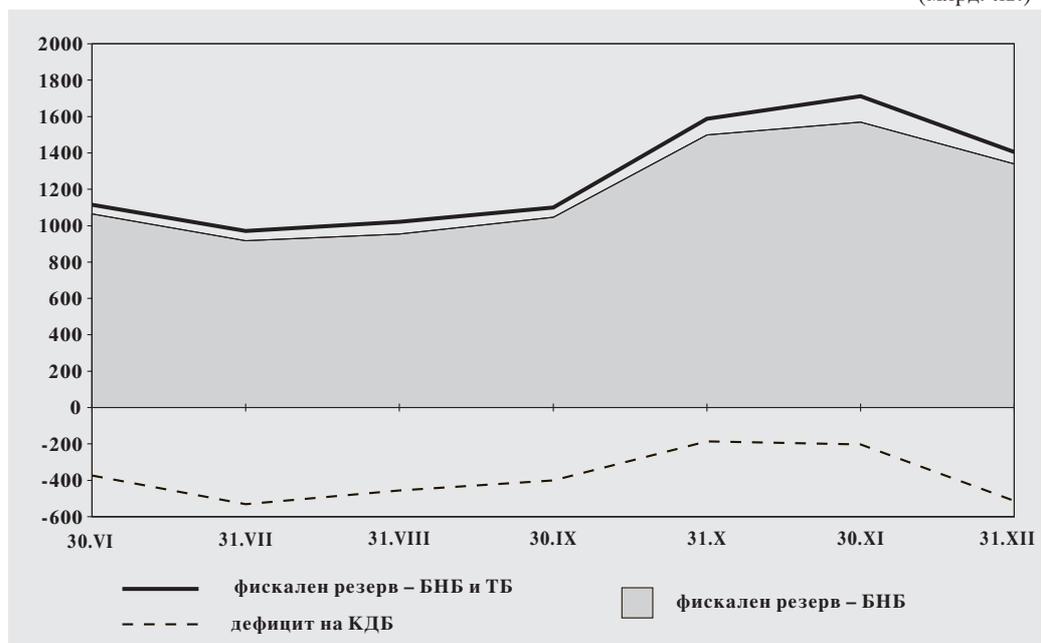
Фискален резерв

В съответствие с постигнатите договорености с МВФ за гарантиране на плащанията по дълга през втората половина на годината започна ежеседмично да се отчита и наблюдава размерът на фискалния резерв. Обхватът на сметките, включени в него, и методиката за изчисляване на размера му се определиха от Министерството на финансите въз основа на подписания с МВФ меморандум. Във фискалния резерв се включват наличностите по всички бюджетни и извънбюджетни сметки (левови и валутни), включени в консолидирания държавен бюджет, с изключение на сметките на общините. Освен това в резерва се включва и наличността по сметката на ЦРБ, по която се отчитат средства за целеви социални помощи. За разлика от депозита на правителството, отчитан в баланса на управление „Емисионно“, който обхваща наличностите по всички сметки на разпоредители с бюджетни кредити, обслужвани от БНБ, включените във фискалния резерв сметки се обслужват както от БНБ, така и от търговските банки.

Към 30 юни 1997 г. правителството разполагаше с фискален резерв в размер на 1115.46 млрд. лв.²⁶, а към 30 септември 1997 г. – с 1099.21 млрд. лв. Въпреки големите плащания през декември на главници по външни и вътрешни заеми (ЕС и реструктурирания дълг) фискалният резерв запази относително високо равнище и към 31 декември 1997 г. достигна 1405.49 млрд. лв.

ДИНАМИКА НА ФИСКАЛНИЯ РЕЗЕРВ И КАСОВИЯ ДЕФИЦИТ НА КОНСОЛИДИРАНИЯ ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ ПРЕЗ 1997 Г.

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

²⁵ Левовата равностойност на наличността по валутните сметки, включена в общата наличност по сметките, е по данни на Министерството на финансите. Тя се изчислява съгласно изискванията на Национален счетоводен стандарт 14.

²⁶ Преизчисляването на валутния компонент, включен в размера на фискалния резерв, през 1997 г. се извършваше, като се ползваха кръстосаните курсове през щатския долар на 25 април 1997 г. и 1:1700 съотношение на лева към щатския долар. Посочените данни за резерва обхващат наличностите по окончателно определените от МФ в края на годината сметки.

С най-голям относителен дял във фискалния резерв в края на годината са депозитите на централния републикански бюджет. Те включват средствата на правителството в левове и във валута. С цел по-ефективно управление на средствата МФ влага временно свободния си ресурс по срочни депозитни сметки в съответната валута, открити в БНБ. Размерът на тези депозити в щатски долари нарасна значително през последното тримесечие на годината, тъй като в този период предвид установените със ЗБНБ срокове правителството получи заеми от БНБ по реда на чл. 45 от този закон и в същото време нямаше големи разходи по обслужването на държавния дълг.

Втори по големина относителен дял във фискалния резерв са средствата на ДФРР. Тъй като те имат предимно заеман характер (незначителна част са приходите от лихви по предоставени кредити), всяко плащане по заеми от външни кредитори с ресурс на ДФРР води до намаляване на неговите наличности, респективно намаляване на фискалния резерв.

Наличностите по извънбюджетните сметки и фондове са друг компонент на фискалния резерв. През наблюдавания период техният размер е относително постоянен, с изключение на декември, когато нарасна близо 2 пъти.

Тенденция към увеличаване през последния месец на 1997 г. се наблюдава и при депозитите на „Социално осигуряване“. Характерно за тях е акумулиране на големи наличности в края на всеки месец, тъй като това са предимно средства за пенсии, които се изплащат между 5-о и 20-о число на месеца.

С относително най-малък дял в сметката на фискалния резерв са депозитите на министерства и ведомства, в т. ч. и депозитите на областите и на съдебната власт. Причина за тези сравнително малки наличности е характерът на средствата – основната им част са субсидии от централния републикански бюджет, които МФ предоставя в съответствие с графика на плащанията. Само малка част от депозитите на министерствата и ведомствата са собствени средства, от които реално се формира по-голямата част от наличността в края на годината.

Като резултативна величина фискалният резерв се влияе както от бюджетните приходи, пазара на ДЦК и получаваните външни заеми и помощи, така и от бюджетните разходи и плащанията, свързани с обслужването на държавния дълг. Наличието на голям фискален резерв през периода постави с особена острота проблема за ефективното му управление. Значителният размер заемни средства в него налага да се държи сметка както за разходите, които бюджетът прави за тяхното обслужване, така и за приходите от лихви, които получава по съответните сметки.

Размер и структура на правителствения дълг²⁷

Общият размер на дълга на правителствения бюджет през 1997 г. нарасна 3.6 пъти, като от 5056.44 млрд. лв. в края на 1996 г. достигна 18 362.18 млрд. лв. в края на 1997 г. Като относителен дял спрямо БВП дългът бележи намаление от 289.2% в края на 1996 г. на 107.3% в края на 1997 г. Не се наблюдава значителна промяна в съотношението между двата основни структурни компонента на дълга. Вътрешният дълг е в размер на 4384.02 млрд. лв. и съставлява 24% от общия размер на дълга при 21% в края на 1996 г., а външният дълг по държавни и гарантирани от правителството на България дългове е в размер на 13 978.16 млрд. лв. и съставлява 76% от дълга при 79% в края на 1996 г.

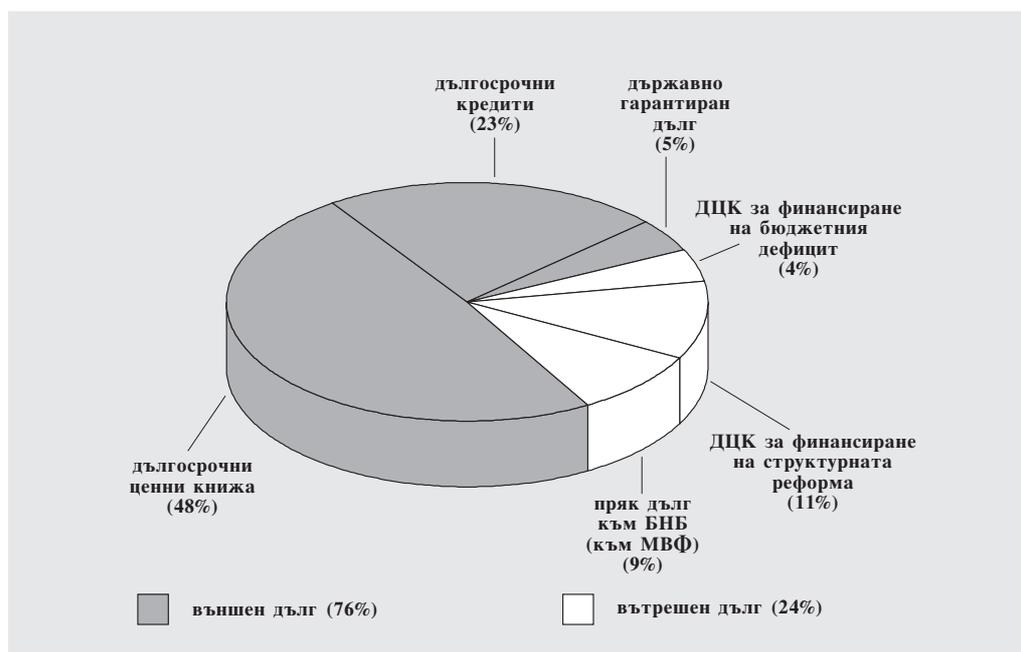
И при вътрешния, и при външния дълг на правителството се наблюдава нарастване в абсолютно изражение и съответно намаление на относителния им дял спрямо БВП.

Валутните компоненти на дълга показват, че с най-голям относителен дял са задълженията на правителството в щатски долари – 72.2%, следвани от задълженията в СПТ – 4.93%. Силните инфлационни процеси през 1996 г. и началото на 1997 г. доведоха до обезценяване в значителна степен на левовия компонент на дълга, който в края на 1997 г. представлява 4.99% от общите задължения на правителството.

²⁷ Дълг, който се обслужва пряко от РБ и ДФРР.

По отношение дълговата структура най-голям относителен дял в дълга на правителствения бюджет заемат задълженията към чуждестранни кредитори по дългосрочни ценни книжа, в т. ч. брейди облигации – 48%, следват задълженията по дългосрочни кредити към чуждестранни кредитори на двустранна основа – 23%, кредити, по които гарант е българското правителство – 5%, пряк дълг към БНБ – 9%, държавни облигации, деноминирани в левове и във валута за финансиране на структурната реформа – 11%, и държавни ценни книжа за финансиране на бюджетния дефицит – 4%.

СТРУКТУРА НА ДЪЛГА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ПО ВИДОВЕ ДЪЛГОВИ ИНСТРУМЕНТИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

Източник: МФ и БНБ.

Съотношението между дълговите инструменти с плаващ и с фиксиран лихвен процент е 75.98% към 24.02%.

Среднопретегленият остатъчен матуритет на правителствения дълг е 13.9 години.

Общият размер на разходите за лихви по правителствения дълг през 1997 г. възлиза на 1413.08 млрд. лв., което е 8.26% от БВП, в т. ч. изплатени от републиканския бюджет – 1328.2 млрд. лв., и със средства на ДФРР – 84.88 млрд. лв.²⁸

Вътрешен дълг на правителствения бюджет. Динамиката на размера и структурата на вътрешния дълг на правителството през 1997 г. се определяше от следните по-важни фактори: общите кредитни потребности, бюджетния дефицит, резките промени в основния лихвен процент и валутния курс, както и извършеното в изпълнение на Закона за БНБ и ЗДБ реструктуриране на дълга, свързано с въвеждането на Паричния съвет в страната.

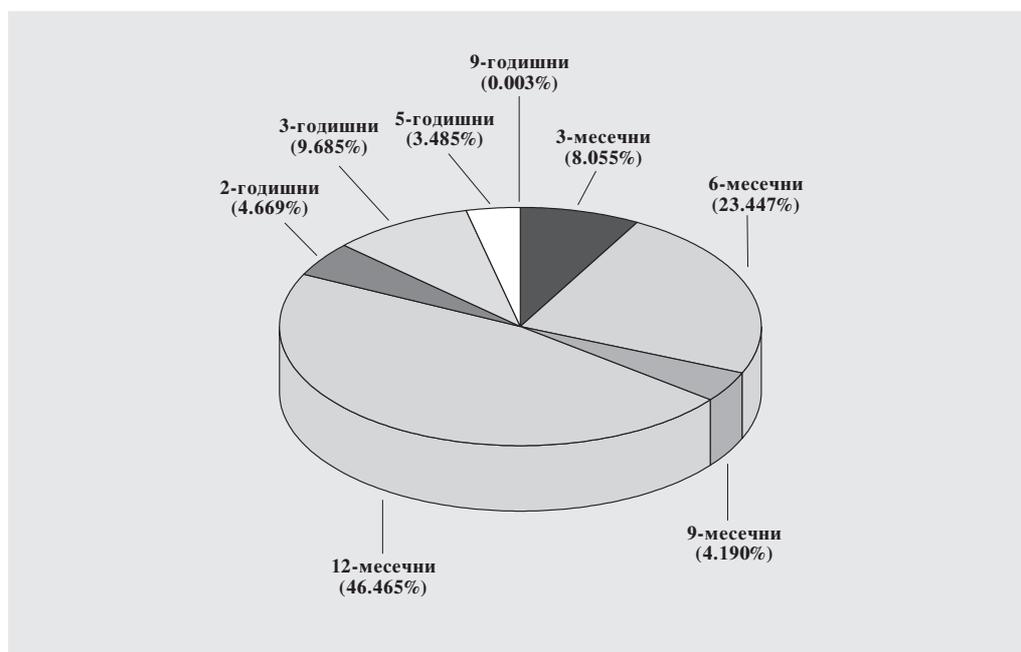
Общият размер на вътрешния дълг на правителството през 1997 г. нарасна 4.2 пъти, като от 1052.56 млрд. лв. в края на 1996 г. достигна 4384.02 млрд. лв. (вкл. кредитите, предоставени на МФ по реда на чл. 45 от ЗБНБ срещу покупки на СПТ от МВФ). Независимо от това в резултат от нарастването на БВП с по-бързи темпове от увеличението на вътрешния държавен дълг относителният му дял спрямо прогнозния размер на БВП за 1997 г. намаля до 25.6% при 60.2% за 1996 г. Разходите на републиканския бюджет за обслужването му през годината възлизат общо на 909.55 млрд. лв. (отстъпки и лихви), което представлява 5.31% от БВП при 17% за 1996 г.

²⁸ Данните за извършените плащания за лихви със средства на ДФРР са предоставени от администрацията на фонда.

През 1997 г. дългът по ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, претърпя значителни изменения. Като цяло той се увеличи и от 301.12 млрд. лв. в края на 1996 г. достигна 807.72 млрд. лв. към 31 декември 1997 г., като нарастването е 2.7 пъти. Основна причина за това е провежданата от МФ през първото полугодие политика за финансиране на бюджетния дефицит предимно с краткосрочни (до една година) и свръхкраткосрочни (седмични и месечни) ДЦК, включително целеви емисии и индексни бонове, предназначени за граждани и фирми. Интересът на инвеститорите главно към този вид дългови инструменти се дължеше на нестабилното състояние на пазара вследствие динамичните промени на основния лихвен процент и валутния курс и стремежа максимално да бъдат намалени загубите от тези чести промени. Настъпилата през второто полугодие финансова стабилизация и по-добрите резултати на държавния бюджет (ДБ) наложиха промяна в емисионната политика на МФ. От юни дългът по ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, бележи постоянна тенденция към намаление. В структурно отношение към 31 декември 1997 г. той представлява 18.4% от общия размер на дълга при 28.6% в края на 1996 г. Като относителен дял от БВП за 1997 г. този дълг също бележи намаление от 17.2% в началото на 4.72% в края на годината. Вследствие на това матуритетната структура на намиращите се в обращение ДЦК, емитирани по Наредба № 5, и от целеви емисии е съответно: със срок до една година – 663.6 млрд. лв., или 82.2%, и със срок над една година – 144.12 млрд. лв., или 17.8%. В края на 1996 г. това съотношение бе съответно: до една година – 74.6%, и над една година – 25.4%.

Прекият дълг към БНБ се увеличи значително, като от 138.06 млрд. лв. в края на 1996 г. достигна 1619.14 млрд. лв. към 31 декември 1997 г., или нарасна 11.7 пъти. Съгласно договора за реструктуриране на дълга, сключен между МФ и БНБ на основание § 10 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗБНБ и § 19 от ЗДБ за 1997 г., в края на юни БНБ изписа своите вземания от държавата по предоставени преки кредити в размер на 212.78 млрд. лв. и по ДЦК, намиращи се в портфейла ѝ, в размер на 161.7 млрд. лв. (вкл. натрупаните по тях към датата на реструктурирането лихви), като прехвърли и други активи по баланса си, свързани със задълженията на държавата към външни кредитори. Срещу това Министерството на финансите емитира нов дълг,

ДЦК, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ, В ОБРАЩЕНИЕ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

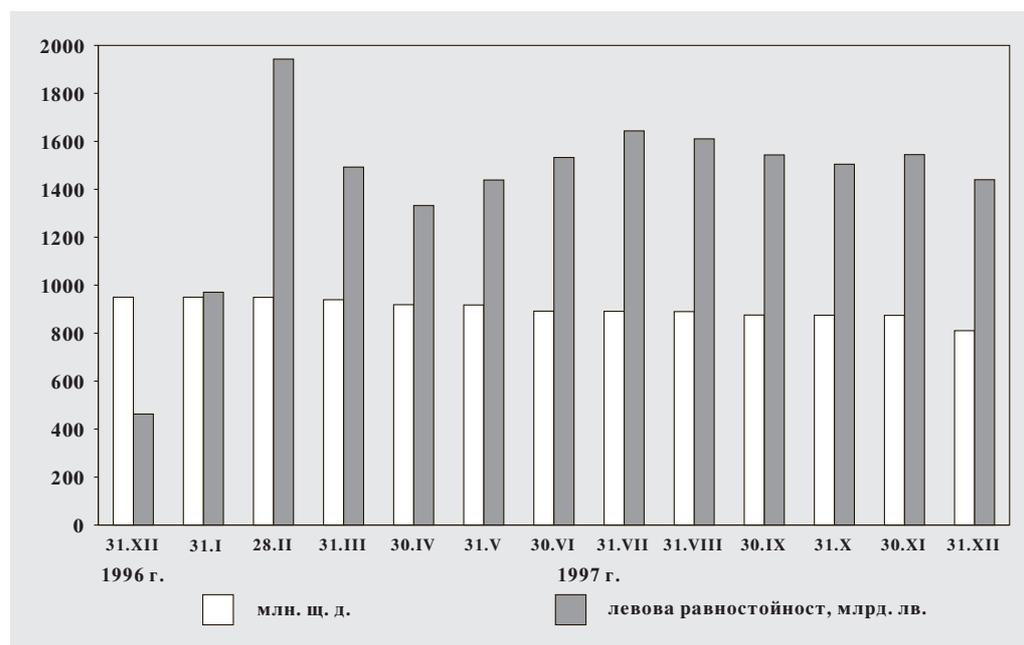

Забележка: Среднопретегленият матуритет на ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, е 1 година и 2 месеца.

Източник: БНБ.

деноминиран в СПТ, в размер на 482.1 млн., който покри размера, матуритета и лихвените плащания на задълженията на БНБ към Международния валутен фонд. През второто полугодие по този дълг бяха изплатени погасителни вноски в размер на 31.6 млн. СПТ. Същевременно правителството ползва нови кредити по реда на чл. 45 от ЗБНБ по споразумението с МВФ за покупка на СПТ в размер на 224.4 млн. Прекият дълг към ДСК намаля от 1264.9 млн. лв. в началото на годината на 1011.9 млн. лв. в края на периода, или с 20%. В общата структура на дълга относителният дял на прекия дълг към БНБ бележи най-голямо нарастване – от 13.2% в началото на 37% в края на годината. Единствено при този елемент на вътрешния дълг на правителството се наблюдава и увеличение на относителния дял спрямо БВП – от 7.9% в края на 1996 г. на 9.46% в края на 1997 г.

ДЕНОМИНИРАНИ В ЩАТСКИ ДОЛАРИ ДЦК, ЕМИТИРАНИ ПО РЕДА НА ЧЛ. 5 ОТ ЗУНК

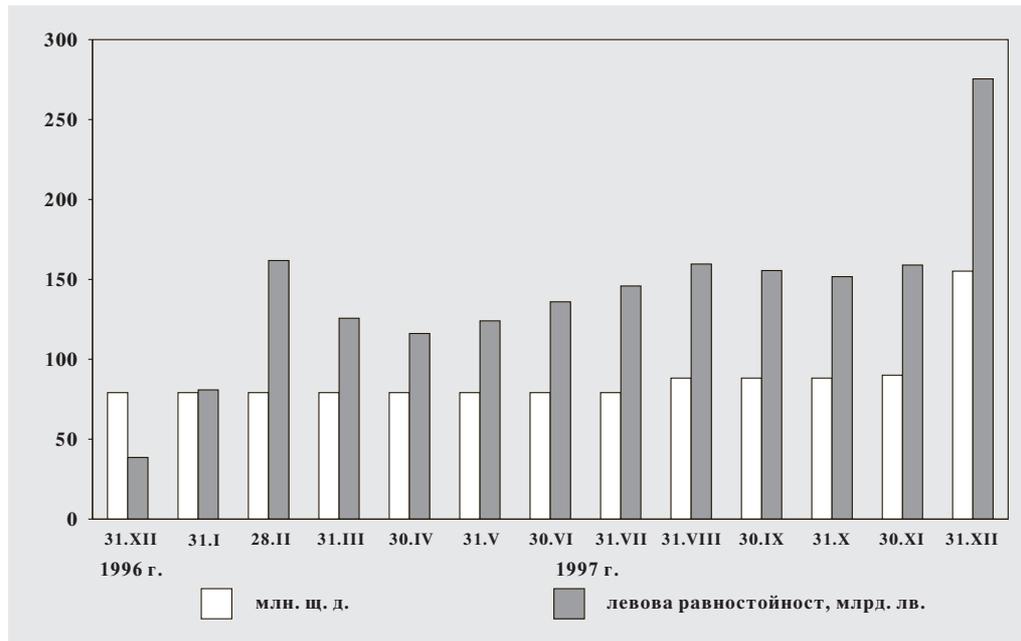

Източник: БНБ.

Дългът по държавни дългосрочни облигации, емитирани за поемане като държавен дълг на необслужваните кредити на държавни фирми към банките, на непогасения дълг на общините по кредити, предоставени от ДСК за жилищно строителство, както и по ЗДЗВСТБ (ДЦК за структурната реформа) е с най-голям относителен дял в структурата на вътрешния дълг и към 31 декември 1997 г. представлява 44.6% от него при 58.2% в началото на годината. Наблюдава се намаление на относителния дял в общия обем на вътрешния дълг на правителството и едновременно с това намаление на относителния дял на този дълг спрямо размера на БВП за 1997 г. на 11.43% при 35% в началото на годината. Същевременно като абсолютна сума увеличението спрямо края на 1996 г. е 3.2 пъти, като от 612.12 млрд. лв. в края ѝ достигна 1956.15 млрд. лв. към 31 декември 1997 г. То се дължи главно на влиянието на валутния компонент в тях, на новоемитираните държавни облигации в размер на 50 млн. щ. д. по реда на ПМС №145 от 4 април 1997 г. за целево финансиране по програмата за стабилизация на ТБ „Биохим“ – АД, съгласно постигнатите договорености с МВФ в рамките на Меморандума за икономическа политика на правителството на Република България от март 1997 г. и на новоемитираните по ЗДЗВСТБ държавни облигации в размер на 68.85 млрд. лв. и 88 млн. щ. д. Намалението през годината в размер на 48.63 млрд. лв. и 139.7 млн. щ. д. е резултат от: използването на тези ценни книжа в приватизационни сделки, погасяването на задълженията към държавата на държавни фир-

ми, чиито необслужвани кредити са преоформени в държавен дълг, обратното изкупуване на ценни книжа от МФ, погасяването на дългосрочни облигации по ЗДЗВСТБ и от изписването на ДЦК, намиращи се в портфейла на БНБ, съгласно договора за реструктуриране на дълга.

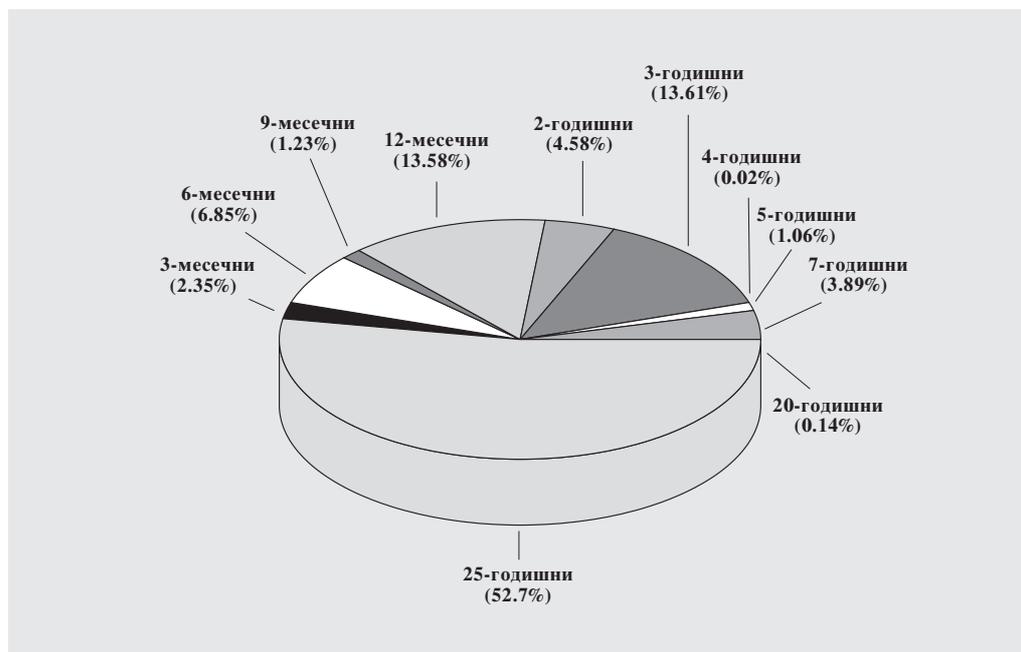
ДЕНОМИНИРАНИ В ЩАТСКИ ДОЛАРИ ГАРАНЦИОННИ ДЦК, ЕМИТИРАНИ ПО РЕДА НА ЧЛ. 9, АЛ. 1, Т. 2 ОТ ЗДЗВСТБ

Източник: БНБ.

През 1997 г. настъпи промяна в съотношението на дълга по ДЦК, деноминирани в левове и в щатски долари. В резултат от увеличението на валутния курс делът на ДЦК, деноминирани в щатски долари, достигна 66% от общия обем на ДЦК в обращение при близо 55% в края на 1996 г.

МАТУРИТЕТНА СТРУКТУРА НА ДЦК В ОБРАЩЕНИЕ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

Източник: БНБ.

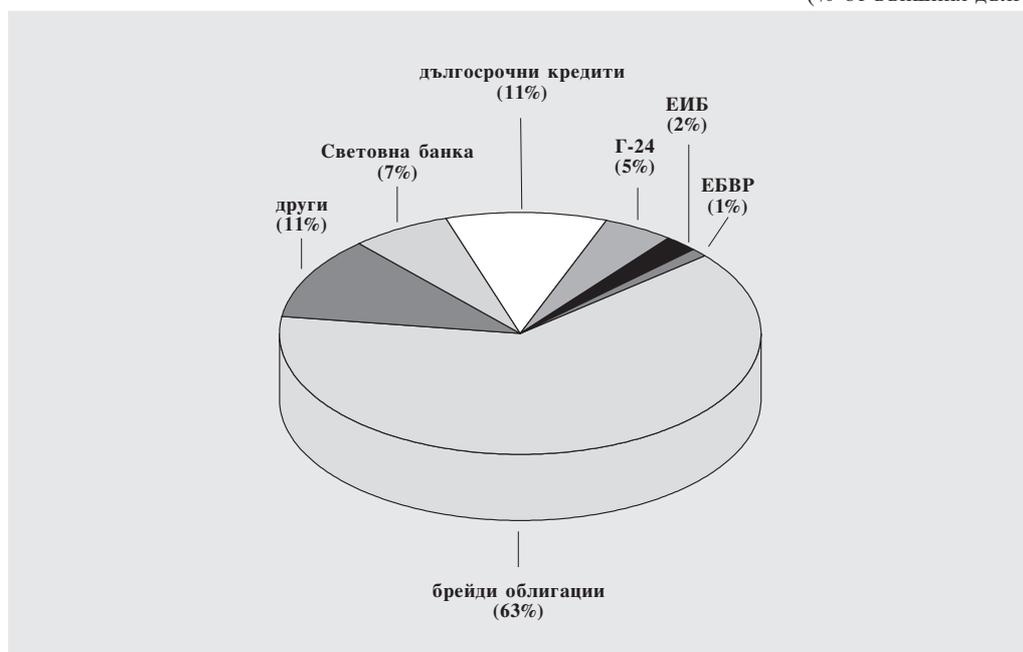
Съществено се промени съотношението на дълга по ДЦК с фиксиран и с плаващ доход. В резултат от настъпилата финансова стабилизация след въвеждането на Паричния съвет в страната делът на ДЦК с фиксиран доход достигна 20.6% от общия обем на ДЦК в обращение при 0.2% в края на 1996 г.

Матуритетната структура на дълга по ДЦК, намиращи се в обращение, към 31 декември 1997 г. не се промени съществено. С най-голям относителен дял (52.7%) са държавните дългосрочни облигации със срок до падежа 25 години, емитирани по чл. 4 и 5 от ЗУНК от 1993 г., ПМС № 234 от 1992 г. и ПМС № 3 от 1994 г. Делът им съответно в края 1996 г. е 53.6%. Останалите ДЦК с матуритет от 3 месеца до 20 години представляват 47.3% от общия обем при 46.4% за 1996 г. Среднопретегленият остатъчен матуритет на вътрешния дълг на правителството по ДЦК е 12.2 години.

Външен дълг на правителствения бюджет.²⁹ Въвеждането на Паричен съвет в страната налага нов подход за ефективно управление и анализ на състоянието и структурата на държавния дълг. Съставна част от общата стратегия за управлението му е консолидирането на информацията за всички задължения на правителството към чуждестранни кредитори и международни финансови институции чрез създаване на автоматизиран регистър в БНБ.

СТРУКТУРА НА ВЪНШНИЯ ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ БЮДЖЕТ ПО КРЕДИТОРИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

(% от външния дълг)

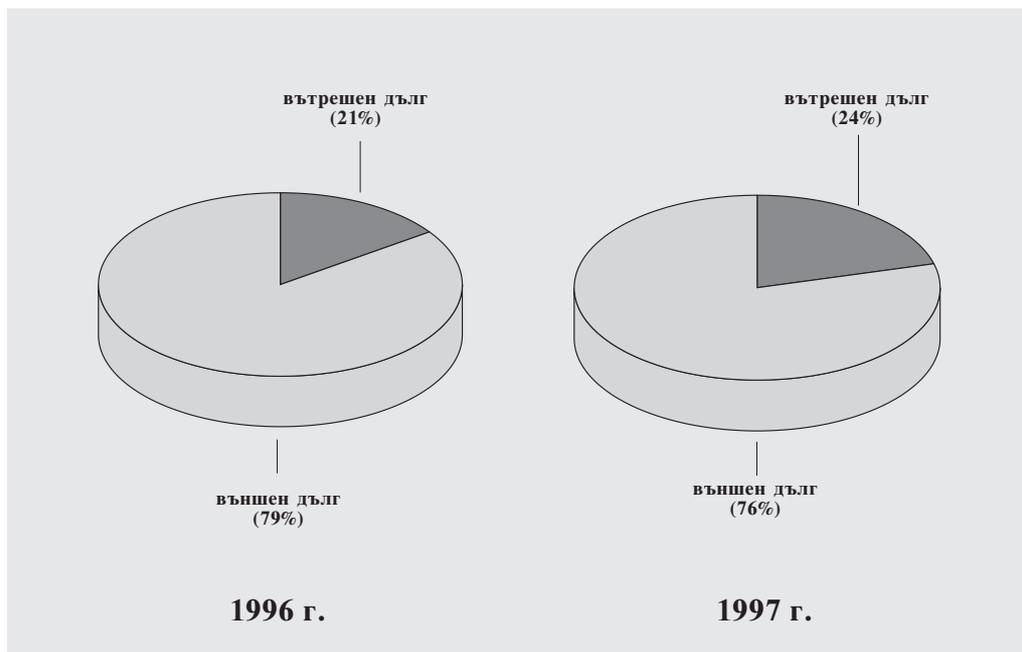
Източник: БНБ.

Съгласно въведените в регистъра данни към 31 декември 1997 г. външният дълг на правителството на България възлиза на 7868.4 млн. щ. д., което представлява 82.8% от БВП. От размера на външния дълг са изключени задълженията към МВФ в СПТ, за сметка на покупката на които са предоставени преки кредити от БНБ на Министерството на финансите по реда на чл. 45 от Закона за БНБ и които са включени в размера на вътрешния дълг. Предвид на това, че автоматизмът на получаване от Министерството на финансите на тези заеми за финансиране на бюджета е заложен в споразумението с МВФ, те могат да се разглеждат и като външен дълг на правителството чрез БНБ като негов агент. С тях общият размер на външния дълг на правителствения бюджет възлиза на 8779.8 млн. щ. д.

²⁹ Данните са съгласно водения в БНБ автоматизиран регистър на държавни и гарантирани от държавата дългове по официална информация от Министерството на финансите за ратифицирани от Народното събрание кредитни споразумения. Тези данни за външния дълг се различават по обхват от данните за БВД в платежния баланс (вж. бел. 15).

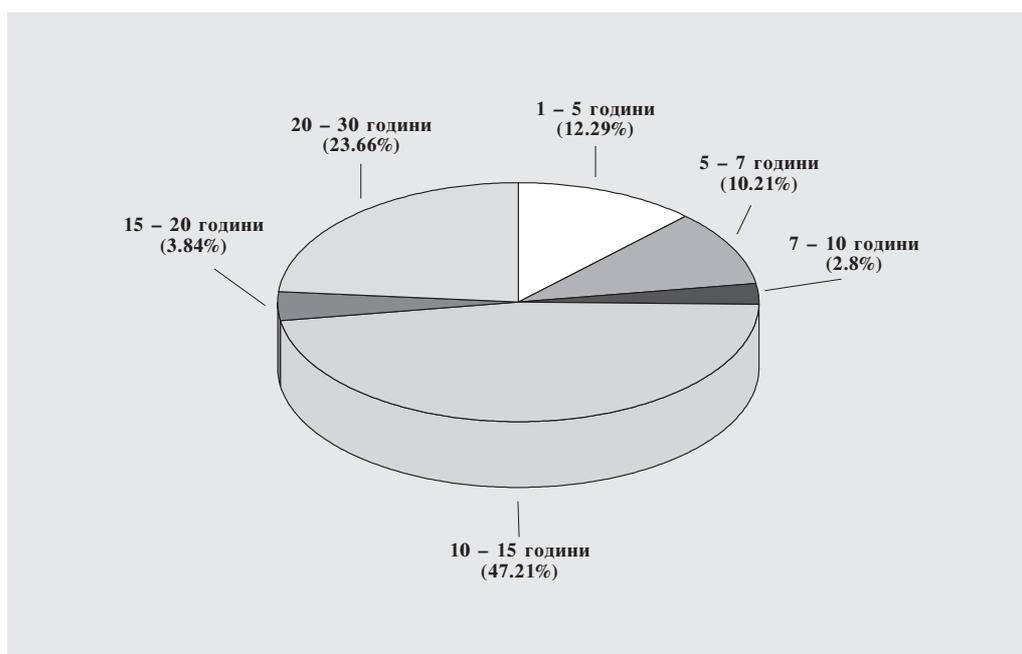
Прекият дълг на правителствения бюджет е 7396.8 млн. щ. д., или 94% от общия размер на външния правителствен дълг, а кредитите, по които гарант е българското правителство, са 471.6 млн. щ. д, или 6%. По отношение на кредиторите основна част от дългосрочните задължения на правителството съставлява дългът към частните кредитори по българските брейди облигации (63%), следват задълженията по дългосрочните кредити към официалните кредитори от Парижкия клуб (11%), към Световната банка, вкл. държавно гарантираните кредити (7%) и др.

СТРУКТУРА НА ДЪЛГА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО

Източник: БНБ.

СТРУКТУРА НА ВЪНШНИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ ПО ОСТАТЪЧЕН МАТУРИТЕТ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

Забележка: Не са включени задълженията към кредиторите от бившия СИВ.

Източник: БНБ.

В сравнение с предходната година измененията в структурата на външния дълг се дължат както на получените кредити от Международния валутен фонд, Световната банка и страните от Г-24 (по сметките на ДФРР), така и на извършени погашения по кредити към Парижкия клуб, ЕС и Световната банка (със средства на ДФРР). Общият размер на разходите за лихви по външния дълг на правителството през 1997 г. възлиза на 503.54 млрд. лв., което е 2.94% от БВП, в т. ч. изплатени от републиканския бюджет 418.66 млрд. лв. и със средства на ДФРР 84.88 млрд. лв.

Матуритетната структура на външните задължения показва, че най-голям е делът на дълговите инструменти, чийто падеж настъпва през предстоящите 10 – 15 години. Среднопретегленият остатъчен матуритет на външния дълг на правителството е 14.2 години.

В заключение може да се направи изводът, че след въвеждане на Парижен съвет в страната настъпват положителни промени по отношение динамиката на размера и структурата на правителствения дълг. Очертава се трайна тенденция към постепенно намаляване на вътрешния дълг по ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит, и дълга по ДЦК, емитирани по реда на отделни ПМС и закони, и съответно на техния относителен дял в общия обем на дълга и БВП. По отношение на матуритетната структура се увеличава делът на ДЦК с по-дълъг срок. От друга страна, в съответствие с принципите и механизма на действие на Парижкия съвет и споразуменията на правителството с международните финансови институции за ползването на нови кредити външният дълг продължава да нараства в номинално изражение. Във връзка с това оптимизирането на управлението на държавния дълг в краткосрочен и дългосрочен план, което води до съкращаване на разходите на бюджета по обслужването му, налагат все по-остро необходимостта от провеждането на по-рационална и съгласувана политика по отношение ползването на външни заеми.

10. Монетарен сектор

През втората половина на 1997 г. икономиката постепенно се ремонетизира под влияние на възвръщащото се доверие в банките и българския лев. Количествен измерител за него е нарастването в реално изражение на основните парични и кредитни агрегати, особено през втората половина на годината след фиксирането на курса на националната валута към германската марка.

През първото полугодие, след като в началото на годината бе постигнат политически консенсус относно въвеждането на тази схема, централната банка постепенно и последователно настрои своята парична политика към нея. За целта тя модифицира и впоследствие изостави редица парични инструменти и съществено намали активното си въздействие върху ликвидността в банковата система.

От началото на юли БНБ започна да функционира като Парижен съвет и остави формирането на паричното предлагане изцяло на пазарните принципи. Има основания да се счита, че в подобни условия неговото разширяване е под влияние на растящото търсене на пари. То осигурява значително нарастване на кредитните ресурси, с които търговските банки разполагат и които трябва да инвестират, следвайки принципите за разумна банкова дейност. Същевременно укрепването на държавния бюджет в резултат от засилването на приходната му част, както и финансирането на касовия дефицит главно за сметка на приходи от приватизацията и от официални чуждестранни източници създава предпоставки за намаляване потребностите на правителството от кредитни ресурси. Това води до освобождаването на допълнителни средства, които могат да се насочат към реалния сектор и да стимулират неговото ускорено възстановяване. В този смисъл налице са благоприятни монетарни ус-

ловия за икономически растеж, но те следва да се разглеждат само като необходимо, но не и като достатъчно условие за него.

Парични агрегати

Динамиката на паричните агрегати през 1997 г. е изцяло под влиянието на рязкото обезценяване на лева и последвалата го в началото на годината висока инфлация, които силно съкратиха реалното търсене на пари. След февруари и особено през второто полугодие се наблюдава тенденция към постепенна ремонтизация, но достигнатата в края на 1997 г. степен е значително по-ниска, отколкото в края на предходната година. Макар че на посочения процес благоприятно влияе фиксирането на валутния курс по правилата на Паричния съвет, досегашното развитие у нас дава основание да се очаква, че както в много страни по света възстановяването на реалното търсене на пари ще бъде много бавно.

През 1997 г. паричното предлагане, измерено чрез най-широкия паричен агрегат, включващ парите извън банките и всички видове депозити, се увеличи с 4708 млрд. лв. и достигна 6018.6 млрд. лв. в края на годината. Номиналният прираст за периода е 359.3%, но в реално изражение е налице съкращаване с над 32%. Близко 60% от увеличението е за сметка на левовия компонент, който макар че номинално расте с 423%, реално спада с почти 23%. Прирастът на валутния компонент в левово изражение е по-малък – 296.8%, и е главно за сметка на обезценяването на националната валута, по постоянен валутен курс той е само 8.9%.

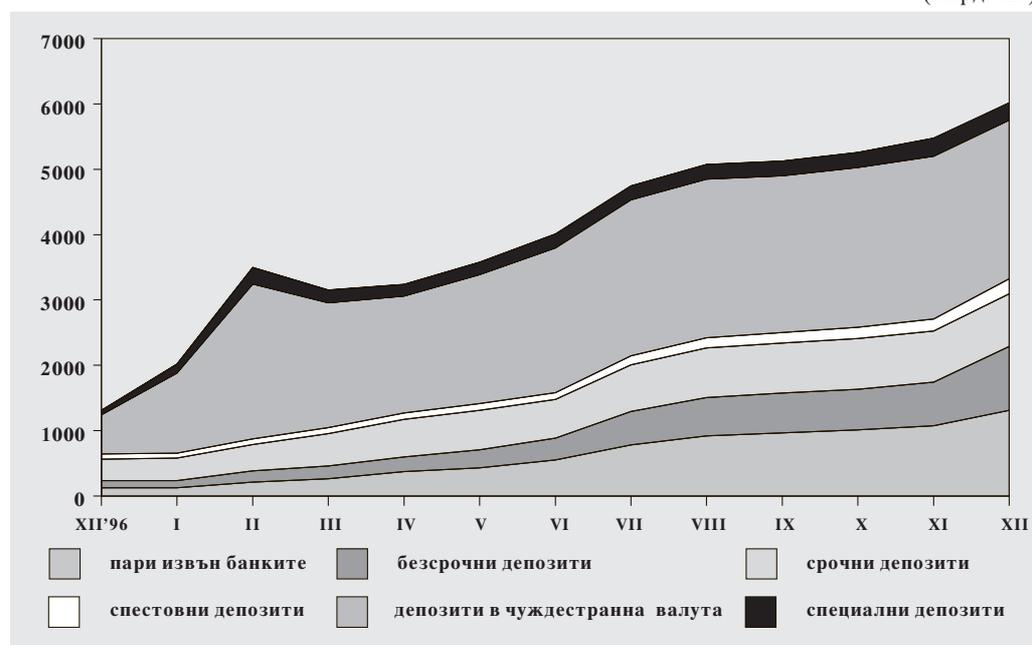
След въвеждането на Паричния съвет се наблюдава реално увеличение на паричното предлагане с близо 30%. Възвръщащото се доверие в българския лев в резултат от фиксирането му към германската марка води до изпреварващо нарастване на левовия компонент и заема почти 90% от общия прираст, който е над 2000 млрд. лв. За шестте месеца номиналният прираст на левовите пари е 111.4%, а реалният – 82%. За същия период увеличаването на валутния компонент по постоянен курс е под 6%. Под влияние на преобладаващото търсене на националната валута настъпват благоприятни промени в структурата на най-широкия паричен агрегат. В края на 1997 г. делът на левовия компонент в него надхвърля 56% при 40% през юни и 25% през февруари. Налице е известно подобряване в сравнение с края на 1996 г., когато той бе почти 50%, но съпоставено с достигнатото равнище от почти 73% в края на 1995 г., то е относително бавно.

Преобладаващата част от прираста на левовите пари е за сметка на най-ликвидния паричен агрегат М1, включващ парите извън банките и безсрочните депозити. За разлика от общото парично предлагане той расте значително не само номинално, но и реално. Това може да се обясни както с възвръщащото се доверие в банките и лева, така и с предпочитанията на всички икономически агенти към висока ликвидност в условията на Паричен съвет. За последното съдейства и относително ниското равнище на лихвите по депозитите, което прави алтернативните разходи от притежаването на пари в брой или по текущи сметки пренебрежимо малки. През 1997 г. паричният агрегат М1 се увеличава с над 2050 млрд. лв. и достига 2290 млрд. лв. Номиналното увеличение е с почти 868%, а реалното – с близо 43% и се наблюдава главно след въвеждането на Паричния съвет – за последните шест месеца то е със 123%. Това води до увеличаване дела на паричния агрегат М1 в широките пари от 18% в края на 1996 г. до 38% една година по-късно.

Сред компонентите на най-бързоликвидните пари най-силно е увеличаването на парите извън банките. В номинално изражение то е над 10 пъти, а в реално – с над 50%. Главен фактор е възврънатото доверие в стабилността на националната валута и оттам – повишеното ѝ търсене за трансакционни цели. За това допринася и овладяването на резкия спад в реалния сектор през втората половина на годината, както и новото равнище на цените на потребителските стоки след скока им през януари и февруари.

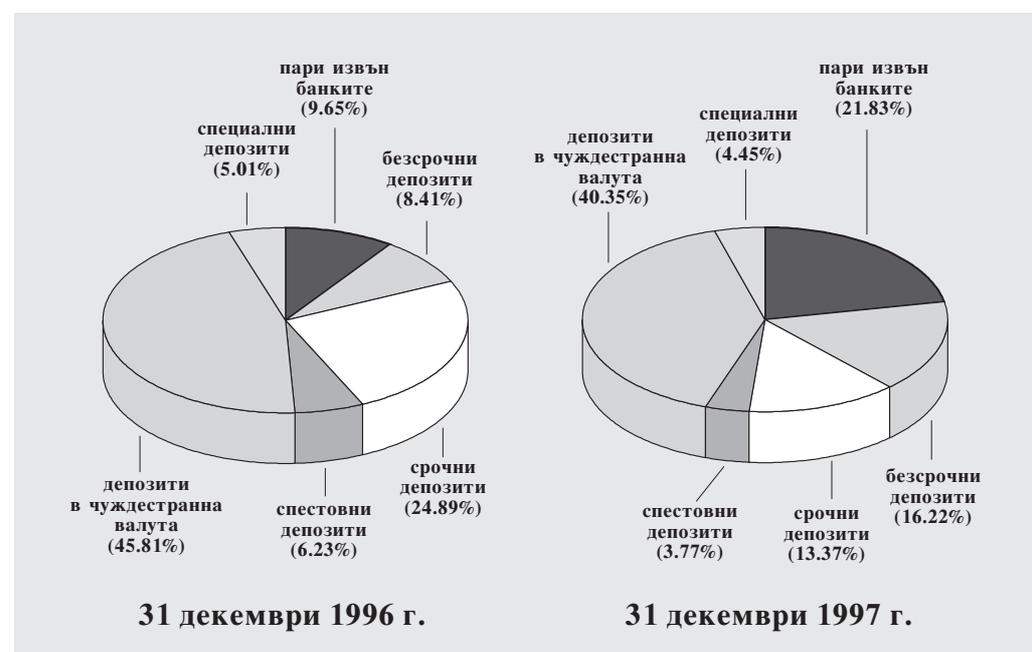
ДИНАМИКА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ ПРЕЗ 1997 г.

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

СТРУКТУРА НА ПАРИЧНИТЕ АГРЕГАТИ

Източник: БНБ.

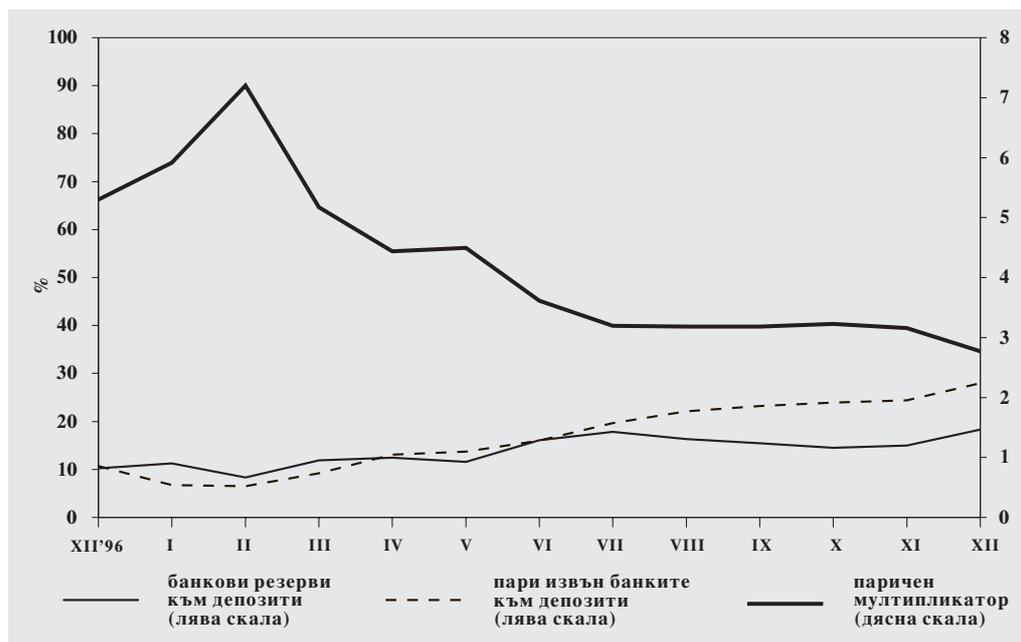
С бързи темпове се увеличават и безсрочните депозити. През 1997 г. техният номинален прираст е 786.1%, а реалният – над 30%. През второто полугодие динамиката им силно се ускорява – номиналното им нарастване е почти три пъти, а реалното – над два и половина пъти. Причина за това е преодоляването на хиперинфлационния шок в реалния сектор от началото на годината, както и традиционно високото нарастване на текущите сметки през декември главно за посрещане на сезонните повишени данъчни плащания. Все пак доколкото увеличаването на безсрочните депозити изостава от нарастването на парите извън банките, може да се счита, че с недостатъчни темпове се развиват безналичните разплащания, а също и че се запазват предпочи-

танията на някои икономически агенти за трансакции в брой за укриване на стопанска дейност и избягване на данъчното ѝ облагане.

През 1997 г. квазипарите, включващи сročните и спестовните левови депозити и депозитите в чуждестранна валута, се увеличават с 2452.5 млрд. лв., или с 243.3%. Около три четвърти от прираста им е за сметка на депозитите в чуждестранна валута и са най-вече резултат от обезценяването на лева. Прирастът на левовия компонент е 624 млрд. лв., но в реално изражение се наблюдава значително съкращаване – при сročните депозити с 63%, при спестовните – с 59%. През второто полугодие е налице реално нарастване на сročните депозити с 16.5%. Това е индикатор за укрепване на доверието в лева въпреки рязкото съкращаване на лихвения диференциал по депозитите в национална и в чуждестранна валута. Ролята на последното не следва да се подценява, защото при продължително действие може да започне да застрашава левовата депозитна база, а оттам и стабилността на Паричния съвет.

Рязкото обезценяване на лева в началото на 1997 г., промените в паричната политика на БНБ през първото полугодие, както и въвеждането след това на Паричния съвет предопределят динамиката на резервните пари и паричния мултипликатор и тяхното въздействие върху паричното предлагане. През цялата година прирастът на широките пари е изцяло за сметка на изпреварващото увеличение на резервните пари, а паричният мултипликатор значително спада. За периода увеличаването на резервните пари е с над 1900 млрд. лв. Номинално то е близо 9 пъти, а реално – с около 30% и в условията на Паричен съвет изцяло зависи от търсенето от страна на търговските банки, фирмите и населението. Над 60% от него е за сметка на увеличението на парите извън банките. Банковите резерви нарастват с повече от 700 млрд. лв., като над 40% от тях са от банковите свръхрезерви. По-значително повишение на този показател се наблюдава през юни (когато БНБ прекрати операциите си на открития пазар) и през декември главно под влияние на сезонния фактор.

ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР ПРЕЗ 1997 г.

Източник: БНБ.

РЕЗЕРВНИ ПАРИ И ПАРИЧЕН МУЛТИПЛИКАТОР

Показатели	XII.1996 г.	VI.1997 г.	XII.1997 г.
Широки пари, млрд. лв.	1310.3	4011.0	6018.6
Резервни пари, млрд. лв.	247.3	1110.1	2174.2
Паричен мултипликатор	5.30	3.61	2.77
Пари извън банките/депозити, %	10.7	16.0	27.9
Банкови резерви/депозити, %	10.2	16.1	18.3
Изменение на широките пари, млрд. лв., идващо от		2700.7	2007.6
резервните пари		4571.3	3844.7
мултипликатора		-416.7	-938.0
двата фактора		-1453.9	-899.1

Като се изключи ефектът от обезценяването на лева, довел до рязкото му увеличаване през януари и февруари, паричният мултипликатор трайно спада от 5.30 в края на 1996 г. до 3.61 през юни и 2.77 в края на 1997 г. Това частично задържа нарастването на най-широкия паричен агрегат. За намаляването на паричния мултипликатор съдействат и двете основни съотношения, които му влияят: пари извън банките/депозити и банкови резерви/депозити. През годината те се увеличават съответно от 10.7% на 27.9% и от 10.2% на 18.3%. Първото отношение отразява засилените предпочитания на населението и фирмите към налични средства, особено след въвеждането на Паричния съвет, а второто – промените в политиката на търговските банки, които се характеризират с по-голяма консервативност в кредитната дейност и с предпочитания за по-висока ликвидност в резултат от засилването на банковия надзор и ограничаването на функцията на БНБ като кредитор от последна инстанция.

ИЗМЕНЕНИЕ НА ПАРИЧНОТО ПРЕДЛАГАНЕ ПО ИЗТОЧНИЦИ НА РЕЗЕРВНИТЕ ПАРИ

Показатели	VI.1997 г.	XII.1997 г.
Изменение на паричното предлагане от резервните пари	4571.3	3844.7
– нетни чуждестранни активи	7832.8	4077.0
– нетни вътрешни активи	-3261.5	-232.3
в т. ч.:		
нетни вземания от правителството	-738.1	-287.2
обезпечено рефинансиране на търговски банки в левове	-32.8	0.0
други	-2490.6	54.9

Анализът на изменението на паричното предлагане по източници на резервните пари разкрива ролята на прилаганите от БНБ парични инструменти през първата половина на 1997 г. и механизма на въведения по-късно Паричен съвет. През цялата година най-силно е влиянието на нетните чуждестранни активи, чието значително нарастване дори изпреварва изменението на широките пари, идващо от резервните пари. През първата половина на годината те растат за сметка на нетните покупки на вътрешния пазар, които в комбинация с левовите парични инструменти поддържат финансовата стабилност, без да позволяват на лева да поскъпва твърде много в сравнение с достигнатото равнище в началото на февруари. През второто полугодие прирастът на валутните резерви на БНБ е резултат главно от автоматичното функциониране на Паричния съвет, но за него съдействат и външното финансиране от официални източници, и приходите от приватизацията.

През по-голямата част от годината нетните вземания на БНБ от правителството намаляват и задържат нарастването на резервните пари, а оттам и на паричното предлагане. През първото полугодие централната банка чрез операции на открития пазар частично стерилизира вливаната ликвидност от

нетните си покупки на валутния пазар. След въвеждането на Паричния съвет аналогичен ефект се постига от нарастването на депозиранията в БНБ средства на правителството.

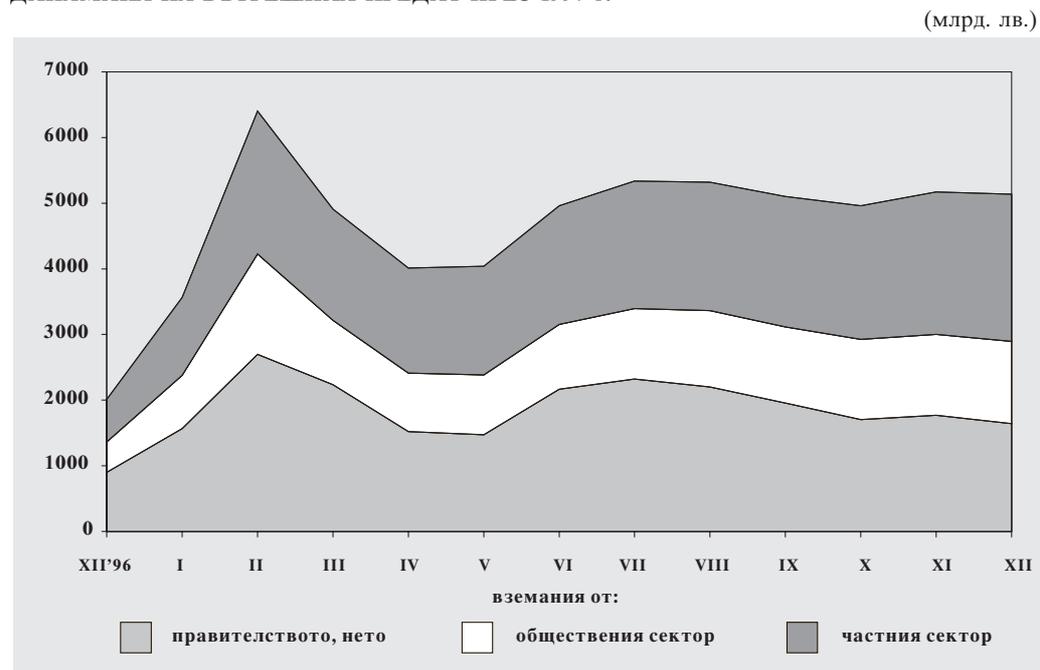
Като се елиминира влиянието на валутния курс, отношенията на БНБ с търговските банки най-малко въздействат върху динамиката на резервните пари. През първото полугодие рефинансирането на търговски банки е само срещу обезпечение (ломбардни кредити). То е силно ограничено, като постепенно се издължават всички вече раздадени кредити. Това води да намаляване на резервните пари и паричното предлагане. Доколкото през второто полугодие не е извършено никакво кредитиране на търговските банки в съответствие с разпоредбите на новия закон за БНБ, влиянието на този показател върху резервните пари и паричното предлагане е неутрално.

През 1997 г. съществено се намали управляемостта на резервните пари, а чрез тях и на паричното предлагане от страна на БНБ. През първото шестмесечие централната банка се подготвяше за въвеждането на Паричен съвет и практически престана да използва резервните пари като междинна цел при провеждането на своята парична политика. През второто шестмесечие в условията на неговото функциониране формирането на паричните агрегати – от паричната база до паричното предлагане – изцяло се базира на пазарните принципи на търсенето и предлагането. В подобна обстановка нараства ролята на фискалната политика, но тя не може и не следва да замести изоставените по закон функции на централната банка.

Кредитни агрегати

През 1997 г. статистическите данни за вътрешния кредит се формираха както под влиянието на реалните процеси на кредитиране на правителствения и неправителствения сектор, така и на промените във вземанията от правителството в резултат от въвеждането на Паричния съвет и изписването на външен дълг. За целите на анализа на отделните кредитни агрегати е съществено да се отдели въздействието на последните фактори.

ДИНАМИКА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ ПРЕЗ 1997 г.

Източник: БНБ.

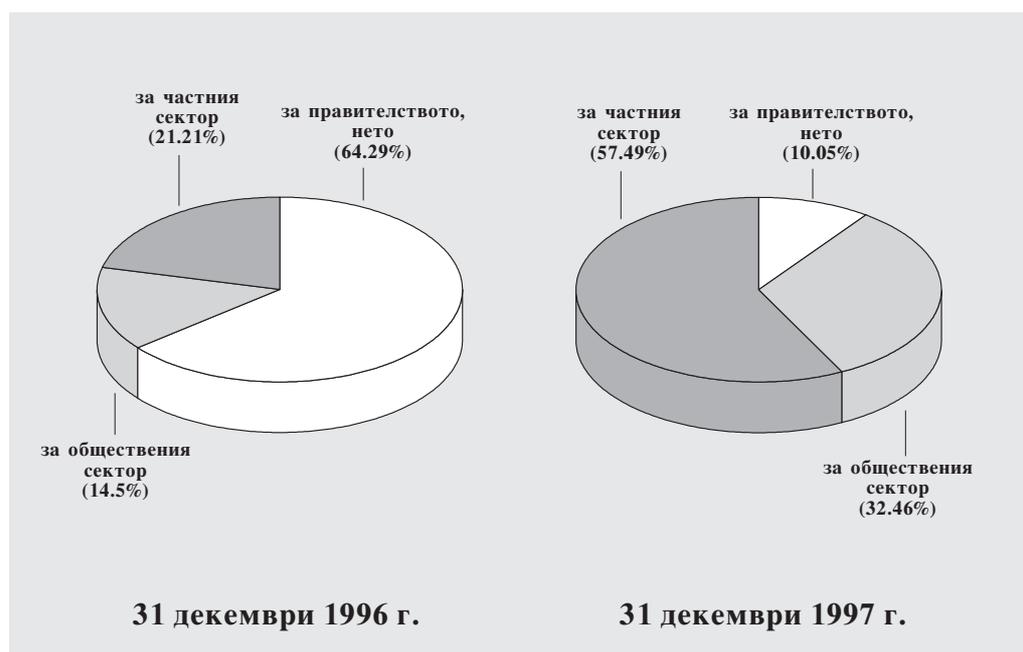
През юни в съответствие с приетия нов Закон за БНБ бе извършена замяна на едни активи на БНБ с равни по стойност други, отговарящи по деноминация, матуритет и лихвени условия на задълженията на страната към МВФ. Така се осигуриха предпоставки за нормалното функциониране по пра-

вилата на Паричен съвет на обособените две относително самостоятелни управления „Емисионно“ и „Банково“. Посочените промени увеличават вътрешния кредит в края на първото полугодие с 553 млрд. лв. за сметка на намаляването на нетните чуждестранни активи с 378 млрд. лв. и на остатъчната позиция в нетните вътрешни активи (други позиции, нето) със 175 млрд. лв. Същевременно от баланса на БНБ бяха изписани задълженията на страната към официални кредитори без МВФ, което води до нарастване на нетните чуждестранни активи с 1070 млрд. лв. за сметка на съкращаване на „Други позиции, нето“. През декември в една търговска банка бе изписан външен дълг на страната след неговото уреждане и това увеличи нетните чуждестранни активи с 1430 млрд. лв. и съкрати вътрешния кредит с 666 млрд. лв. и „Други позиции, нето“ със 764 млрд. лв.

С отчитане на посочените промени през първото полугодие по постоянен курс вътрешният кредит се намалява с над 850 млрд. лв., докато широките пари се увеличават с над 1000 млрд. лв. Това води до ускорено увеличаване на нетните чуждестранни активи с повече от 2000 млрд. лв. През този период потокът от средства, който започва да се връща в банковата система поради нарастващото доверие в банките и в лева, не се абсорбира в страната, а заедно с ресурсите, освободени от правителството, намира реализация в чужбина. През второто полугодие ситуацията частично се променя. Наблюдава се прираст на вътрешния кредит, но той е около 40% от този на паричното предлагане. Близко половината от последното отново се инвестира в чуждестранни активи, а останалата част увеличава „Други позиции, нето“. За цялата година нарастването на широките пари е близко до това на нетните чуждестранни активи, а вътрешният кредит се съкращава с около 180 млрд. лв. за сметка на увеличението на „Други позиции, нето“.

През 1997 г. настъпват съществени промени в компонентите на вътрешния кредит: намаляват нетните вземания от правителството, като освободените ресурси се насочват към реалния сектор. Този процес е напълно противоположен на наблюдаваната през 1996 г. тенденция към изтласкване на реалния от правителствения сектор на кредитния пазар.

СТРУКТУРА НА ВЪТРЕШНИЯ КРЕДИТ (левов компонент)

Източник: БНБ.

През първото полугодие намаляването на нетните вземания от правителството е с 332 млрд. лв. след отчитане на промените, произтичащи от реструктурирането на вземанията на БНБ от правителството. Левовият компонент се увеличава със 182 млрд. лв., а валутният спада с 514 млрд. лв. Прирастът на нетните вземания в левове се дължи на относително високите номинални лихви по вътрешния дълг, които се запазват през първото тримесечие, както и на разходите за финансиране на покупките на валута за посрещане на плащанията по външния дълг. Намаляването на нетните вземания във валута е за сметка на постъпления от приватизацията и в резултат от депозирането в БНБ на закупената на вътрешния пазар валута.

През второто полугодие нетните вземания от правителствения сектор се увеличават с 97 млрд. лв. Левовият компонент се съкращава с 226 млрд. лв., а валутният се увеличава с 323 млрд. лв. Намаляването на първия се дължи на засилването на приходната част на бюджета, както и на спада на разходите за обслужване на вътрешния дълг при относително ниското равнище на основния лихвен процент. Главната причина за увеличаването на валутния компонент е разходването на част от валутните депозити на правителството за обслужване на външния дълг. Това се налага поради намаляването на приходите от приватизацията и временното забавяне във външното финансиране от Световната банка и Европейския съюз. В съответствие с новия Закон за БНБ външното финансиране от МВФ не оказва влияние на нетните вземания във валута, защото средствата увеличават едновременно задълженията на правителството към БНБ и неговите депозити в нея.

През 1997 г. кредитът за реалния сектор нараства с изпреварващи темпове в сравнение с вътрешния кредит. Това води до увеличаване дела на първия във втория показател от 62.7% в края на 1996 г. на 69.5% през декември 1997 г. След въвеждането на Паричния съвет се наблюдава ускорено търсене на кредит в национална валута – за последните шест месеца на 1997 г. делът на левовия кредит за реалния сектор почти се утроява и достига 18.5%, а на валутния спада от 60.3% на 51%. Не се забелязват промени в разпределението на кредитните ресурси между държавния и частния сектор. Делът на кредитите за частния сектор продължава да расте и достига 44.5% в края на 1997 г. при 36.6% една година по-рано и 32% през декември 1995 г. За същия период спадът на дела на кредита за държавните предприятия е по-слаб – съответно от 28.5% на 26.2% и 24.9% в края на 1997 г.

През първото полугодие номиналното увеличаване на кредита за неправителствения сектор се дължи изцяло на валутния компонент за сметка на рязкото обезценяване на лева през първите два месеца. Прирастът на левовия кредит е само 30.6 млрд. лв., или 13.1% номинално, а реалното съкращаване е с 80.6%. За същия период значително намалява и валутният компонент – с 323 млн. щ. д., или 18%. Посочената тенденция е по-силно изразена при държавните фирми, за които реалният спад по левовите кредити е с почти 85%, а по валутните – с 230 млн. щ. д., или с над 30%. За частния сектор съответните показатели са 78% и 93 млн. щ. д., или 9%. Рязкото съкращаване на кредита за реалния сектор се дължи както на шоковото състояние, в което той изпадна в началото на годината, така и на засилената консервативност в кредитната политика на търговските банки вследствие банковата криза през 1996 г. и промените в банковото законодателство при подготовката за въвеждането на Паричния съвет през 1997 г.

През второто полугодие, макар и все още относително бавно, кредитирането за реалния сектор се разширява. Това е изцяло за сметка на левовия компонент в размер на 667 млрд. лв., докато валутният се съкращава с 28 млн. щ. д. Общото увеличаване на кредита за реалния сектор е номинално с над 25%, а в реално изражение – почти 8%. За левовия кредит реалното увеличение е над три пъти, но не може да компенсира спада през първите шест месеца на годината. По-голямата част от левовия кредит продължава да се насочва към частния сектор. За второто полугодие той се увеличава с 414.5 млрд. лв., което е почти 60% от общия прираст на левовия кредит за реалния

сектор. Най-бързо нараства потребителският кредит за населението – с над 160 млрд. лв. Левовият кредит за държавните фирми се увеличава с почти 252 млрд. лв. главно за сметка на кредитите за изкупуване на зърно, които са с държавна гаранция.

Въпреки ускорените темпове на нарастване на кредита за реалния сектор през последните шест месеца на 1997 г. все още няма основание да се говори за кредитна експанзия. В края на годината реалното съкращаване на вземанията на банките от неправителствения сектор е с над 53% и отразява общото свиване на монетарния сектор в резултат от загубата на доверие в банките и в лева през 1996 г. и първите два месеца на 1997 г. През следващите месеци и особено след фиксирането на валутния курс кредитирането на националното стопанство расте в реално изражение с около 10%. Затова може да се счита, че монетарните предпоставки за икономически растеж са налице още през второто шестмесечие на 1997 г. и те са вероятно необходими, но не и достатъчни за неговото индуциране. При Паричен съвет прирастът на парите строго съответства на салдото по платежния баланс и осигурява ресурса за кредитиране. В тези условия притокът на кредит за реалния сектор в подкрепа на очаквания икономически растеж силно ще зависи от стабилността на платежния баланс и минималните потребности от кредит на правителствения сектор.

IV. Управление на валутния резерв и емисионна дейност

1. Структура на валутния резерв и покритие на паричните задължения на БНБ

В новата структура на БНБ валутният резерв се управлява от „Емисионно“ управление. Неговите активи съдържат следните позиции: монетарно злато; банкноти и монети в свободно конвертируема чуждестранна валута; средства в свободно конвертируема валута по сметки в чуждестранни централни банки или в други чуждестранни финансови институции; специални права на тираж на Международния валутен фонд; дългови инструменти, емитирани от чужди държави, централни банки, други чуждестранни финансови институции или международни финансови организации; салдото от вземанията и задълженията на БНБ по форуърдни сделки или сделки с уговорка за обратно изкупуване (сключени със или гарантирани от чуждестранни централни банки или публични международни финансови организации).

От своя страна пасивите на управление „Емисионно“ включват: паричните задължения на БНБ – всички банкноти и монети в обращение, салдата по сметки, притежавани от други лица в БНБ (с изключение на сметките на Международния валутен фонд); депозит на управление „Банково“ в управление „Емисионно“ (равен на разликата между левовия еквивалент на brutния валутен резерв и паричните задължения на банката).

През 1997 г. бяха разработени и утвърдени редица правила и процедури относно управлението на brutния валутен резерв на БНБ, по-важни от които са следните: за избор на финансови инструменти при управление на резерва, утвърдени от Управителния съвет на БНБ; за контролиране изпълнението на изискванията на чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ; за управленската отчетна система за валутните операции; за общите условия при приемане на парични депозити в БНБ; за процедурите по откриване, закриване и операции с кореспондентски сметки; за определянето на финансовите институции, при които БНБ може да открива текущи сметки.

Паричните задължения на управление „Емисионно“ в национална и чуждестранна валута са изцяло покрити с brutния валутен резерв в съответствие с изискванията на Закона за БНБ. В периода след въвеждането на Паричен съвет brutният валутен резерв на БНБ нарасна с 56.5%, достигайки 4411.9 млн. герм. марки в края на 1997 г.

Основните източници за това нарастване са: положителните салда по текущата и капиталовата сметка и покупката от БНБ на валута от населението и от търговските банки.

В структурата на актива след първи юли се очерта устойчива тенденция към увеличаване дела на наличните парични средства в чуждестранна валута (от 25% през юли до 51.3% в края на годината) и намаляване дела на търгуемите чуждестранни ценни книжа (от 52% през юли до 34% в края на годината). Това се обяснява с необходимостта от преоформяне на валутната структура на актива съгласно изискванията на Закона за БНБ. Делът на монетарното злато и вземанията по начислени лихви се запазва постоянен. Наличните средства в чуждестранна валута нарастват в този период с 223%: от 700.9 млн. герм. марки в началото на юли до 2263.7 млн. герм. марки в края на годината. Търгуемите чуждестранни ценни книжа в абсолютно изражение се за-

пазват относително постоянни (1466.4 млн. герм. марки и 1495.4 млн. герм. марки съответно през юли и декември), нараствайки с 2% за периода след въвеждането на Паричен съвет.

Валутната структура на актива на управление „Емисионно“ се промени съществено през периода юли – декември, приспособявайки се към новите законови изисквания. Делът на активите, деноминирани в щатски долари, намаля от 54% в края на юни до 29% в края на годината, докато делът на активите, деноминирани в германски марки, нарасна съответно от 13% на 53%.

В структурата на пасива нарасна делът на банкнотите и монетите в обращение (от 21.2% в края на юни до 32.2% в края на годината) и на депозитите на правителството и бюджетните организации (от 21.2% в края на юни до 29% в края на годината). От друга страна, делът на разплащателните сметки и депозитите на търговските банки остава относително стабилен (18.8% и 19.4% съответно в края на юни и декември), а делът на депозита на управление „Банково“ намалява от 17.5% на 11.5% в края на годината.

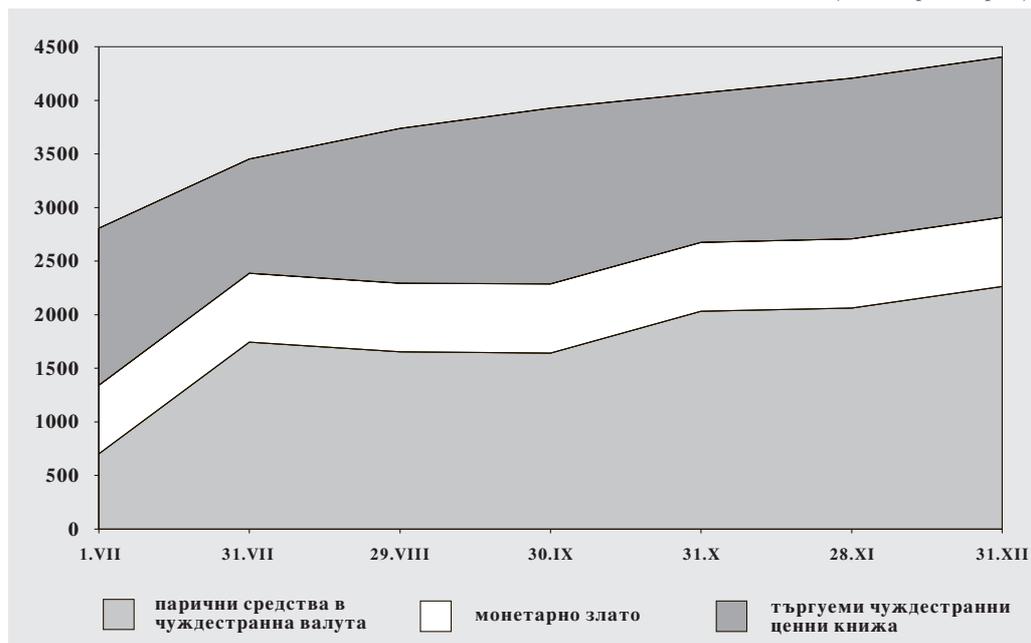
Разплащателните сметки и депозитите на търговските банки нарастват през периода юли – декември с 62.1% (от 529.4 млрд. лв. в края на юни до 857.85 млрд. лв. в края на годината), което в голяма степен отразява тенденцията към акумулиране на свръхрезерви.

Депозитите на правителството и бюджетните организации нарастват през второто полугодие с 114% (от 598 млрд. лв. в края на юни до 1277.35 млрд. лв. в края на годината), като до голяма степен източник на това нарастване са получените нови кредити от МВФ.

Депозитът на управление „Банково“ за периода юли – декември остава относително постоянен. В посочения период той нараства с 2.5%, достигайки в края на годината 506.1 млн. герм. марки.

БРУТНИ ВАЛУТНИ РЕЗЕРВИ ПРЕЗ 1997 г. (активи на управление „Емисионно“)

(млн. герм. марки)

Източник: БНБ.

При управлението на брутния валутен резерв БНБ се ръководи от изискванията на Закона за БНБ и приетите в съответствие с него вътрешни правила и процедури. Основните принципи са *сигурност* на вложенията, *висока ликвидност* на инструментите, в които са инвестирани средствата, и постигане на *задоволителна доходност*.

С оглед минимизиране на риска БНБ постепенно пренасочи валутните средства в банки, отговарящи на изискванията на закона относно кредитния им рейтинг. Намален беше броят на банките, при които БНБ поддържа средства по текущи сметки. Понастоящем БНБ се стреми да поддържа текущи сметки само в основните валути, като германската марка, щатския долар, швейцарския франк, японската йена, СПТ и ЕКЮ.

В съответствие с решение на Управителния съвет на БНБ се закупуват преди всичко ценни книжа на други държави (суверенен дълг) от държавно гарантирани емисии и ценни книжа на международни финансови и банкови институции. С оглед намаляване на лихвения риск портфейлът от ценни книжа следва да е с дюрация до 1.6 години, ценните книжа да са с остатъчен срок до падежа до три години и размер на емисиите над 1 млрд. герм. марки или щатски долари. БНБ не може да притежава в портфейла си повече от 10% от една емисия ценни книжа. Тя не инвестира валутни средства в деривати.

Банковият риск на инвестициите е ограничен както от кредитния рейтинг на банките – контрагенти на БНБ, така и от определените *лимити за общата експозиция* на вложенията на БНБ при отделните банки. Тези лимити за всеки контрагент не могат да превишават 10% от капитала на съответната банка контрагент и 10% от валутния резерв на БНБ.

Валутният риск е намален чрез приемането на германската марка за основна резервна валута. В съответствие с чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ пазарната стойност на включените в brutните валутни резерви активи, деноминирани в различна от германската марка чуждестранна валута, не може да надхвърля с 2% общата сума на паричните задължения на БНБ в тази валута, съответно да е по-ниска с 2% от тези задължения. Във връзка с това през второто полугодие настъпиха коренни изменения във валутната структура на brutния валутен резерв на БНБ.

СТРУКТУРА НА БРУТНИЯ ВАЛУТЕН РЕЗЕРВ НА БНБ

	(%)	
	1. VII. 1997 г.	31. XII. 1997 г.
Германски марки	13.04	52.87
Щатски долари	53.21	29.05
Специални права на тираж	3.72	2.25
Монетарно злато	22.82	14.72
Други валути	7.21	1.11
Общо	100.00	100.00

При въвеждането на Паричния съвет средствата в щатски долари превишаваха с 293.3 млн. щ. д. максимално допустимия им размер съгласно чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ. Отклонения (с незначителни размери) имаше и при средствата в британски лири и швейцарски франкове, а недостиг имаше при средствата в японски йени и австрийски шилинги. През юли 1997 г. БНБ реструктурира основната част от средствата в съответните валути (превишаващи 2% от привлечените средства) срещу германски марки, като същевременно закупи недостигащите средства в японски йени и австрийски шилинги при благоприятни курсови равнища.

От началото на юли 1997 г. управление „Емисионно“ започна да следи ежеседмично, а понастоящем и ежедневно, спазването на чл. 31, ал. 3 от Закона за БНБ.

2. Емисионно-касова дейност

Количество на емисията

В края на 1997 г. парите в обращение, включващи парите в касите на търговските банки и извън тях, достигнаха 1419.8 млрд. лв. Те нараснаха с 1281.6 млрд. лв. в сравнение с края на 1996 г., или с 927.4%. Увеличението на парите в обращение за периода изпреварва с 568.1 процентни пункта нарастването на широките пари. Относителният дял на масата на парите в обращение към широките пари от 10.5% в края на 1996 г. нарасна на 23.6% в края на 1997 г.

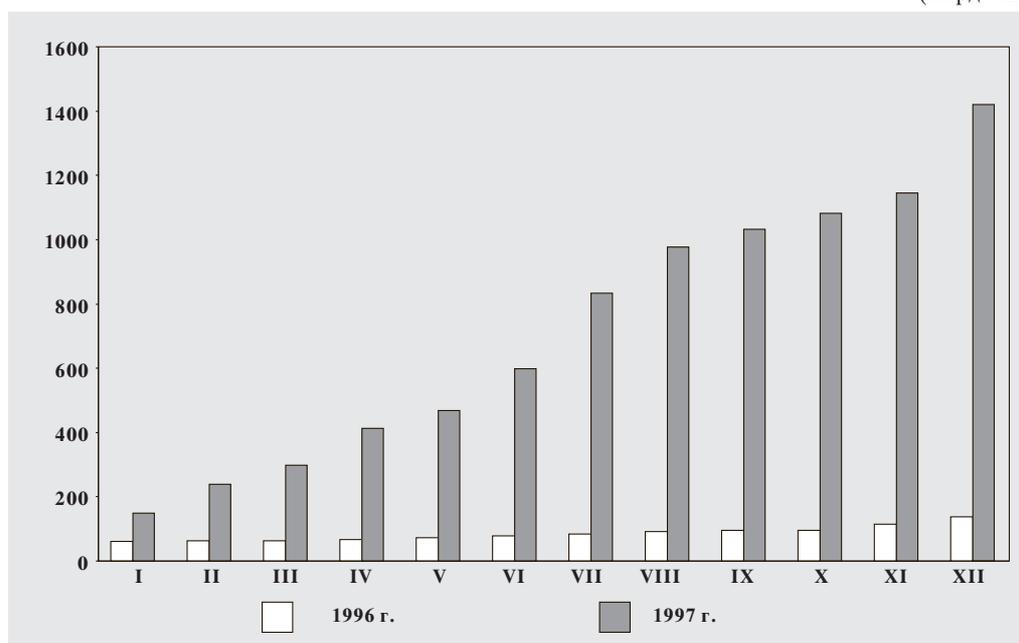
БНБ успя да осигури нормално задоволяване на потребностите на наличнопаричния оборот от банкноти и монети.

През 1997 г. фирмите продължиха да извършват голяма част от разплащанията за доставки на стоки и услуги в налични пари. Рязкото поскъпване на стоките и услугите през първата половина на годината значително затрудни разплащанията. Във връзка с това БНБ промени Наредба № 3 за плащанията и увеличи максималния размер на плащанията в брой до 5 млн. лв., което също оказва известно влияние върху увеличаване масата на парите в обращение.

В резултат на инфлацията и номиналното нарастване на оборота на търговските банки сумата на наличните пари в касите им се увеличи значително през годината – от 11.7 млрд. лв. до 105.7 млрд. лв., т. е. с 94 млрд. лв., или 803.4%. С 938.8% нараснаха парите извън банките, които в края на 1997 г. достигнаха 1314.1 млрд. лв.

ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ ИЗВЪН КАСИТЕ НА БНБ

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

Купюрен строеж

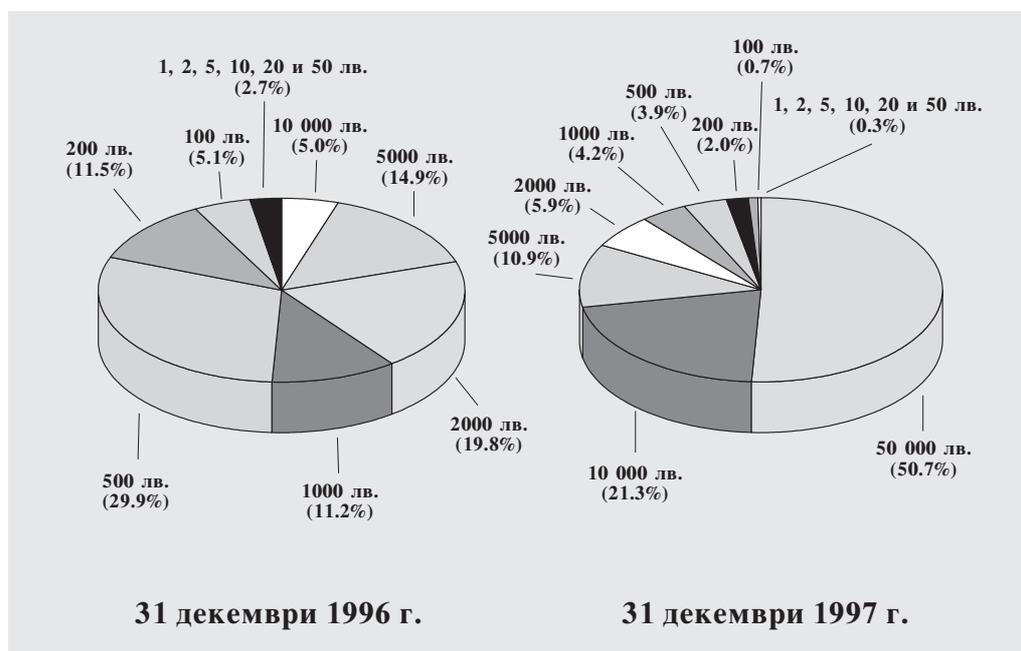
Динамиката на наличнопаричния оборот през 1997 г. наложи промени в купюрния строеж на паричната емисия. „Средната“ банкнота в обращение в края на 1997 г. е 1763 лева при 254 лева в края на 1996 г., т. е. увеличението е близо седем пъти.

В сравнение с края на 1996 г. за нормалното обслужване на наличнопаричния оборот бяха необходими купюри с по-висок номинал (2000, 5000, 10 000 и 50 000 лева). В края на периода те представляваха 88.9% от номиналната стойност на банкнотите (39.7% в края на 1996 г.). В същото време относителният дял по бройки банкноти на тези купюри в общия брой банкноти е 15.2% (3.6% в края на 1996 г.).

В края на 1997 г. банкнотите в обращение са 804 млн. броя при 540 млн. броя в края на 1996 г. Увеличението с 264 млн. броя за една година се дължи най-вече на бързо нарасналия обем касови плащания през първите четири месеца на годината, когато БНБ беше принудена да пусне в обращение големи количества налични банкноти с ниски номинали. Към края на 1997 г. броят на банкнотите с номинал до 500 лева включително представлява 75.6% от всички бройки банкноти в обращение.

БНБ пусна в обращение от 8 май 1997 г. банкнота с номинал 50 000 лева с малък размер, а от 27 октомври – банкнота с номинал от 10 000 лева, емисия 1997 г., с нов дизайн и размери. БНБ пусна в обращение от 8 май 1997 г. разменна монета с номинална стойност 10 лева, от 1 август 1997 г. – разменна монета с номинална стойност 50 лева, а от 1 октомври 1997 г. – разменна монета с номинална стойност 20 лева.

КУПЮРЕН СТРОЕЖ НА ЕМИСИЯТА ОТ БАНКНОТИ

Източник: БНБ.

Емисия на възпоменателни монети

От 28 февруари 1997 г. Българската народна банка пусна в обращение сребърна възпоменателна монета „100 години Национална художествена академия“, емисия 1996 г.

От 1 октомври 1997 г. БНБ пусна в обращение сребърна монета „Пеещо българче“ с номинална стойност 1000 лева, посветена на 50 години от основаването на УНИЦЕФ, сребърна монета „Футболист в атака“ с номинална стойност 1000 лева, посветена на Световното първенство по футбол, и монета „За Атлантическа солидарност“ с номинална стойност 500 лева, посветена на домакинството на София на XLIII генерална асамблея на Асоциацията на Атлантическия договор.

Благородни метали

В края на 1997 г. наличният златен резерв в трезорите на БНБ беше 1 031 222 тройунции.

През 1997 г. БНБ, изпълнявайки разпоредбите на валутното законодателство, продължи да извършва несвойствена дейност, като изкупуваше от производителите в страната добитите количества благородни метали, както и златни монети от населението. В същото време от оборотната наличност са задоволявани нуждите на вътрешните потребители от благородни метали съгласно съществуващата наредба на МФ и БНБ.

НАЛИЧНОСТ ОТ БЛАГОРОДНИ МЕТАЛИ В ГЛАВНАТА КАСА НА БНБ(в тройунции)¹

Показатели	31.XII.1996 г.	31.XII.1997 г.
Златен резерв на БНБ ²	1 031 222	1 031 222
Оборотна наличност ³		
Злато	59 996	94 490
Сребро	867 326	1 227 841
Платина	12 239	12 328

¹ Една тройунция е равна на 31.10348 г.

² Златният резерв е на кюлчета борсов стандарт.

³ Оборотната наличност се състои от злато, сребро и платина в стандартен вид (кюлче, лента и монети държавни емисии).

V. Финансови пазари и ликвидност

1. Междубанков паричен пазар

При липсата на доверие между банките междубанковият паричен пазар бе изпаднал в пълна стагнация. Епизодичните сделки между банките се свеждаха предимно до предоговаряне на падежирани кредити и депозити. Нарушено бе доверието и във възможността на държавата да обслужва емитирания вътрешен дълг, поради което бе чувствително намален и интересът към първичните аукциони за ДЦК. След прекратяване дейността на банките, за които бе открита процедура за обявяване в несъстоятелност, паричните потоци се пренасочиха към останалите банки, което допълнително затрудняваше управлението на текущата им ликвидност. Все повече свободни средства се насочваха към валутния пазар, което доведе до бързо обезценяване на лева спрямо основните конвертируеми валути.

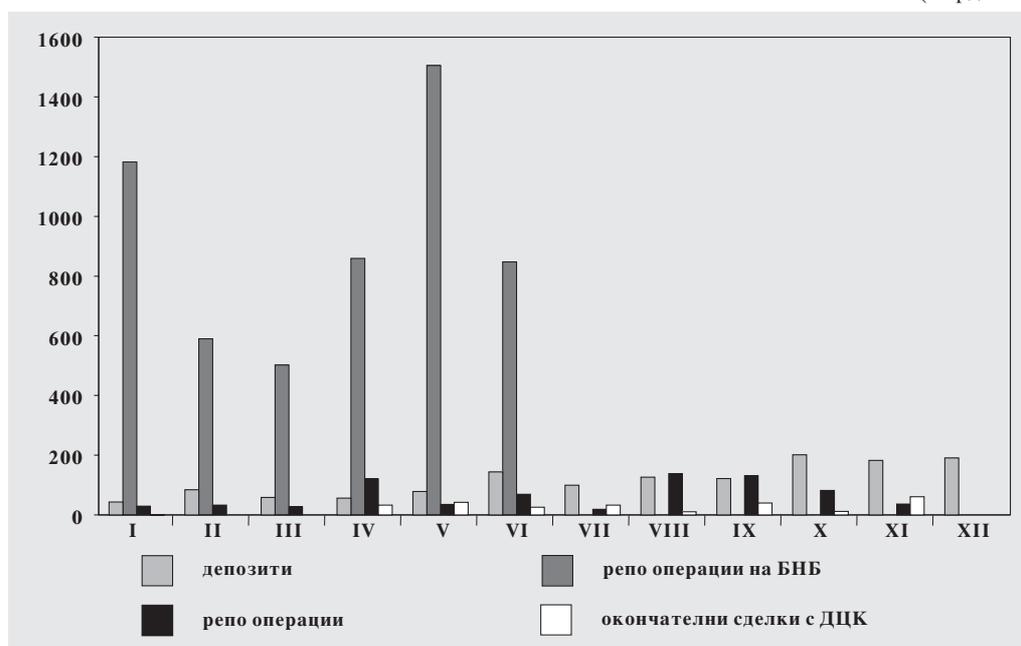
В началото на годината продължи политиката на изтегляне на свръхликвидност от банковата система чрез предлагане на репо сделки „продава – купува“ при висока доходност за банките. Постепенно БНБ и Министерството на финансите пристъпиха към провеждане на съгласувана политика, насочена към реструктуриране на активите на банките, вложени в сделки с БНБ. МФ се ориентира към емитирането на краткосрочни ценни книжа с фиксиран доход и срок до падежа 7, 14 и 28 дена, което отговаряше на потребностите на банките от инструменти за управление на краткосрочната ликвидност. В същото време БНБ намали срочността на операциите на открития пазар до 1 и 2 работни дена и чувствително понижи лихвените им равнища, с което те се превърнаха от инвестиционен в инструмент за управление на текущата ликвидност.

Операциите на БНБ на открития пазар бяха преустановени на 13 юни 1997 г., като от началото на годината до тази дата общият оборот на репо операциите възлиза на 7917.3 млрд. лв.

Провежданата съгласувана политика на БНБ и МФ даде възможност БНБ постепенно да се оттегли от участие на първичните аукциони за ДЦК и да пристъпи към намаляване на портфейла си. За периода януари – юни от първичния и вторичния пазар бяха закупени по номинал ДЦК на стойност общо 27 млрд. лв., докато за същия период продажбите и падежираните емисии възлизат на 118.07 млрд. лв. Абсолютният размер на портфейла на БНБ в ДЦК, деноминирани в национална валута, към 30 юни 1997 г. е 65.77 млрд. лв. В този период от банките бяха изкупени държавни дългосрочни облигации, деноминирани в щатски долари, с номинална стойност 25 589 000 щ. д. и бяха продадени такива на стойност 19 713 000 щ. д., с което общият обем на валутните ДЦК в портфейла на БНБ към края на юни възлиза на 214 684 200 щ. д.

Във връзка с въвеждането на Паричен съвет наличният портфейл на БНБ в ДЦК бе цялостно реструктуриран съгласно постигнатата договореност с МФ.

След въвеждането на Паричния съвет се създадоха условия за стабилизация на финансовия сектор, което се отрази благоприятно върху развитието на междубанковия паричен пазар. За периода юли – декември 1997 г. общият оборот на средствата, предоставени на междубанковия пазар, възлиза на 1560.52 млрд. лв., като нарастването спрямо първото полугодие е в размер на 77.24%.

Източник: БНБ.

Периодът след преустановяване на операциите на открития пазар се характеризира с поддържането на висока степен на свръхрезерви в банковата система като цяло в резултат на стеснените възможности за пласиране на ресурсите. Това се отрази пряко върху срочността на сделките. Съотношението между остатъка на дълга по предоставените средства и общия им обем показва тенденция на изместване на междубанковия пазар към краткосрочни сделки и обуславя формираната срочна структура. Преобладаващ дял (34.38%) имат депозитите, предоставяни от 4 до 7 дена, както и едnodневните сделки (31.46%), което показва, че ресурсите се търсят за преодоляване на временни ликвидни затруднения, възникнали поради неточно прогнозиране на паричните потоци, без да се формира системен риск. Наличието на свръхрезерви в големи размери е в основата и на поддържаните лихвени равнища на междубанковия пазар значително под ОЛП.

Активизирането на междубанковия пазар и фактът, че в него участват, макар и с различна активност, всички банки, е сигнал за възвръщане доверието на участниците. В същото време обаче той е все още подчертано сегментиран и връзката между отделните сегменти е слаба.

2. Пазар на ДЦК

През 1997 г. особено динамично развитие претърпя вторичният пазар на дългосрочните държавни облигации, емитирани по ЗУНК, деноминирани в щатски долари. Премахването в началото на годината на минималната цена, по която държавните банки – държателки на тези книжа, имаха право да ги търгуват, предизвика голям интерес особено у чуждестранни инвеститори. Добрата доходност и възможностите за спекулативни печалби ги направи особено привлекателни. В началото на годината повишеното търсене имаше и насрещно предлагане, доколкото някои от банките държателки си осигуряваха чрез продажби левов ресурс за решаване на ликвидни проблеми. След първоначалната активна търговия от второто тримесечие на 1997 г. наред с подобряването на ликвидното състояние на банките предлагането чувствително намаля и постепенно продажбите се ограничиха предимно на клиенти с цел използването им в приватизацията.

3. Валутен пазар

Общият обем на регистрираните в БНБ сделки на валутния пазар между местни участници с вальор „спот“ (неизчистен от двойното отчитане на някои от операциите) възлезе на: покупки на банките в размер на 5.1 млрд. щ. д. и продажби за 4.2 млрд. щ. д. В сравнение с 1996 г. покупките са нараснали с около 17%, а продажбите са намалели с около 12.5%.

Разпределени по отделни направления на пазара, сумите на операциите, включително с чуждестранни финансови инвеститори са, както следва:

СДЕЛКИ С ВАЛЬОР „СПОТ“

(млн. герм. марки)

ВТОРО ПОЛУГОДИЕ, 129 дена	Купени	Продадени	Салдо
БНБ с клиенти	256.9	45.2	211.7
ТБ с пълна лицензия с клиенти	2343.2	1622.4	720.8
Междубанков, само ТБ с пълна лицензия	1403.0	1398.5	-*
Междубанков, вкл. БНБ	1405.1	1400.6	-*
БНБ с ТБ с пълна лицензия	1092.1	2.1	1090.0
Междуфирмен**	2.2	2.2	-
Общо с клиенти	2602.3	1669.8	932.5
ТБ с пълна лицензия с чуждестранни инвеститори	80.7	163.9	-83.2
БНБ, общо	1349.0	47.3	1301.7

(млн. щ. д.)

ОБЩО ЗА ГОДИНАТА, 254 дена	Купени	Продадени	Салдо
БНБ с клиенти	281.4	232.7	48.7
ТБ с пълна лицензия с клиенти	2425.4	1548.8	876.6
Междубанков, само ТБ с пълна лицензия	1176.3	1177.0	-*
Междубанков, вкл. БНБ	1183.6	1184.3	-*
БНБ с ТБ с пълна лицензия	1242.6	7.3	1235.3
Междуфирмен**	19.4	19.4	-
Общо с клиенти	2726.1	1800.9	925.2
ТБ с пълна лицензия с чуждестранни инвеститори	153.8	121.2	32.6
БНБ, общо	1524.0	240.0	1284.0

Включени са сделки с вальор „днес“, „утре“ и „спот“ на банките, чиито операции се отчитат при изчисляването на централния валутен курс.

* Някои неточности в отчетността водят до минимална разлика между колоните за покупка и продажба, които за междубанковия пазар са идентични.

** Данните са за минималния размер на пазара по текущо наблюдение.

Най-голям сектор на пазара са операциите на търговските банки с пълна лицензия с местни клиенти. Общо за годината купената от банките чуждестранна валута е с над 50% повече от продадената, в резултат на което е реализирано положително салдо от 876.6 млн. щ. д. В сравнение с 1996 г. обемът на покупките е почти на същото ниво, докато продажбите са намалели с повече от една трета. Преобладаването на покупките над продажбите бе по-изразено през първото полугодие, но се запази и през второто. Основен фактор за връщане през 1997 г. в банковата система на чуждестранната валута, която я напусна през 1996 г., беше по-слабото търсене на чуждестранна валута от клиенти при запазване на предлагането.

Оборотът между банките с пълна лицензия достигна 1177 млн. щ. д. Обемът на междубанковия пазар през второто полугодие е двойно по-голям от този през първото – едно много по-бързо нарастване от това при сделките на банките с клиенти. Това отчасти се свързва със съобразяването от страна на пазара с фиксиран курс, при което се ограничи размерът на печалбата от курсови разлики, като съответно се усили интересът към препродаване на по-големи суми – над 100 хил. щ. д. (с което намалелият приход на единица чуждестранна валута се компенсира с по-големия обем на отделната операция).

Участието на БНБ на междубанковия валутен пазар бе обусловено от подготовката за въвеждане на Парижен съвет и за обслужване на външния дълг. През цялата година, дори и в периода на изострена криза, централната банка бе купувач на чуждестранна валута. В резултат на това изтеклият от централната банка резерв се възстанови с бързи темпове.

В по-голямата си част плащанията на Министерството на финансите по външния дълг към чуждестранни кредитори бяха осъществени в началото на годината чрез заем от ДФРР, а впоследствие за сметка на постъпления от приватизацията и траншовете по Петото стабилизационно споразумение с МВФ. По този начин продажбите на чуждестранна валута от БНБ за МФ се ограничиха в доларов еквивалент на 191.5 млн. щ. д. (главно през първото полугодие).

Операциите на централната банка с банкноти германски марки на гише, които започнаха на 1 юли, възлязоха до края на годината на покупки от клиенти за 144.6 млн. герм. марки (равно на 80.6 млн. щ. д.) и продажби на БНБ за клиенти 2.2 млн. герм. марки (равно на 1.2 млн. щ. д.). Половината от покупките се осъществи през август, като по-нататък обемът на покупките постепенно спаднаше, а на продажбите – нарастваше.

**ПРОДАДЕНА И КУПЕНА РЕЗЕРВНА ВАЛУТА (ГЕРМ. МАРКИ)
ОТ КАСОВИТЕ СЛУЖБИ НА БНБ ПРЕЗ 1997 г.**

(хил. герм. марки)

Месец	Продадена	Купена
юли	152	73 997
август	249	29 673
септември	429	14 979
октомври	374	16 698
ноември	280	5 530
декември	697	3 708
Общо за годината	2 181	144 585

В структурата на пазара по валути щатският долар остана преобладаващ, но делът на втората по значение валута – германската марка – нарасна. Основно за това повлия въвеждането на Парижния съвет: както фиксирането на лева към марката, така и ограничаването на участието на БНБ на пазара само с тази валута. Промяната бе най-подчертана в структурата на междубанковия пазар, където досега делът на марката бе най-малък, а на долара – най-голям. При операциите с клиенти делът на долара, въпреки че е намалел през второто полугодие, като цяло за годината остава от порядъка на предходните години.

4. Валутен курс

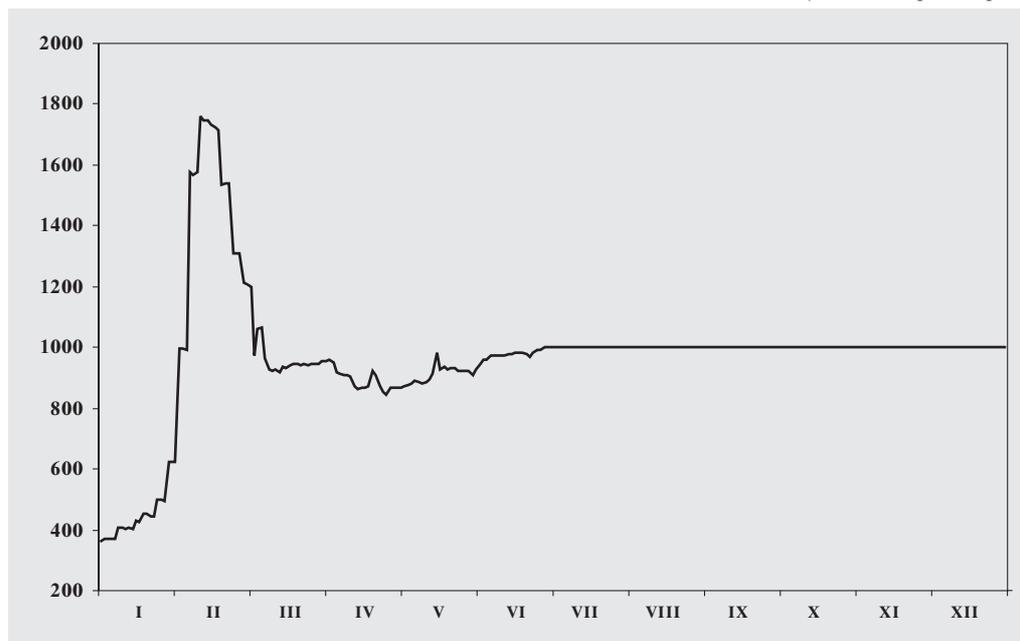
По време на политическата криза в началото на годината левът се обезцени шесткратно към щатския долар, от ниво 500 лв. до ниво 3000 лв. за 1 щ. д. След разрешаването ѝ курсът се върна до ниво 1500 лв. за 1 щ. д. Към момента на въвеждане на Парижния съвет – началото на второто полугодие – левът бе 3.5 пъти по-евтин към щатския долар, отколкото бе курсът му в началото на годината. Аналогична промяна – поевтиняване с последвало частично поскъпване – претърпя и курсът на лева към германската марка, като към началото на действието на Парижния съвет той бе 3.1 пъти по-евтин към марката, отколкото в началото на годината. Кривите на курсовете наподобиха, особено след върховата точка на кризата, кривите от 1991 г., но в мащаб 1:100.

Сравнението на кривите на курсовете лев/долар и лев/марка за периода от преминаването на кризата до въвеждането на Парижния съвет нагледно показва смяната на валутата ориентир и на нивото на курса ориентир: от 1500 лв. за 1 щ. д. (на което съответстваше малко под 1000 лв. за 1 герм. мар-

ка) през временно очакване за около 2000 лв. за 1 щ. д. в края на май до ясна перспектива от 1000 лв. за 1 герм. марка (на което съответстваше малко над 1500 лв. за 1 щ. д.).

ЦЕНТРАЛЕН КУРС НА ГЕРМАНСКАТА МАРКА КЪМ ЛЕВА ПРЕЗ 1997 г.

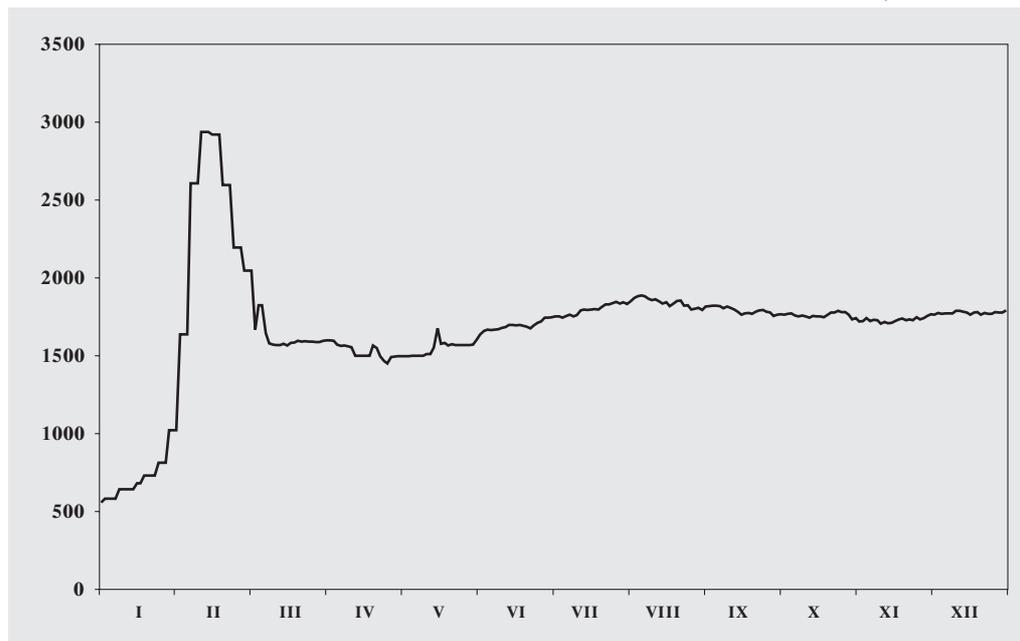
(лв. за 1 герм. марка)

Източник: БНБ.

ЦЕНТРАЛЕН КУРС НА ЩАТСКИЯ ДОЛАР КЪМ ЛЕВА ПРЕЗ 1997 г.

(лв. за 1 щ. д.)

Източник: БНБ.

Участниците във валутния пазар продължиха свободно да договарят курсовете на сделките си, като единствено БНБ бе задължена да работи само по един постоянен обменен курс, 1000 лв. (спот), само за една валута, германската марка, при това на поискване, с право на отклонение от 0.5%. БНБ упражни това право, пристъпвайки към участие на пазара с курсове 995 лв. за 1 герм. марка „купува“ и 1000 лв. „продава“ – както за операции по сметка, така и за

операции с банкноти, за които откри гишета в централата и клоновете си.

Обявяването на съотношението 1000 лв. за 1 герм. марка за официален валутен курс бе съпроводено с промяна на методиката на изчисляване на курсовете, които БНБ обявява всеки ден за целите на статистическата и счетоводната отчетност. Промени се базисната валута: от щатски долар на германска марка. Докато по старата методика курсът на лева към базисната валута се определяше въз основа на курсовете, по които се реализират сделките на междубанковия пазар (с вальор „спот“ и по-кратък) от избрани по-големи участници – банките маркетмейкъри, по новата методика този курс е неизменен. Запази се практиката курсът на лева към останалите валути да се определя на база курсовете им към базисната валута на признатите за представителни международни пазари. Средният пазарен курс, отново през марката, продължаваше да се изчислява за наблюдение на пазара.

На валутния пазар, включително в обменните бюра, натискът за продажби на чуждестранна валута срещу левове, направи лева леко по-скъп, отколкото бяха твърдата котировка на БНБ към марката и пропорционалните на нея курсове към другите валути. Размерът на тази разлика обаче бе ограничен от разликата 5 лв. за марка между курсовете „купува“ и „продава“ на БНБ.

Курсът на лева към валутите на търговските партньори на България бележи поевтиняване на лева към края на 1997 г. спрямо края на 1996 г. между 3 и 3.6 пъти. Левът се обезцени спрямо специалните права на тираж на МВФ 3.4 пъти в сравнение с края на 1996 г.

Колебливостта на обменния курс лев/щатски долар бе много силна по време на политическата криза през януари и февруари, след което спадна. Временни покачвания на колебливостта имаше под влиянието на определени очаквания, свързани с нивото на фиксиране на лева при въвеждането на Паричния съвет, при рязкото спадане на основния лихвен процент, както и след оповестеното решение за нивото на предстоящото фиксиране на курса, когато започна плавното му придвижване към това ниво. През второто полугодие колебливостта се влияеше предимно от движението на курса щатски долар/германска марка и не бе голяма.

При курса лев/германска марка кривата на колебливостта е аналогична, по-малките стойности през първото полугодие се дължат на относително по-малките разлики между крайните курсове на сделките поради по-ограничения обем на търговията с марки в сравнение с този с долари. През второто полугодие колебливостта бе незначителна.

5. Лихвени проценти по операциите на търговските банки

През 1997 г. търговските банки продължиха да формират лихвената си политика под прякото влияние на основния лихвен процент.

В началото на годината ОЛП се определяше от Управителния съвет на БНБ в съответствие с целите на паричната политика. От средата на февруари бе потърсена форма за въвеждане на пазарни принципи при определянето му, като равнището му се постави в зависимост от постигнатата доходност на първичните аукциони за сконтови емисии на ДЦК: първоначално за тези с матуритет от 7 и 28 дена, а впоследствие, след преустановяването на 7-дневните емисии – само на 28-дневните ДЦК. След въвеждането на Паричния съвет бе взето решение ОЛП да се формира изцяло въз основа на постигнатата доходност на първичните аукциони за тримесечни сконтови емисии, с което БНБ на практика престана да определя, а започна само да обявява ОЛП, формиран на един от сегментите на паричните пазари. По този начин, въпреки че се внася пазарен елемент в определянето му, за истинско пазарно формиране не може да се говори. Първо, защото първичният пазар на тримесеч-

ни ДЦК е твърде тесен и далеч не най-голям сегмент на финансовия пазар и, второ, защото постиганата доходност на тези аукциони изцяло зависи от емисионната политика на Министерството на финансите и ограничителния квотен принцип за участниците на тези пазари. По същество определянето на ОЛП се повери в ръцете на Министерството на финансите с неговите специфични цели и интереси.

Управителният съвет на БНБ търси възможност за разширяване на пазарната основа при определянето на ОЛП. Изборът на надеждна и достатъчно представителна база се затруднява от специфичното състояние на финансовите пазари в страната: от една страна, значително преобладаване на предлагането над търсенето на ресурси на междубанковия паричен пазар, което води до поддържането на неестествено ниски равнища на лихвите по междубанковите операции, и, от друга – големите лихвени маржове между активните и пасивните операции на банките в работата им с клиенти.

В началото на годината в условията на тежка политическа, икономическа и финансова криза, изразена в рязко обезценяване на лева спрямо основните конвертируеми валути, ускорена инфлация и липса на доверие в банковата система, основният лихвен процент се задържа на високи номинални равнища. В тази обстановка банките бяха принудени да търсят баланс между лихвените проценти по кредитите и депозитите. За да не утежняват допълнително и без това влошената събираемост на лихвите по кредитите, те поддържаха по тях сравнително умерени лихвени проценти: среднопретегленият лихвен процент по дългосрочните кредити се движеше на равнища малко над ОЛП, като най-високите стойности бяха достигнати през март – 10.5 процентни пункта над ОЛП. Малко по-високи надбавки над ОЛП бяха прилагани по краткосрочните кредити, където най-високата стойност бе отчетена през април – 19.6 процентни пункта, или около 12% от ОЛП. В същото време лихвените проценти по срочните депозити следваха общото движение на основния лихвен процент, но с известно задържане: за първите три месеца на годината при нарастване на средномесечния размер на ОЛП с три процентни пункта (от 15% на 18%) лихвените проценти по срочните депозити се увеличиха само с 1 пункт – от 9.9% на 10.9% месечно.

Въпреки високите номинални равнища на лихвените проценти по срочните депозити поради ускорената инфлация през първото тримесечие в реално изражение те бяха силно отрицателни, от което загубите на вложителите надминаха 75%. Въпреки това благодарение на започналия процес на постепенно възвръщане на доверието в банките това не доведе до намаляване на тяхната депозитна база.

След преодоляването на политическата криза и твърдо поетата линия към подготовка за въвеждане на Паричен съвет започна процес на стабилизация на финансовия сектор. Още през втората половина на февруари левът бързо възвърна част от позициите си спрямо основните конвертируеми валути (от около 3000 лв. за долар в началото на месеца до около 1600 лв. в началото на март), след което се задържа относително стабилен. Основният лихвен процент започна стръмно да спада, като от 216% през март достигна до 36% през юни. През юли, първия месец след въвеждането на Паричния съвет, средната му стойност спадна до 8.17% и продължи да намалява, като през ноември достигна най-ниското средно равнище от 5.43%. Известно слабо покачване има през декември (6.79%). В резултат на повишеното доверие в банките започна постепенно връщане на изтеглените през предшестващите месеци депозити.

Централната банка спря плащането на лихви по разплащателните сметки на банките, включително по задължителните минимални резерви, които банките поддържат при нея. Министерството на финансите постепенно започна да намалява емисиите на ДЦК. В резултат на това свръхрезервите на банките, по които те не получават доход, нараснаха значително. Вследствие спадането на основния лихвен процент търсенето на кредити се повиши, но по обективни и субективни причини банките се въздържат от предоставянето на

нови кредити. Стабилизирането на валутния курс ограничи възможностите за спекулативни печалби от покупко-продажба на валута. Спадането на основния лихвен процент е свързано и със свиване на маржа между лихвите по кредитите и депозитите. В тази обстановка при провеждане на лихвената си политика банките трябваше да търсят възможност за смекчаване на проблемите, свързани с рентабилността.

Лихвените проценти по кредитите следват общото намаление на ОЛП, но с ясно изразена тенденция на задържане. Надбавките по краткосрочните кредити остават на нива, близки и дори по-високи от ОЛП. През последните два месеца на годината лихвените проценти по дългосрочните кредити дори са по-високи от тези по краткосрочните.

В същото време лихвените проценти по срочните депозити намаляват с изпреварващи темпове спрямо ОЛП. Докато в началото на годината те се движеха в рамките на 65 – 70% от ОЛП, през декември те са вече едва около 45% от ОЛП. След като през второто тримесечие реалните лихвени проценти по срочните депозити бяха положителни, през второто полугодие те са трайно отрицателни, в резултат на което реалното обезценяване на средствата на депозантите за 1997 г. достигна близо 77%.

През цялата година лихвените проценти по безсрочните депозити бяха символични и дори не покриват разноските на клиентите по поддържането на сметките им.³⁰

Лихвените проценти, които банките прилагаха по сделките си на междубанковия пазар през първото полугодие, се влияеха силно от условията по операциите на БНБ на открития пазар. През януари и февруари, когато БНБ предлагаше сделки за по-дълги срокове и при по-висока лихва, лихвените равнища на междубанковия пазар надхвърляха основния лихвен процент. От края на февруари, когато БНБ се ограничи до краткосрочни репо сделки (до 2 работни дена), при лихвен процент, значително по-нисък от основния, това рефлектира в адекватно спадане на лихвите по междубанковите сделки под основния лихвен процент. През разглеждания период лихвените проценти имат нормален тренд на нарастване в зависимост от матуритетната структура на сделките с изключение на април, през който най-високи лихвени равнища имат едnodневните и седмичните депозити. Това се дължи на значителното намаление на репо лихвите на БНБ и на очакванията за последващо намаление на основния лихвен процент. След преустановяване на 13 юни на операциите на открития пазар при общата свръхликвидност на банките и значителното превишение на предлагането на ресурс над търсенето лихвените проценти по сделките на междубанковия пазар спаднаха чувствително и през цялото второ полугодие бяха на равнища около 1/3 от основния лихвен процент, или значително по-ниски от лихвите по срочните депозити.

Въпреки че банките и през второто полугодие съумяха да поддържат сравнително висок марж между лихвите по кредитите и депозитите, проблемите, свързани с рентабилността, остават. Все още трудно се обслужват старите кредити, все още липсват алтернативни доходоносни инвестиционни инструменти. Проблемите могат да се решат единствено ако се създадат условия за по-широко кредитиране на реалния сектор.

6. Задължителни минимални резерви

Процентът на задължителните минимални резерви се запази в размер на 11% върху привлечените средства в левове и валута; запази се правото на банките да внасят във валута до 100% от изискуемия резерв върху привлечените валутни средства във възприетите с Наредба № 3 на БНБ основни валути; за внесени задължителните минимални резерви се признават 60% от касовата наличност в трезорите на банките и 100% от АТМ-терминалите.

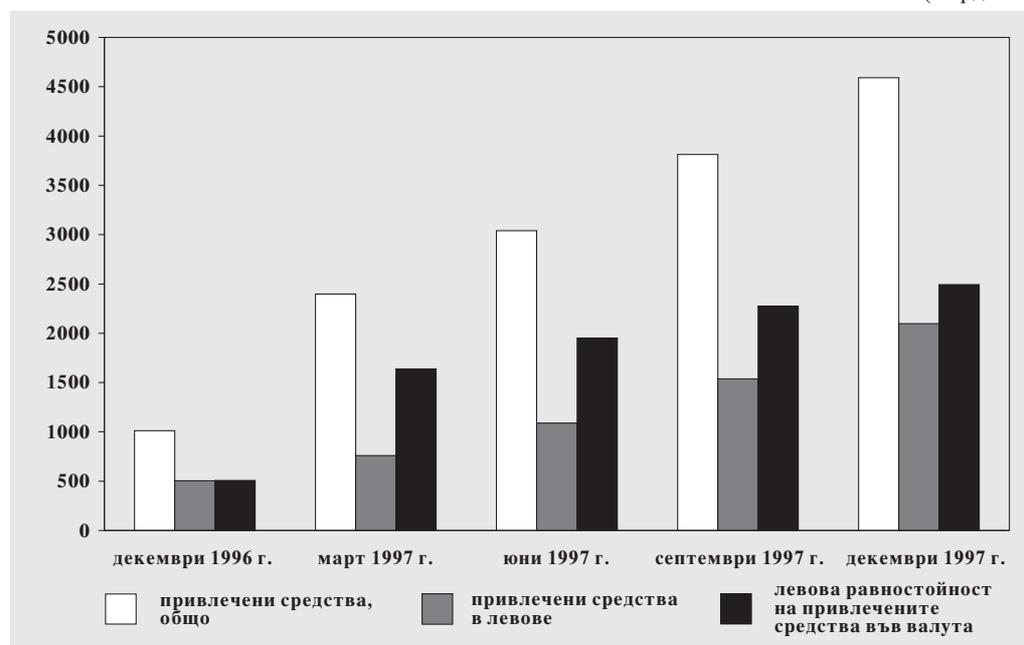
³⁰ Вж. таблиците в приложенията.

При тази стабилност в нормативната база за изчисляване на задължителните минимални резерви движението на привлечените средства и внесените върху тях резерв са съпоставими и отговарят на състоянието на финансовата система и политиката на отделните банки през разглеждания период.

Високият размер на основния лихвен процент, рязкото обезценяване на лева спрямо основните конвертируеми валути и свързаното с това демонетиране на икономиката през първото тримесечие на 1997 г. доведоха до рязко увеличение на привлечените средства, включени в базата за изчисляване на задължителните минимални резерви: в края на март спрямо декември 1996 г. общото им нарастване е 237.28%, в т. ч. на привлечените средства във валута – с 323.39%. През следващите тримесечия и особено след въвеждането на Паричния съвет нарастването продължи със затихващи темпове, адекватно на спадането на основния лихвен процент, стабилизирането на валутните курсове и постепенното възвръщане на доверието в банките. В края на 1997 г. привлечените от банките средства нараснаха с 454.27% спрямо декември 1996 г.

ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

(млрд. лв.)

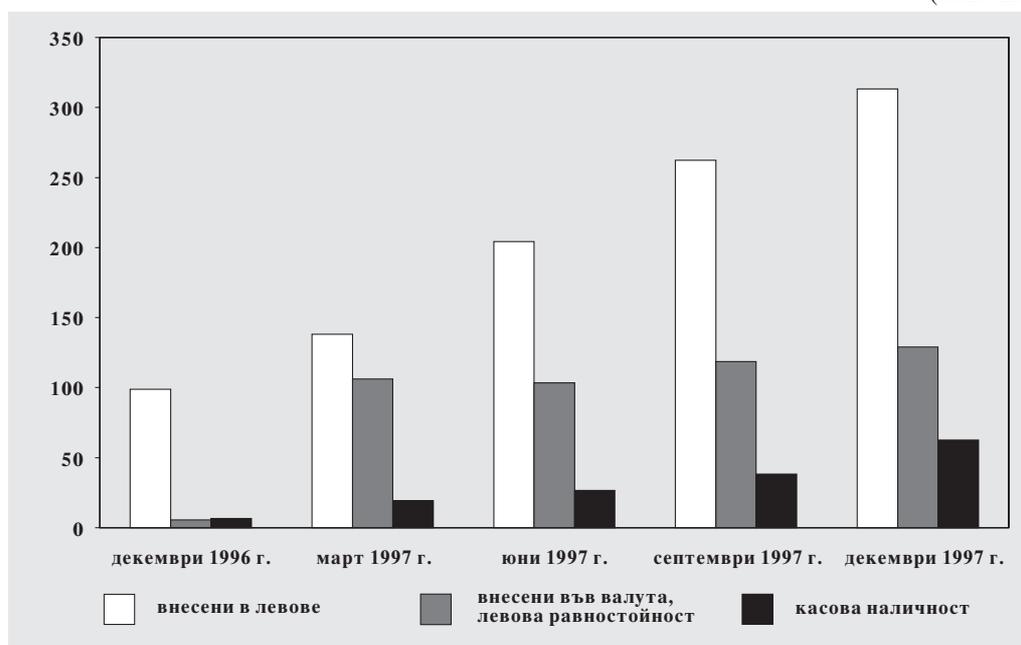
Източник: БНБ.

В структурно отношение внесените задължителни минимални резерви също претърпяха значителни промени. За периода декември 1996 г. – декември 1997 г. относителният дял на внесените резерви в левове в общия размер на задължителните минимални резерви намаля от 89.02% на 62.07% за сметка на увеличението на внесения резерв във валута (от 5.07% на 25.54%) и на касовата наличност, вкл. АТМ-терминалите (от 5.91% на 12.39%).

Банките не използват изцяло правото си да внасят във валута минималните си резерви върху привлечените средства във валута. В най-голяма степен тази възможност бе използвана през март, когато внесената валута по резервните сметки на банките в БНБ достигна 58.94% от изискуемите резерви върху депозитната база във валута. При значителната левова свръхликвидност на банките след преустановяването на операциите на открития пазар нарастването на изискуемия размер на минималните резерви се покриваше предимно в левове, в резултат на което степента на ползване на тази възможност намаля, като до края на годината резервите във валута се движеха в рамките на 47 – 48% от изискуемите резерви върху депозитната база във валута.

СТРУКТУРА НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ МИНИМАЛНИ РЕЗЕРВИ

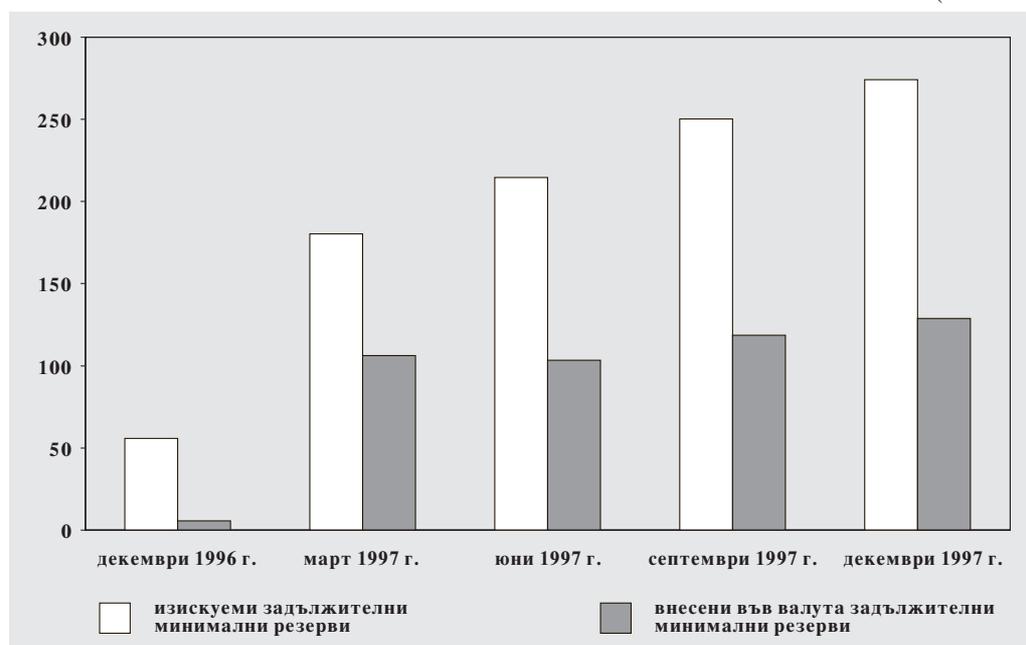
(млн. лв.)

Източник: БНБ.

ИЗИСКУЕМИ И ВНЕСЕНИ ВЪВ ВАЛУТА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ МИНИМАЛНИ РЕЗЕРВИ (левова равностойност)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

Значителни промени претърпя и структурата на внесените резерви във валута по видове валути. Предпочитанията бяха основно към германската марка във връзка с взетото решение за фиксиране на курса на лева към германската марка при въвеждането на Паричен съвет. Спрямо декември 1996 г. внесените резерви в германски марки нараснаха близо 6.5 пъти през март и над 10 пъти през декември 1997 г. Относителният им дял в общия размер на резервите във валута по левова равностойност за 1997 г. нараства от 46.69% на 66.15%. За същия период внесените резерви в щатски долари след първоначално значително увеличение (над 5 пъти през март спрямо декември

1996 г.) впоследствие намаляха чувствително и в края на годината те са само с 30% над размера им в края на 1996 г., като относителният им дял в рамките на годината спада от 53.31% на 10.89%. Това е обяснимо, при положение че германската марка не носи валутен риск, докато съотношението марка – долар на международните пазари е динамично. Все по-големи предпочитания има към швейцарския франк, свързани главно с по-неблагоприятните лихвени условия на международните пазари, които правят тази валута не особено удобна за инвестиране. Докато през декември 1996 г. няма внесени резерви във франкове, в края на годината те съставляват 22.96% от общата сума на валутните резерви.

През първото полугодие банките бяха улеснени в управлението на текущата си ликвидност чрез използване на операциите на открития пазар. По тази причина те поддържаха наличности по разплащателните си сметки в БНБ в нормални размери, достатъчни за осъществяване на текущите плащания. След преустановяването на операциите на открития пазар в средата на юни свръхрезервите на банките чувствително нараснаха. Средномесечният им размер през декември е над 40 пъти по-голям от декември 1996 г.

Свръхрезервите на банките показваха значителни колебания в рамките на месеца, като решаващо влияние за това имаха операциите на държавния бюджет. Ликвидността се повишаваше в периодите на плащания от бюджета: субсидии, пенсии и заплати на заетите в бюджетната сфера, и обратно – намаляваше в периодите на плащане на данъци към държавата.

В тези условия на свръхликвидност ликвидни затруднения се проявяваха инцидентно при отделни банки. Те бяха резултат главно на недобро планиране на паричните потоци, нямаха системен характер и не носеха риск за системата като цяло. Не са допускани забавяния на плащания за повече от един ден.

7. Рефинансиране на търговските банки

В съответствие с препоръките на Международния валутен фонд и поетите ангажименти във връзка с подготовката за въвеждане на Паричен съвет от началото на 1997 г. БНБ не е предоставяла нови необезпечени кредити на търговските банки. Последният редовен ломбарден заем бе погасен през април 1997 г., след което БНБ не е предоставяла никакво рефинансиране на търговските банки.

В края на 1997 г. вземанията на БНБ от търговските банки възлизат общо на 163.89 млрд. лв., от които дългът по кредити в левове е 53.4 млрд. лв. (32.6%) и по кредити и депозити във валута с легова равностойност 110.48 млрд. лв. (67.4%). Вземанията са от 11 банки (от които 10 са обявени в несъстоятелност и 1 е в ликвидация) и от консорциум от банки.

С най-голям относителен дял в общия размер на вземанията към края на 1997 г. са депозитите във валута – 62.82 млрд. лв. (37.7%), следвани от необезпечените кредити в левове – 51 437 млн. лв. (31.4%) и от валутните кредити – 48.66 млрд. лв. (29.7%). Обезпечените вземания са в размер на 1931 млн. лв.

През 1997 г. вземанията на БНБ от търговските банки в левове са намалели общо с 8932 млн. лв. Основната част от намалението е от издължаването на всички редовни ломбардни кредити в размер на 6150 млн. лв. Остатъкът от 2782 млн. лв. са погашения по просрочени кредити: две банки изплатиха изцяло задълженията си към БНБ в левове, а други две направиха частично погасяване по отделни кредити.

Вземанията на БНБ от търговските банки във валута също са намалели: с около 10.5 млн. щ. д. (от 65 565 211 щ. д. в края на 1996 г. на 55 094 478 щ. д. към 31 декември 1997 г.) и 5.5 млн. герм. марки (съответно от 18 138 000 герм. марки на 12 607 918 герм. марки). В същото време в резултат на рязкото обезценяване на лева спрямо основните конвертируеми валути тези вземания в легов еквивалент са нараснали със 72 838 млн. лв.

Всички вземания на БНБ от търговските банки са отнесени в просрочие. Необезпечените вземания, включително лихвите, начислени до датата на обявяване в несъстоятелност на банките длъжници, които се отчитат по баланса на БНБ, са провизирани. Обезпечените вземания и задбалансово водените лихви, начислявани след датата на несъстоятелността, не са покрити с провизии.

8. Платежна система и сетълмент

През 1997 г. банките, обявени в несъстоятелност, продължиха да закриват клонове, включени директно в платежната система. В резултат на това броят на входните точки в БИСЕРА от 962 в края на 1996 г. намаля към средата на годината на 895 и в края на годината достигна до 831. Клоновете на банките, обявени в несъстоятелност, практически не участваха в платежния процес, тъй като осъществяването на всички плащания се извършваше само от централите на тези банки.

През годината през системата за безналични междубанкови разплащания БИСЕРА бяха извършени 10 181 529 плащания. Налице е минимално намаление в сравнение с 1996 г. (с около 1.5%) до голяма степен в резултат на нарасналия брой вътрешнобанкови преводи между клоновете на големите търговски банки. Това намаление е по-значително през първото полугодие в резултат и на разпространилата се практика за междуфирмени разплащания в брой поради недоверието в банковата система. След настъпилата през второто тримесечие стабилизация и особено след въвеждането на Паричен съвет броят на безналичните плащания чувствително се увеличи и се върна в нормалните за страната рамки.

Още по-изразителна е положителната динамика на обема на извършените плащания: през първото полугодие – 8306 млрд. лв. (среднодневно 66.985 млрд. лв.), а през второто – 18 162 млрд. лв. (среднодневно 140.790 млрд. лв.). Общо за годината сумата на извършените плащания през БИСЕРА възлиза на 26 468 млрд. лв., а среднодневният им размер е 104.204 млрд. лв.

През годината в БИСЕРА бе включен и Централният депозитар. С това се създадоха условия сделките на капиталовия пазар да се извършват в реално време.

VI. Банков сектор и банков надзор

1. Банков сектор

Структура и основни тенденции

Към края на 1997 г. банковият сектор в Република България включва 34 действащи банки, от които 33 с универсална лицензия и една с ограничена лицензия. През периода съдът обяви в несъстоятелност 15 банки. В рамките на системата в седемте най-големи банки са съсредоточени повече от 75% от активите, като най-голямата банка има повече от 33% пазарен дял. За целите на надзора търговските банки се групират в сродни групи по размер на активите си и относителен дял в системата³¹. Чуждестранните банкови клонове и дъщерни банки са обособени в отделна група.

Първа група – включва първите 7 банки по балансова сума на активите (основни банки). Шест от тях към края на годината са с преобладаваща държавна собственост, а една (ОББ) – с преобладаващ чуждестранен акционерен капитал. Най-големи банки в групата са Булбанк и ДСК. Държавната спестовна каса е със специфична правна уредба. Групата съставлява 75.35% от банковата система по големина на активите.

Втора група – включва 18 малки и средни банки с предимно частен акционерен капитал (вкл. Столична общинска банка). Групата съставлява 16.58% от банковата система.

Трета група – включва дъщерни банки и клонове на чуждестранни финансови институции. Състои се от три банки и шест банкови клонове и съставлява 8.07% от банковата система.

Съгласно Закона за банките БНБ продължава да наблюдава процеса на ликвидация в 15-те банки, които съдът е обявил в несъстоятелност. По-голямата част от тези банки не оперират още от 1996 г. след поставянето им под особен надзор.

Промяна в структурата на банковата система през 1997 г.

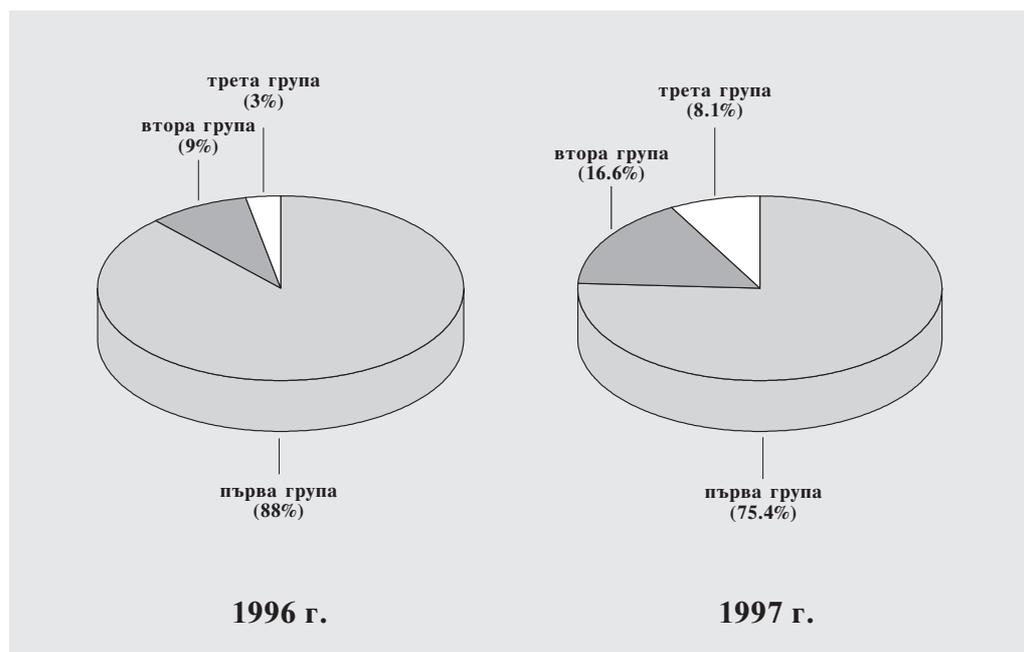
През 1997 г. продължи започналата в началото на 1996 г. процедура по прилагане на мерки към неплатежоспособните банки. През 1996 г. БНБ отправи иск до съда за откриване на производство по несъстоятелност на 13 търговски банки. В началото на 1997 г. е отправено искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност на още три банки – Елитбанк, Капиталбанк, Банка за земеделски кредит (поставени под особен надзор през 1996 г.). Поради нарушения на наредбите по надзора и опасност от неплатежоспособ-

---

³¹ Първа група – Булбанк, ДСК, ОББ, Българска пощенска банка, ТБ „Биохим“, Експресбанк и ТБ „Хеброс“; втора група – Централна кооперативна банка, Българо-руската инвестиционна банка, Кредитна банка, Първа инвестиционна банка, Столична общинска банка, Първа източна международна банка, Международна ортодоксална банка „Св. Никола“, Юнионбанк, Международна банка за търговия и развитие, Частна предприемаческа банка „Тексим“, Евробанк, ТБ „Кредитекспрес“, ТБ „България-инвест“, Балканска универсална банка, Корпоративна търговска банка, Българска инвестиционна банка, Българска търговска и индустриална банка и Тракиябанк; трета група – ИНГ банк – клон София, БНП – Дрезднербанк, Райфайзенбанк, Йонийска банка – клон София, Байриш-булгарисхе ханделсбанк, ТБ „Хиос“ – клон София, Българо-американска кредитна банка, Национална банка на Гърция и Сосиете женерал – клон София.

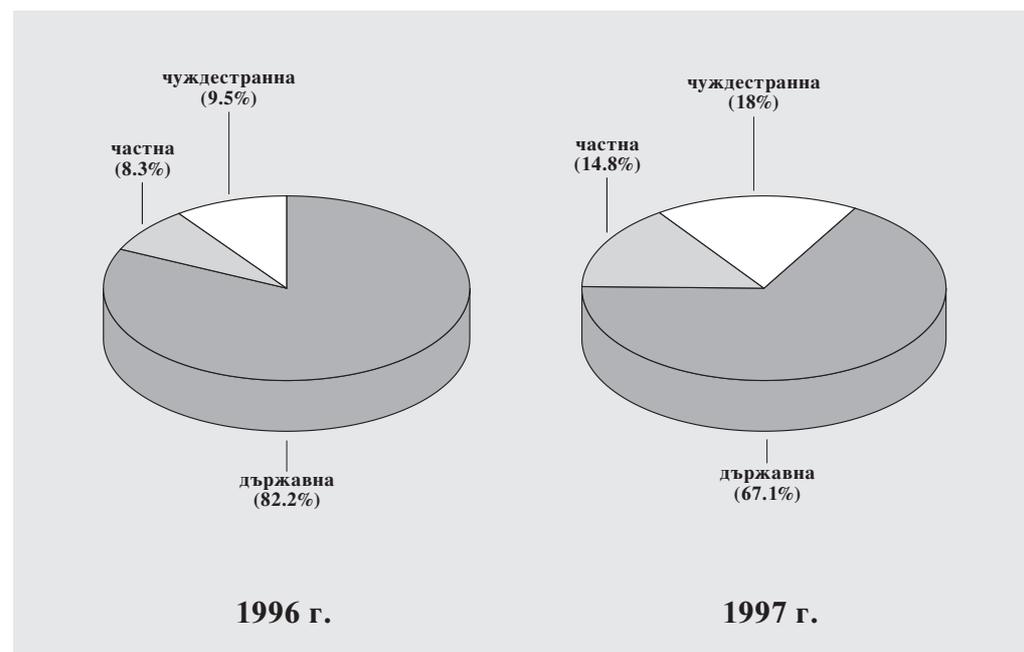
ност БНБ постави Международната банка за инвестиции и развитие под особен надзор, а впоследствие отпрати искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност.

СУМА НА АКТИВИТЕ ПО ГРУПИ БАНКИ

Източник: БНБ.

СУМА НА АКТИВИТЕ ПО ВИДОВЕ СОБСТВЕНОСТ

Източник: БНБ.

През годината по решение на съда бяха обявени в несъстоятелност 14 банки, а в началото на 1998 г. съдът обяви несъстоятелността и на Капиталбанк.

БНБ не е издавала нови лицензи, като на инвеститорите бе предоставена възможност да придобият и рекапитализират някои от затворените банки. Така бившата Ямболска търговска банка бе придобита от България хол-

динг и преименувана в „България-инвест“. Бившата ТБ „Моллов“ бе придобита от „Истрокапитал“ – Словакия, и преименувана в Евробанк.

През 1997 г. оперативни лицензи (право да извършват вече разрешени банкови сделки съгласно издадени през 1996 г. разрешения) получиха две банки – Сосиете женерал – клон София, и Българо-американска кредитна банка – АД, София, с ограничена лицензия.

Делът на държавата като мажоритарен собственик към 31 декември 1997 г. е около 67% от банковите активи.

През 1997 г. банковата система постепенно излезе от състоянието на криза, като през второто полугодие се наблюдава процес на финансова стабилизация. Тези процеси са резултат както на предприетите ограничителни мерки (закриване на неплатежоспособните банки и налагане на ограничения върху дейността на банките с влошени показатели), така и на макростабилизацията на икономиката в страната след въвеждането на Паричния съвет. След подобряването на финансовото състояние (отнасящо се до коефициентите на ликвидност и платежоспособност) бяха отменени ограниченията за повечето търговски банки, наложени през 1996 г. с меморандумите за разбирателство.

Условно процесите в банковия сектор през изтеклата година могат да се разделят на два периода. Първият, до въвеждане на Паричен съвет в страната, се характеризира с макроикономическа нестабилност – рязко обезценяване на националната валута, хиперинфлация и спад на производството. Вторият период, след въвеждането на Паричен съвет, се характеризира с постепенна стабилизация на монетарните параметри на икономиката и значително затягане на финансовата дисциплина.

През първия период по-голямата част от действащите търговски банки подобриха значително капиталовата си адекватност и провизираха голяма част от трудносъбираемите си вземания. Следва да се подчертае, че търговските банки успяха да покрият необходимите средства за провизии на рисковите си експозиции поради високите нетни приходи от курсови разлики, получени от обезценяването на лева. Ограниченията при отпускането на кредити, съчетани с реалното обезценяване поради хиперинфлацията в началото на годината на задълженията на банките, пряко повлияха за подобрене ликвидността на банковия сектор в средата на годината. Високата ликвидност, съчетана с повишени кредитни изисквания на банките (малка част от кредитоискателите отговарят на определените от банките условия за отпускане на кредити) и на закона (по-високи отговорности при отпускането на кредит и по-стриктни критерии за добри обезпечения) при относително малката потребност на фиска от вътрешен кредит, е в основата на причините за ниските лихви през второто полугодие. Последното, съчетано с фиксирането на валутния курс, създава благоприятни условия за активизиране на дългосрочното кредитиране.

При фиксиран валутен курс значително се ограничава възможността за отчитане на нетни приходи от курсови разлики (резултат на дългите открити валутни позиции), което поставя пред банките въпроса за цялостна промяна в стратегията на дейността им при новите условия.

Състоянието на банковия сектор през изтеклата година отразява както стагнацията в реалната икономика след тежката рецесия, така и банковата криза, една от най-големите по относителен размер на активите във фалиралите банки. Доверието на клиентите към банките, макар и вече нарастващо, бе ниско. Силно бе стеснен пазарът на банкови услуги. Значима част от наличните валутни средства на населението не се насочиха към банките, а някои стопански субекти продължиха да извършват плащанията си по небанков път.

Развитието на банковия сектор след въвеждането на Паричен съвет се характеризира със следните по-важни тенденции: *първо*, стремеж на банките към поддържане на високо ниво на ликвидност за сметка на по-ниска доходност, *второ*, снижаване дела на курсовите разлики в общата сума на финансовите приходи в резултат от фиксирания валутен курс; *трето*, ограничено кре-

дитно предлагане; *четвърто*, по-строги изисквания на надзорните наредби и регулации.

Посочените тенденции оказаха влияние и върху бизнес поведението на търговските банки. Паричните потоци в системата се преориентираха към вложения в ДЦК и банки. В рамките на търговския кредит потоците се пренасочиха главно към земеделието и домакинствата.

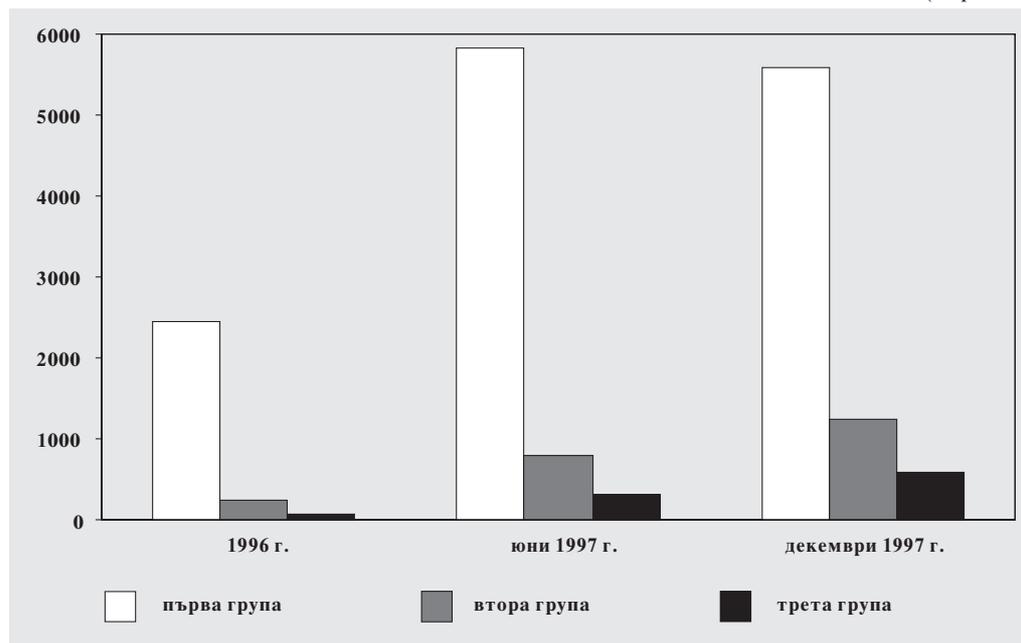
Въпреки първоначалното стабилизиране и заздравяване на банковия сектор, изразяващо се в подобряване ликвидността и капиталовата адекватност, върху системата продължават да оказват влияние няколко групи фактори. По-важните от тях са: развитието на реалния сектор и очакваната поява на по-голям брой кредитоспособни и рентабилни икономически структури; засилването на конкуренцията в банковия сектор; развитието на фондовата борсова и извънборсова търговия и активизирането на инвестиционните посредници; управлението на търговските банки.

Сборен баланс на търговските банки

Сборната сума на активите (по балансова стойност) в банковата система на страната към декември 1997 г. е 7.4 трилиона лева при 2.8 трилиона лева в края на 1996 г. Сумата на активите нараства 2.6 пъти в номинално изражение, но в реално е налице намаление. При постоянни цени (индекс на потребителските цени 678.5) сумата на активите в края на 1997 г. е 40% от активите в края на 1996 г. Загубата на реална стойност е най-голяма през първата половина на годината по време на хиперинфлационната криза. Тенденцията продължава и през втората половина на годината – намаление повече от 10% в реално измерение. Реално нарастване на сборната сума на актива има само в банките от трета група, което води и до нарастване повече от два пъти на дела им в банковата система.

СУМА НА АКТИВИТЕ

(млрд. лв.)

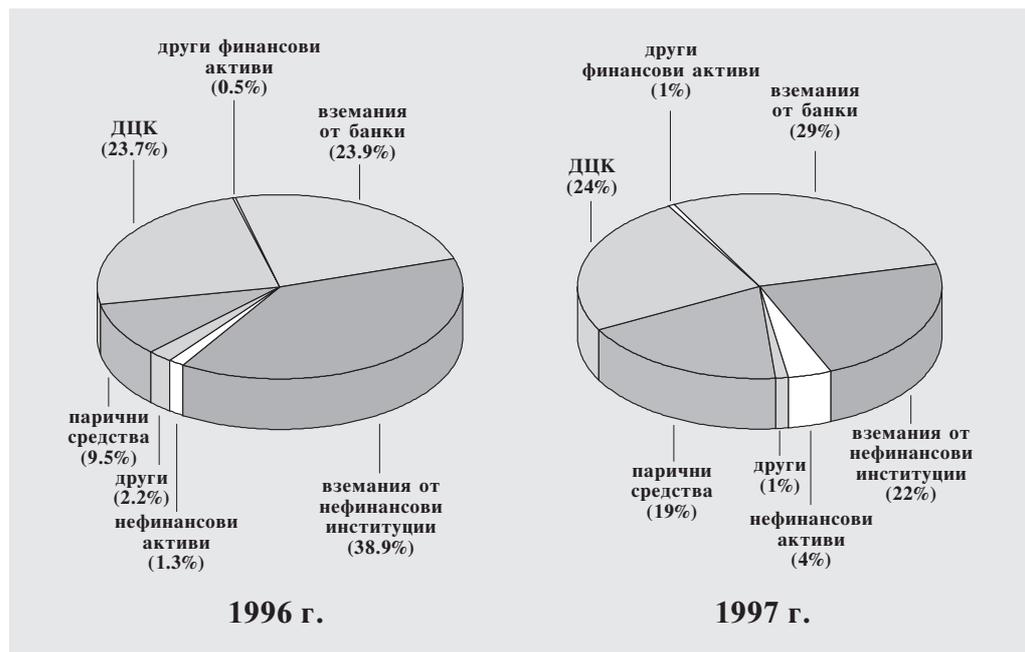
Източник: БНБ

Намалението на реалните активи в банковата система също така рефлектира върху brutния вътрешен продукт. Отношението *банкови активи/БВП* през 1996 г. е 120% при около 30% през 1997 г.

Структура на активите

Финансовите активи в сборния баланс на търговските банки съставляват 95% от общите им активи, като структурата им вследствие на предпазливата банкова дейност след въвеждането на Паричния съвет значително се променя.

СТРУКТУРА НА АКТИВИТЕ

Източник: БНБ.

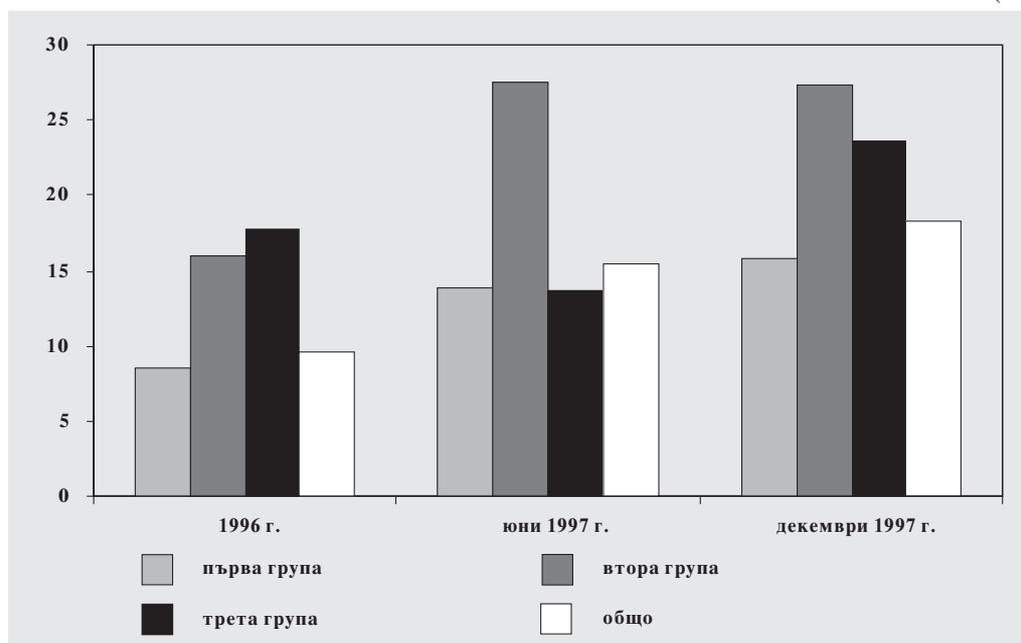
Необходимостта да се поддържа по-висока ликвидност след засилване на финансовата дисциплина (вкл. чрез забрана за рефинансиране от централната банка) принуди банките да увеличат *паричните средства*. Размерът им бележи прираст от почти пет пъти при увеличение на активите 2.6 пъти. В резултат на това относителният им дял нараства повече от два пъти и в края на годината те съставляват 19% от общите им активи. Трябва да се отбележи, че до въвеждането на Паричния съвет 2/3 от паричните средства са във валута, докато през втората половина на годината делът на тези в левове нараства до 1/2. В номинална стойност прирастът на паричните средства в левове е 7 пъти. Последното е свързано с процесите на възвръщане доверието в националната валута и на намаление степента на доларизация в икономиката. Нарастването дела на най-ликвидните средства е най-вече за сметка на намаление дела на кредитите към нефинансови предприятия. Тъй като цената на пласираните като кредити ресурси е по принцип най-висока, подобно преструктуриране на баланса се отразява върху тяхната рентабилност посредством намаление на приходите от лихви.

Най-висок е относителният дял паричните средства в банките от втора група – повече от 28% от общите им активи.

Общата сума на *държавните ценни книжа* в сборния баланс на банковата система по отчетна стойност е 2.168 трилиона лева, а по балансова – 1.786 трилиона лева. Относителният дял на ДЦК не се променя значимо и те в края на 1997 г. съставляват 24% от сборните активи. Най-голяма част от ДЦК са съсредоточени в портфейла на банките от първа група – 85% от общата сума (91% от левовите). Намалената доходност на левовите ДЦК се отразява върху финансовия резултат на банките, в чийто портфейл ценните книжа заемат значим дял. Запазва се практиката преобладаващата част от емисиите да се купува от търговските банки.

ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА В СБОРНИЯ АКТИВ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ И ДСК

(%)

Източник: БНБ.

Вземанията от банки и други финансови институции нарастват с 204% и достигат сумата от 2.1 трилиона лева (по балансова стойност). Валутният компонент е 95%, като при левовата част е налице намаление от 20%. Делът на вземанията от банки и други финансови институции в общата сума на активите нараства с 5 пункта и достига 28%. Тази тенденция отразява нарастването на средствата по сметки в чуждестранни банки нерезиденти и има отражение върху пласментите на кредитен ресурс.

Кредитите, предоставени на нефинансови институции, нарастват номинално само с 60% и достигат сумата от 1.641 трилиона лева (по балансова стойност). Левовият им компонент е 64.78%. Относителният им дял в активите към края на 1997 г. е 22.15% (39% в края на 1996 г.). Политиката на търговските банки по ограничаване на кредитните операции значително подобри ликвидността им, но това бе и за сметка на относителния им дял в БВП. От 67% за 1996 г. той спада до 10% за 1997 г.

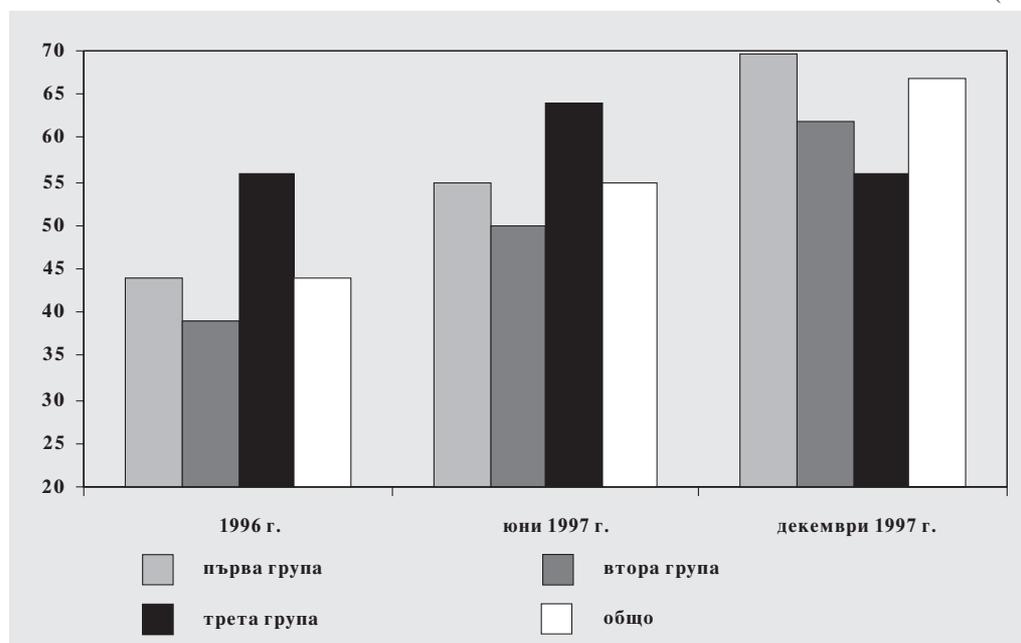
Структура на пасивите

И през 1997 г. *привлечените средства от нефинансови институции* продължават да бъдат основен източник за финансиране на българските банки. Делът на тези депозити в общата структура на пасивите нараства от 54% в края на 1996 г. до 67% към края на декември 1997 г. Номиналното увеличение е повече от четири пъти и в края на годината общата сума на депозитите на нефинансови институции е 5 трилиона лева. Валутният компонент на привлечените средства в края на 1997 г. е 61.25% от целия ресурс при 57% в края на предходната година.

Разпределението на депозитите от нефинансови институции по групи е относително равномерно съобразно теглата им в банковата система. Положителната тенденция търговските банки да набират стабилна депозитна база се отразява в подобряването на тяхната ликвидност. По-ниските разходи по привлечените средства от нефинансови институции влияят положително върху финансовия им резултат. Нарастването на депозирани средства е пряко следствие от стабилизацията във финансовата сфера и от липсата на алтернативи за инвестиране поради неразвения финансов пазар.

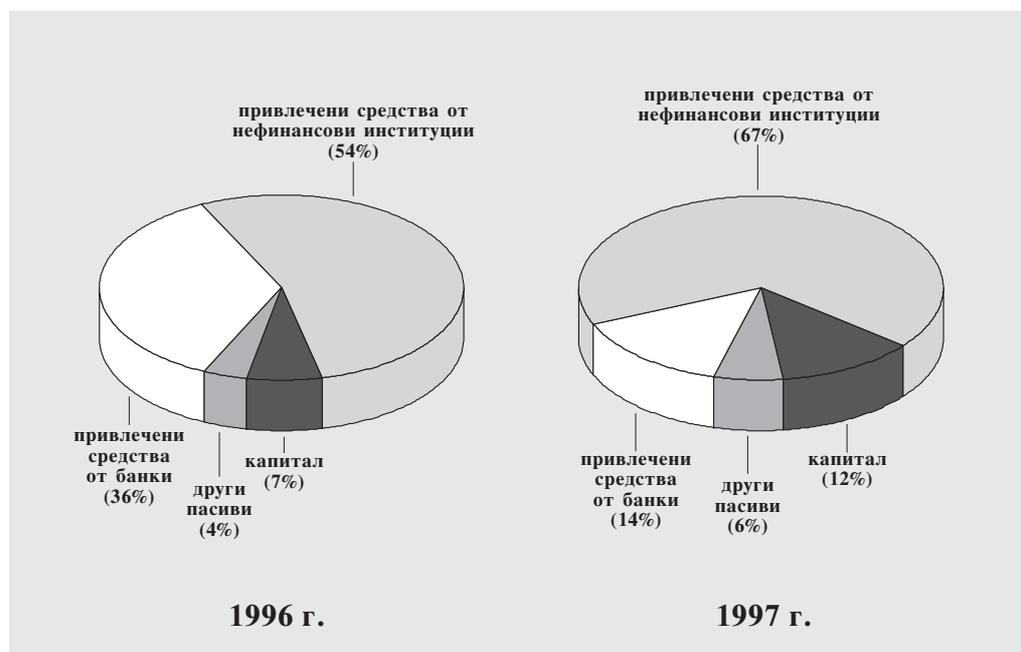
ОТНОСИТЕЛЕН ДЯЛ НА ПРИВЛЕЧЕНИТЕ СРЕДСТВА ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ

(%)

Източник: БНБ.

СТРУКТУРА НА ПАСИВИТЕ

Източник: БНБ.

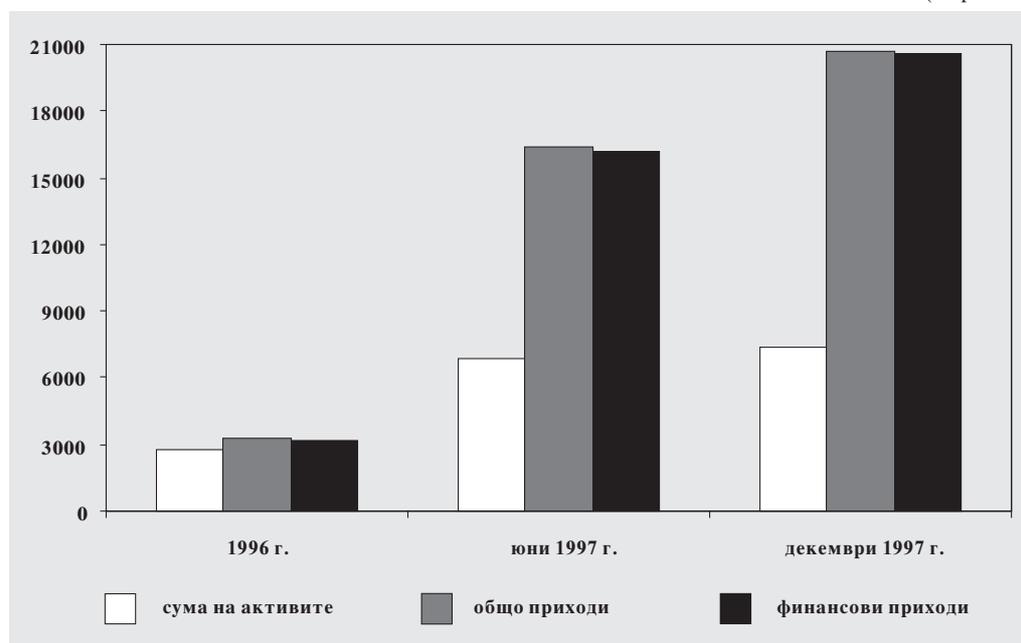
Номиналният размер на *капитала* нараства повече от 6 пъти до 910 млрд. лв., вследствие на което относителният му дял нараства с 5 пункта. Увеличението е главно за сметка на нетната печалба в размер на 369 млрд. лв. Печалба отчитат банките от първа и трета група. Във втора група сборният резултат е отрицателен. Поради увеличените капиталови изисквания основният капитал също нараства значително до 323 млрд. лв. при 95 млрд. лв. в края на предходната година. Размерът на невнесената част е 113.5 млрд. лв., от които 97.2 млрд. лв. са в групата на малките и средните банки. Практически половината от записания капитал в тази група към 31 декември 1997 г. предстои да бъде набран.

Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки и ДСК

Отчетените от банковата система общи приходи са в размер на 20.7 трилиона лева, като извършените разходи са на стойност 20.3 трилиона лева. Печалбата е в размер на 369 млрд. лв. Определящите фактори за отчетния период са рязкото обезценяване на националната валута и хиперинфлационните нива в началото на годината – съотношението *приходи/сума на активите* нараства до 276% при 118% в края на 1996 г. Около 86% от приходите и 80% от разходите са от валутни курсови разлики, като 80% от натрупаните приходи и разходи са през първото полугодие. Динамиката на показателите в отчета за приходи и разходи много ясно показва макростабилизацията след въвеждането на Паричния съвет.

ПРИХОДИ/АКТИВИ

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

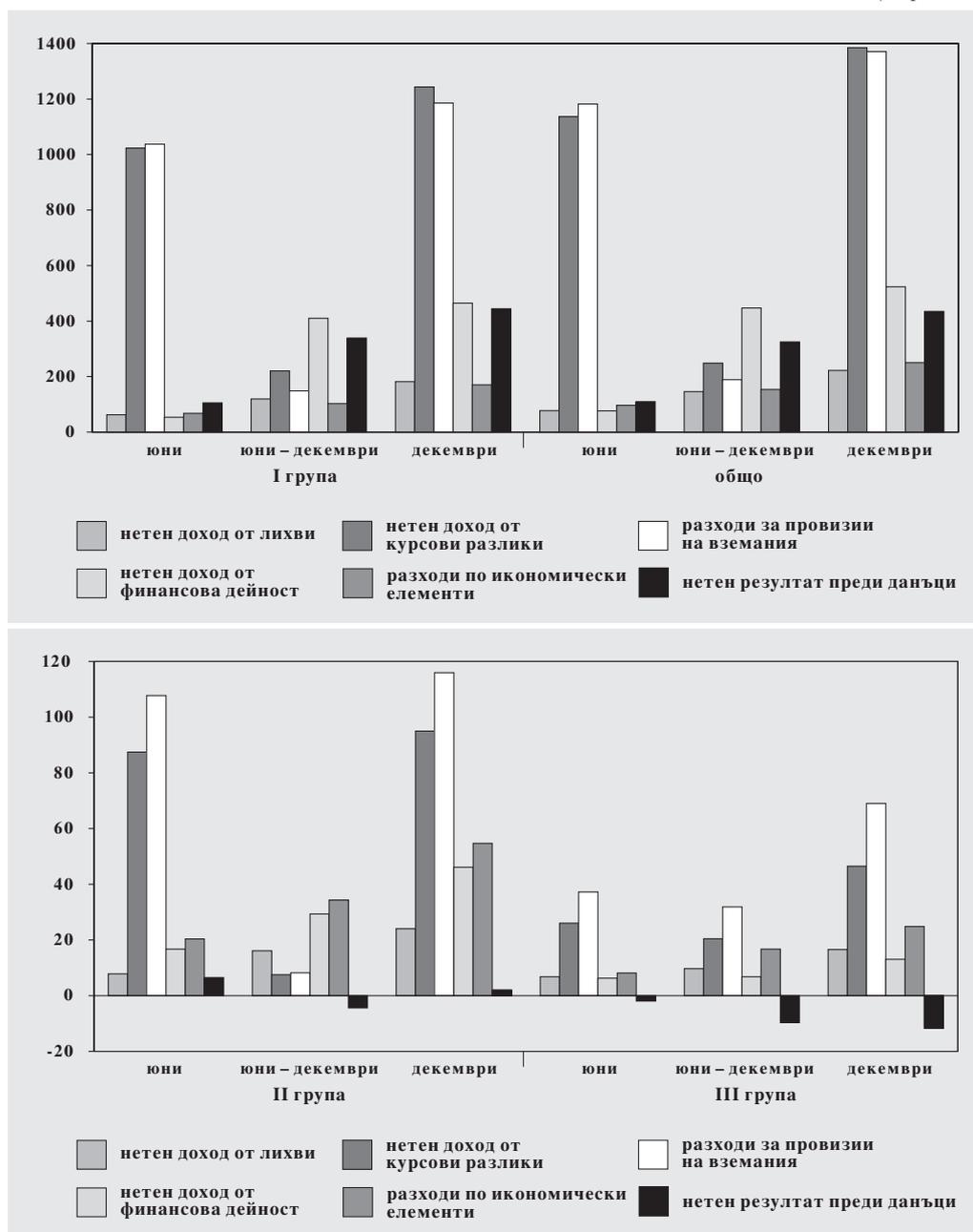
Въпреки че значителен дял в положителния финансов резултат се дължи на курсови разлики, чиято природа е счетоводна, анализът на рентабилността дава основание да се направят следните изводи:

- подобрява се структурата на доходността, при която делът на ефективните входящи нетни парични потоци нараства;
- налице е стремеж към формиране на финансов буфер срещу повишаване степента на риск;
- намерен е баланс между снижаване на риска и нивото на доходност;
- потърсени са ресурси за капиталов прираст посредством подобряване качеството на активите на търговските банки.

Особено показателни са банките от *първа група*, където печалбата нараства 17.5 пъти, без нито една да регистрира загуба. В групата са съсредоточени основната част от валутните ЗУНК-облигации и валутните ценни книжа, емитирани по ЗДЗВСТБ. Показателят *печалба преди облагане/капиталова база* за групата е 212% за 1997 г., а *печалба преди облагане/сума на активите* (по отчетна стойност) за групата е 8.3%. Доходността на тази група банки е определяща за банковата система.

ИЗБРАНИ ПОКАЗАТЕЛИ ОТ СБОРНИЯ ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ
НА ТЪРГОВСКИЕ БАНКИ И ДСК ПРЕЗ 1997 г.

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

Банките от *втора група* формират отрицателен финансов резултат преди облагането с данъци в размер на (5.221) млрд. лв. в края на 1997 г. Някои от банките в групата отчитат загуба, а други – печалба. Причина са както необходимите средства за провизии, така и големите разходи по икономически елементи (оперативни разходи за издръжката на банката). Формираният нетен доход от основна дейност (от лихви) е 24.1 млрд. лв., а нетният доход от всички финансови операции е 42.5 млрд. лв. при 55.5 млрд. лв. разходи за издръжка. Разходите за провизии в групата са в размер на 122.5 млрд. лв.

В банките от *трета група* финансовият резултат е положителен и възлиза на 374.5 млн. лв.

Обща е тенденцията във всички групи банки разходите по икономически елементи да нарастват значително през второто полугодие, като в много от банките те са двукратно по-големи в сравнение с първите шест месеца на годината.

Посочените заключения могат да се илюстрират със следните показатели:

	(млн. лв.)
<i>Нетен лихвен марж</i>	
общо за системата	225 600
първа група	184 281
втора група	24 142
трета група	17 177
<i>Нетен марж от такси и комисиони</i>	
общо за системата	63 222
първа група	36 092
втора група	17 679
трета група	9451
<i>Нетен марж от операции с ценни книжа</i>	
общо за системата	6850
първа група	(27 633)
втора група	24 802
трета група	9681

Относително ниската стойност на позицията *Нетен марж от операции с ценни книжа* се дължи на обстоятелството, че през 1997 г. банките от първа група реализираха значителни продажби на валутни книжа от портфейлите си по пазарна цена. Получените приходи подобриха ликвидността и обусловиха съществени по обем входящи парични потоци.

	(%)
<i>Нетен марж (лихвен и такси и комисиони)/разходи за издръжка</i>	
общо за системата	113.71
първа група	127.08
втора група	75.29
трета група	106.31
<i>Възвръщаемост на активите (ROA)</i>	
общо за системата	4.16
първа група	5.51
втора група	(0.68)
трета група	0.06
<i>Възвръщаемост на основния капитал (ROE)</i>	
общо за системата	108.94
първа група	303.08
втора група	(4.99)
трета група	1.29

Коефициентът не се отнася до клоновете на чуждестранни банки в България.

Платежоспособност (капиталова адекватност)

Капиталовата адекватност на банковата система към края на 1997 г. е 28.94% при 10.8% в края на предходната година. Последното се дължи на поголемия прираст на капиталовата база в сравнение с общия рисков компонент. Капиталовата база нараства номинално повече от 5 пъти и е 632 млрд. лв. Увеличението на общия рисков компонент е около 3 пъти.

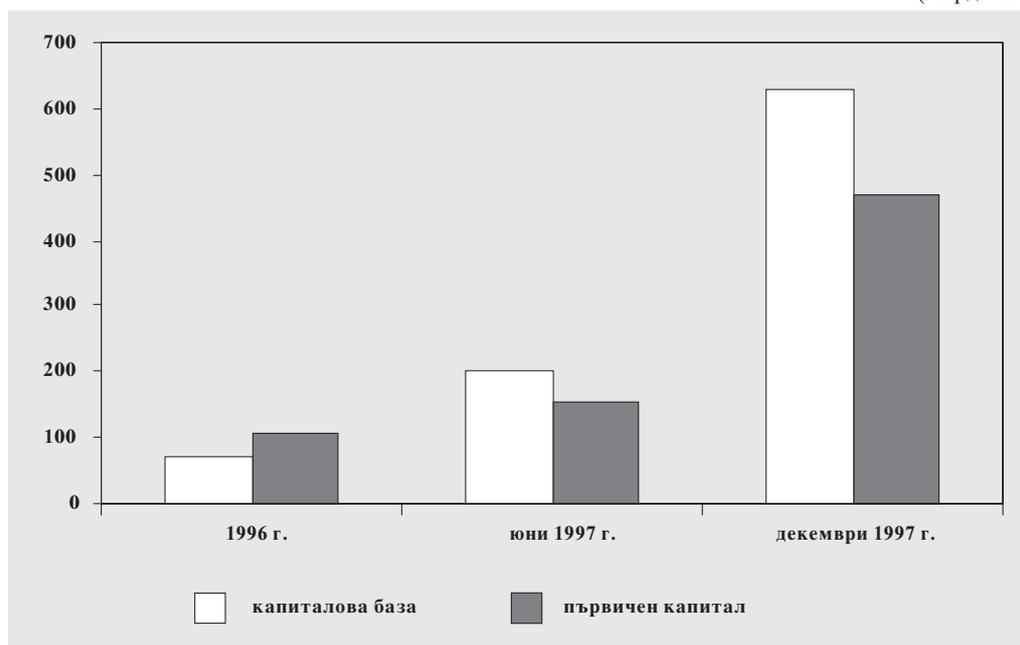
ОБЩА КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ

	(%)
<i>първа група</i>	31.41
<i>втора група</i>	23.66
<i>трета група</i>	18.55

Към 31 декември 1997 г. от общо 34 търговски банки 3 са с капиталова адекватност под 8%, като общият им пазарен дял е 2% от сборните активи в системата. На изискването на Наредба № 8 на БНБ за капиталова база от 10 млрд. лв., което трябва да бъде постигнато до 30 юни 1998 г., към 31 декември 1997 г. отговарят 18 търговски банки.

КАПИТАЛОВА БАЗА И ПЪРВИЧЕН КАПИТАЛ

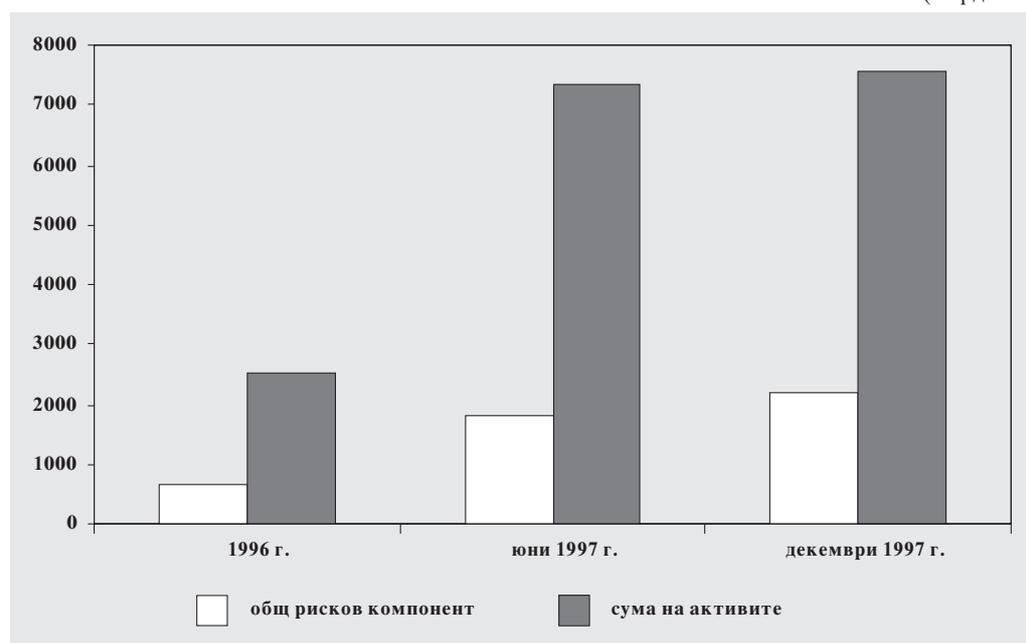
(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

ОБЩ РИСКОВ КОМПОНЕНТ И СУМА НА АКТИВИТЕ

(млрд. лв.)

Източник: БНБ.

Нарастването на общия рисков компонент с 221% при увеличение на сумата на активите със 181% води до увеличаване стойността на показателя *Степен на риск на активите* (26% в края на 1996 г. при 30% в края на 1997 г.). Значително подобрене имат банките от втора група. В края на

1996 г. степента на риск на активите за банките от тази група е твърде висока (61%) и в края на 1997 г. достига 38.5%.

Подобряването на платежоспособността (капиталовата достатъчност) на банковата система е една от най-важните стъпки към стабилизирането ѝ и повишаването на доверието на населението в нея.

Кредитен риск

Търговските банки през 1997 г. провеждаха политика на ограничаване на кредитните операции. В резултат от политиката на въздържане относителният дял на кредитите, отпуснати на нефинансови институции, в сборния актив на банките намалява значително от 39% в края на 1996 г. до 24% в края на 1997 г. Като цяло кредитният риск, поет от банковата система, намалява.

Към 31 декември 1997 г. общият размер на вземанията от неправителствения сектор бележи прираст от 24.61% спрямо юни с. г. Това нарастване слага началото на *преструктурирането на кредитните потоци*: с 26% се увеличават кредитите за държавния сектор. При коригиране с държавно гарантираните кредити за земеделието това увеличение става 13.94%; кредитите за частния сектор нарастват с около 23%, а за населението – с 1742%.

В рамките на общия прираст на кредитите 62.02% е делът на частния сектор, на държавния – 37.96%, а на населението – 0.02%.

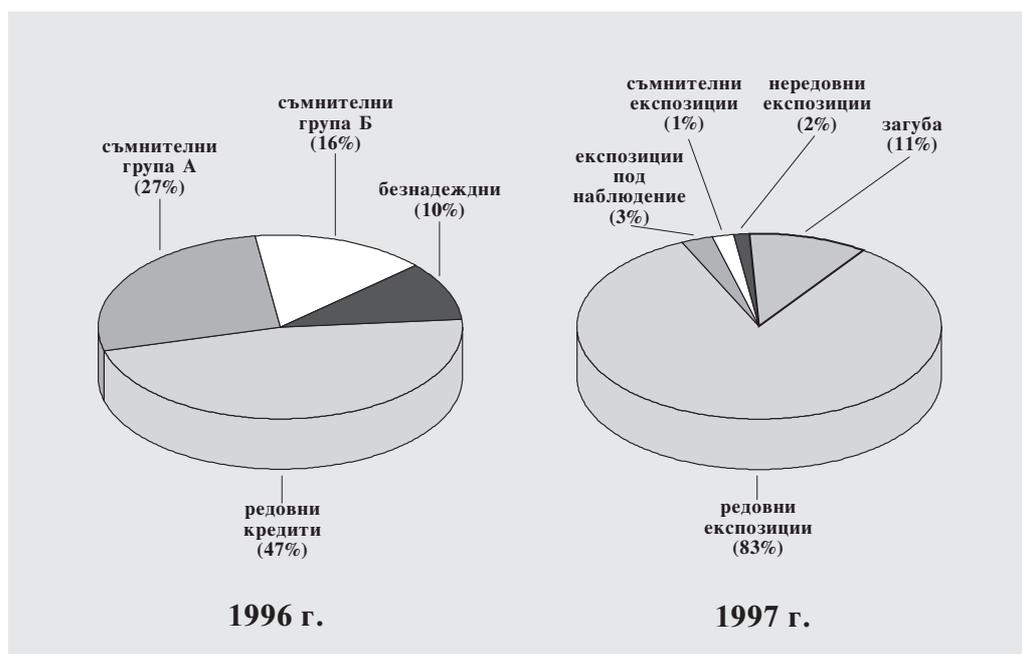
Рискът във вземанията, отразен в приетата през октомври 1997 г. Наредба № 9 на БНБ, към 31 декември има следната структура:

• общо за системата	5 208 488 млн. лв.
редовни експозиции	83.28%
експозиции под наблюдение	2.69%
нередовни експозиции	1.97%
съмнителни експозиции	1.49%
загуба	10.57%
• първа група	3 945 443 млн. лв.
редовни експозиции	82.66%
експозиции под наблюдение	1.64%
нередовни експозиции	1.35%
съмнителни експозиции	1.69%
загуба	12.66%
• втора група	719 022 млн. лв.
редовни експозиции	83.42%
експозиции под наблюдение	9.42%
нередовни експозиции	0.41%
съмнителни експозиции	0.72%
загуба	6.03%
• трета група	544 024 млн. лв.
редовни експозиции	87.52%
експозиции под наблюдение	1.45%
нередовни експозиции	8.51%
съмнителни експозиции	1.09%
загуба	1.43%

Приетата от УС на БНБ през октомври Наредба № 9 на БНБ въвежда нова класификационна схема на риска в балансовите експозиции на търговските банки. За съпоставимост с данните за 1996 г. са представени и рисковите класификации на балансовата позиция *Вземания от нефинансови институции и други клиенти* според Наредба № 9. Към 31 декември 1997 г. рискът в тази балансова позиция е, както следва:

<ul style="list-style-type: none"> • общо за системата 	1 540 946 млн. лв.
редовни експозиции	58.24%
експозиции под наблюдение	8.59%
нередовни експозиции	5.86%
съмнителни експозиции	4.66%
загуба	22.65%
<ul style="list-style-type: none"> • първа група 	1 005 671 млн. лв.
редовни експозиции	53.62%
експозиции под наблюдение	5.85%
нередовни експозиции	4.28%
съмнителни експозиции	6.08%
загуба	30.17%
<ul style="list-style-type: none"> • втора група 	318 775 млн. лв.
редовни експозиции	65.32%
експозиции под наблюдение	20.56%
нередовни експозиции	0.29%
съмнителни експозиции	1.62%
загуба	12.21%
<ul style="list-style-type: none"> • трета група 	216 501 млн. лв.
редовни експозиции	69.30%
експозиции под наблюдение	3.63%
нередовни експозиции	21.37%
съмнителни експозиции	2.58%
загуба	3.12%

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ ИЛИ РИСКОВИТЕ ЕКСПОЗИЦИИ

Източник: БНБ.

През 1997 г. с промените в Наредба № 9 се въведе императивното изискване от страна на БНБ за провизиране на риска по вземанията чрез третиране на разходите за провизии като присъщ счетоводен разход. В резултат от това банките бяха задължени да начислят и заделят необходимите провизии. Формираният положителен нетен резултат от курсови разлики (преоценка) в размер на 1389 млрд. лв. в системата покрива изцяло необходимите средства

за провизии от 1272 млрд. лв. По групи търговски банки картината е, както следва:

НЕТЕН РЕЗУЛТАТ ОТ КУРСОВИ РАЗЛИКИ/РАЗХОДИ ЗА ПРОВИЗИИ

	(%)
общо за системата	109.20
първа група	113.62
втора група	75.95
трета група	92.65

Открити валутни позиции

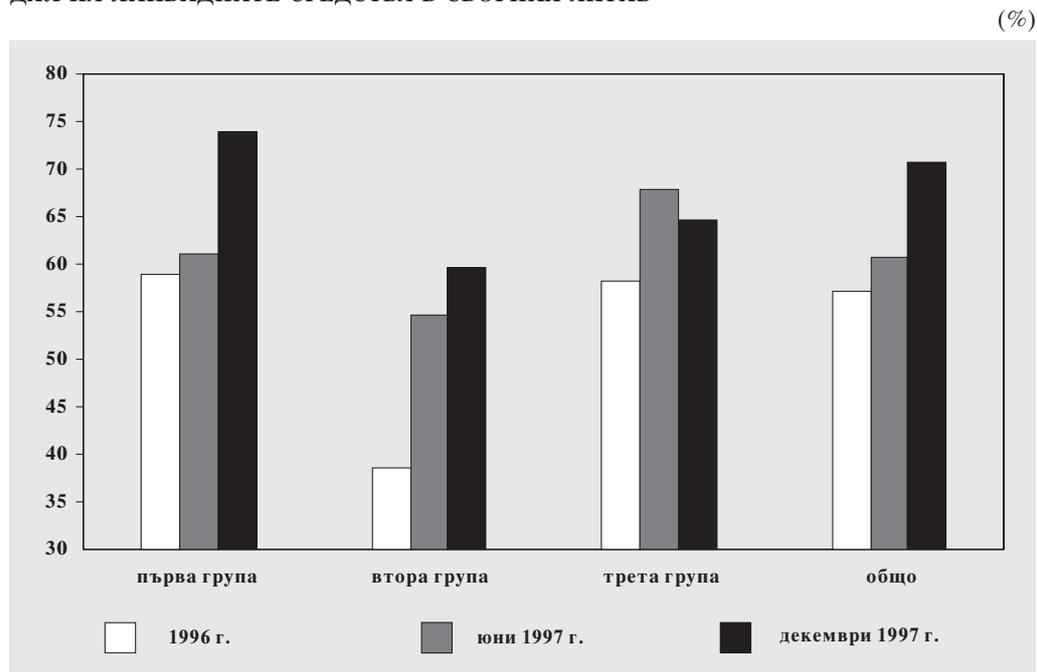
След въвеждането на Паричния съвет в страната и фиксирането на националната валута към германската марка валутният риск намаля значително. Това бе и причината за облекчаване на лимитите, които банките следва да спазват по размера на откритите валутни позиции. Сборната нетна открита валутна позиция на банките, съотнесена към собствения капитал, е в размер на 68%. За банките от първа група – 93%, а за другите две групи – под 30%. Само 14 от банките отговарят на нормата от 60% за нетна открита валутна позиция. В много банки превишението на нетната открита валутна позиция многократно надхвърля нормата. Причина за това е наличието на валутни ЗУНК-облигации в портфейлите на някои от банките.

В управлението на позицията, особено след промените в Наредба № 4 на БНБ, се забелязва стремеж към общо снижаване на риска при едновременно хеджиране с опции и други финансови инструменти.

Ликвидност

Ликвидността в банковата система нараства значително. Нещо повече, в края на годината банките са в състояние на свръхликвидност. Процесът е двупосочен – намаляват се и се ограничават дългосрочните инвестиции на търговските банки и се поддържат бързоликвидни средства в големи размери.

ДЯЛ НА ЛИКВИДНИТЕ СРЕДСТВА В СБОРНИЯ АКТИВ

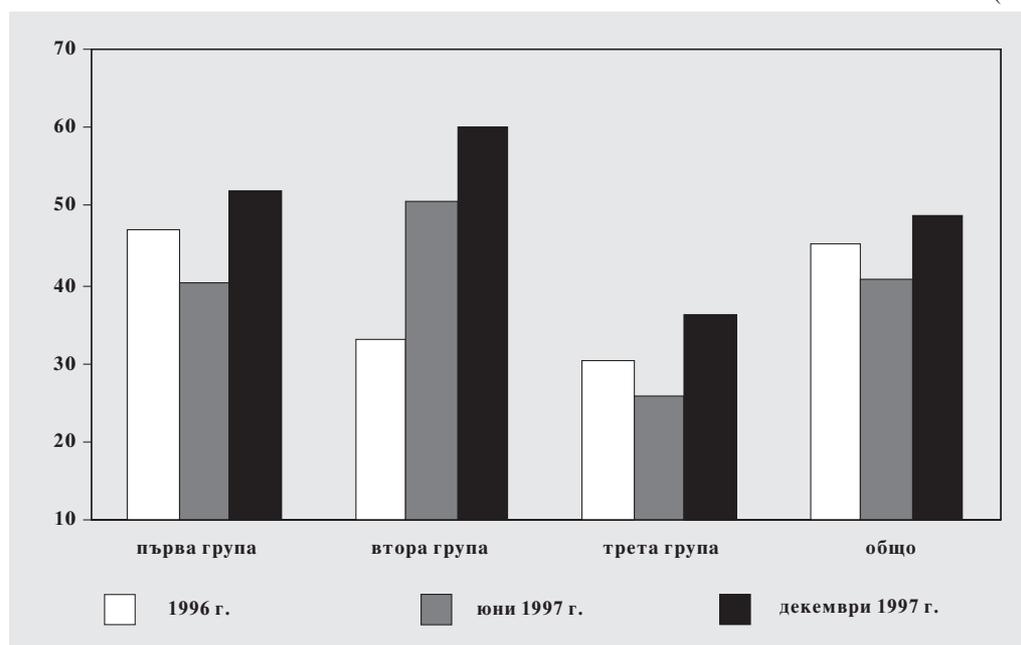

Източник: БНБ.

Относителният дял на ликвидните средства в сборната сума на актива нараства до 70% от всички балансови активи.

БЪРЗОЛИКВИДНИ СРЕДСТВА/ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА

(%)

Източник: БНБ.

Покритието на привлечените средства с бързоликвидни към края на годината е 49% (в края на 1996 г. то е 45%). Най-голям прираст бележат банките от втора група – от 33% в края на 1996 г. до повече от 60% към декември 1997 г.

2. Банков надзор

Дейността на управление „Банков надзор“ през годината се определя от три основни фактора: първо, тежката финансова криза, започнала през 1996 г., второ, въвеждането на Паричен съвет и, трето, свързаните с това промени на нормативната база, регламентиращи надзора и банковата дейност. Осъществяваният надзор се характеризира с непрекъснатост и последователност.

Функции на банковия надзор

Дистанционен надзор

Дистанционният надзор, чиято основна цел е ранната идентификация на риска в банките, събира, обработва и проверява информацията от банките (счетоводна, надзорна и статистическа). Изготвят се финансови анализи за състоянието на всяка търговска банка и за спазването на надзорните регулации. При неспазване на изискванията дирекцията подготвя препоръки за налагане на санкции и мерки. Чрез система от показатели периодично се оценяват състоянието на отделните банки и техният рисков профил.

Инспекции на място

Инспекциите на място осъществяваха качествен анализ на дейността на банките, т. е. анализ на причините, породили проблемите в дадена банка. Особено внимание бе отделено на преглед и оценка на кредитния портфейл (кредитния риск), ликвидността и платежоспособността, както и на оценка на мениджмънта и системата за вътрешен контрол.

Годишният график на редовните и тематичните инспекции бе разработен на база значимостта и проблемите в отделните банки. През 1997 г. са из-

вършени 20 пълни инспекции, в т. ч. на 7 банки със системно значение (банките от първа група), 11 банки от групата на малките и средните банки и на два клона на чуждестранни банки. Извършвани са и множество тематични инспекции с различен обхват и честота, по-съществените от които се отнасят до привеждане на капитала на банките в съответствие с изискванията.

Бяха констатирани редица пропуски при съставянето на отчетите по наредбите за банков надзор. Некоректно се класифицират рисковите експозиции, като най-често се отнасят в по-нискорискова група. Посредством занижаване размера на необходимите провизии някои от банките отчитат по-добри финансови резултати и съответно по-добра капиталова база. При отчитането на големите кредити обезпеченията по тях неправилно се отчитат като изключения и намаляват общата сума на рисковите експозиции.

Не са отстранени слабостите при документалното оформяне на кредитните сделки. Инспекциите бяха затруднени от липсата на подробна информация относно достатъчността и надеждността на обезпеченията, липсата на оценка за кредитоспособността на кредитополучателите, способността им да генерират доходи от дейността си, икономическата свързаност. Трябва да се отбележи неефективността на вътрешния контрол, често изпълняващ несъществени задачи, несъразмерни с обема на операциите.

Дирекция „Надзорна политика“

Въз основа на опита, натрупан във финансовия сектор, на оценката на основните тенденции в развитието му у нас и в други страни, на промените в законодателството и международните изисквания дирекция „Надзорна политика“ изготвя нови проекти за надзорни наредби и ревизира приложението на действащите. Наблюдават се обявените в несъстоятелност банки. Извършвани бяха проучвания и изследвания за влиянието на реалния сектор и макрополитиката върху банковата система.

Дирекция „Специален надзор“

Инспекторите от дирекция „Специален надзор“ са извършили през 1997 г. целеви и насрещни проверки в 526 небанкови финансови институции, в т. ч. в 106 финансово-брокерски къщи и 420 обменни бюра. Извършени са проверки в 15 търговски банки във връзка с формирането на капитала им, осъществени валутни операции, търговия с ДЦК и др. В небанковите финансови институции са установени нарушения при извършване на свободни преводи в чужбина; привличане на депозити и отпускане на кредити под различна форма (договори за съвместна дейност, издаване и приемане на записи на заповед и др.); извършване на сконтони и гаранционни сделки, както и сделки с чуждестранни платежни средства в нарушение на § 7 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за банките.

По-съществени надзорни мерки, наложени от управление „Банков надзор“ през 1997 г.

Още в началото на годината банковият надзор взе редица мерки, насочени към отделни банки и небанкови финансови институции, извършили сериозни нарушения на Закона за банките и банковите регулации. Най-съществено бе поставянето под особен надзор на 18 банки и отправяне на искане до съда за обявяването им в несъстоятелност.

През тази година банковата система постепенно излизаше от състоянието на криза и се наблюдаваше процес на оздравяване в действащите търговски банки. Банковият надзор отмени ограниченията в дейността на повечето търговски банки, наложени през м. г. с меморандумите за разбирателство. Същевременно продължи да налага ограничителни мерки към банките, непазващи определените изисквания.

По-съществените мерки на банковия надзор през този период са:

- отправяне на искане до съда за откриване на производство по несъстоятелност на 3 банки: „Елитбанк“ – АД, „Капиталбанк“ – АД, Банка за земеделски кредит – АД;

- поставяне под особен надзор на Международната банка за инвестиции и развитие – АД, като впоследствие към съда бе отправен иск за откриването за нея на производство по несъстоятелност;
- отнети бяха лицензиите на 12 финансово-брокерски къщи и на 175 обменни бюра.

Същевременно бяха смекчени някои от наложените преди това ограничителни мерки, а именно:

- отменен бе разрешителният режим за отпускане на валутни кредити от търговските банки, установен през м. г.;
- отмениха се ограниченията, наложени от подписаните с 18 търговски банки меморандуми за разбирателство; остават наложените ограничения на една търговска банка;
- изтеглено бе отправеното до съда искане за откриване на производство по несъстоятелност на ТБ „Моллов“ (нова „Евробанк“ – АД) и Ямболска търговска банка (нова „България-инвест“ – АД) поради рекапитализирането им от новите собственици.

3. Промени в регулациите по надзора

Нови надзорни регулации за предпазливо водене на банковото дело.

С приемането на нов Закон за БНБ и Закона за банките се цели създаването на нов правен режим за банкова дейност, както и на нова нормативна база за упражняването на банков надзор от страна на БНБ. По-важните наредби са Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките, Наредба № 9 за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби, Наредба № 11 за управлението и надзора върху ликвидността на банките и Наредба № 4 за позициите на банките в чуждестранна валута. Промените в наредбите за надзор върху банките поставят много по-строги изисквания за здрава банкова дейност. Оттук следва и основната характеристика на политиката на БНБ относно управлението на банковата система при условията на Парижен съвет – повишаване стабилността и надеждността на системата чрез стриктен и съобразен с най-високите модерни образци надзор.

Наредба № 8

С новата Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките се поставят по-високи изисквания пред търговските банки. Минимално изискваният капитал за банка е *10 млрд. лв.*, което се доближава до изискванията на Европейския съюз (5 млн. ЕКЮ) – Директива № 89/299/ЕЕС за собствения капитал на кредитните институции.

Изискванията за капиталовата адекватност на банките са по-строги от тези в предишната наредба както по отношение на общата капиталова адекватност, така и по отношение адекватността на първичния капитал. Въведен е нов регулатор – *Степен на покритие на активите (капиталова база/сума на балансовите активи)*, който не може да бъде по-малък от 6%. Тези изисквания отговарят на възприетите стандарти на Базелския комитет за банков надзор, а също и на Директива № 89/647/ЕЕС на Европейския съюз за платежоспособността на кредитните институции. Банките трябва да достигнат тези изисквания, както следва:

1. До края на 1997 г. – не по-малко от 8% обща капиталова адекватност и не по-малко от 4% адекватност на първичния капитал.
2. До края на 1998 г. – не по-малко от 10% обща капиталова адекватност и не по-малко от 5% адекватност на първичния капитал.
3. До края на 1999 г. – не по-малко от 12% обща капиталова адекватност и не по-малко от 6% адекватност на първичния капитал.

Наредба № 9

С новата Наредба № 9 за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби бе заменена Наредбата за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките.

На класификацията и провизиране подлежат всички вземания и други активи на банката, които са носители на кредитен риск. Нов момент в Наредба № 9 е оценката на рисковите експозиции при условните задължения на банката. За носител на кредитен риск се считат онези задбалансови позиции, при реализацията на които за банката възниква безусловно вземане. Рисковите експозиции се оценяват и класифицират в пет класификационни групи въз основа на срока на забавата на изискуемите по тях суми, оценката на финансовото състояние на длъжника и главните източници за изплащане на неговите задължения – редовни експозиции, експозиции под наблюдение, нередовни експозиции, съмнителни експозиции, загуба. Банките са длъжни да формират провизии спрямо главницата на тези рискови експозиции, както следва – от 3% до 5% за редовните, 25% за експозициите под наблюдение, 50% за нередовните, 75% за съмнителните и 100% за загубата. Разработена е подробна схема за оценка на кредитополучателя (контрагента). Просрочените лихви по рискови експозиции следва да се провизират изцяло независимо в коя група е класифицирана главницата. Банките следва да прекратяват балансово начисляване на лихви със забава над 90 дена, като същите се отписват за сметка на формираните провизии и се начисляват по задбалансови сметки.

Наредба № 11

Новата Наредба № 11 за управлението и надзора върху ликвидността на банките е значително опростена и основана изцяло върху оценката на краткосрочната ликвидност на банките. Новата наредба акцентира върху информационната система за наблюдение на ликвидността в банките, която се основава на поддържане на падежна таблица по избрани балансови активи и пасиви на паричните входящи и изходящи потоци, както и на поддържане на адекватен размер на ликвидните активи.

Падежната таблица се съставя за левовите и валутните балансови и задбалансови позиции на банката въз основа на остатъчния им срок до падежа на всяка от тях, коригирани по съответния начин. Формират се входящи и изходящи парични потоци по съответните падежни срокове. Банките са длъжни да изготвят отделни падежни таблици едновременно за два сценария – сценарий „действащо предприятие“ и сценарий „ликвидна криза“.

Коефициентите за ликвидност се определят индивидуално за всяка банка. При необходимост БНБ може да определя минимални стойности на тези коефициенти.

Банките без ликвидни затруднения представят в БНБ ежемесечно отчети за паричните потоци на банката на база сценария „действащо предприятие“. При възникване на ликвидни проблеми подуправителят, ръководещ управление „Банков надзор“, задължава банката да представя ежеседмично или ежедневно отчети по ликвидността.

Наредба № 4

С новата Наредба № 4 за позициите на банките в чуждестранна валута се създава по-облекчен режим за регулирането на валутните позиции на банките, тъй като при фиксиран валутен курс към германската марка като резервна валута валутният риск е ограничен, поради което тя е изключена от регулирането на валутните позиции.

Банките са длъжни да поддържат максимално допустими съотношения (лимита), както следва:

1. До 25% между откритата позиция във всяка чуждестранна валута и размера на собствения ѝ капитал (10% в предишната наредба).

2. До 60% между нетната открита позиция и размера на собствения ѝ капитал (30% в предишната наредба).

Банките следва да достигнат максимално допустими съотношения (лимита) в срок до 31 декември 1998 г.

VII. Организационна структура на БНБ

С приемането на новия Закон за БНБ и Закона за банките в средата на 1997 г. банковото законодателство претърпя радикални изменения, свързани с въвеждането на системата на Паричен съвет.

В БНБ законово са обособени три основни управления – „Емисионно“, „Банково“ и „Банков надзор“, като всяко от тях се ръководи пряко от подуправител, избран от Народното събрание. В сравнение с предходния закон значително бе засилена самостоятелността на подуправителите. Те се избират с различни по срок мандати, които се разминават с мандата на народните представители. С това се цели засилване на политическата независимост на централната банка.

В Закона за БНБ са посочени основните функции на трите управления. Управление „Емисионно“ поддържа пълно валутно покритие на задълженията на БНБ, като осъществява ефективно управление на международните валутни активи на банката; управление „Банково“ осъществява функциите на кредитор от последна инстанция при възникване на системен риск в банковата система; управление „Банков надзор“ упражнява контролни функции и лицензира търговските банки. БНБ продължава да изпълнява функциите на фискален агент на правителството. Тази функция се осъществява в обособеното управление „Фискални услуги“, подчинено пряко на управителя на БНБ.

1. Организационна структура на управление „Емисионно“

Управление „Емисионно“ на БНБ се състои от няколко основни звена. Дирекция „Емисионно-касова“ регулира паричната маса в обращение и снабдяването с български банкноти и монети и с банкноти от резервната валута – германската марка. В нейната структура е Печатницата на БНБ. Служба „Инвестиционни и пазарни операции“ осъществява оперативното управление на валутните активи на БНБ – купува и продава неограничено по сметка германски марки срещу левове на територията на страната, извършва проучвания на международните финансови пазари и борси и различните видове инструменти, търгувани на тях, разработва анализи и прогнози за развитието на пазарната конюнктура и предлага съответни решения. Служба „Ликвидност“ осигурява ликвидността на БНБ във валута, анализира входящите и изходящите парични потоци в чуждестранна валута и в левове по структура и матуритет, управлява наличността и движението на паричните средства на БНБ по сметки при чуждестранни контрагенти, осъществява разплащанията и преводите, свързани с управлението на резерва, нареждания на правителството и първостепенните разпоредители с бюджетни средства. Служба „Контрол и отчетност“ контролира спазването на изискванията на Закона за БНБ, на решенията на Управителния съвет на БНБ, на Инвестиционния комитет, на правилата и процедурите за инвестиране и останалите правила и процедури, касаещи управлението на валутния резерв, анализира банковия, кредитния, пазарния риск, финансовите резултати от портфейла на БНБ, извършва проучвания и анализи на финансовото състояние на банките – контрагенти на БНБ, и на финансовите инструменти, в които БНБ инвестира.

Със заповед на управителя на БНБ от началото на октомври 1997 г. функционира *Инвестиционен комитет* с председател подуправителят на БНБ, ръководещ управление „Емисионно“. Съставът на комитета и правилата за неговата работа са одобрени от управителя на БНБ.

Инвестиционният комитет разработва програмата за инвестиране на валутните активи на БНБ; определя целите, приоритетите, инструментите, сроковете и ограничителните условия при инвестиране в съответствие с изискванията на Закона за БНБ; оценява ликвидността в чуждестранна валута и ефективността от управлението на активите и пасивите на управление „Емисионно“. Разработваните от комитета правила и процедури се утвърждават от УС на БНБ или от подуправителя, ръководещ управление „Емисионно“.

2. Организационна структура на управление „Банково“

Съгласно утвърдената организационна структура управление „Банково“ се състои от пет дирекции. Основната задача на дирекция „Международно сътрудничество“ е международно коопериране и интеграция, както и осъществяване на връзките с финансови институции, в т. ч. МВФ, Световната банка, ЕБВР, ЕИБ и други международни организации, в които БНБ е съакционер. Дирекция „Взаимоотношения с търговските банки и финансовите пазари“ освен функциите на кредитор от последна инстанция осъществява регулацията на задължителните минимални резерви на търговските банки, осигурява методологията за изчисляване на основния лихвен процент, контролира междубанковата платежна система и следи конюнктурата на финансовите пазари. Дирекция „Главно счетоводство“ осъществява счетоводното обслужване на БНБ. Дирекция „Статистика и оперативни анализи“ изготвя паричния отчет, платежния баланс на България и отчетите съгласно изискванията на международната финансова статистика. Дирекция „Стратегически изследвания и прогнози“ осигурява макроикономически анализи, изследвания, прогнози и изготвя месечен бюлетин, годишен и полугодишен отчет на БНБ.

3. Организационна структура на управление „Банков надзор“

Според Закона за банките БНБ регулира и контролира дейността на търговските банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и защита интересите на вложителите. Управление „Банков надзор“ като съставна част от централната банка е натоварено с тази функция.

Правомощията, дадени на подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, значително опростяват процедурите и съкращават сроковете за въздействие върху търговските банки, в които се констатират проблеми, застрашаващи вложителите и банковата система като цяло. Персонализира се и отговорността при вземането на решения.

Актовете по прилагане на надзорните мерки спрямо банките се издават от подуправителя, ръководещ управление „Банков надзор“, като тези мерки не се обжалват по съдебен ред. Актовете по издаване, отказ или отнемане на лицензия са прерогатив на управителя на БНБ по предложение на подуправителя. Подзаконовите нормативни актове за прилагането на Закона за БНБ и Закона за банките – наредби на БНБ, се приемат от УС на БНБ.

Управление „Банков надзор“ има линейна структура, като на подуправителя, ръководещ управлението, са подчинени четири дирекции и един пряко подчинен на него административен отдел. С цел засилване на функциите и отговорностите на банковия надзор бе извършено преустройство на управлени-

ето и увеличаване броя на персонала от 65 на 90 души. Тези четири дирекции са: дирекция „Надзорна политика“ с основни функции лицензиране на банки и други разрешения, тематични анализи и проучвания на факторите, влияещи върху стабилността на банковата система като цяло, разработване на банковите регулации и методически указания, международни връзки с надзорни институции и БМР, Базел; дирекция „Дистанционен надзор и анализи“ с основни функции обработка и анализ на данните по периодичната информация за банките, контрол по спазване на надзорните регулации и анализ на тенденциите във финансовото състояние на банките; дирекция „Инспекции“ с основни функции по контрол на място (надзорни инспекции) и дирекция „Специален надзор“ с основни функции надзор върху големите акционери на банките, свързани лица, мерки срещу прането на пари, наблюдение на небанковите финансови институции. Отдел „Правно-административен“, който е на пряко подчинение на подуправителя, отговаря за правната поддръжка на мерките по надзора и контрола на квесторите и синдиките.

4. Организационна структура на управление „Фискални услуги“

Управление „Фискални услуги“ действа като фискален агент на Министерството на финансите. Състои се от две дирекции: „Депозитар на държавни и гарантирани от държавата дългове“ и „Прогнози и управление на касовите потоци на държавния бюджет“.

Дирекция „Депозитар на държавни и гарантирани от държавата дългове“ организира и извършва първичната продажба и регистрация на ДЦК; обслужва и отразява в Депозитара на ДЦК сделките на вторичния пазар между първичните дилъри на ДЦК, както и между първични дилъри и техни клиенти; извършва изплащането на ДЦК и на лихвите по тях с настъпил падеж; осигурява информация за състоянието и структурата на вътрешния дълг на правителството. Нова дейност в дирекцията е организирането и поддържането на системата за регистрация и наблюдение на предоставените на правителството заеми от международни финансови институции. За тази дейност БНБ получава комисиона съгласно сключени с Министерството на финансите договори.

Дирекция „Прогнози и управление на касовите потоци на държавния бюджет“ в изпълнение на чл. 43 от Закона за БНБ организира касовото изпълнение на държавния бюджет чрез търговски и други банки. За целта съвместно с Министерството на финансите разработва критерии за избор на банки, които да обслужват бюджета, изготвя указания за реда и сроковете за отчитането му, два пъти месечно събира от банковата система, обобщава и изпраща на МФ детайлна информация за изпълнението на бюджета; разработва краткосрочни прогнози за изменението на касовите потоци и фискалния резерв и изготвя предложения за оптимизиране на тяхното управление. Дейността по информационното обслужване на бюджета и касовото му изпълнение се осъществява от БНБ безплатно.

Освен това дирекцията организира и извършва пряка продажба на гише на целеви емисии ДЦК, емитирани от МФ за граждани; осъществява дейността по обратното изкупуване преди падежа и изплащането на падежа от името и за сметка на МФ на ДЦК, придобити от клиенти чрез БНБ и нейните клонове. За изпълнението на тези функции и банковото обслужване на сделките с ДЦК МФ плаща на БНБ комисиона съгласно сключените двустранни договори.

На пряко подчинение на управителя на БНБ са следните структури: главен секретар, секретариат на УС, главен юрист, служба „Управление на персонала“ и служба „Протокол и пресцентър“. Главният секретар ръководи дейността на следните звена: дирекция „Информационни технологии“, служ-

ба „Социални дейности“, служба „Обща канцелария“, служба „Печатни издания и полиграфична база“, служба „Специални дейности“, дирекция „Сигурност“, служба „Капитално строителство“, служба „Поддръжка и обслужване“ и служба „Автотранспорт“.

VIII. Финансови отчети на БНБ

1. Годишен счетоводен отчет

През 1997 г. в изпълнение на изискванията на новия закон БНБ започна да отчита дейността си съгласно Международните счетоводни стандарти. Това бе резултат от възприетата нова философия на прозрачност и предвидимост в действията на банката при режим на фиксиран валутен курс. С тази философия се цели възвръщане доверието на гражданите и на международната финансова общност в националната парична единица и в действията по управлението на валутните резерви. Затова БНБ публикува седмично баланса на управление „Емисионно“ и месечно баланса на управление „Банково“.

Поради необходимостта от пълно покритие на паричната база с международни валутни резерви през юни счетоводният баланс на БНБ бе изцяло реструктуриран. Той включва на консолидирана основа балансите на управление „Емисионно“ и на управление „Банково“. Активът на баланса на управление „Емисионно“ отразява състоянието на brutния международен валутен резерв, а пасивът – общата сума на паричните задължения на БНБ – парична база, фискален резерв и депозит на управление „Банково“. В международните валутни резерви се включва и монетарното злато (в кюлчета борсов стандарт) по цена 500 герм. марки за тройунция или по пазарна цена, ако последната е по-ниска.

В актива на счетоводния баланс на управление „Банково“ освен споменатия по-горе депозит се отразява немонетарното злато; инвестициите в ценни книжа, които банката има намерение да държи до падежа; нетната сума на вземанията от банкови институции, регистрирани в страната; вземанията от правителството; квотата в МВФ и др. В пасива са отразени задълженията към международни финансови институции и собствените средства на БНБ (в т. ч. собствен капитал, увеличен през 1997 г. от 200 млн. лв. на 20 млрд. лв. изцяло за сметка на фонд „Резервен“), фонд „Резервен“ и неразпределена печалба. Към 30 юни 1997 г. всички вземания на БНБ от правителството бяха консолидирани в общ дълг, деноминиран в СПТ, който възлезе на обща сума 1 166 126 млн. лв. Неговата матуриретна структура съвпада с матуриретната структура на задълженията на БНБ към МВФ по баланса на управление „Банково“.

До въвеждането на Паричния съвет основните приходи, които банката реализираше, бяха нетни приходи от лихви, главно от операции в левове (предоставени краткосрочни и дългосрочни кредити на МФ и предоставени депозити в търговски банки). Те възлизат на 84% от положителния финансов резултат на банката. През първото шестмесечие на 1997 г. бе реализиран отрицателен доход от операциите с ДЦК, деноминирани в левове. Той бе резултат от активната намеса на БНБ на открития пазар чрез продажби на ДЦК с уговорка за обратна покупка.

Осъщественият промени в композицията на балансните позиции, законите лимити за парична емисия и строгите правила за кредитиране на правителството промениха структурата на финансовите приходи на БНБ. Преустановяването на рефинансирането на търговските банки и на кредитирането на бюджета лишиха банката от основен приходоизточник. Тежестта се пренасочи към реализиране на нетни приходи от лихви с източник предоставени депозити и операции с ценни книжа, деноминирани в резервни валути. Ако в

средата на годината нетните приходи от лихви от валутни операции бяха едва 9% от общата сума на нетните приходи от лихви, до края на годината техният относителен дял достигна до около 24%. Нарасна и теглото на нетните приходи от операции с ценни книжа, деноминирани във валута, в нетните финансови приходи – от под 1% до 12%.

Към края на годината структурата на нетния финансов резултат на БНБ преди заделяне на провизии бе следната:

	(%)
Нетни приходи от лихви	22.28
Приходи от дивиденди	0.34
Нетни приходи от такси и комисиони	0.18
Нетен доход от операции с ценни книжа	12.68
Нетна печалба от курсови разлики	63.77
Други приходи от дейността	0.75
Общо	100.00

Ограничените възможности за реализация на нетни финансови приходи на БНБ и сравнително постоянните разходи за издръжка бяха причина да се преустанови плащането на лихви по текущите сметки и задължителните минимални резерви на търговските банки, както и по текущите сметки на правителството. Бе въведено условие за заплащане на лихви единствено за депозити на правителството, които имат само срочен характер.

Доклад на одиторите до Българската народна банка

Ние одитирахме счетоводните отчети на Българската народна банка за финансовата 1997 г.

Съответни отговорности на директорите и одиторите

Както е описано в Изложение на отговорностите, за тези счетоводни отчети отговорност носи Управителният съвет. Нашата отговорност е да формулираме независимо мнение на базата на извършения одит и да го докладваме пред вас.

База за становище

Ние извършихме одита в съответствие с Международните стандарти за одитиране. Съгласно изискванията на тези стандарти ние трябва да планираме и извършим одита така, че да получим достатъчно доказателства за това, че счетоводните отчети не съдържат съществени неточности. Одитът включва проверка на базата на извършени тестове за обосноваване на сумите и оповестяванията, представени в счетоводните отчети. Той също така включва оценка на прилаганите счетоводни принципи и съществени преценки, направени от ръководството, както и оценка на цялостното представяне на счетоводните отчети. Смятаме, че извършеният одит ни дава сигурна основа за изразяване на мнение.

Квалифицирано мнение

Счетоводните отчети са изготвени в съответствие с принципа на историческата стойност. През годината банката е извършвала дейността си в условията на свръхинфлация. Съгласно изискванията на Международен счетоводен стандарт 29 („Счетоводно отчитане при свръхинфлационни икономии“) счетоводните отчети трябва да бъдат изготвени съгласно принципа на текущата покупателна способност. Както е посочено в бележка 30, ако резултатите са били преизчислени съгласно този стандарт, нетната загуба за годината след прехвърлянето в специален резерв, отчетена съгласно текущата покупателна способност на българския лев, ще е в размер 137 019 млн. лв., а нетните активи би трябвало да бъдат 1 626 748 млн. лв.

Нашето мнение е, че счетоводните отчети, изготвени съгласно принципа за историческата стойност, дават вярна и честна представа за финансовото състояние на банката към 31 декември 1997 г., за резултатите от извършените операции и паричните потоци за тогава приключилата финансова година и с изключение на влиянието, което оказва върху счетоводните отчети разгледаният в предходния абзац въпрос, са изготвени в съответствие с Международните счетоводни стандарти.

KPMG
Дипломирани експерт-
счетоводители
Лондон
28 април 1998 г.

KPMG България – ЕООД
Дипломирани експерт-
счетоводители
София
28 април 1998 г.

Изложение на отговорностите на Управителния съвет на Българската народна банка

Законът за Българската народна банка изисква Управителният ѝ съвет да изготвя всяка година счетоводни отчети, представящи финансовото състояние на БНБ и печалбите и загубите за периода.

Счетоводните отчети, изготвени от БНБ, се базират на счетоводните принципи, одобрени от Управителния съвет в съответствие с Международните счетоводни стандарти, с изключение на МСС 29 („Счетоводно отчитане при свръхинфлационни икономики“). Този въпрос е разгледан в бележка 30.

Управителният съвет на Българската народна банка носи отговорност за воденето на точни счетоводни регистри, които да оповестяват достоверно и по всяко време финансовото ѝ състояние. Той носи обща отговорност за предприемането на мерки за опазване активите на БНБ, за предотвратяване или разкриване на злоупотреби или други нередности.

28 април 1998 г.

Светослав Гаврийски
Управител на БНБ

Баланс
на Българската народна банка
към 31 декември 1997 г.

	Бележки	1997 г.	1996 г.
		млн. лв.	млн. лв.
АКТИВИ			
Парични средства и суми, предоставени на банки	7	2 201 432	119 290
Злато и други благородни метали	8	727 071	246 074
Ценни книжа	9	1 802 318	486 372
Кредити, отпуснати на банки и други финансови институции	10	2 370	19 962
Начислени вземания за лихви	12	10 955	41 053
Вземания от правителството	13	1 632 128	138 061
Капиталови инвестиции и квота в МВФ	14	1 121 867	336 139
Дълготрайни активи	15	132 233	9 200
Други активи	16	<u>5 148</u>	<u>10 795</u>
Всичко активи		<u>7 635 522</u>	<u>1 406 946</u>
ПАСИВИ			
Задължения към банки и други финансови институции	17	785 482	135 081
Депозити и сметки на правителството	18	1 710 555	193 390
Задължения към МВФ по квотата за участие	19(а)	1 037 162	302 439
Кредити на МВФ	19(б)	1 674 802	284 934
Задължения към други финансови институции	20	112	218 252
Пари в обращение	21	1 419 921	138 164
Начисления и други пасиви	22	<u>164 128</u>	<u>7 723</u>
Всичко пасиви		6 792 162	1 279 983
Капитал			
Капитал	23	20 000	200
Резерви	24	<u>823 360</u>	<u>126 763</u>
Всичко пасиви и капитал		<u>7 635 522</u>	<u>1 406 946</u>

Прилежащите бележки, изложени на с. 128 – 139, представляват неразделна част от този счетоводен отчет.

На 28 април 1998 г. Управителният съвет на БНБ одобри годишния счетоводен отчет на БНБ за 1997 г.

Светослав Гаврийски
Управител на БНБ

Отчет за приходите и разходите

	Бележки	1997 г.	1996 г.
		млн. лв.	млн. лв.
Приходи от лихви	4	438 702	160 179
Разходи за лихви	4	<u>(151 277)</u>	<u>(60 738)</u>
Нетни приходи от лихви		287 425	99 441
Приходи от дивиденди		4 391	-
Нетни такси и комисиони		2 311	(414)
Нетна печалба/(загуба) от ценни книжа		163 511	(48 180)
Нетна печалба от курсови разлики	5	822 686	200 678
Други приходи от дейността		9 611	947
Разходи за дейността	6	(29 719)	(3 884)
Намаление/(увеличение) в провизии	11	<u>(385 932)</u>	<u>(115 575)</u>
Нетен приход		874 284	133 013
Прехвърляне към/от специални резерви	24	<u>(609 494)</u>	<u>(101 196)</u>
Нетен приход след прехвърляне към специален резерв		<u>264 790</u>	<u>31 817</u>
Авансова вноска в държавния бюджет		(34 000)	(23 545)
Окончателна вноска в държавния бюджет		(161 945)	-
Прехвърляне към други резерви		<u>68 845</u>	<u>8 272</u>

Прилежащите бележки, изложени на с. 128 – 139, представляват неразделна част от този счетоводен отчет.

Отчет за паричния поток

	Бележки	1997 г.	1996 г.
		млн. лв.	млн. лв.
Нетен паричен поток от основна дейност			
Нетен приход		874 284	133 013
Корекция за непарични и неоперативни позиции:			
Приходи от дивиденди		(4 391)	-
Намаление в стойността на инвестициите		-	50 738
Провизии за загуби от кредити	11	385 932	115 575
Амортизация	6	786	548
Нетна печалба от конвертиране		<u>(719 166)</u>	<u>(184 446)</u>
Нетен паричен поток от основна дейност преди промени в краткосрочни активи и пасиви		537 445	115 428
Промяна в краткосрочни активи			
Увеличение в злато и други благородни метали		(117 717)	(6 061)
Увеличение в инвестиции в ценни книжа		(1 294 886)	(243 664)
Увеличение във вземания от правителството		(608 583)	(232 979)
Увеличение в кредити, отпуснати на банки и други финансови институции		(209 889)	(143 647)
Намаление/(увеличение) в приходи от лихви и други активи		25 581	(82 632)
Промяна в краткосрочни пасиви			
Увеличение в задължения към банки и други финансови институции		634 501	71 983
Увеличение/(намаление) в депозити на правителството		1 504 231	(24 894)
Увеличение/(намаление) на задълженията към МВФ		450 144	(70 799)
Увеличение на пари в обращение		1 281 757	144 631
(Намаление)/увеличение в други пасиви		<u>(5 540)</u>	<u>14 481</u>
Нетен паричен поток от основна дейност		2 197 044	(458 153)
Паричен поток от инвестиционна дейност			
Закупуване на дълготрайни активи		(75 597)	(9 007)
Получени дивиденди от асоциирани дейности		4 391	-
Намаление в капиталови инвестиции		<u>2 866</u>	<u>(245)</u>
Нетен паричен поток от инвестиционна дейност		(68 340)	(9 252)
Паричен поток от финансиране			
Плащания към правителството		(34 000)	(23 545)
(Намаление)/увеличение в дългосрочни задължения		<u>(214 067)</u>	<u>229 353</u>
Нетен паричен поток от финансиране		(248 067)	205 808
Добавена печалба от парични средства във валута		<u>201 505</u>	<u>176 756</u>
Нетно увеличение/(намаление) в парични средства и еквиваленти		2 082 142	(84 841)
Парични средства и еквиваленти в началото на годината			
		<u>119 290</u>	<u>204 131</u>
Парични средства и еквиваленти в края на годината			
	7	<u><u>2 201 432</u></u>	<u><u>119 290</u></u>

Прилежащите бележки, изложени на с. 128 – 139, представляват неразделна част от този счетоводен отчет.

Бележки към годишния счетоводен отчет

1. Организация и дейност

Българската народна банка е 100% собственост на българската държава.

Тя е централната банка на Република България. Дейността ѝ се регулира от Закон за Българската народна банка. През финансовата 1997 г. законът бе отменен с нов, влязъл в сила от 1 юли 1997 г.

По силата на двата закона основните дейности на банката могат да се обобщят, както следва:

- поддържане стабилността на националната валута;
- изключително право за емитиране на банкноти и монети; и
- регулиране и надзор над дейността на другите банки.

Основните промени в дейността на банката вследствие въвеждането на новия закон могат да се обобщят, както следва:

- банката може да осигурява средства на правителството съгласно строго определени критерии;
- банката може да отпуска заеми на търговски банки съгласно изключително строги условия и договорености;
- банката не може да търгува с български правителствени облигации;
- банката не може да емитира български левове, превишаващи левовия еквивалент на brutния международен валутен резерв; и
- банката изготвя своите отчети съгласно Международните счетоводни стандарти (МСС).

От датата на влизане в сила на новия закон балансовият отчет на банката е реструктуриран. Основните действия, предприети като част от това реструктуриране, обхващат:

- консолидиране на всички заеми, отпуснати на правителството и на държавни органи, включително държавни правителствени облигации; и
- преизчисление на консолидираната позиция в сметка, деноминирана в специални права на тираж на МВФ за съпоставимост по сроковете на погасяване на задълженията към МВФ.

2. Основа за изготвяне

Счетоводните отчети са изготвени съгласно принципа на историческата стойност и в съответствие с Международните счетоводни стандарти, с изключение на приложението на МСС 29 („Счетоводно отчитане при свръхинфлационни икономии“). Ефектът от неприлагането на този стандарт е разгледан в одиторския доклад и е изложен подробно в бележка 30.

Извършени са някои рекласификации на суми от предишната година, за да бъдат приведени в съответствие с представянето на счетоводните отчети за 1997 г. Сравнителните данни са преизчислени на базата на историческата стойност.

3. Основни елементи на счетоводната политика

(а) Приходи от и разходи за лихви

Приходите от и разходите за лихви се признават съгласно принципа на начисляването и се изчисляват в съответствие с българското законодателство или съгласно договореност между кредитори и заемополучатели. Приходите от лихви престават да се начисляват, когато погасяването на заема бъде просрочено повече от 90 дни.

(б) Приходи от и разходи за такси и комисиони

Приходите от и разходите за такси и комисиони се признават в отчета за приходи и разходи към датата на възникването им.

(в) Ценни книжа

Инвестициите в ценни книжа са ценни книжа, които банката има намерение да държи до техния падеж. Оценяват се по цена на придобиване, като всяка премия или дисконт се признават на принципа на начисляването.

Търгуемите ценни книжа са чуждестранни ценни книжа, които представляват част от brutния международен валутен резерв на банката. Ценните книжа се отчитат по пазарна стойност. Движенията в пазарните стойности на тези ценни книжа първоначално се отнасят в отчета за приходи и разходи, а след това се прехвърлят в специален резерв съгласно изискванията на ЗБНБ.

(г) Кредити и провизии за евентуални загуби от кредити

Кредитите са представени в балансовия отчет със стойността на просрочената главница, намалена с провизии за лоши и съмнителни кредити. Провизията се всички суми, чието погасяване е несигурно. Провизията се отчита като разход в отчета за приходи и разходи и се приспада от общата преносна стойност на заемите.

(д) Злато и други благородни метали

В съответствие със ЗБНБ монетарното злато се оценява по по-ниската цена от 500 герм. марки за тройунция или пазарната стойност на базата на официалния курс, фиксиран от Лондонската борса на датата на изготвяне на баланса. Монетарното злато се класифицира като злато в стандартен формат.

Другите благородни метали, включително злато в нестандартен формат, се оценяват по пазарна стойност на базата на официалния курс, фиксиран от Лондонската борса на датата на изготвяне на баланса.

(е) Инвестиции в други предприятия

Подробна информация относно притежаваните капиталови инвестиции е изложена в бележка 14.

Търговските дъщерни предприятия, които са изцяло собственост на банката, са включени в счетоводните отчети по цена на придобиване на инвестицията и не са консолидирани, тъй като ефектът от неконсолидирането на тези дъщерни предприятия не е от съществено значение в общия контекст на счетоводните отчети.

Капиталовите инвестиции са включени в счетоводните отчети по по-ниската цена от цената на придобиване или приблизителната пазарна стойност на инвестицията. Някои от тези, при които банката държи повече от 20% от правото на глас, са държани изключително с оглед освобождаване от тях в бъдеще. Други, които могат да се третират като асоциирани компании, са включени по цена на придобиване, тъй като корекциите, извършени по метода на чистата стойност на капитала, не се считат за съществени в общия контекст на счетоводните отчети на банката.

(ж) Дълготрайни активи

Дълготрайните активи са представени в балансовия отчет по цена на придобиване, променена от извършените преоценки, намалена с начислената амортизация. Направени са преоценки към 31 декември 1997 г. съгласно индексите, публикувани от българското правителство. Когато преносната стойност на актива се увеличи в резултат на преоценката, увеличението се кредитира директно към специалната резервна сметка, като преоценената стойност е по-ниска от приблизителната пазарна стойност. Когато преносната стойност на актива се намали в резултат на преоценка, намалението се прихваща срещу предишни преоценки в резерви, като всеки излишък се признава за разход.

Амортизацията се начислява на базата на линейния метод по установени ставки с цел пренасяне в разход стойността или оценката на дълготрайните активи за времето на очаквания срок на използване. По-долу са изложени следните приблизителни стойности на използваните годишни норми:

	(%)
Сгради	3
Оборудване и стопански инвентар	20
Превозни средства	20
Компютърно оборудване	20

Извършена е преоценка на дълготрайните активи към 31 декември 1997 г. съгласно решение на Управителния съвет.

(з) Чуждестранна валута

Приходите и разходите в чуждестранна валута се конвертират по официалните валутни курсове за деня на сделката. Активи и пасиви, деноминирани в чуждестранна валута, се конвертират в левове по курса на банката, действащ на последната дата от отчетния период. Печалбите и загубите се признават в отчета за приходи и разходи. Печалбите и загубите след това се прехвърлят в специален резерв съгласно изискванията на ЗБНБ. Непаричните активи и пасиви във валута се конвертират по исторически курс на придобиване.

Валутните курсове на основните чуждестранни валути към 31 декември 1997 г. са, както следва:

Валута	1997 г.	1996 г.
щатски долар (USD)	1 : 1 776.5 лв.	1 : 487.4 лв.
германска марка (DEM)	1 : 1 000.0 лв.	1 : 313.8 лв.
Европейска валутна единица (ECU)	1 : 1 974.9 лв.	1 : 604.8 лв.
Специални права на тираж (SDR)	1 : 2 399.4 лв.	1 : 699.7 лв.

(и) Данъчно облагане

Банката не подлежи на облагане с данък върху печалбата. Изисква се тя да внася част от нетния си приход в държавния бюджет, както е описано в бележка 3(л).

(к) Заеми, отпуснати от Международния валутен фонд

Задълженията към МВФ са деноминирани в СПТ. Нереализираните печалби или загуби от курсови разлики се отчитат съгласно бележка 3(з).

(л) Основен капитал и резерви

Основният капитал представлява неразпределимия капитал на банката.

По смисъла на ЗБНБ банката трябва да прехвърли в резерви 25% от годишното превишение на приходите над разходите. Специални фондове се учредяват в размер на 1% от годишното превишение на приходите над разходите, нетните печалби и загуби, възникнали от конвертирането на активи и пасиви, деноминирани в чуждестранни валути или злато или по решение на Управителния съвет.

След прехвърлянето в резерви и специални фондове салдото на приходите над разходите се кредитира към сметката на държавния бюджет.

(м) Парични средства и еквиваленти

Паричните средства и еквиваленти се състоят от парични средства в каса, ностро сметки, разплащателни сметки и срочни влогове с падеж до три месеца.

4. Приходи от и разходи за лихви

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Приходи от лихви		
Банки и финансови институции		
- в левове	268 568	143 841
- в чуждестранна валута	170 134	16 338
	<u>438 702</u>	<u>160 179</u>
Разходи за лихви		
Банки и финансови институции		
- в левове	86 860	51 020
- в чуждестранна валута	64 417	9 718
	<u>151 277</u>	<u>60 738</u>

5. Нетна печалба от курсови разлики

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Преоценка на злато и благородни метали	363 280	204 334
Печалба от курсови разлики	504 818	40 492
Загуба от курсови разлики	(45 412)	(44 148)
	<u>822 686</u>	<u>200 678</u>

6. Разходи за дейността

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Персонал	6 617	729
Амортизационни начисления	786	548
Административни разходи	19 011	2 562
Други разходи	3 305	45
	<u>29 719</u>	<u>3 884</u>

7. Парични средства и вземания от банки

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Парични средства в чуждестранна валута	13 508	190
Ностро сметки и разплащателни сметки в други банки	408 942	119 759
Депозити в чуждестранна валута	1 780 486	-
Провизии за загуби от кредити	(1 504)	(659)
	<u>2 201 432</u>	<u>119 290</u>

8. Злато и благородни метали

	1997 г. хил. тройунции	1997 г. млн. лв.	1996 г. хил. тройунции	1996 г. млн. лв.
Кюлчета злато в стандартен формат	1 288	644 111	1 239	223 023
Злато в друг формат	94	12 645	60	10 797
Други благородни метали	-	70 315	-	12 254
Всичко		<u>727 071</u>		<u>246 074</u>

9. Ценни книжа

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
<i>Пазарна стойност на търгуеми ценни книжа</i>		
Български ДЦК, банкноти и облигации	-	71 923
Чуждестранни ценни книжа, банкноти и облигации	1 508 548	153 328
	<u>1 508 548</u>	<u>225 251</u>
<i>Стойност на инвестиции в ценни книжа</i>		
Български ДЦК, банкноти и облигации	-	134 018
Чуждестранни ценни книжа, банкноти и облигации	293 770	127 103
	<u>293 770</u>	<u>261 121</u>
Всичко	<u>1 802 318</u>	<u>486 372</u>

Инвестициите в ценни книжа са американски държавни ценни книжа, държани от Федералния резерв на Ню Йорк. Те представляват обезпечение за годишните плащания по лихви по FLIRB-частта от българските брейди облигации. Тези американски ценни книжа носят лихва от приблизително 5%. Те са включени като актив на банката, тъй като правителството не възнамерява да използва тези ценни книжа за погасяване на задължението по лихви.

10. Кредити, предоставени на банки и други финансови институции

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Кредити, предоставени на български финансови институции:		
- в левове	150 710	64 329
- в чуждестранна валута	133 938	95 156
Провизии за потенциални загуби от кредити	(282 278)	(139 523)
Намалена стойност на кредитите, предоставени на български банки	<u>2 370</u>	<u>19 962</u>

Всички гореспоменати кредити са с теоретичен падеж в рамките на една година.

11. Провизии за загуби от кредити

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Провизии за парични средства и вземания от банки към 1 януари	659	-
Провизии за заеми, предоставени на банки и други финансови институции към 1 януари	<u>139 523</u>	<u>24 607</u>
Провизии към 1 януари	140 182	24 607

Добавени начисления за периода	385 932	115 575
Намаление с погасявания	(8 120)	-
Намаление с провизии за отписани лоши кредити	(233 843)	-
Провизии към 31 декември	<u>284 151</u>	<u>140 182</u>
Провизиите могат да се анализират като:		
Провизии за парични средства и вземания от банки	1 504	659
Провизии за заеми, предоставени на банки и други финансови институции	282 278	139 523
Провизии за инвестиции в местни банки	369	-
	<u>284 151</u>	<u>140 182</u>

12. Приходи от лихви

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Лихви по инвестиции	8 334	41 007
Лихви по парични средства и кредити	2 129	25
Други	<u>492</u>	<u>21</u>
Всичко	<u>10 955</u>	<u>41 053</u>

13. Вземания от правителството

През годината банката е реструктурирала вземанията от правителството. Това е описано в бележка 25.

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Вземания от правителството	<u>1 632 128</u>	<u>138 061</u>

Стойността на вземанията от правителството към 31 декември 1997 г. е 680 млн. СПТ.

Вземанията носят лихва в размер на същите проценти като тези, възникнали от задължението към МВФ, и са възстановими, както следва:

Година	млн. лв.
1998	231 472
1999	217 672
2000	264 938
2001	516 750
2002	331 580
2003	46 478
2004	<u>23 238</u>
Всичко	<u>1 632 128</u>

Възможността на правителството да извършва плащания по погасителния план ще зависи от състоянието на българската икономика.

14. Капиталови инвестиции и квота в МВФ

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Капиталови инвестиции в български институции	2 503	1 994
Квота на България в МВФ	1 115 462	326 498
Капиталови инвестиции в международни кредитни институции	4 271	7 647
Провизии за инвестиции	(369)	-
Всичко	<u>1 121 867</u>	<u>336 139</u>

Нито една от капиталовите инвестиции в международни кредитни институции не надвишава 10% от емитирания акционерен капитал на тези предприятия. Значителните капиталови инвестиции в български институции могат да се анализират по следния начин:

Име на институцията	Холдинг %	Основна дейност
<i>Дъщерни предприятия</i>		
БОРИКА	100	Управление на банкомати
Монетен двор – ЕООД	100	Сечене на монети
<i>Дъщерни предприятия, купени с цел продажба</i>		
Банка за земеделски кредит	52	Банкова институция в процес на ликвидация
Агробизнесбанк	85	Банкова институция в процес на ликвидация
<i>Асоциирани компании</i>		
Банксервиз	37	Междубанкови разплащания
Международен банков институт	23	Финансово обучение и проучване
Централен депозитар	10	Агент за ДЦК
<i>Асоциирани компании, купени с цел продажба</i>		
Банкова консолидационна компания	46	Холдингова компания, улесняваща процеса на приватизация на държавни търговски банки

15. Дълготрайни активи

	Земя и сгради	Транспортни средства	Стопански инвентар	Компютърно оборудване	Дълготрайни активи в процес на строителство	Други	Общо
	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.
Стойност или оценка							
Към 1 януари 1997 г.	893	234	810	838	6 830	143	9 748
Влезли	6 140	250	1 896	45 812	31 673	3	85 774
Излезли	(7)	-	(3)	(3)	-	-	(13)
Прехвърляния	37	(5)	(1 417)	1 443	-	(58)	-
Преоценка	<u>7 761</u>	<u>1 602</u>	<u>332</u>	<u>12 406</u>	<u>17 138</u>	<u>526</u>	<u>39 765</u>
Към 31 декември 1997 г.	14 824	2 081	1 618	60 496	55 641	614	135 274
Амортизация							
Към 1 януари 1997 г.	(47)	(75)	(247)	(165)	-	(14)	(548)
Начисления за годината	-	(59)	(190)	(509)	-	(28)	(786)
Преоценка	<u>(211)</u>	<u>(419)</u>	<u>(52)</u>	<u>(1 025)</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>(1 707)</u>
Към 31 декември 1997 г.	(258)	(553)	(489)	(1 699)	-	(42)	(3 041)
Нетна отчетна стойност към 31 декември 1997 г.	<u>14 566</u>	<u>1 528</u>	<u>1 129</u>	<u>58 797</u>	<u>55 641</u>	<u>572</u>	<u>132 233</u>
Нетна отчетна стойност към 31 декември 1996 г.	<u>846</u>	<u>159</u>	<u>563</u>	<u>673</u>	<u>6 830</u>	<u>129</u>	<u>9 200</u>

16. Други активи

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Аванси на доставчици за закупуване на дълготрайни активи	-	10 177
Юбилейни монети от благородни метали за продажба	113	264
Резервни части за печатарско оборудване	2 256	
Предплащания	926	
Материални запаси	1 205	270
Други вземания	648	83
Други	-	1
Всичко	<u>5 148</u>	<u>10 795</u>

17. Задължения към банки и други финансови институции

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Депозити на виждане от банки и други финансови институции		
- в левове	587 834	94 547
- в чуждестранна валута	<u>128 700</u>	<u>18 479</u>
Всичко депозити на виждане	<u>716 534</u>	<u>113 026</u>
Срочни депозити от банки и други финансови институции		
- в левове	48 515	15
- в чуждестранна валута	<u>20 433</u>	<u>22 040</u>
Всичко срочни депозити	<u>68 948</u>	<u>22 055</u>
Всичко	<u>785 482</u>	<u>135 081</u>

Банката не плаща лихви по депозити на виждане на банки и други финансови институции. В депозитите на виждане са включени 413 млн. лв., които представляват задължителният резерв, който всички местни банки трябва да държат в банката като част от техните разплащателни сметки.

Банката плаща лихви по срочните депозити на банки и други финансови институции. Лихвите, които се плащат по тези депозити, са по пазарни стойности между 2% и 6%.

18. Депозити и разплащателни сметки на правителството

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Депозити и разплащателни сметки на правителството:		
- в левове	475 126	62 339
- в чуждестранна валута	928 813	11 335
Държавен фонд за реконструкция и развитие	<u>306 616</u>	<u>119 716</u>
Всичко	<u>1 710 555</u>	<u>193 390</u>

Депозитите и разплащателните сметки на правителството в банката включват средства, държани от името на правителствени бюджетни организации и други правителствени организации. След 1 юли 1997 г. лихва по текущите сметки не е била платима. Депозитните сметки на правителството в банката носят лихва по пазарните проценти или близки до тях съгласно ЗБНБ.

19. (а) Задължения към МВФ по квотата за участие

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Задължения срещу квотата на България в МВФ	1 115 462	325 290
Резервна транснова позиция	<u>(78 300)</u>	<u>(22 851)</u>
Всичко	<u>1 037 162</u>	<u>302 439</u>

(б) Кредити на МВФ

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Компенсационен и условен заем	258 171	4 976
Заем за подкрепа на платежния баланс (стенд-бай)	1 023 096	148 936
Текущ заем	114 669	49 705
Заем за реструктуриране на икономиката	<u>278 866</u>	<u>81 317</u>
Всичко	<u>1 674 802</u>	<u>284 934</u>
Общо	<u>2 711 964</u>	<u>587 373</u>

Задълженията към МВФ са деноминирани в СПТ и към 31 декември 1997 г. възлизат на 1130 милиона. Задълженията, свързани с квотата на България в МВФ, не носят лихви и са с неопределен падеж, докато задълженията от общите ресурси на МВФ носят лихви по пазарни проценти между 4.4% и 5% и са платими за период от 6 години.

20. Задължения към други финансови институции

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Издадени записи на заповед	2	46 828
Задължения по сделките с клауза за обратно изкупуване	-	83 701
Задължения по кредити	-	87 723
Други задължения	110	-
Всичко	<u>112</u>	<u>218 252</u>

21. Пари в обращение

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Монети и банкноти в обращение		
- банкноти	1 418 138	137 258
- монети	1 783	906
Всичко	<u>1 419 921</u>	<u>138 164</u>

Горепосочените сметки представляват сумата в левове от монети и банкноти, емитирани от банката, различна от тази, държана от самата банка. Движението на банкнотите в обращение е следното:

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Салдо в началото на периода	137 258	68 128
Банкноти, пуснати в обращение	1 289 317	84 280
Унищожени и изтеглени от обращение банкноти	(8 437)	(15 150)
Салдо в края на периода	<u>1 418 138</u>	<u>137 258</u>

22. Начисления и други пасиви

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Дивиденди, платими на правителството	161 945	-
Задължения по начислени лихви	1 336	6 958
Задължения по заплати и социални осигуровки	9	2
Други задължения	838	763
Всичко	<u>164 128</u>	<u>7 723</u>

23. Движения в основен капитал

	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Баланс към 1 януари	200	200
Капитализация на резерви	19 800	-
Баланс към 31 декември	<u>20 000</u>	<u>200</u>

Общата сума на уставния капитал на банката е 20 млрд. лв. Капиталът не е разделен на дялове и е 100% собственост на българската държава.

24. Резерви

	Резерв за преоценка на активи	Нереализи- ран валутен резерв	Други резерви	Всичко
	1997 г. млн. лв.	1997 г. млн. лв.	1997 г. млн. лв.	1997 г. млн. лв.
Баланс към 1 януари	-	110 881	15 882	126 763
Преоценка на дълготрайни активи	38 058	-	-	38 058
Прехвърляне на нереализирана преоценка на злато	-	362 378	-	362 378
Прехвърляне на нетна нереализирана печалба от курсови разлики	-	356 788	-	356 788
Прехвърляне на печалба от преструктуриране на заеми	-	77 509	-	77 509

Прехвърляне на загуба от реструктуриране на заеми	-	(187 181)	-	(187 181)
Печалба за периода	-	-	68 845	68 845
Капитализация на резерви	-	-	(19 800)	(19 800)
Баланс към 31 декември	<u>38 058</u>	<u>720 375</u>	<u>64 927</u>	<u>823 360</u>
	Резерв за преоценка на активи	Валутен резерв	Други резерви	Всичко
	1996 г.	1996 г.	1996 г.	1996 г.
	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.	млн. лв.
Баланс към 1 януари	-	9 685	7 610	17 295
Увеличение в резерви	-	101 196	8 272	109 468
Намаление в резерви	-	-	-	-
Баланс към 31 декември	<u>-</u>	<u>110 881</u>	<u>15 882</u>	<u>126 763</u>

25. Сделки със свързани лица

(а) Българското правителство

Преструктуриране на вземанията от правителството

По силата на споразумение, сключено с Министерството на финансите на 30 юни 1997 г., банката е реструктурирала вземанията си от правителството. Общата сума на следните активи е била консолидирана в един кредит, отпуснат на правителството и деноминиран в СПТ:

- кредити, отпуснати на правителството;
- притежавани държавни ценни книжа;
- задължения към МВФ съгласно Компенсационния и условен заем; и
- американски държавни ценни книжа, предоставени като обезпечение на част от рефинансирането на брейди облигациите на България.

Сумата, падежът, сроковете и валутата на вземанията от правителството съответстват на задълженията към МВФ. Стойността на тези вземания след реструктурирането възлиза на 482 млн. СПТ. Стойността на вземанията към 31 декември 1997 г. е 680 млн. СПТ. Увеличението се дължи на последвали тегления по заемите от МВФ след 30 юни 1997 г.

Банката е прехвърлила американските ценни книжа на правителството по приблизителна пазарна стойност към 30 юни 1997 г. Признаването на превишението на пазарната стойност над амортизираната стойност е довело до нереализирана печалба за банката на стойност 80 млрд. лв.

През 1997 г. като част от реструктурирането на загубите от кредити, предоставени от държавни банки на търговски предприятия, банката е отписала експозицията към една банка в резерви за сумата от 187 181 млн. лв.

Задълженията към МВФ представляват задълженията на правителството на Република България. Квотата в МВФ е потвърдена със записи на заповед, подписани съвместно от банката и правителството. Лихвата, дължима на МВФ, се плаща директно от правителството. Следователно в тези сметки не са включени лихвите нито по кредита, отпуснат на правителството, нито по задълженията към МВФ.

Правителствени банкови сметки

Правителствените бюджетни организации и други правителствени организации държат разплащателни сметки и срочни депозити в банката. След 1 юли 1997 г. не са начислявани и плащани лихви по разплащателните сметки на правителствените бюджетни организации.

Участия в международни финансови институции

Банката има участия в различни международни финансови институции, включително ЕБВР и Световната банка.

(б) Инвестиции в местни предприятия

Банкови сметки

Банката държи депозити от инвестициите си в местни предприятия в съответствие със ЗБНБ.

26. Валутни позиции

Анализ на сумата на активите и пасивите в левове и в чуждестранни валути:

	В левове	В чуждестр. валути (левава равностойност)	В левове	В чуждестр. валути (левава равностойност)
	1997 г. млн. лв.	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Активи				
Парични средства и вземания от банки	-	2 201 432	48 304	70 986
Злато и други благородни метали	-	727 071	-	246 074
Ценни книжа	-	1 802 318	152 539	333 833
Заеми, отпуснати на банки и други финансови институции	-	2 370	5 280	14 682
Вземания по лихви	52	10 903	40 333	720
Вземания от правителството	-	1 632 128	138 061	-
Капиталови инвестиции и квота в МВФ	2 134	1 119 733	10 641	325 498
Дълготрайни активи	132 233	-	9 200	-
Други активи	5 148	-	10 712	83
Всичко активи	<u>139 567</u>	<u>7 495 955</u>	<u>415 070</u>	<u>991 876</u>
Пасиви				
Задължения към банки и други финансови институции	635 985	149 497	94 743	40 338
Депозити и сметки на правителството	517 376	1 193 179	70 494	122 896
Задължения към МВФ по квотата за участие	-	1 037 162	-	302 439
Кредити на МВФ	-	1 674 802	-	284 934
Задължения към други финансови институции	110	2	83 701	134 551
Пари в обращение	1 419 921	-	138 164	-
Начисления и други пасиви	164 128	-	7 723	-
Всичко пасиви	<u>2 737 520</u>	<u>4 054 642</u>	<u>394 825</u>	<u>885 158</u>
Нетни активи	<u>(2 597 953)</u>	<u>3 441 313</u>	<u>20 245</u>	<u>106 718</u>

27. Анализ на падежа

Активите и пасивите на банката, анализирани през оставащия период след датата на изготвяне на баланса до договорения или предвиден падеж са, както следва:

	До 1 месец	От 1 до 2 месеца	От 2 месеца до 1 година	От 1 до 5 години	Над 5 години	Общо
Активи						
Парични средства и вземания от банки	2 201 432	-	-	-	-	2 201 432
Злато и други благородни метали	141 147	-	-	-	585 924	727 071
Ценни книжа	767 794	292 219	326 888	383 797	31 620	1 802 318
Заеми, отпуснати на банки и други финансови институции	-	-	2 370	-	-	2 370
Вземания по лихви	5 364	1 468	4 123	-	-	10 955
Вземания от правителството	35 467	47 259	148 746	1 330 940	69 716	1 632 128
Капиталови инвестиции и квота в МВФ	-	-	-	2 134	1 119 733	1 121 867
Дълготрайни активи	-	-	-	-	132 233	132 233
Други активи	-	-	5 148	-	-	5 148
Всичко активи	<u>3 151 204</u>	<u>340 946</u>	<u>487 275</u>	<u>1 716 871</u>	<u>1 939 226</u>	<u>7 635 522</u>
Пасиви						
Вземания от банки и други финансови институции	749 234	-	20 074	-	16 174	785 482
Депозити и сметки на правителството	1 696 845	-	7 259	-	6 451	1 710 555
Задължения към МВФ по квотата за участие	187 362	-	-	-	849 800	1 037 162
Кредити на МВФ	22 469	47 259	148 746	1 386 612	69 716	1 674 802
Задължения към други финансови институции	110	-	-	2	-	112
Пари в обращение	-	-	-	151	1 419 770	1 419 921
Начисления и други пасиви	2 183	-	161 945	-	-	164 128
Основен капитал	-	-	-	-	20 000	20 000
Резерви	-	-	-	-	823 360	823 360
Всичко пасиви	<u>2 658 203</u>	<u>47 259</u>	<u>338 024</u>	<u>1 386 765</u>	<u>3 205 271</u>	<u>7 635 522</u>
Разлика в сročността на активи и пасиви	<u>493 001</u>	<u>293 687</u>	<u>149 251</u>	<u>330 106</u>	<u>(1 266 045)</u>	<u>0</u>

28. Финансови инструменти

МСС 32 тълкува финансовия инструмент като всеки договор, който поражда едновременно финансов актив на едно предприятие и финансов пасив или капиталов инструмент на друго предприятие.

В баланса на БНБ се съдържат значителни финансови инструменти. Те излагат банката на много рискове, в т. ч. лихвен, валутен и кредитен риск.

Лихвен риск

Лихвеният риск може да се определи като риск, на който БНБ е изложена поради промени в стойността на нейните активи и пасиви вследствие изменение на лихвените проценти. Размерът на риска е функция от:

- лихвения процент на съответния финансов актив или пасив; и
- структурата на падежите в портфейла от финансови инструменти на БНБ.

В по-голямата си част всички финансови активи на БНБ са лихвоносни. Във финансовите пасиви на БНБ се включват задължения, които са лихвоносни и нелихвоносни. Те са оповестени съответно в бележки от 17 до 22. Онези активи и пасиви на БНБ, които са лихвоносни, се базират на лихвени проценти, фиксирани на текущи пазарни нива или близки до тях.

Структурата на падежите на финансовите активи и пасиви на БНБ е посочена в бележка 27.

Валутен риск

Валутният риск може да бъде определен като риск, на който е изложена БНБ поради промени в стойността на нейните финансови активи и пасиви вследствие на промени във валутните курсове. Размерът на този риск е функция от:

- несъответствието на валутните активи и пасиви на БНБ; и
- договорените валутни курсове на неуредените валутни операции в края на годината.

Валутният курс на българския лев към германската марка е фиксиран в съответствие със Закона за БНБ. Към 31 декември 1997 г. БНБ няма неуредени форуърдни валутни договори. В съответствие със ЗБНБ от банката се иска да изравни активите и пасивите във валута, различна от германската марка, в рамките на 2%. Съответно валутният риск е ограничен.

Кредитен риск

МСС 32 тълкува кредитния риск като риск, при който една страна не може да погаси задължението си по финансов инструмент, вследствие на което другата страна понася загуба. Оповестяването на кредитния риск дава възможност на ползващия счетоводните отчети да прецени степента, до която неизпълнението на задълженията от контрагентите може да доведе до намаляване на бъдещите парични постъпления от наличните финансови активи към датата на изготвяне на баланса.

Размерът и степента на кредитен риск, на който е изложена БНБ, могат да се онагледят непосредствено от баланса и от бележки от 7 до 14, които дават представа за размера и състава на финансовите ѝ активи. Банката не е сключила договори за обезпечаване, свързани с нейното излагане на кредитен риск.

Справедлива стойност

При определяне на цялостното финансово състояние на едно предприятие и при вземането на решения относно отделните финансови инструменти се използва информацията за справедлива стойност. Тя се отнася и за много от потребителите на счетоводните отчети, тъй като в редица отношения отразява оценката от страна на финансовите пазари на настоящата цена на очакваните бъдещи парични потоци.

Основните фактори, които определят справедливата стойност на финансовите активи и пасиви на БНБ, са цените на потребителските стоки, лихвените проценти, валутните курсове и кредитният риск. Когато става въпрос за пазарни активи като благородни метали и чуждестранни ценни книжа, пълната справедлива стойност, така както е отразена към датата на изготвяне на баланса, се отразява директно в баланса. В други случаи елементът на валутния курс се взема специално предвид при определянето на преносната стойност. Справедливите стойности на кредитите и депозитите, доколкото се определят от лихвените проценти, не се считат за съществено различни от техните преносни стойности. Там, където се счита, че съществува кредитен риск, той се включва под формата на провизии за лоши и съмнителни кредити.

Към датата на изготвяне на баланса БНБ няма експозиции в задбалансови дериватни сделки.

29. Поети ангажименти и потенциални задължения

Към 31 декември 1997 г. БНБ има поети задължения да закупи дълготрайни материални активи на стойност 3031 млн. лв. Банката няма просрочени гаранции, акредитиви и ангажименти за покупка или продажба на злато, други благородни метали и чуждестранна валута.

30. МСС 29 – Счетоводно отчитане при свръхинфлационни икономики

МСС 29 изисква финансовите отчети на всяко предприятие, което се отчита във валутата на някоя свръхинфлационна икономика, да бъдат изразени в мерната единица, валидна към датата на баланса. Това се прави с цел счетоводните отчети да отразят степента, с която парите губят своята покупателна сила в свръхинфлационните икономики.

Управителният съвет не счита за подходящо прилагането на МСС 29. Това се дължи до голяма степен на факта, че от хиперравнище през първото полугодие инфлацията след това намаля значително и Управителният съвет е уверен, че тя ще продължи да спада. Съответно, гледайки напред, икономиката вече не е свръхинфлационна. Докато имаше загуба в покупателната сила за началните нетни активи и печалбите, направени през първото полугодие, целта на рекапитализацията на 1 юли беше отчасти да коригира тази ерозия на капитала.

Въпреки че месечният темп на инфлацията се стабилизира около 18% годишно към края на 1997 г., през първото полугодие инфлацията беше значителна.

Темповете на инфлация, публикувани от Националния статистически институт, могат да бъдат обобщени като:

	(%)
За годината, приключила на 31 декември 1996 г.	310.8
За шестмесечието, приключило на 31 декември 1997 г.	16.2
За годината, приключила на 31 декември 1997 г.	578.6

Ефект върху счетоводните отчети на Българската народна банка

Според баланса, изготвян съгласно МСС 29, паричните активи и пасиви не са преизчислени, тъй като те вече са изразени в паричната единица, валидна към датата на баланса. Най-голямата разлика обикновено възниква поради „загуба по нетна парична позиция“ в отчета за приходи и разходи. Това представлява фактическата ерозия на началния дялов капитал и резерви в резултат на свръхинфлацията.

Ефектът на преизчисляването върху отчетите може да се обобщи като:

	Историческа стойност	Прилагайки МСС 29	Историческа стойност	Прилагайки МСС 29
	1997 г. млн. лв.	1997 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.	1996 г. млн. лв.
Загуба по нетна парична позиция	-	(487 503)	-	192 342
Нетни приходи след прехвърляне в специален резерв	264 790	(137 019)	31 817	142 963
Нетни активи	843 360	1 626 748	126 963	222 324

2. Отчет по изпълнението на бюджета на БНБ

Бюджетът на БНБ за 1997 г. бе приет с Решение № 799 от 28 декември 1996 г. на Управителния съвет на БНБ и от Пленарния съвет на БНБ на 10 януари 1997 г. Валутната нестабилност и хиперинфлацията в началото на годината, както и драстичното покачване на цените на основните енергоносители и цените на телефонните и пощенските услуги станаха причина за внасяне в Управителния съвет и Пленарния съвет на предложения за актуализация на бюджета за 1997 г. Актуализираният бюджет бе разработен на база валутен курс 2000 лв. за 1 щ. д. и 1170 лв. за 1 герм. марка и бе приет от Управителния съвет, а след това и от Пленарния съвет на банката на 20 март 1997 г.

В рамките на разходите за издръжка на текущата дейност на банката най-голямото перо са разходите за парично обращение – 53.8% от общите текущи разходи и 75.6% от предвидената сума. Високите темпове на инфлация и банковата криза в началото на годината доведоха до нарастване на разплащанията в налични пари. С нарастване на мащаба на цените бе променен и купюрният строеж на емисията, като бяха емитирани банкноти с по-висок номинал. Бяха разходвани средства за заплащане на разходите по отпечатване на банкнотите в Германия. Динамиката на паричната база (чийто основен компонент са парите в обращение), която става определяща при Паричния съвет, задава границите на разходите за обслужване на паричното обращение.

Разходите за труд и осигуровки представляват 22.5% от общите текущи разходи (16.8% от които са за труд) и тяхното намаление е свързано с оптимизиране персонала на банката съгласно принципите на Паричния съвет и задържане нарастването на работната заплата. От началото на октомври се намалиха работните места, при което бяха освободени 111 служители (19% от заетите в началото на годината).

Разходите за материали, услуги и ремонти представляват 19.6% от общите текущи разходи и съответно са 34% от планираните разходи. Тяхното намаление е свързано с твърдите бюджетни ограничения, въведени от Паричния съвет.

През 1997 г. БНБ започна отново да начислява амортизации, като разходите за амортизации представляват 2.7% от общите текущи разходи. От друга страна, те са едва 9% от разчетената сума поради невъведеното в експлоатация оборудване на Печатницата на БНБ и незавършеното ѝ строителство.

В раздела за инвестиционните разходи разчетените средства са 88 976 млн. лв., от които към края на годината са усвоени 76 583 млн. лв. Най-голям е дялът на разходите за Печатницата на БНБ, които представляват 80.2% от общите инвестиционни разходи.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА БНБ ПРЕЗ 1997 г.

Шифър	Показатели	Приет бюджет за 1997 г. (млн. лв.)	Отчет, 30.XII. 1997 г. (млн. лв.)	% от общите разходи
РАЗДЕЛ I. РАЗХОДИ ЗА ИЗДРЪЖКА НА ТЕКУЩАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ				
1000	Разходи за издръжка на паричното обращение	20 926	15 820	53.8
1100	Производство на банкноти и монети	18 859	15 603	53.0
1500	Стопански материали	299	78	0.3
1600	Унищожаване на банкноти	144	0	0
1800	Наемане на трезори и други разходи	1 624	139	0.5
2000	Разходи за труд и осигуровки	13 556	6 617	22.5
2100	Разходи за списъчен състав	12 700	5 818	19.8
2200	Разходи за несписъчен състав	856	799	2.7
3000	Разходи за материали, услуги, ремонти и амортизации	25 306	6 553	22.3
3100	Разходи за текуща издръжка на БНБ	5 982	2 619	9.0
3105	Разходи за текущо поддържане и експлоатация на специалните автомобили на БНБ	664	224	0.7
3600	Абонаментно поддържане на машини и разходи за СОТ	574	865	2.9
3650	Разходи за амортизация	8 723	789	2.7
3700	Платени такси на БАНКСЕРВИЗ и БОРИКА	541	307	1.1
3800	Други разходи	7 406	1 655	5.6
3900	Разходи за ремонти	1 416	94	0.3
5000	Разходи за социална дейност на БНБ	978	421	1.4
	Общо раздел I (1000+2000+3000+5000)	60 766	29 411	100
РАЗДЕЛ II. ИНВЕСТИЦИОННА ДЕЙНОСТ				
4000	Разходи за придобиване на дълготрайни активи	88 124	76 583	100
4100	Разходи за покупка и строеж на недвижими имоти	24 697	6 379	8.3
4200	Разходи за машини, обслужващи паричното обращение	3 744	954	1.3
4300	Печатница на БНБ	47 496	61 350	80.2
4310	Разходи за проектиране и реконструкция на Печатницата на БНБ	40 629	25 774	33.7
4320	Разходи за оборудване на Печатницата на БНБ	6 867	35 576	46.5
4400	Разходи за придобиване на технически средства за безопасността на БНБ	3 200	2 090	2.7
4500	Разходи за придобиване на офис оборудване и канцеларска техника на БНБ	3 434	516	0.6
4600	Разходи за придобиване на специални автомобили и други транспортни средства	73	273	0.3
4700	Разходи за електронизация на БНБ	5 480	5 021	6.6
6000	Проекти с национално и общобанково значение	852	0	0
	Общо раздел II (4000+6000)	88 976	76 583	100

Приложения

Брутен вътрешен продукт _____	145
Заетост по отрасли _____	146
Индекси на потребителските цени през 1997 г. (предходен месец = 100) _____	147
Индекси на потребителските цени през 1997 г. (декември 1996 г- = 100) _____	147
Износ по стокови групи _____	148
Внос по стокови групи _____	149
Внос. Начин на използване _____	150
Износ по основни търговски партньори и региони _____	151
Внос по основни търговски партньори и региони _____	152
Платежен баланс (по V издание на „Ръководство по платежен баланс на МВФ) _____	153
Брутен външен дълг _____	156
Обслужване на външния дълг _____	156
Касово изпълнение на централния републикански бюджет _____	157
Консолидиран държавен бюджет _____	159
Размер на вътрешния дълг на правителството по видове дългови инструменти _____	161
Дял от БВП на вътрешния дълг на правителството по видове дългови инструменти _____	163
Външен дълг на правителствения бюджет по видове дългови инструменти _____	164
Структура на дълга на правителството _____	164
Фискален резерв _____	165
Паричен отчет _____	166
Аналитична отчетност на БНБ _____	169
Аналитична отчетност на търговските банки и ДСК _____	171
Номинални лихвени проценти по краткосрочни кредити _____	174
Реални лихвени проценти по краткосрочни кредити _____	174
Номинални лихвени проценти по едномесечни депозити _____	175
Реални лихвени проценти по едномесечни депозити _____	175
Лихвени проценти на търговските банки по новите кредити и депозити в левове _____	176
Купюрен строеж на емисията от банкноти и монети _____	177
Сборен баланс на търговските банки и ДСК _____	178
Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки и ДСК _____	179
Сборен баланс на търговските банки от първа група (вкл. ДСК) _____	180

Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки от първа група (вкл. ДСК) _____	181
Сборен баланс на търговските банки от втора група _____	182
Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки от втора група _____	183
Сборен баланс на търговските банки от трета група _____	184
Сборен отчет за приходите и разходите на търговските банки от трета група _____	185
Капиталова адекватност на търговските банки _____	186
Класификация на кредитите съгласно Наредба № 9 _____	187
Класификация на активите съгласно Наредба № 9 _____	188
Баланс на управление „Емисионно“ _____	189
Баланс на управление „Банково“ _____	189
По-важни решения на УС на БНБ _____	190

Методологията и обхватът на съответните показатели са подробно представени в текущите броеве на „Информационен бюлетин на БНБ“ от 1998 г.

БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ

Показатели	1995	1996	1997 ¹	1997 ¹	Темп на растеж спрямо 1996 г., %
	по текущи цени, млн. лв.			по цени за пред- ходната година, млн. лв.	
БВП	880322	1748701	17103433	1627323	-6.94
Селско и горско стопанство	111416	253652	3987312	320113	26.20
Индустрия	272721	497862	4482908	432493	-13.13
Услуги	450239	898858	6765982	686905	-23.58
Сектори по базисни цени, общо	834376	1650372	15236202	1439511	-12.78
Корективи ²	45946	98329	1867231	187812	
КРАЙНО ТЪРСЕНЕ	880322	1748701	17103433	1627323	-6.94
Крайно потребление	756547	1547730	14389824	1314000	-15.10
Крайни потребителски разходи на домакинствата	618827	1334051	12208663	1124967	-15.67
Крайни потребителски разходи на нетърговски организации, обслужващи домакинствата	3312	6183	65422	5470	-11.53
Крайни потребителски разходи на правителството	66321	108025	1067713	92712	-14.18
Капиталообразуване, бруто	137807	146863	2025004	195031	32.80
Капиталообразуване на основен капитал, бруто	134269	238470	1931561	185833	-22.07
Физическо изменение на запасите	3538	-91607	93443	9198	110.04
Външнотърговско салдо ³	-14032	54108	948814	18786	-65.28
Статистическа разлика	0	0	-260209	-	-

¹ По предварителни данни на НСИ.

² Включва акцизи и данък върху добавената стойност, мита върху вноса и косвено измерени услуги на финансовите посредници.

³ Нетен износ на стоки и услуги, без туристически услуги.

Източник: НСИ.

ЗАЕТОСТ ПО ОТРАСЛИ

ОТРАСЛИ	Средногодишно, души						Относителен дял на заетите, %					
	1996 г.			1997 г.*			1996 г.			1997 г.*		
	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор	общо	обществен сектор	частен сектор
Общо	3285877	1728375	1557502	3198134	1516605	1681529	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Селско и горско стопанство	800290	55714	744576	776822	52115	724707	24.4	3.2	47.8	24.3	3.4	43.1
Промисленост	1070558	773697	296861	1031307	607119	424188	32.6	44.8	19.1	32.2	40.0	25.2
Добивна промишленост	64995	64028	967	60463	58809	1654	2.0	3.7	0.1	1.9	3.9	0.1
Преработваща промишленост	782292	571461	210831	755647	427930	327717	23.8	33.1	13.5	23.6	28.2	19.5
Производство и разпределение на електрическа енергия, газ и вода	57196	56900	296	57906	57751	155	1.7	3.3	0.0	1.8	3.8	0.0
Строителство	166075	81308	84767	157291	62629	94662	5.1	4.7	5.4	4.9	4.1	5.6
Услуги	1415029	898964	516065	1390005	857371	532634	43.1	52.0	33.1	43.5	56.5	31.7
Търговия, ремонт на автомобили и битова техника	321377	50475	270902	319435	41077	278358	9.8	2.9	17.4	10.0	2.7	16.6
Хотели, обществения и обществено хранене	76455	28988	47467	76255	25271	50984	2.3	1.7	3.0	2.4	1.7	3.0
Транспорт и съобщения, агенции за пътуване и туризъм	252076	175002	77074	245972	166835	79137	7.7	10.1	4.9	7.7	11.0	4.7
Финанси, кредит и застраховки	42881	29504	13377	40055	28718	11337	1.3	1.7	0.9	1.3	1.9	0.7
Операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност – недвижими имоти	10058	5909	4149	9769	5121	4648	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3
Държавно управление	73211	73211	0	77139	77139	0	2.2	4.2	0.0	2.4	5.1	0.0
Образование	255820	252577	3243	247551	244176	3375	7.8	14.6	0.2	7.7	16.1	0.2
Здравеопазване и ветеринарна дейност	187204	183872	3332	183787	180527	3260	5.7	10.6	0.2	5.7	11.9	0.2
Други услуги и дейност на неправителствени организации	195947	99426	96521	190042	88507	101535	6.0	5.8	6.2	5.9	5.8	6.0

* Предварителни данни.
Източник: НСИ.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 1997 г.
(предходен месец = 100)

Групи стоки (услуги)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ индекс на потребителските цени	143.50	342.70	112.30	99.30	105.60	100.80	103.70	105.50	103.60	100.50	100.50	101.50
Хранителни стоки	145.90	377.30	106.00	96.10	109.10	98.80	104.90	107.90	102.00	99.40	100.10	102.30
Нехранителни стоки	144.90	367.50	102.90	94.40	99.60	102.00	102.30	102.80	104.50	101.20	100.80	100.20
Услуги	133.50	170.90	200.40	124.70	105.70	104.40	102.00	102.50	106.40	102.40	101.10	100.90
Храна*	145.80	371.30	107.20	96.60	109.30	99.00	104.80	107.90	102.40	99.60	100.20	102.30
Спиртни напитки	136.50	413.60	111.40	96.20	104.60	109.80	105.20	100.60	101.50	100.80	102.20	101.20
Тютюневи изделия	152.40	423.80	102.00	86.50	97.70	103.90	98.20	100.80	101.30	99.10	99.20	96.80
Жилище	154.50	345.00	112.10	101.20	99.50	104.80	104.10	100.70	101.80	101.60	100.70	100.40
Енергия за битови нужди	131.10	132.10	254.40	133.60	103.90	102.00	100.50	102.50	104.50	100.40	100.70	100.10
Домашно обзавеждане	152.70	391.00	84.80	94.30	96.30	102.30	102.80	103.20	100.50	100.10	100.10	101.00
Облекло и обувки	143.60	388.90	90.90	94.30	99.70	102.40	102.70	105.10	106.80	102.50	101.70	101.30
Лична хигиена и здравеопазване	140.40	431.10	102.90	96.20	102.70	103.10	104.20	103.50	102.00	103.30	100.60	100.20
Образование и свободно време	140.00	233.00	100.80	120.30	109.10	105.30	109.40	103.50	123.00	104.70	102.90	100.90
Транспорт и съобщения	136.10	255.90	158.00	96.30	101.60	101.80	101.10	101.60	105.90	101.60	100.30	100.30
Други	131.10	206.70	126.40	165.90	120.60	109.80	95.90	100.70	104.40	104.20	108.30	110.30

Източник: НСИ.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ ПРЕЗ 1996 г.
(декември 1996 г. = 100)

Групи стоки (услуги)	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ индекс на потребителските цени	143.50	491.77	552.26	548.40	579.11	583.74	605.34	638.63	661.62	664.93	668.26	678.28
Хранителни стоки	145.90	550.48	583.51	560.75	611.78	604.44	634.06	684.15	697.83	693.64	694.34	710.31
Нехранителни стоки	144.90	532.51	547.95	517.27	515.20	525.50	537.59	552.64	577.51	584.44	589.11	590.29
Услуги	133.50	228.15	457.22	570.15	602.65	629.16	641.75	657.79	699.89	716.69	724.57	731.09
Храна*	145.80	541.36	580.33	560.60	612.74	606.61	635.73	685.95	702.41	699.60	701.00	717.13
Спиртни напитки	136.50	564.56	628.92	605.03	632.86	694.88	731.01	735.40	746.43	752.40	768.95	778.18
Тютюневи изделия	152.40	645.87	658.79	569.85	556.75	578.46	568.05	572.59	580.03	574.81	570.22	551.97
Жилище	154.50	533.03	597.52	604.69	601.67	630.55	656.40	661.00	672.89	683.66	688.44	691.20
Енергия за битови нужди	131.10	173.18	440.58	588.61	611.57	623.80	626.92	642.59	671.51	674.19	678.91	679.59
Домашно обзавеждане	152.70	597.06	506.30	477.44	459.78	470.35	483.52	495.00	501.49	501.99	502.50	507.52
Облекло и обувки	143.60	558.46	507.64	478.70	477.27	488.72	501.92	527.52	563.39	577.47	587.29	594.92
Лична хигиена и здравеопазване	140.40	605.26	622.82	599.15	615.33	634.40	661.05	684.18	697.87	720.90	725.22	726.67
Образование и свободно време	140.00	326.20	328.81	395.56	431.55	454.43	497.14	514.54	632.89	662.63	681.85	687.99
Транспорт и съобщения	136.10	348.28	550.28	529.92	538.40	548.09	554.12	562.99	596.20	605.74	607.56	609.38
Други	131.10	270.98	342.52	568.25	685.31	752.46	721.61	726.67	758.64	790.50	856.11	944.29

* Включително цените в заведенията за обществено хранене.

Източник: НСИ.

ИЗНОС ПО СТОКОВИ ГРУПИ

№	Стокови групи*	Общо				Промяна спрямо предходната година	
		1996		1997		млн. щ. д.	%
		млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %		
I.	Неблагородни метали и изделия от тях в т. ч.:	867.3	17.7	1046.2	21.3	179.0	20.6
	Глава 72. Чугун, желязо и стомана	365.7	7.5	503.7	10.3	138.0	37.7
	Глава 74. Мед и изделия от мед	262.8	5.4	284.1	5.8	21.4	8.1
	Глава 79. Цинк и изделия от цинк	65.8	1.3	79.6	1.6	13.8	21.0
	Глава 73. Изделия от чугун, желязо или стомана	73.9	1.5	63.9	1.3	-10.0	-13.5
II.	Химически продукти, пластмаси, каучук в т. ч.:	976.2	20.0	911.4	18.5	-64.7	-6.6
	Глава 29. Органични химически продукти	145.0	3.0	185.7	3.8	40.7	28.1
	Глава 31. Торове	272.4	5.6	172.3	3.5	-100.0	-36.7
	Глава 39. Пластмаси и пластмасови изделия	123.3	2.5	123.9	2.5	0.7	0.5
	Глава 30. Фармацевтични продукти	99.7	2.0	120.9	2.5	21.2	21.3
	Глава 28. Неорганични химически продукти	128.9	2.6	117.2	2.4	-11.7	-9.1
	Глава 33. Етерични масла, готови парфюмерийни или тоалетни продукти	93.4	1.9	94.1	1.9	0.7	0.7
III.	Текстил, кожени материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки в т. ч.:	720.3	14.7	797.8	16.2	77.5	10.8
	Глава 62. Облекла и допълнения за облеклата, различни от трикотажните или плетените	174.5	3.6	221.2	4.5	46.6	26.7
	Глава 61. Облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени	104.4	2.1	128.6	2.6	24.3	23.2
	Глава 64. Обувки, гети и подобни артикули; части за тях	111.8	2.3	120.7	2.5	8.9	8.0
	Глава 55. Щапелни синтетични или изкуствени влакна	48.6	1.0	54.6	1.1	6.0	12.3
IV.	Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия в т. ч.:	742.1	15.2	718.7	14.6	-23.4	-3.2
	Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	296.4	6.1	262.0	5.3	-34.4	-11.6
	Глава 85. Електрически машини и апарати	190.3	3.9	178.7	3.6	-11.6	-6.1
	Глава 89. Морско и речно корабоплаване	81.7	1.7	75.8	1.5	-5.9	-7.2
V.	Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни в т. ч.:	915.7	18.7	699.3	14.2	-216.4	-23.6
	Глава 24. Тютюн и обработени заместители на тютюна	256.2	5.2	164.6	3.3	-91.6	-35.8
	Глава 22. Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	182.6	3.7	145.0	3.0	-37.6	-20.6
	Глава 20. Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други части от растения	72.8	1.5	67.1	1.4	-5.7	-7.9
VI.	Минерални продукти и горива в т. ч.:	442.0	9.0	501.2	10.2	59.2	13.4
	Глава 27. Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	318.1	6.5	374.7	7.6	56.6	17.8
	Глава 25. Сол; сяр; пръст и камъни; гипс, вар и цимент	73.5	1.5	74.9	1.5	1.5	2.0
VII.	Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло в т. ч.:	226.6	4.6	239.2	4.9	12.6	5.6
	Глава 44. Дървен материал и изделия от дървен материал; дървени въглища	77.6	1.6	81.2	1.7	3.6	4.6
	ОБЩО ИЗНОС (FOB)	4890.2	100.0	4913.9	100.0	23.7	0.5

* Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Забележка: За 1997 г. – предварителни данни към 9 март 1998 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от ИИЦ на МФ и НСИ и обработени от БНБ.

ВНОС ПО СТОКОВИ ГРУПИ

№	Стокови групи*	Общо				Промяна спрямо предходната година	
		1996		1997		млн. щ. д.	%
		млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %		
I.	Минерални продукти и горива в т. ч.:	1945.8	38.3	1797.1	36.8	-148.7	-7.6
	Глава 27. Минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация	1711.3	33.7	1492.3	30.5	-219.0	-12.8
	Глава 26. Руди, шлаки и пепели	115.4	2.3	156.2	3.2	40.7	35.3
II.	Машини, транспортни средства, апарати, инструменти, оръжия в т. ч.:	991.7	19.5	859.3	17.6	-132.4	-13.3
	Глава 84. Ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тях	414.1	8.2	439.7	9.0	25.6	6.2
	Глава 85. Електрически машини и апарати	208.8	4.1	181.6	3.7	-27.2	-13.0
	Глава 87. Автомобилни превозни средства	159.0	3.1	120.5	2.5	-38.5	-24.2
	Глава 90. Оптични измерителни или контролиращи инструменти и апарати	90.0	1.8	77.3	1.6	-12.8	-14.2
III.	Текстил, кожни материали, дрехи, обувки и други потребителски стоки в т. ч.:	598.0	11.8	706.3	14.5	108.3	18.1
	Глава 52. Памук	93.5	1.8	124.0	2.5	30.5	32.7
	Глава 55. Щапелни синтетични или изкуствени влакна	103.9	2.0	108.6	2.2	4.6	4.4
IV.	Химически продукти, пластмаси, каучук в т. ч.:	637.1	12.6	593.3	12.1	-43.8	-6.9
	Глава 39. Пластмаси и пластмасови изделия	115.2	2.3	103.4	2.1	-11.8	-10.2
	Глава 29. Органични химически продукти	100.2	2.0	95.8	2.0	-4.4	-4.4
	Глава 28. Неорганични химически продукти	80.2	1.6	89.1	1.8	8.9	11.1
	Глава 30. Фармацевтични продукти	73.2	1.4	79.1	1.6	5.9	8.0
	Глава 38. Различни видове продукти на химическата промишленост	86.2	1.7	68.3	1.4	-17.9	-20.8
V.	Продукти от животински и растителен произход, храни, напитки, тютюни в т. ч.:	402.8	7.9	428.5	8.8	25.7	6.4
	Глава 17. Захар и захарни изделия	100.0	2.0	100.9	2.1	0.9	0.9
	Глава 10. Житни растения	87.9	1.7	88.4	1.8	0.5	0.6
VI.	Неблагородни метали и изделия от тях в т. ч.:	272.8	5.4	299.2	6.1	26.4	9.7
	Глава 72. Чугун, желязо и стомана	97.8	1.9	103.7	2.1	5.9	6.0
	Глава 73. Изделия от чугун, желязо или стомана	53.8	1.1	68.0	1.4	14.2	26.5
	Глава 76. Алюминий и изделия от алуминий	63.4	1.2	67.6	1.4	4.2	6.6
VII.	Изделия от дърво, хартия, керамика и стъкло в т. ч.:	225.8	4.4	202.0	4.1	-23.7	-10.5
	Глава 48. Хартии и картони; изделия от целулозна маса, от хартия или от картон	120.6	2.4	99.6	2.0	-20.9	-17.4
	ОБЩО ВНОС (CIF)	5074.0	100.0	4885.8	100.0	-188.2	-3.7
	(-) Транспортни разходи	371.4		367.8			
	ОБЩО ВНОС (FOB)	4702.6		4518.0		-184.6	-3.9

* Стоковите групи включват глави от Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките.

Забележка: За 1997 г. – предварителни данни към 9 март 1998 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от ИИЦ на МФ и НСИ и обработени от БНБ.

ВНОС. НАЧИН НА ИЗПОЛЗВАНЕ

№	Стокови групи	Общо				Промяна спрямо предходната година	
		1996		1997		млн. щ. д.	%
		млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %		
I.	Потребителски стоки	538.1	10.6	563.1	11.5	25.0	4.6
	1. Храни	74.1	1.5	116.5	2.4	42.4	57.1
	2. Дрехи и обувки	116.2	2.3	143.9	2.9	27.7	23.9
	3. Мащини, уреди и апарати	54.9	1.1	42.2	0.9	-12.6	-23.0
	4. Автомобили	33.3	0.7	26.9	0.6	-6.4	-19.1
	5. Други	259.6	5.1	233.5	4.8	-26.1	-10.1
II.	Суровини и материали	1818.0	35.8	1890.9	38.7	72.9	4.0
	1. Руди	115.4	2.3	156.2	3.2	40.7	35.3
	2. Чугун, желязо и стомана	97.8	1.9	103.7	2.1	5.9	6.0
	3. Други метали	43.4	0.9	53.8	1.1	10.4	23.9
	4. Химически продукти	257.9	5.1	249.2	5.1	-8.7	-3.4
	5. Пластмаси	102.7	2.0	92.2	1.9	-10.5	-10.3
	6. Хартии и картони	108.7	2.1	88.6	1.8	-20.1	-18.5
	7. Житни растения	87.9	1.7	88.4	1.8	0.5	0.6
	8. Текстилни материали	358.3	7.1	425.8	8.7	67.5	18.8
	9. Други	645.8	12.7	633.1	13.0	-12.7	-2.0
III.	Инвестиционни стоки	922.4	18.2	830.6	17.0	-91.9	-10.0
	1. Мащини, уреди и апарати	307.9	6.1	347.0	7.1	39.1	12.7
	2. Електрически машини	94.7	1.9	76.0	1.6	-18.7	-19.7
	3. Транспортни средства	104.8	2.1	85.4	1.7	-19.4	-18.5
	4. Други	415.0	8.2	322.1	6.6	-92.9	-22.4
IV.	Енергийни ресурси	1795.5	35.4	1601.2	32.8	-194.2	-10.8
	Горива	1749.0	34.5	1545.4	31.6	-203.6	-11.6
	1. Суров петрол	917.7	18.1	765.8	15.7	-151.9	-16.5
	2. Въглища	181.0	3.6	169.2	3.5	-11.8	-6.5
	3. Природен газ	545.7	10.8	483.1	9.9	-62.6	-11.5
	4. Други	104.6	2.1	127.3	2.6	22.8	21.8
	Други	46.4	0.9	55.8	1.1	9.4	20.2
	1. Масла	36.6	0.7	55.8	1.1	19.2	52.5
	2. Електричество	9.8	0.2	0.0	0.0	-9.8	-100.0
	ОБЩО ВНОС (CIF)	5074.0	100.0	4885.8	100.0	-188.2	-3.7

Забележка: За 1997 г. – предварителни данни към 9 март 1998 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от ИИЦ на МФ и НСИ и обработени от БНБ.

ИЗНОС ПО ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ И РЕГИОНИ

№	Страни	Общо				Промяна спрямо предходната година	
		1996		1997		млн. щ. д.	%
		млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %		
I.	ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ	1912.5	39.1	2128.7	43.3	216.2	11.3
	в т. ч.:						
	Италия	493.1	10.1	575.1	11.7	81.9	16.6
	Германия	442.1	9.0	468.1	9.5	26.0	5.9
	Гърция	347.6	7.1	405.9	8.3	58.2	16.8
	Франция	127.0	2.6	132.3	2.7	5.3	4.1
	Великобритания	140.9	2.9	130.6	2.7	-10.3	-7.3
	Испания	111.3	2.3	129.4	2.6	18.1	16.3
	Белгия	72.8	1.5	76.2	1.6	3.4	4.6
	Холандия	77.8	1.6	75.4	1.5	-2.4	-3.1
	Австрия	50.3	1.0	54.0	1.1	3.7	7.4
II.	ЕАСТ	49.5	1.0	44.3	0.9	-5.2	-10.5
III.	ДРУГИ ОТ ОИСР ¹	554.0	11.3	661.7	13.5	107.7	19.5
	в т. ч.:						
	Турция	384.3	7.9	442.3	9.0	57.9	15.1
	САЩ	113.1	2.3	128.8	2.6	15.7	13.9
	Канада	27.3	0.6	46.2	0.9	18.9	69.4
IV.	БАЛКАНСКИ СТРАНИ ²	514.2	10.5	291.9	5.9	-222.3	-43.2
	в т. ч.:						
	Югославия	231.5	4.7	124.6	2.5	-106.9	-46.2
	Македония	148.6	3.0	98.2	2.0	-50.5	-34.0
	Румъния	75.4	1.5	28.5	0.6	-46.9	-62.2
V.	ЦЕФТА ³	94.8	1.9	137.1	2.8	42.3	44.6
	в т. ч.:						
	Румъния	0.0	0.0	37.4	0.8	37.4	100.0
VI.	СТРАНИ ОТ БИВШИЯ СССР	949.7	19.4	880.9	17.9	-68.8	-7.2
	в т. ч.:						
	Русия	480.1	9.8	391.8	8.0	-88.3	-18.4
	Украйна	166.3	3.4	146.5	3.0	-19.8	-11.9
	Грузия	68.3	1.4	122.7	2.5	54.4	79.8
	Молдова	101.1	2.1	99.9	2.0	-1.2	-1.2
VII.	ДРУГИ	815.4	16.7	769.2	15.7	-46.3	-5.7
	ОБЩО ИЗНОС (FOB)	4890.2	100.0	4913.9	100.0	23.7	0.5

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватско и Югославия.

³ От 1 юли 1997 г. включително и Румъния. Поради това групите ЦЕФТА и Балкански страни не могат пряко да бъдат сравнявани. Износът към Румъния възлиза на 75.4 млн. щ. д. през 1996 г. и 65.9 млн. щ. д. през 1997 г.

Забележка: За 1997 г. – предварителни данни към 9 март 1998 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от ИИЦ на МФ и НСИ и обработени от БНБ.

ВНОС ПО ОСНОВНИ ТЪРГОВСКИ ПАРТНЬОРИ И РЕГИОНИ

№	Страни	Общо				Промяна спрямо предходната година	
		1996		1997		млн. щ. д.	%
		млн. щ. д.	отн. дял, %	млн. щ. д.	отн. дял, %		
I.	ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ	1780.3	35.1	1823.1	37.3	42.7	2.4
	в т. ч.:						
	Германия	575.1	11.3	563.2	11.5	-12.0	-2.1
	Италия	318.7	6.3	347.1	7.1	28.3	8.9
	Гърция	196.1	3.9	206.4	4.2	10.3	5.3
	Франция	162.7	3.2	156.5	3.2	-6.2	-3.8
	Великобритания	105.1	2.1	126.9	2.6	21.8	20.8
	Австрия	123.2	2.4	118.0	2.4	-5.2	-4.2
	Холандия	91.4	1.8	91.0	1.9	-0.4	-0.4
	Белгия	59.3	1.2	60.5	1.2	1.2	2.1
II.	ЕАСТ	86.4	1.7	86.8	1.8	0.4	0.4
	в т. ч.:						
	Швейцария	79.0	1.6	77.5	1.6	-1.5	-2.0
III.	ДРУГИ ОТ ОИСР ¹	275.4	5.4	343.8	7.0	68.4	24.8
	в т. ч.:						
	САЩ	111.7	2.2	181.2	3.7	69.5	62.2
	Турция	96.0	1.9	101.6	2.1	5.6	5.9
IV.	БАЛКАНСКИ СТРАНИ ²	163.3	3.2	95.2	1.9	-68.1	-41.7
V.	ЦЕФТА ³	159.9	3.2	231.7	4.7	71.7	44.9
	в т. ч.:						
	Чешка република	65.9	1.3	63.0	1.3	-3.0	-4.7
VI.	СТРАНИ ОТ БИВШИЯ СССР	1866.3	36.8	1608.2	32.9	-258.1	-13.8
	в т. ч.:						
	Русия	1694.2	33.4	1374.8	28.1	-319.4	-18.9
	Украйна	122.4	2.4	176.6	3.6	54.2	44.2
VII.	ДРУГИ	742.3	14.6	697.1	14.3	-45.2	-6.1
	в т. ч.:						
	Бразилия	34.4	0.7	65.5	1.3	31.1	90.5
	ОБЩО ВНОС (CIF)	5074.0	100.0	4885.8	100.0	-188.2	-3.7

¹ Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция и Япония.

² Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватско и Югославия.

³ От 1 юли 1997 г. включително и Румъния. Поради това групите ЦЕФТА и Балкански страни не могат пряко да бъдат сравнявани. Вносът от Румъния възлиза на 70.5 млн. щ. д. през 1996 г. и 57.7 млн. щ. д. през 1997 г.

Забележка: За 1997 г. – предварителни данни към 9 март 1998 г.

Източници: Данни от митнически декларации, получени от ИИЦ на МФ и НСИ и обработени от БНБ.

ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС*

(млн. щ. д.)

	I	II	III	I трим.	IV	V	VI	II трим.	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
Текуща сметка ¹	-9.2	79.8	81.1	151.8	81.0	58.8	-55.7	84.1	3.0	60.5	79.5	143.0	51.6	-16.1	31.2	66.8	445.7
Стоки, услуги и доход, нето	-15.4	75.8	48.8	109.3	61.6	44.9	-69.2	37.3	-14.7	45.8	37.3	68.4	29.5	-37.3	1.8	-6.0	209.1
кредит	519.0	463.4	501.1	1483.5	519.2	554.4	494.1	1567.7	617.6	592.2	550.4	1760.2	553.2	540.9	555.3	1649.4	6460.7
дебит	-534.3	-387.6	-452.2	-1374.2	-457.6	-509.5	-563.2	-1530.3	-632.3	-546.4	-513.2	-1691.8	-523.6	-578.2	-553.5	-1655.3	-6251.7
Стоки, нето ^{2, 11}	97.9	110.9	96.9	305.7	63.7	53.8	-71.5	46.1	70.2	0.8	27.9	98.8	4.3	-45.4	-13.5	-54.6	396.0
кредит	400.2	380.7	403.5	1184.3	411.2	438.8	381.5	1231.5	452.4	405.2	407.9	1265.5	417.1	403.0	412.4	1232.6	4913.9
дебит	-302.3	-269.7	-306.6	-878.6	-347.5	-385.0	-452.9	-1185.5	-382.2	-404.3	-380.1	-1166.6	-412.8	-448.5	-425.9	-1287.2	-4518.0
Услуги, нето	-1.6	-19.5	-18.3	-39.4	6.3	2.9	1.5	10.7	60.1	59.9	28.9	148.9	11.7	28.0	10.0	49.7	170.0
кредит	81.5	71.5	80.3	233.2	97.7	107.0	82.9	287.6	157.5	174.4	127.2	459.1	115.0	123.1	118.2	356.3	1336.2
Транспорт ³	31.3	27.3	30.2	88.8	30.5	33.5	31.0	95.0	51.0	54.2	43.8	149.0	39.1	37.2	38.5	114.8	447.6
Туризм ⁴	16.5	10.9	12.5	40.0	13.1	17.4	18.3	48.8	61.2	74.1	47.3	182.7	33.9	30.3	33.4	97.6	369.0
Други услуги	33.7	33.2	37.5	104.4	54.0	56.1	33.6	143.7	45.3	46.1	36.2	127.5	42.0	55.7	46.3	144.0	519.6
дебит	-83.1	-91.0	-98.5	-272.6	-91.3	-104.1	-81.4	-276.8	-97.4	-114.5	-98.3	-310.2	-103.3	-95.1	-108.1	-306.6	-1166.2
Транспорт ³	-32.1	-32.9	-33.2	-98.2	-32.7	-38.7	-46.1	-117.5	-46.3	-47.5	-47.1	-141.0	-48.2	-49.0	-47.0	-144.1	-500.8
Туризм ⁴	-15.8	-21.3	-17.0	-54.1	-9.4	-12.7	-13.0	-35.1	-23.9	-23.0	-25.8	-72.7	-22.5	-18.6	-18.5	-59.7	-221.6
Други услуги	-35.2	-36.8	-48.4	-120.4	-49.2	-52.7	-22.3	-124.2	-27.1	-44.0	-25.3	-96.4	-32.6	-27.5	-42.6	-102.8	-443.8
Доход, нето	-111.6	-15.5	-29.8	-157.0	-8.4	-11.8	0.8	-19.4	-145.0	-14.9	-19.5	-179.4	13.5	-19.9	5.3	-1.1	-356.8
кредит	37.3	11.3	17.3	66.0	10.3	8.5	29.7	48.6	7.7	12.6	15.3	35.6	21.0	14.7	24.8	60.5	210.6
Централна банка	3.7	3.9	5.0	12.6	3.9	1.1	14.5	19.5	0.9	5.1	6.2	12.3	9.6	5.8	1.7	17.1	61.5
Държавно управление	22.7	0.0	0.0	22.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	22.7
Търговски банки	2.8	2.4	2.9	8.1	3.2	3.9	12.0	19.2	3.6	4.9	5.8	14.3	7.8	5.6	18.8	32.3	73.9
Други сектори	8.2	5.0	9.4	22.5	3.2	3.6	3.1	9.9	3.3	2.6	3.2	9.1	3.5	3.3	4.2	11.0	52.6
дебит	-149.0	-26.8	-47.1	-222.9	-18.8	-20.4	-28.9	-68.0	-152.7	-27.6	-34.8	-215.0	-7.5	-34.6	-19.4	-61.5	-567.5
Централна банка	0.0	-6.3	0.0	-6.3	0.0	-6.1	0.0	-6.1	0.0	-8.0	0.0	-8.0	0.0	-10.2	0.0	-10.2	-30.6
Държавно управление	-142.1	-16.3	-42.9	-201.2	-16.8	-10.2	-23.0	-50.0	-138.1	-18.4	-31.5	-188.0	-6.1	-4.1	-17.2	-27.3	-466.5
Търговски банки	-3.1	-0.3	-1.9	-5.2	-1.3	-0.3	-0.9	-2.5	-12.2	-0.2	-1.9	-14.4	-0.8	-0.5	-0.3	-1.5	-23.7
Други сектори	-3.8	-4.1	-2.4	-10.2	-0.6	-3.9	-5.0	-9.5	-2.4	-0.9	-1.4	-4.6	-0.6	-19.8	-2.0	-22.4	-46.7
Текущи трансфери, нето	6.1	4.0	32.3	42.5	19.4	13.9	13.5	46.8	17.7	14.6	42.2	74.6	22.1	21.3	29.4	72.8	236.6
кредит	16.0	8.5	36.4	61.0	20.8	15.9	15.0	51.6	19.6	16.1	44.2	80.0	25.0	25.3	32.4	82.7	275.3
Държавно управление ⁵	7.1	1.9	28.0	36.9	7.9	3.5	3.0	14.4	6.6	5.5	31.7	43.8	11.3	6.7	16.2	34.2	129.4
Други сектори	9.0	6.7	8.4	24.0	12.9	12.4	11.9	37.2	13.0	10.6	12.5	36.1	13.7	18.6	16.2	48.6	145.9
дебит	-9.9	-4.5	-4.1	-18.5	-1.4	-2.0	-1.4	-4.8	-1.9	-1.5	-2.0	-5.4	-2.9	-4.0	-3.0	-10.0	-38.7
Държавно управление	0.0	0.0	0.0	-0.1	0.0	-0.5	0.0	-0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.6
Други сектори	-9.9	-4.5	-4.0	-18.4	-1.4	-1.5	-1.4	-4.3	-1.9	-1.5	-2.0	-5.4	-2.9	-4.0	-3.0	-10.0	-38.1
Капиталова и финансова сметка ^{1, 6}	52.9	-53.5	-101.9	-102.6	-115.6	-38.0	-82.9	-236.5	21.3	-116.9	-143.6	-239.2	-58.8	-40.9	-68.3	-168.1	-746.4
Капиталова сметка	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Капиталови трансфери, нето	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

(продължава)

	I	II	III	I трим.	IV	V	VI	II трим.	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
Финансова сметка	52.9	-53.5	-101.9	-102.6	-115.6	-38.0	-82.9	-236.5	21.3	-116.9	-143.6	-239.2	-58.8	-40.9	-68.3	-168.1	-746.4
Преки инвестиции	14.1	5.7	21.1	41.0	155.6	63.0	57.5	276.1	44.0	21.9	18.5	84.4	54.9	7.1	35.5	97.4	499.0
В чужбина	-0.2	0.2	-0.1	0.0	3.2	0.0	0.0	3.3	-4.2	0.0	0.3	-3.8	0.1	0.2	1.2	1.5	0.9
В страната ⁷	14.3	5.4	21.2	41.0	152.3	63.0	57.5	272.9	48.1	21.9	18.2	88.3	54.8	6.9	34.2	95.9	498.0
Портофейлни инвестиции	3.9	10.4	14.8	29.2	82.7	19.1	46.9	148.7	48.1	-25.5	-13.3	9.3	-13.3	-48.6	-48.8	-110.7	76.6
Активи	2.4	1.1	-8.4	-4.8	-0.7	-0.4	0.1	-1.1	-0.8	-2.5	-0.1	-3.3	-12.3	2.5	-1.1	-10.9	-20.2
Пасиви	1.5	9.3	23.2	34.0	83.4	19.6	46.8	149.8	48.9	-23.0	-13.2	12.7	-1.0	-51.0	-47.7	-99.7	96.7
Други инвестиции	-66.7	-42.3	-28.6	-137.6	235.6	13.9	-83.6	165.9	117.6	74.4	-0.9	191.2	29.5	24.2	45.0	98.7	318.1
Активи	-47.1	-19.1	-25.4	-91.5	21.6	2.3	-90.2	-66.3	10.0	-49.8	0.0	-39.8	30.1	22.8	84.6	137.5	-60.1
Търговски кредити, нето	-0.1	0.0	0.0	-0.1	-9.5	9.6	0.1	0.2	-0.3	0.2	0.0	-0.2	-0.1	0.0	0.0	-0.1	-0.2
Заеми	29.8	26.7	34.0	90.5	24.6	14.7	-0.3	39.0	1.1	0.0	3.0	4.2	2.7	1.4	1.5	5.6	139.3
Държавно управление ⁸	29.6	26.7	33.8	90.1	24.5	14.6	0.0	39.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	129.2
Дългосрочни	29.6	26.7	33.8	90.1	24.5	14.6	0.0	39.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	129.2
Търговски банки	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5
Краткосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.5
Други сектори	0.2	0.0	0.2	0.4	0.0	0.1	-0.3	-0.1	0.7	0.0	3.0	3.8	2.7	1.4	1.5	5.6	9.6
Дългосрочни	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.5	1.6	0.2	0.1	1.3	1.5	3.1
Краткосрочни	0.2	0.0	0.2	0.4	0.0	0.1	-0.3	-0.1	0.7	0.0	1.5	2.2	2.5	1.3	0.3	4.1	6.5
Валутни депозити	-9.4	-5.1	-81.5	-96.0	-8.5	-81.3	-126.2	-216.1	-66.4	-92.4	-25.1	-183.9	-25.4	30.2	46.0	50.8	-445.2
Търговски банки	-15.4	-3.4	-79.8	-98.6	-9.6	-81.6	-129.6	-220.9	-62.7	-92.8	-28.3	-183.7	-24.5	26.4	41.7	43.5	-459.8
Други сектори	6.0	-1.7	-1.7	2.7	1.1	0.3	3.4	4.8	-3.7	0.4	3.2	-0.2	-0.9	3.8	4.4	7.3	14.6
Други активи	-36.4	0.6	0.0	-35.8	8.9	12.0	-1.1	19.9	7.9	-0.8	-1.7	5.5	10.7	-9.0	-1.3	0.4	-10.1
Държавно управление	-22.7	0.0	0.0	-22.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-22.7
Търговски банки	-13.7	0.6	0.0	-13.1	8.9	12.0	-1.1	19.9	7.9	-0.8	-1.7	5.5	10.7	-9.0	-1.3	0.4	12.6
Краткосрочни	-13.7	0.6	0.0	-13.1	8.9	12.0	-1.1	19.9	7.9	-0.8	-1.7	5.5	10.7	-9.0	-1.3	0.4	12.6
Други	-30.9	-41.3	22.2	-50.1	6.1	47.3	37.4	90.8	67.7	43.2	23.8	134.6	42.2	0.2	38.4	80.8	256.1
Други валутни депозити ⁹	-30.9	-41.3	22.2	-50.1	6.1	47.3	37.4	90.8	67.7	43.2	23.8	134.6	42.2	0.2	38.4	80.8	256.1
Друг капитал	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Пасиви	-19.7	-23.2	-3.3	-46.1	214.0	11.6	6.6	232.2	107.7	124.2	-0.9	231.0	-0.6	1.5	-39.6	-38.8	378.3
Търговски кредити, нето	1.3	-0.9	3.0	3.4	11.7	1.9	0.8	14.3	1.3	0.9	-1.2	1.0	-0.2	-1.0	-1.2	-2.4	16.2
Заеми	-33.9	-18.3	-32.7	-85.0	177.7	1.4	-5.7	173.4	133.8	122.2	-9.9	246.1	-16.7	0.8	-69.5	-85.4	249.1
Централна банка	-12.6	-5.4	-18.6	-36.6	171.3	-1.8	0.0	169.5	121.4	79.2	0.0	200.6	-7.6	0.0	68.2	60.6	394.2
Ползвани кредити от МВФ	-12.6	-5.4	-18.6	-36.6	171.3	-1.8	0.0	169.5	121.4	79.2	0.0	200.6	-7.6	0.0	68.2	60.6	394.2
Получени	0.0	0.0	0.0	0.0	178.4	0.0	0.0	178.4	135.9	84.5	0.0	220.4	0.0	0.0	83.3	83.3	482.1
Изплатени главници	-12.6	-5.4	-18.6	-36.6	-7.0	-1.8	0.0	-8.8	-14.5	-5.3	0.0	-19.7	-7.6	0.0	-15.2	-22.8	-87.9
Държавно управление	-3.8	-8.3	-11.7	-23.8	-7.8	2.8	7.9	2.9	2.0	41.7	-3.3	40.3	-12.2	11.5	-102.9	-103.6	-84.1
Дългосрочни заеми	-3.8	-8.3	-11.7	-23.8	-7.8	2.8	7.9	2.9	2.0	41.7	-3.3	40.3	-12.2	11.5	-102.9	-103.6	-84.1
Получени	5.1	1.7	4.4	11.1	6.6	10.9	11.1	28.7	7.1	53.7	9.2	70.0	5.9	15.1	24.6	45.6	155.4
Изплатени главници	-8.9	-10.0	-16.0	-34.9	-14.5	-8.1	-3.2	-25.8	-5.1	-12.1	-12.5	-29.7	-18.0	-3.6	-127.5	-149.1	-239.5
Търговски банки	-12.3	0.0	-2.2	-14.5	-0.9	-3.8	-1.5	-6.2	-1.8	-0.7	-1.4	-3.8	-1.4	-1.8	-27.6	-30.9	-55.5
Дългосрочни заеми	-12.3	0.0	-2.2	-14.2	0.0	-1.5	-1.5	-3.0	-0.5	-0.7	-1.2	-2.4	-0.5	0.0	-27.6	-28.0	-47.6
Получени ¹⁰	0.9	0.0	0.0	0.9	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1.0
Изплатени главници	-13.2	0.0	-1.9	-15.1	0.0	-1.5	-1.5	-3.0	-0.6	-0.7	-1.2	-2.4	-0.5	0.0	-27.5	-28.0	-48.5
Краткосрочни заеми, нето	0.0	0.0	-0.3	-0.3	-0.9	-2.3	0.0	-3.2	-1.2	0.0	-0.2	-1.5	-0.9	-1.8	-0.1	-2.9	-7.9

(продължава)

(млн. щ. д.)

(продължение)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	III трим.	X	XI	XII	IV трим.	Общо
Получени	0.9	0.0	0.7	1.6	0.8	0.0	0.7	0.0	0.4	1.1	0.0	0.1	0.1	0.3	3.7
Изплатени главници	-1.0	0.0	-1.0	-1.9	-3.1	0.0	-2.0	0.0	-0.6	-2.6	-0.9	-2.0	-0.3	-3.2	-11.6
Други сектори, нето	-5.2	-4.6	-0.3	-10.1	15.0	-12.1	12.2	2.0	-5.2	9.0	4.5	-8.9	-7.1	-11.5	-5.4
Дългосрочни заеми	0.0	0.2	2.9	3.1	-0.5	0.1	-0.5	2.3	0.1	2.7	-0.9	-0.5	-0.6	-2.0	3.3
Получени	0.0	0.2	2.9	3.1	0.0	0.1	0.3	2.3	0.1	2.7	0.0	0.0	0.0	0.1	5.9
Изплатени главници	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.9	-0.5	-0.6	-2.0	-2.6
Краткосрочни заеми	-5.2	-4.8	-3.1	-13.2	15.6	-12.2	12.0	-0.4	-5.3	6.3	5.4	-8.4	-6.5	-9.5	-8.7
Получени	15.0	15.9	18.9	49.8	29.2	10.5	30.0	30.5	28.3	88.8	27.3	18.9	16.6	62.9	270.6
Изплатени главници	-20.2	-20.7	-22.0	-62.9	-13.6	-22.6	-18.0	-30.9	-33.6	-82.5	-21.9	-27.3	-23.1	-72.4	-279.3
Валутни депозити	1.0	-3.9	2.9	0.0	0.5	3.3	2.7	0.4	5.8	0.5	6.9	1.5	6.1	14.4	17.7
Търговски банки	1.0	-3.9	2.9	0.0	0.5	3.3	2.7	0.4	5.8	0.5	6.9	1.5	6.1	14.4	17.7
Други пасиви	11.9	0.0	23.6	35.5	24.1	8.2	41.8	0.7	4.5	-16.6	9.4	0.2	25.0	34.6	95.2
Държавно управление	0.0	0.0	21.1	21.1	23.2	5.9	39.2	0.0	2.5	-20.8	11.8	0.0	2.5	14.3	53.8
Търговски банки	11.9	0.0	2.5	14.4	0.9	2.3	2.5	0.7	2.0	4.2	-2.4	0.2	22.5	20.3	41.4
Краткосрочни ¹⁰	11.9	0.0	2.5	14.4	0.9	2.3	2.5	0.7	2.0	4.2	-2.4	0.2	22.5	20.3	41.4
Резерви на БНБ (увеличение:-)	101.5	-27.4	-109.3	-35.1	-589.4	-103.8	-827.3	-187.6	-148.0	-524.1	-129.9	-23.7	-100.0	-253.6	-1640.1
Специални права на тираж	-2.4	6.4	-2.2	1.8	8.9	-15.3	-5.4	-0.7	0.3	14.7	-0.7	1.5	-10.8	-10.0	1.1
Валутни резерви	103.9	-33.8	-107.1	-36.9	-598.3	-88.5	-821.9	-186.9	-148.3	-538.8	-129.2	-25.1	-89.3	-243.6	-1641.2
Грешки и пропуски	-43.7	-26.3	20.8	-49.1	34.6	138.6	152.3	56.4	64.1	96.2	7.2	57.0	37.1	101.3	300.7

* Стандартно представяне на платежния баланс в съответствие с V издание на „Ръководство по платежен баланс“ на МВФ.

¹ Данните за 1997 г. са предварителни.² Предварителните данни за вноса и износа за 1997 г. са ревизиранни. Данните са предоставени от ИИЦ на МФ и от НСИ и обработени от БНБ.³ Оценка на БНБ.⁴ Данни на НСИ и оценка на БНБ.⁵ Включително данни от Агенцията за чуждестранна помощ и Българския червен кръст.⁶ Отрицателният знак (-) показва изтичане на капитал (нарастване на активи или намаление на пасиви).⁷ Данни от Министерството на финансите, Агенцията за приватизация, НСИ, Централния депозитар, отраслови министерства и БНБ.⁸ Включва погашенията с природен газ на задълженията на Русия по споразумението „Ямбург“.⁹ Включва изменението на валутните депозити на гражданите и частните фирми.¹⁰ Включва отсрочени и просрочени плащания на търговските банки към нерезиденти.¹¹ Банкови данни за вноса и износа на стоки:

Стоки, нето	35.2	65.7	50.8	151.7	52.7	59.1	137.5	18.1	46.4	38.9	-64.2	42.3	-6.7	-28.6	299.5
Кредит	272.8	274.4	318.9	866.1	317.7	338.8	1004.1	356.9	305.0	975.2	315.1	344.5	359.0	1018.5	3864.0
Дебит	-237.6	-208.7	-268.2	-714.5	-265.0	-279.6	-866.6	-338.8	-338.8	-936.3	-379.3	-302.1	-365.7	-1047.1	-3564.5

Източник: БНБ.

БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ

(млн. щ. д.)

Кредитори	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 ¹
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)²	12301.1	13857.7	13889.4	11411.4	10229.2	9595.6	9763.3
А. Дългосрочен дълг	2676.0	3167.0	3256.6	9267.9	8841.3	8555.0	8409.1
Държавен и държавно гарантиран	2274.0	2658.0	2740.0	8755.0	8499.7	8319.7	8300.1
Негарантиран	402.0	509.0	516.6	512.9	341.6	235.2	109.0
<i>I. Официални кредитори</i>	1872.0	2256.0	2338.0	3216.0	3084.6	3188.5	3271.8
1. Международни финансови институции	744.0	1099.0	1151.0	1804.0	1627.1	1983.9	2241.8
Международен валутен фонд	401.0	590.0	632.0	941.0	716.7	584.6	936.4
Световна банка	142.0	152.0	155.0	396.0	410.6	455.8	540.4
Европейски съюз	201.0	357.0	357.0	444.0	460.6	495.5	286.4
Други международни финансови институции	0.0	0.0	13.0	44.0	69.2	448.1	487.6
в т. ч. ЕИБ	0.0	0.0	7.0	23.0	39.2	118.5	165.3
ЕБВР	0.0	0.0	6.0	21.0	30.0	84.3	87.0
2. Двустранни кредити	1128.0	1157.0	1181.0	1391.0	1427.5	1204.5	1030.1
Парижки клуб и неразсрочен дълг	1128.0	1095.0	1100.0	1240.0	1237.6	1034.5	877.9
Други двустранни кредити	0.0	62.0	81.0	151.0	189.9	170.0	152.2
<i>II. Частни кредитори</i>	804.0	911.0	918.6	6051.9	5756.7	5366.4	5137.2
Брейди облигации	0.0	0.0	0.0	5137.0	5005.4	4984.0	4924.4
Облигации на Булбанк	402.0	402.0	402.0	402.0	409.7	147.2	80.8
Търговски банки	402.0	509.0	511.0	479.0	273.3	155.9	47.3
Други частни кредитори	-	-	5.6	33.9	68.3	79.3	84.8
Б. Краткосрочен дълг³	9625.1	10690.7	10632.8	2143.5	1387.9	1040.6	1354.3
Държавен и държавно гарантиран	8147.0	9289.9	9550.8	1660.5	915.9	663.3	878.4
Негарантиран	1478.1	1400.7	1082.1	482.9	472.0	377.3	475.8
I. Кредитори от бившия СИВ	1276.0	1260.9	1235.8	1660.5	915.9	648.0	684.0
II. Търговски банки	6871.0	8029.0	8315.0	26.0	201.1	184.6	229.3
III. Други частни кредитори ⁴	1478.1	1400.7	1082.1	457.0	270.9	208.1	441.0
Дългови индикатори, %	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997 ¹
Краткосрочен дълг/брутен външен дълг	78.2	77.1	76.6	18.8	13.6	10.8	13.9
Брутен външен дълг/БВП	161.9	161.1	131.0	118.9	78.7	102.8	97.2
Краткосрочен дълг/БВП	126.6	124.3	100.3	22.3	10.7	11.1	13.5
Брутен външен дълг/износ ⁵	297.4	275.7	283.6	219.8	151.0	153.4	156.3
Обслужване на външния дълг/БВП ⁶	3.2	5.1	4.0	15.1	7.3	11.6	8.9
Обслужване на външния дълг/износ ^{5,6}	5.8	8.8	8.7	27.9	13.9	17.2	14.4

¹ По предварителни данни.

² В конвертируеми валути. По данни на БНБ, МФ и Булбанк.

³ Включително просрочията на главници и лихви.

⁴ Включително депозитите на нерезиденти в местните търговски банки, държавните ценни книжа, деноминирани в чуждестранна валута и закупени от нерезиденти, и кредитите, отпуснати на местни физически и юридически лица от частни кредитори нерезиденти.

⁵ Износ на стоки и услуги.

⁶ Фактически платени главници и лихви.

Източник: БНБ.

ОБСЛУЖВАНЕ НА ВЪНШНИЯ ДЪЛГ

(млн. щ. д.)

Кредитори	1996	1997 ¹
БРУТЕН ВЪНШЕН ДЪЛГ (А + Б)²	1078.9	897.1
А. Дългосрочен дълг	1022.0	806.6
I. Официални кредитори	501.8	462.6
1. Международни финансови институции	326.7	358.1
Международен валутен фонд	254.0	118.7
Световна банка	41.0	44.0
Европейски съюз/ЕИБ/ЕБВР ³	31.7	195.4
2. Двустранни кредити	175.2	104.5
Парижки клуб и неразсрочен дълг	157.0	89.6
Други двустранни кредити	18.2	14.9
II. Частни кредитори	520.2	344.0
Брейди облигации	262.0	266.5
Облигации на Булбанк	222.8	58.7
Търговски банки	27.5	2.5
Други частни кредитори	7.9	16.3
Б. Краткосрочен дълг⁴	56.8	90.6

¹ По предварителни данни.

² Фактически плащания в конвертируеми валути. По данни на БНБ, МФ и Булбанк.

³ Плащания по дълга към Европейския съюз, Европейската инвестиционна банка и Европейската банка за възстановяване и развитие.

⁴ Включително плащанията по краткосрочния дълг към търговските банки, кредиторите от бившия СИВ и към други частни кредитори.

Източник: БНБ.

КАСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ РЕПУБЛИКАНСКИ БЮДЖЕТ

Показатели	1996 г.			1997 г.			
	Закон за ДБ млн. лв.	Изпълнение към 31.XII млн. лв.	% от закона	Закон за ДБ млн. лв.	Изпълнение към 31.XII млн. лв.	% от закона	% от БВП
I. Приходи – всичко	358 216.9	349 979.4	97.7	2 560 288.3	2 983 320.1	116.5	17.4
1. Текущи приходи	358 216.9	349 979.4		2 560 288.3	2 979 998.7	116.4	17.4
1.1. Данъчни приходи	302 533.6	287 279.3	95.0	2 265 849.2	2 724 962.1	120.3	15.9
1.1.1. Данъчни приходи	20 600.0	11 984.7	58.2	108 986.1	78 049.7	71.6	0.5
Данък върху печалбата от финансови институции	29 628.9	45 947.0	155.1	343 389.0	531 557.9	154.8	3.1
Данък върху печалбата от нефинансови предприятия	46 000.0	38 153.5	82.9	344 156.8	357 465.2	103.9	2.1
Мита и митнически такси	113 300.0	116 932.7	103.2	1 037 400.0	1 048 816.5	101.1	6.1
Данък върху добавената стойност	55 683.3	62 700.1	112.6	294 439.1	255 036.6	86.6	1.5
1.1.2. Неданъчни приходи							
в т. ч.:							
БНБ – превизиране на приходите над разходите	17 000.0	22 435.6	132.0	34 000.0	34 000.0	100.0	0.2
Приходи от лихви	3 164.8	4 218.9	133.3	10 720.0	29 597.4	276.1	0.2
1.2. Приходи от продажба на държавно имущество					3 321.2		0.0
II. Разходи – всичко	564 238.0	540 848.1	95.9	3 496 873.2	3 650 007.7	104.4	21.3
1. Текущи разходи	397 294.7	374 235.3	94.2	1 736 877.4	1 895 373.1	109.1	11.1
в т. ч.:							
Други разходи	9 866.3	7 839.0	79.5	55 104.1	95 809.0	173.9	0.6
Субсидии	10 495.8	10 316.1	98.3	79 641.0	108 913.9	136.8	0.6
Лихви – всичко	356 308.7	343 958.7	96.5	1 547 320.5	1 328 203.4	85.8	7.8
Лихви по външни заеми	47 843.5	47 476.5	99.2	486 456.0	418 656.2	86.1	2.4
Лихви по вътрешни заеми	308 465.2	296 482.2	96.1	1 060 864.5	909 547.2	85.7	5.3
в т. ч.:							
по ДЦК, емитирани за финансиране на дефицита (лихви и отстъпки)	131 706.8	133 290.6	101.2	724 223.8	590 783.7	81.6	3.5
по ДЦК – некасови емисии	94 569.9	94 216.7	99.6	204 776.0	195 971.0	95.7	1.1
по заеми от БНБ	62 282.3	48 603.0	78.0	129 520.0	120 855.8	93.3	0.7
2. Капиталови разходи и прираст на държавния резерв	2 166.5	1 692.9	78.1	11 723.0	31 786.0	271.1	0.2
3. Структурна реформа и програма за оздравяване				138 900.0	5 500.0	4.0	0.0
4. За ликвидирани на последните от стихийни бедствия				6 500.0	0.0	0.0	0.0
5. Трансфери от ЦРБ за други бюджети	164 776.8	164 919.9	100.1	1 525 316.0	1 595 367.6	104.6	9.3
5.1. Субсидии	165 550.8	165 078.8	99.7	1 534 099.4	1 605 155.8	104.6	9.4
5.2. Временни заеми, предоставени от РБ		434.3	0.0		-434.3		
На ОбНС		0.0	0.0		-434.3		
На ОбНС		0.0	0.0		0.0		
На министерства и ведомства		0.0	0.0		0.0		
На ГУ „Социално осигуряване“		0.0	0.0		0.0		
На извънбюджетни сметки и фондове		0.0	0.0		0.0		
На следната власт		0.0	0.0		0.0		
На специални ведомства		0.0	0.0		0.0		
На държавни висши училища		0.0	0.0		0.0		
5.3. Вноски в РБ							
6. Трансфери от ЦРБ за извънбюджетни сметки	-774.0	-593.2	76.6	-8 783.4	-9 353.9	106.5	0.5
				77 556.8	121 981.0	157.3	0.7

(продължение)

Показатели	1996 г.			1997 г.			
	Закон за ДБ млн. лв.	Изпълнение към 31.XII млн. лв.	% от закона	Закон за ДБ млн. лв.	Изпълнение към 31.XII млн. лв.	% от закона	% от БВП
III. Дефицит(-) / излишък(+)							
1. Първичен дефицит/излишък	150 287.6	153 090.0	101.9	610 735.6	661 515.8	108.3	3.9
Платени лихви по вътрешни заеми	308 465.2	296 482.2	96.1	1 060 864.5	909 547.2	85.7	5.3
2. Вътрешен дефицит	-158 177.6	-143 392.2	90.7	-450 128.9	-248 031.4	55.1	1.5
Платени лихви по външни заеми	47 843.5	47 476.5	99.2	486 456.0	418 656.2	86.1	2.4
3. Касов дефицит	-206 021.1	-190 868.7	92.6	-936 585.0	-666 687.7	71.2	3.9
IV. Операции по финансирането на дефицита							
1. Външно финансиране (операции с чужбина)	206 021.1	190 868.7	92.6	936 585.0	666 687.7	71.2	3.9
1.1. Външни заеми	-51 891.3	-50 108.4	96.6	133 247.8	-205 362.7	154.1	1.2
1.2. Погашения по предоставени кредити на други държави	79.9	85.4	106.9	14.0	203.3	1 452.1	
1.3. Погашения по ползвани външни заеми	-47 931.6	-48 121.0	100.4	-208 346.2	-181 354.2	87.0	
1.4. Просрочени плащания	-3 915.5	-3 192.4	81.5	-16 930.0	-9 133.7	53.9	
1.5. Погасяване на пасивни салда в преводни рубли към страните – членки на бившия СИВ	-2 524.0	-580.4	23.0	-15 000.0	-14 928.1	99.5	
1.6. Легови полици	2 400.0	1 700.0		-150.0	-150.0	100.0	
1.7. Вземания	257 912.4	240 977.0	93.4	803 337.2	872 050.4	108.6	5.1
2. Вътрешно финансиране	142 663.4	146 409.1	102.6	474 724.4	568 533.3	119.8	
2.1. Операции с ДЦК (нето)	248 127.9	251 778.9	101.5	779 259.9	779 259.9		
Емисии на ДЦК през текущата година (нето)		377 027.8		4 464 104.0	4 464 104.0		
Емисия на съровищни бонове		27 085.6		114 625.3	114 625.3		
Изплащане на ДЦК, емитирани през текущата година – всичко		-257 704.3		-4 010 196.0	-4 010 196.0		
Изплащане на ДЦК, емитирани през текущата година		-152 334.5		-3 799 469.4	-2 110 726.6		
2.2. Банково (нето)	-105 464.5	-105 369.8	99.9	-8 985.5	523 873.8	5 830.2	
БНБ (нето)	111 536.3	111 536.3	100.0	66 800.0	66 800.0		
Дългосрочни заеми	112 009.3	112 009.3	100.0	-75 785.5	-78 520.5	103.6	
Погашения по дългосрочни заеми	-2 990.7	-2 990.7	100.0	60 000.0	60 000.0		
Временни заеми		118 089.0		-60 000.0	-60 000.0		
Погашения по временни заеми		-118 089.0		535 594.3	535 594.3		
Получени заеми от БНБ по чл. 45 от ЗБНБ				-253.0	-253.0		
2.3. Депозити (нето)	-473.0	-473.0	100.0	-98 368.1	-580 948.7		
Преходен остатък	3 712.7	-17 017.0		20 803.5	20 681.8		
Наличност по сметки в края на периода	3 712.7	3 712.7		-119 171.6	-601 630.5		
Бюджетен депозит в левове		-20 729.7		-1 062.8	-1 062.8		
Срочен депозит в левове		-20 729.7		0.0	0.0		
Валутен бюджетен депозит (левава равностойност)				-600 567.7	-600 567.7		
2.4. Друго финансиране		48.6		-103 922.6	-103 922.6		
Заеми на бюджета от ДФФР (нето)					-103 861.1		
Заеми на бюджета от ДФФР					98 877.4		
Погашение на заеми от ДФФР					-202 738.6		
Възстановени заеми от общински НС от минали години		48.6					
2.5. Преоценка на валута					4 257.7		
2.6. Приходи от приватизация				540 142.0	460 448.4	85.2	

Забележки: 1. Информацията за касовото изпълнение на ЦРБ е изготвена въз основа на телеграфната отчетност, получена от търговските банки и БНБ, и е групирана по начина, прилаган от МФ.

2. Разпределението на приходите със закона разходи и приходи е по данни на МФ.

Източник: БНБ.

КОНСОЛИДИРАН ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ

(млн. лв.)

Показатели	Консолидиран държавен бюджет				Републикански бюджет				Съдебна власт							
	31.XII.1996 г.		31.XII.1997 г.		31.XII.1996 г.		31.XII.1997 г.		31.XII.1996 г.		31.XII.1997 г.					
	Отчет	% от БВП	Отчет	% от БВП	Отчет	% от БВП	Отчет	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП		
Нетни приходи	579 493.4	33.1	5 538 154.8	32.4	349 979.4	60.4	20.0	3 148 939.8	56.9	18.4	3 902.2	0.7	0.2	17 069.4	0.3	0.1
Нетни разходи	763 379.2	43.7	6 073 833.8	35.5	497 641.3	65.2	28.5	3 230 020.8	53.2	18.9	4 119.0	0.5	0.2	41 537.7	0.7	0.2
Правителствени трансфери	0.0		0.0		44 083.0		2.5	555 337.1		3.2	-365.0		0.0	-25 266.0		0.1
Бюджетен дефицит	-183 885.8	10.5	-535 679.0	3.1	-191 744.9		11.0	-636 418.1		3.7	148.2		0.0	-797.7		0.0
Финансиране – нето	183 885.8	10.5	535 679.0	3.1	191 744.9		11.0	636 418.1		3.7	-148.2		0.0	-797.7		0.0
Външно финансиране – нето	-50 108.3	2.9	337.3	0.0	-205 108.3		2.9	-205 362.7		1.2	-148.2		0.0	-797.7		0.0
Вътрешно финансиране – нето	233 994.1	13.4	535 341.7	3.1	241 853.2		13.8	841 780.8		4.9	-148.2		0.0	-797.7		0.0
Операции с ДЦК – нето	146 409.1		565 833.2		146 409.1			568 533.2								
Банково – нето	86 687.5		-654 267.3		94 498.0			-87 728.2			-148.2			-797.7		
БНБ – нето	77 573.1		-193 263.0		94 992.3			-80 442.4			59.7			-852.3		
Дългосрочни заеми	115 000.0		602 394.3		115 000.0			602 394.3			0.0			0.0		
Погашения	-2 990.7		-78 520.5		-2 990.7			-78 520.5			0.0			0.0		
Временни заеми	118 089.0		60 000.0		118 089.0			60 000.0			0.0			0.0		
Погашения	-118 089.0		-60 000.0		-118 089.0			-60 000.0			0.0			0.0		
Наличност по левови сметки	-43 336.0		-138 433.5		-20 729.7			-24 430.3			-124.4			-976.7		
Наличност по валутни сметки – левова равностойност	0.0		-600 567.7		-600 567.7			-600 567.7			0.0			0.0		
Срочен депозит в левове	0.0		0.0		0.0			0.0			0.0			0.0		
Преходни остатъци	8 899.8		21 864.4		3 712.7			20 681.8			184.1			124.4		
Други банки и финансови институции, нето	9 114.4		-461 004.3		-494.3			-7 285.8			-207.9			54.6		
Отпуснати кредити	0.0		0.0		0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	-473.0		-253.0		-473.0			-253.0			0.0			0.0		
Възстановени заеми от ОбНС	48.6				48.6						0.0			0.0		
Средства по сметки – нето	9 538.8		-460 751.3		-69.9			-7 032.8			-207.9			54.6		
Преходни остатъци	10 468.6		178 433.6		0.0			73.8			0.0			207.9		
Наличности по сметки	-929.8		-639 184.9		-69.9			-7 106.6			-207.9			-153.3		
Друго финансиране	897.5		169.7		946.1			-103 730.3			0.0			0.0		
Временни безлихвени заеми					130.8			130.8								
Заеми на бюджета от ДФРР – нето	0.0		-103 861.1		-103 861.1			-103 861.1								
Приходи от приватизация	0.0		537 598.4		537 598.4			460 448.4								
Преоценка на валута	0.0		86 007.7		86 007.7			4 257.7								
Емисии на общински облигации	1.1		0.0		0.0											

(продължение)

Показатели	Социално осигуряване						Общински народни съвети						Извънбюджетни сметки					
	31.XII.1996 г.			31.XII.1997 г.			31.XII.1996 г.			31.XII.1997 г.			31.XII.1996 г.			31.XII.1997 г.		
	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП	Отчет	Отн. дял	% от БВП
Нетни приходи	131 249.8	22.6	7.5	1 338 329.4	24.2	7.8	74 221.9	12.8	4.2	655 016.2	11.8	3.8	20 140.1	3.5	1.2	378 800.0	6.8	2.2
Нетни разходи	138 005.8	18.1	7.9	1 294 772.3	21.3	7.6	110 783.3	14.5	6.3	990 603.0	16.3	5.8	12 829.8	1.7	0.7	516 900.0	8.5	3.0
Правителствени трансфери	-6 777.7		0.4	-68 411.2		0.4	-36 940.3		2.1	-348 659.9		2.0	0.0		0.0	-113 000.0		0.7
Бюджетен дефицит	21.7		0.0	111 968.3		0.7	378.9		0.0	13 073.1		0.1	7 310.3		-0.4	-25 100.0		-0.1
Финансиране – нето	-21.7		0.0	-111 968.3		0.7	-378.9		0.0	-13 073.1		0.1	-7 310.3		-0.4	25 100.0		-1.5
Външно финансиране – нето			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0	205 700.0		1.2
Вътрешно финансиране – нето	-21.7		0.0	-111 968.3		0.7	-378.9		0.0	-13 073.1		0.1	-7 310.3		-0.4	-180 600.0		1.1
Операции с ДЦК – нето																-2 700.0		
Банково – нето	-21.7			-111 968.3			-330.3			-13 073.1			-7 310.3			-440 700.0		
БНБ – нето	-21.7			-111 968.3			0.0			0.0			-17 457.2			0.0		
Дългосрочни заеми	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Временни заеми	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Наличност по левови сметки	-1058.2			-113 026.5			0.0			0.0			-21 423.7			0.0		
Наличност по валутни сметки – левова равностойност	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Срочен депозит в левове	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Преходни остатъци	1 036.5			1 058.2			0.0			0.0			3 966.5			0.0		
Други банки и финансови институции, нето	0.0			0.0			-330.3			-13 073.1			10 146.9			-440 700.0		
Отпуснати кредити	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Погашения	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Възстановени заеми от ОбНС	0.0			0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		
Средства по сметки – нето	0.0			0.0			-330.3			-13 073.1			10 146.9			-440 700.0		
Преходни остатъци	0.0			0.0			321.7			651.9			10 146.9			177 500.0		
Наличности по сметки	0.0			0.0			-652.0			-13 725.0			0.0			-618 200.0		
Друго финансиране	0.0			0.0			-48.6			0.0			0.0			103 900.0		
Временни безлихвени заеми	0.0			0.0						0.0			0.0			0.0		
Заеми на бюджета от ДФРР – нето	0.0			0.0						0.0			0.0			0.0		
Приходи от приватизация	0.0			0.0												77 150.0		
Преоценка на валута	0.0			0.0														
Емисии на общински облигации																81 750.0		

Забележки: 1. Размерът на БВП за 1996 г., с който се работи в таблицата, е 1748.7 млрд. лв.

2. Размерът на БВП за 1997 г., с който се работи в таблицата, е 17 103 млрд. лв.

3. Републикански бюджет включва централния републикански бюджет, бюджета на министерствата и ведомствата, бюджетите на областната администрация и бюджетната сметка на Сметната палата.

Източник: БНБ и неокончателни данни на МФ.

РАЗМЕР НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ПО ВИДОВЕ ДЪЛГОВИ ИНСТРУМЕНТИ

(млн. лв.)

Структура на дълга	Размер на дълга към 31.XII.1996 г.	Изменение на дълга през 1997 г.		Размер на дълга към 31.XII.1997 г.	Нарастване на дълга, пъти
		увеличение	намаление		
I. ДЪЛГ ПО ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА, ЕМИТИРАНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА БЮДЖЕТНИЯ ДЕФИЦИТ					
1. ДЦК, емитирани през 1994 г.	6200.0		5182.9	1017.1	
в т. ч. 3-годишни	3945.4		3945.4	0.0	
5-годишни	1017.1			1017.1	
8-годишни*	1237.5		1237.5	0.0	
2. ДЦК, емитирани през 1995 г.	43097.5		28411.6	14685.9	
в т. ч. 2-годишни	10790.9		10790.9	0.0	
3-годишни	8379.2		4.9	8374.3	
5-годишни	13905.4		7618.8	6286.6	
9-годишни*	10022.0		9997.0	25.0	
3. ДЦК, емитирани през 1996 г.	251820.1		237626.5	14193.6	
3.1. Краткосрочни	224734.5		224734.5	0.0	
в т. ч. 3-месечни	70142.0		70142.0	0.0	
6-месечни	49249.9		49249.9	0.0	
9-месечни	49650.7		49650.7	0.0	
12-месечни	55691.8		55691.8	0.0	
3.2. Средносрочни	27085.6		12892.0	14193.6	
в т. ч. 2-годишни	14594.1		6892.0	7702.0	
3-годишни	11645.8		6000.0	5645.8	
5-годишни	845.8			845.8	
4. ДЦК, емитирани през 1997 г.		4498543.9	3720723.5	777820.5	
4.1. Краткосрочни		4384322.1	3720723.5	663598.6	
в т. ч. 1-седмични		1129178.9	1129178.9	0.0	
4-седмични		1928364.2	1928364.2	0.0	
3-месечни		570585.7	505528.1	65057.7	
6-месечни		346199.9	156811.0	189388.8	
9-месечни		33846.4		33846.4	
12-месечни		376146.9	841.2	375305.7	
4.2. Средносрочни		114221.9		114221.9	
в т. ч. 2-годишни		30010.6		30010.6	
3-годишни		64211.3		64211.3	
5-годишни		20000.0		20000.0	
ВСИЧКО РАЗДЕЛ I	301117.6	4498543.9	3991944.5	807717.0	2.7
II. ПРЯК ДЪЛГ КЪМ ФИНАНСОВО-КРЕДИТНИ ИНСТИТУЦИИ					
1. Към Българска народна банка	138060.8	126800.0	264860.8	1619136.2	
по дългосрочни кредити до 30.VI.1997 г.	138060.8	66800.0	204860.8	0.0	
по краткосрочни кредити до 30.VI.1997 г.		60000.0	60000.0	0.0	
емитиран дълг, деноминиран в СПТ, съгласно § 10 от ПЗР на ЗБНБ/1997 г.		482.1	31.6	450.4	
дългосрочни кредити по чл. 45 от ЗБНБ/1997 г.		224.4		224.4	
левава равностойност на СПТ, общо (1 СПТ = 2399.35866 лв.)				1619136.2	
2. Към Държавна спестовна каса	1264.9		253.0	1011.9	
ВСИЧКО РАЗДЕЛ II	139325.8	126800.0	265113.8	1620148.1	11.6
III. ДЪЛГ ПО ДРУГИ ДЦК, ЕМИТИРАНИ ЗА СТРУКТУРНАТА РЕФОРМА					
A1. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС № 244/1991 г.	4127.6		275.2	3852.4	
A2. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС № 234/1992 г.	4797.9		1995.0	2802.9	
A3. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на чл.4 и 5 от ЗУНК/1993 г.					
в левове	20048.5		7128.3	12920.2	
деноминирани в щатски долари (в лв. по курса за деня)	950.2		139.7	810.5	
(в лв. по курса за деня)	463070.8			1439787.2	
A4. Държавни дългосрочни облигации, емитирани по реда на ПМС № 3/1994 г.	1431.2		499.9	931.3	
ВСИЧКО „А“	493476.0	0.0	9898.4	1460294.0	

(продължава)

(продължение)

Структура на дълга	Размер на дълга към 31.XII.1996 г.	Изменение на дълга през 1997 г.		Размер на дълга към 31.XII.1997 г.	Нарастване на дълга, пъти
		увеличение	намаление		
Б1. Държавни облигации, емитирани по реда на чл. 2 от ПМС № 89/1995 г.	58314.8		35994.5	22320.3	
Емисия № 200 (7-годишна)	22051.2		12730.9	9320.3	
Емисия № 201 (7-годишна)	36263.5		23263.5	13000.0	
Б2. Държавни облигации, емитирани по реда на ПМС № 193/1995 г.	2600.0			2600.0	
Емисия № 202 (5-годишна)	1176.0			1176.0	
Емисия № 203 (3-годишна)	1000.0			1000.0	
Емисия № 204 (4-годишна)	424.0			424.0	
Б3. Държавни облигации, деноминирани в щатски долари, емитирани по реда на ПМС № 145/1997 г.				88825.0	
Емисия № 300 (18-месечна)		50.0		50.0	
(в лв. по курса за деня)				88825.0	
ВСИЧКО „Б“	60914.7	0.0	35994.5	113745.3	
В. Държавни облигации, емитирани по реда на чл. 8 и 9 от ЗДЗВСТБ/1996 г. в левове	19173.8	68848.9	2739.1	85283.6	
Емисия № 402 (7-годишна)	6000.0		857.1	5142.9	
Емисия № 403 (7-годишна)	6338.7		905.5	5433.2	
Емисия № 404 (7-годишна)	5993.3		856.2	5137.1	
Емисия № 405 (7-годишна)	793.1		113.3	679.8	
Емисия № 406 (7-годишна)	18.2		2.6	15.6	
Емисия № 407 (7-годишна)	30.6		4.4	26.2	
Емисия № 418 (7-годишна)		9929.6		9929.6	
Емисия № 432 (7-годишна)		2668.7		2668.7	
Емисия № 443 (7-годишна)		29576.1		29576.1	
Емисия № 473 (7-годишна)		3261.4		3261.4	
Емисия № 474 (7-годишна)		7699.8		7699.8	
Емисия № 475 (7-годишна)		1223.8		1223.8	
Емисия № 476 (7-годишна)		14489.6		14489.6	
деноминирани в щатски долари	38551.9			296831.3	
Емисия № 314 (3-годишна)	50.0			50.0	
(в лв. по курса за деня)	24367.5			88825.0	
Емисия № 315 (3-годишна)	28.2			28.2	
(в лв. по курса за деня)	13719.5			50010.8	
Емисия № 329 (3-годишна)	1.0			1.0	
(в лв. по курса за деня)	464.8			1694.4	
Емисия № 400 (3-годишна)		8.9		8.9	
(в лв. по курса за деня)				15733.7	
Емисия № 456 (3-годишна)		2.0		2.0	
(в лв. по курса за деня)				3570.6	
Емисия № 472 (3-годишна)		48.8		48.8	
(в лв. по курса за деня)				86717.0	
Емисия № 477 (3-годишна)		23.0		23.0	
(в лв. по курса за деня)				40788.8	
Емисия № 478 (3-годишна)		5.3		5.3	
(в лв. по курса за деня)				9491.0	
ВСИЧКО „В“	57725.7	68848.9	2739.1	382114.9	
ВСИЧКО РАЗДЕЛ III	612116.5	68848.9	48632.0	1956154.2	3.2
ОБЩ РАЗМЕР НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО	1052559.8	4694192.9	4305690.3	4384019.3	4.2

* Секюритизиран пряк дълг на МФ към БНБ.

Забележки: 1. Дългът по ДЦК не включва ценните книжа по сметка на МФ.

2. Валутен курс на БНБ на 30 декември 1997 г. – 1776.5 лв. за 1 щ. д.

3. В дълга към 31 декември 1997 г. е отчетено намаление поради емисиите с падеж 31 декември 1997 г. в размер на 33.5 млрд. лв., минали касово по РБ на 5 януари 1998 г.

Източник: БНБ и МФ.

ДЯЛ ОТ БВП НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ПО ВИДОВЕ ДЪЛГОВИ ИНСТРУМЕНТИ

СТРУКТУРА НА ДЪЛГА	Размер на дълга към 31.XII.1996	% от БВП за 1996 г.	Размер на дълга към 30.VI.1997 преди реструктурирането	Размер на дълга към 30.VI.1997 след реструктурирането	Размер на дълга към 31.VII.1997	Размер на дълга към 31.VIII.1997	Размер на дълга към 30.IX.1997	Размер на дълга към 31.X.1997	Размер на дълга към 30.XI.1997	Размер на дълга към 31.XII.1997	% от прогнозния БВП за 1997 г.
	(млн. лв.)		(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)	(млн. лв.)
I. Дълг по ДЦК, емитирани за финансиране на бюджетния дефицит	301 117.6	17.2	896 668.2	865 052.5	857 345.0	841 168.0	838 810.2	814 239.9	838 541.1	807 717.0	4.7
II. Пряк дълг към БНБ (по чл. 45 ОТ ЗБНБ/97 г.) и ДСК	139 325.8	8.0	204 503.9	1 144 436.6	1 182 007.2	1 154 569.4	1 126 238.3	1 337 844.2	1 496 696.5	1 620 148.1	9.5
III. Дълг по други ДЦК, емитирани по ПМС и закони	612 116.4	35.0	1 889 160.5	1 803 977.0	1 928 852.3	1 891 750.4	1 860 342.1	1 838 687.3	1 889 903.6	1 956 154.2	11.4
ОБЩ РАЗМЕР НА ВЪТРЕШНИЯ ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО	1 052 559.8	60.2	2 990 332.6	3 813 466.1	3 968 204.5	3 887 267.8	3 825 390.6	3 990 771.4	4 225 141.2	4 384 019.3	25.6

* Прогнозен размер на БВП за 1997 г. – 17 103 млрд. лв.

Източник: БНБ и МФ.

ВЪНШЕН ДЪЛГ НА ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ БЮДЖЕТ ПО ВИДОВЕ ДЪЛГОВИ ИНСТРУМЕНТИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

(щ. д.)

I. ДЪРЖАВЕН ДЪЛГ		
1. Дългосрочни ценни книжа		5 058 165 188.50
1.1. Брейди облигации*		4 977 410 052.00
1.2. Други		80 755 136.50
2. Дългосрочни кредити		2 338 639 994.70
2.1. Парижки клуб		877 880 318.77
2.2. Световна банка		431 887 625.82
2.3. Г-24		379 429 257.10
2.4. Други		649 442 793.01
II. ДЪРЖАВНО ГАРАНТИРАН ДЪЛГ**		471 566 231.40
ОБЩ РАЗМЕР НА ДЪЛГА		7 868 371 414.60

Забележки: 1. Не са включени задълженията и вземанията на страната в преводни рубли; просрочените лихви по задължения към кредиторите от бившия СИВ; вътрешните дългови инструменти, закупени от нерезиденти.

2. Различията на отделните компоненти на дълга с brutния външен дълг се дължат на това, че част от кредитите от МВФ са представени като вътрешен дълг.

* Не е отразено влиянието на външни дългови инструменти, закупени от резиденти.

** Някои от кредитите, включени в тази група, са усвоени частично.

Източник: БНБ и МФ.

СТРУКТУРА НА ДЪЛГА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО

Структура на дълга	Размер на дълга към 31.XII.1996 г. (млн. лв.)	Процент от БВП за 1996 г.	Размер на дълга към 31.XII.1997 г. (млн. лв.)	Процент от БВП за 1997 г.
I. Вътрешен дълг	1 052 559.80	60.2	4 384 019.30	25.6
II. Външен дълг	4 003 882.41	229.0	13 978 159.31	81.7
Общ размер на дълга	5 056 442.21	289.2	18 362 178.61	107.4

Забележки:

1. БВП за 1996 г. е 1748.7 млрд. лв.

2. БВП за 1997 г. е 17 103 млрд. лв.

3. Левовата равностойност на външния дълг за 1996 г. е изчислена по централния курс на лева към щатския долар на 31 декември 1996 г.

4. Левовата равностойност на външния дълг за 1997 г. е изчислена по централния курс на лева към щатския долар на 31 декември 1997 г.

Източник: БНБ и МФ.

ФИСКАЛЕН РЕЗЕРВ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

(млн. лв.)

1. Централен републикански бюджет	774 585.2
Централен републикански бюджет – бюджетни сметки	591 657.0
Заем на СБ за критичен внос	24 595.0
Програма на ЕС за спешна социална помощ	13 927.8
Целеви социални помощи	67 038.9
Фонд за държавна защита на влогове и сметки	49 230.6
Заем на СБ за обезщетение на безработица	28 135.9
2. Министерства и ведомства	31 604.1
Министерства и ведомства	30 398.5
Области	75.6
Съдебна власт	1 130.0
3. Социално осигуряване	113 026.5
ДОО	111 963.5
СВОЧ на ТПК	1 063.0
4. ДФРР	321 230.0
5. Извънбюджетни сметки	165 041.0
Фонд „Дивидент за държавата“	46 919.8
Фонд „Мелиорации“	10 497.0
Фонд „Приватизация“	30 578.6
Взаимен фонд	0.0
Фонд ПКБ	36 428.1
НФ „Защита на околната среда“	8 527.2
НФ „Републиканска пътна мрежа“	4 054.1
Фонд „Гори“	1 348.9
Фонд „Национална съобщителна система“	2441.1
Фонд „Земеделие“	13 122.1
Фонд „Тютюн“	11 124.1
ФИСКАЛЕН РЕЗЕРВ, ОБЩО	1 405 486.8

Забележка: Валутните сметки са посочени в левова равностойност при кръстосани курсове през щатския долар на 25 април 1997 г. и съотношение на лева към щатския долар 1:1700.

Източник: БНБ.

ПАРИЧЕН ОТЧЕТ

	ХІІ'96	І'97	ІІ'97	ІІІ'97	ІV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	ХІІ'97	
													всички банки	
													в т. ч. в ликвидация	
													(млн. лв.)	
Валутен курс: лева за 1 ш. д. лева за 1 герм. марка	487.35 313.79	1021.9 622.92	2045.5 1211.80	1588.7 947.63	1467.8 854.20	1568.1 921.50	1718.6 992.66	1843.8 1000.0	1809.0 1000.0	1762.8 1000.0	1719.0 1000.0	1767.0 1000.0	1776.5 1000.0	1776.5 1000.0
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ (нето)	-111630	-229801	-304057	170952	827995	1262316	2430469	2922440	3246770	3464264	3602061	3795399	4950218	-354711
Чуждестранни активи	1318702	2627874	5307573	4469525	4991148	5663642	6134743	6991749	7374751	7532477	7646540	7821016	7803024	138884
Международни резерви на БНБ	386371	705060	1466521	1312822	2076952	2430586	2794294	3460731	3751501	3936242	4078822	4217154	4395322	0
Други чуждестранни активи	932331	1922814	3841052	3156702	2914196	3233056	3340449	3531018	3623250	3596235	3567718	3603862	3407702	138884
минус: чуждестранни пасиви	1430333	2857675	5611631	4298573	4163153	4401326	3704274	4069309	4127981	4068213	4044479	4025617	2852806	493595
НЕТНИ ВЪТРЕШНИ АКТИВИ	1421908	2246986	3801576	2978938	2411870	2313911	1580498	1824615	1829067	1659893	1653198	1682234	1068369	574772
ВЪТРЕШЕН КРЕДИТ	2010510	3562119	6404756	4908431	4011975	4040340	4960650	5337410	5320383	5101999	4962426	5171782	5136474	1562848
левове	656809	721022	804959	869439	925264	947746	595325	592903	714795	693989	615479	702048	1035600	22253
валута	1353701	2841097	5599796	4038992	3086712	3092594	4365325	4744507	4605588	4407710	4346947	4469734	4100874	1540595
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛ- СТВЕНИЯ СЕКТОР (нето)	901345	1565038	2698926	2235716	1521855	1471787	2167599	2321983	2200887	1955763	1705416	1768175	1641560	-255616
левове	422263	476195	544061	634750	701743	730791	330131	205859	192147	56979	-142850	-137861	104055	-95295
валута	479082	1088843	2154865	1600966	820112	740996	1837467	2116124	2008740	1898784	1848266	1906036	1537505	-160321
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ (нето)	1084427	1717123	2944339	2396367	2126631	2108341	2831935	3090294	2994435	2790295	2562425	2669480	2493051	-250275
левове	479319	512655	592295	701587	785080	820446	423913	331923	347815	240384	72452	96173	424471	-93087
валута	605108	1204468	2352044	1694779	1341551	1287895	2408021	2758371	2646620	2549911	2489973	2573307	2068580	-157188
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛ- СТВОТО (нето)	1091186	1724642	2956657	2413024	2156297	2145818	2868079	3134907	3055188	2850810	2627071	2751029	2560441	-249502
левове	485652	519291	602823	716844	813475	856520	458364	374669	406057	298381	134791	175042	489129	-92638
валута	605534	1205351	2353834	1696180	1342822	1289298	2409715	2760238	2649131	2552429	2492280	2575987	2071312	-156864
Вземания от правителството	1274128	2488550	4590669	4887661	6000897	7661285	9590523	10831229	11480763	12136551	13092554	14312564	4142728	119518
левове	541306	992891	1656537	2701932	3988665	5586883	6320371	7342653	8077099	8788328	9593000	10551462	872653	9993
валута	732822	1495659	2934132	2185729	2012232	2074402	3270152	3488576	3403664	3348223	3499554	3761102	3270075	109525
ДЦК	886678	1466158	2489188	2133622	2110809	2202203	2016785	2137748	2125845	2099238	2069013	2126399	2271523	104216
Краткосрочни (до 12 месеца)	202594	262057	324956	510461	595027	645457	528449	478211	487130	475564	485641	557374	570509	5334
Средносрочни (до 5 години)	0	97959	128465	122247	141930	193405	279139	365161	377185	372812	369641	378734	498406	0
левове	0	64327	60640	60019	71491	117212	96654	127854	127854	129849	133178	132111	134834	0
валута	0	33632	67825	62228	70439	76193	182485	237307	249331	242963	236463	246623	363572	0
Дългосрочни (над 5 години)	684084	1106142	2035767	1500914	1373852	1363341	1209197	1294376	1261530	1250862	1213731	1190291	1202608	98882
левове	185616	117197	115855	113714	103033	93196	52302	49906	59605	60299	86168	88426	90040	1489
валута	498468	988945	1919912	1387200	1270819	1156895	1244470	1201925	1190563	1190563	1127563	1101865	1112568	97393
Кредити	139326	151056	138785	138515	140745	204774	1167264	1195529	1167725	1139269	1350272	1509670	1633140	0
левове	139326	151056	138785	138515	140745	204774	1138	1117	1096	1075	1054	1033	1012	0
валута	0	0	0	0	0	0	1166126	1194453	1166629	1138194	1349668	1508637	1632128	0
Други вземания	248124	871336	1962696	2615524	3749343	5254308	6406474	7497911	8187193	8898044	9672819	10676495	238065	15302
левове	13770	398254	1016301	1879223	3078369	4526244	5641828	6685565	7401414	8121541	8886959	9772518	76258	3170
валута	234354	473082	946395	736301	670974	728064	764646	812346	785779	776503	785860	903977	161807	12132

(продължава)

(продължение)

(млн. лв.)

	ХІІ'96	І'97	ІІ'97	ІІІ'97	ІV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	ХІІ'97	
												всички банки	в т. ч. в ликвидация	
минус: депозити на правителството	-182942	-763908	-1634012	-2474637	-3844599	-5515467	-6722444	-7696322	-8425575	-9285741	-10465483	-11561535	-1582287	-369020
левове	-55654	-473600	-1053713	-1985088	-3175190	-4730363	-5862007	-6967984	-7671042	-8489947	-9458209	-10376420	-383524	-102631
валута	-127288	-290308	-580299	-489549	-669409	-785104	-860437	-728338	-754533	-795794	-1007274	-1185115	-1198763	-266389
ВЗЕМАНИЯ ОТ МЕСТНИ БЮДЖЕТИ (нето)														
левове	-6759	-7519	-12319	-16657	-29667	-37477	-36144	-44613	-60753	-60515	-64646	-81549	-67390	-773
валута	-6333	-6636	-10529	-15257	-28395	-36074	-34451	-42746	-58242	-57997	-62339	-78869	-64658	-449
Вземания от местни бюджети	390	14725	42226	85871	165680	253289	339872	444966	548711	649670	775321	909974	-2732	30
левове	389	14725	42173	85793	165605	253185	339849	444952	548706	649670	775321	909974	32	30
валута	1	0	53	78	75	104	23	14	5	0	0	0	0	0
минус: депозити от местни бюджети	-7149	-22244	-54545	-102528	-195346	-290766	-376016	-489579	-609464	-710185	-839967	-991523	-67422	-803
левове	-6722	-21361	-52701	-101050	-194000	-289259	-374300	-487698	-606948	-707667	-837660	-988843	-64690	-479
валута	-427	-883	-1843	-1478	-1347	-1507	-1716	-1881	-2516	-2518	-2307	-2680	-2732	-324
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪН-БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ (нето)														
левове	-183082	-152085	-245412	-160651	-604775	-636554	-664336	-768311	-793548	-834532	-857009	-901305	-851491	-5341
валута	-57056	-36460	-48234	-66837	-83336	-89655	-93782	-126064	-155668	-183405	-215302	-234034	-320416	-2208
Вземания от държавни фондове и извънбюджетни сметки	8	16035	56028	90062	147335	233039	318703	386427	475337	567466	630489	695960	52	6
левове	8	16035	56028	90062	147335	233039	318703	386427	475337	567466	630489	695960	52	6
валута	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
минус: депозити на държавни фондове и извънбюджетни сметки	-183090	-168120	-301440	-250713	-752110	-869593	-983039	-1154738	-1268885	-1401998	-1487498	-1597265	-851543	-5347
левове	-57064	-52495	-104262	-156899	-230671	-322694	-412485	-512491	-631005	-750871	-845791	-929994	-320468	-2214
валута	-126026	-115625	-197179	-93814	-521439	-546898	-570554	-642247	-637880	-651127	-641707	-667271	-531075	-3133
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕПРАВИТЕЛ-СТВЕНИЯ СЕКТОР														
левове	1109165	1997081	3705830	2672715	2490120	2568553	2793052	3015427	3119496	3145936	3257010	3403607	3494914	1818464
валута	234546	244827	260988	234689	223520	216955	265194	387044	522648	637010	758329	839909	931545	117548
Вземания от частни предприятия	874619	1752254	3444931	2438026	2266600	2351598	2527858	2628383	2596848	2508926	2498681	2563698	2563369	1700916
левове	462880	811059	1526870	978764	888234	911201	985389	1073348	1162209	1158408	1218481	1234161	1254051	554420
валута	95221	88054	91521	75835	74410	63381	84309	156601	293369	284385	317694	331367	336204	28566
Вземания от населението	617878	1131699	2076557	1621446	1534789	1584889	1721263	1833925	1827521	1825714	1834490	1928788	1982195	525854
левове	134271	151617	163816	153700	144613	148469	166907	207723	242867	277905	322253	357289	419962	78132
валута	483607	980082	1912741	1467746	1390176	1436421	1554357	1626202	1584654	1547809	1512237	1571499	1562233	1102866
Вземания от небанкови финансови институции	4198	5617	8108	6823	7672	8535	8312	17041	34382	68045	111629	145161	169620	2184
левове	2823	2800	2904	2694	2569	2978	3326	11984	29023	62825	106515	138618	163405	221
валута	1375	2817	5204	4128	5103	5557	4986	5057	5359	5220	5114	6543	6215	1963
Вземания от неправителствени организации	24209	48706	94294	65683	59425	63929	78088	91113	95384	93769	92410	95497	89048	80862
левове	2231	2356	2658	2460	1928	2128	10652	10736	11389	11895	11867	12635	11974	10629
валута	21978	46350	91636	63223	57497	61801	67436	80377	83995	81874	80543	82862	77074	70233
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)	-588602	-1315133	-2603179	-1929493	-1600105	-1726429	-3380153	-3512795	-3491316	-3441806	-3309228	-3489548	-4068105	-988076

(продължава)

	ХІІ'96	І'97	ІІ'97	ІІІ'97	ІV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	ХІІ'97
													всички банки
													в т. ч. в ликвидация
левове	-684243	-1440464	-2606699	-2643301	-2230288	-2501409	-2869477	-2941918	-2937673	-2966860	-2861880	-3028887	-3763347
валута	95650	125331	3527	713823	630188	774985	-510657	-570864	-553628	-474919	-447321	-460635	-304755
Капитал и резерви	-1108753	-1184155	-1358748	-1407560	-1070335	-1250325	-1246288	-1071203	-1070022	-1074629	-1052688	-1059562	-1270530
Нетен доход	29781	-504608	-1185486	-15486	194930	155926	-88603	-128442	-52174	12858	-3551	-46714	1910
Други активи и пасиви (нето)	490379	373630	-58937	-506432	-724694	-632025	-2045243	-2313137	-2369105	-2380008	-2252962	-2383246	-2799482
ШИРОКИ ПАРИ М3	1310278	2017185	3497519	3149890	3239865	3576228	4010967	4747055	5075837	5124157	5255259	5477633	6018587
левове	648987	669786	885147	1060700	1300473	1439883	1605984	2183160	2470937	2545101	2629439	2769181	3394500
валута	661291	1347399	2612372	2089191	1939392	2136345	2404983	2563895	2604900	2579056	2625820	2708452	2624087
ПАРИ М1	236627	236751	384112	462938	596451	709208	884416	1291449	1507823	1573833	1631035	1742096	2290316
Пари извън банките	126462	127776	213367	265586	374105	431098	553211	780576	917886	966832	1014208	1075614	1314106
Безрочни депозити (в левове)	110165	108975	170745	197352	222346	278110	331205	510873	589937	607001	616827	666482	976210
държавни предприятия	55831	59299	88065	96019	114554	142302	160268	201805	234850	245126	241090	253924	451456
частни предприятия	43529	40090	70285	86477	90974	117794	144271	266788	309835	319245	330630	356407	440604
население	6565	5696	7845	9561	11864	12228	15341	23963	29221	31117	34199	37382	44089
небанкови финансови институции	4240	3890	4550	5295	4954	5787	11325	18317	16031	11513	10908	18769	40061
ПАРИ М2 (М1 + квазипари)	1244569	1878541	3246862	2954500	3061071	3389427	3796921	4530557	4847084	4899113	5027868	5200945	5750728
Квазипари	1007942	1641790	2862750	2491562	2464619	2680219	2912505	3239108	3339261	3325280	3396833	3458849	3460412
Срочни депозити (в левове)	326152	342821	403808	491532	57246	600889	594903	718260	75957	769331	781549	785626	804923
държавни предприятия	12692	13287	16282	18095	27405	31590	33156	27318	32872	36444	37571	36329	43600
частни предприятия	15461	17107	18820	24089	29976	27374	26913	27483	33580	29787	30914	32629	37622
население	295965	308483	365958	446185	514829	537717	530447	652003	679063	690882	696107	698470	691386
небанкови финансови институции	2034	3944	2749	3164	5037	4208	4387	11456	14042	12218	16957	18198	32315
Слестовни депозити (в левове)	81606	76764	83730	91161	100332	103244	99915	137343	154328	161517	169569	179751	226923
Депозити в чуждестранна валута	600184	1222205	2375211	1908869	1787041	1976086	2217687	2383505	2425376	2394432	2445715	2493472	2428566
държавни предприятия	221392	455951	928199	730116	688128	729037	789529	770730	769620	749565	755045	749041	603207
частни предприятия	103786	205113	403533	323652	301811	353982	417510	475412	495066	474612	473334	455203	469270
население	253164	512802	948146	766015	713958	804139	906092	1056148	1087694	1110525	1143743	1210236	1267165
небанкови финансови институции	21842	48339	95333	89086	83144	88928	104556	81215	72996	68730	73593	78992	88924
ПАРИ М3 (М2 + инструменти на паричния пазар и блокирани депозити)	1310278	2017185	3497519	3149890	3239865	3576228	4010967	4747055	5075837	5124157	5255259	5477633	6018587
Инструменти на паричния пазар	310	563	1135	942	908	965	1211	2710	2190	1888	2254	2232	4476
левове	80	79	167	191	215	225	399	1815	1859	1867	2235	2216	4446
валута	230	484	968	751	693	740	812	895	331	21	19	16	30
Депозити срещу внос и блокирани депозити	65399	138081	249522	194448	177887	185835	212835	213788	226563	223156	225137	274456	263383
левове	4522	13371	13330	14878	26228	26316	26351	34293	47370	38553	45051	59492	67892
валута	60877	124710	236193	179570	151658	159519	186484	179495	179193	184603	180086	214964	195491

Източник: БНБ.

АНАЛИТИЧНА ОТЧЕТНОСТ НА БНБ

(млн. лв.)

	XII'96	I'97	II'97	III'97	IV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	XII'97
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ													
Международни резерви на БНБ	710570	1357069	2760929	2337581	3019089	3440353	3474722	4041637	4322979	4498636	4624451	4770622	4954900
в т. ч. злато	386371	705060	1466521	1312822	2076952	2430586	2794294	3460731	3751501	3936242	4078822	4217154	4395322
Други чуждестранни активи	324199	652009	185574	572587	515390	557886	515611	515611	515611	515611	515611	515611	515611
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО													
в левове	339596	869465	1651701	2326054	3319348	4632790	6119364	6973787	7450011	7898766	8665860	9442599	1632128
в т. ч. заеми	224675	642390	1169609	1942091	2964604	4253805	4933238	5779334	6283382	6760572	7316192	7933962	0
във валута	138061	149812	137562	137313	139564	203615	0	0	0	0	0	0	0
в т. ч. заеми	114921	227075	482092	383963	354744	378985	1166126	1194453	1166629	1138194	1349668	1508637	1632128
	0	0	0	0	0	0	1166126	1194453	1166629	1138194	1349668	1508637	1632128
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ													
в левове	0	8421	35447	43528	67596	99554	141025	164466	204971	253643	298176	345892	0
във валута	0	8421	35447	43528	67596	99554	141025	164466	204971	253643	298176	345892	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ													
в левове	512	512	643	643	643	643	643	643	643	643	643	643	643
във валута	512	512	643	643	643	643	643	643	643	643	643	643	643
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕБАНКОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ													
в левове	13	13	13	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
във валута	13	13	13	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ													
в левове	238758	360851	580640	487317	273595	277894	311604	307449	308016	315059	312224	305894	334617
Депозити	125370	125881	128988	139085	150884	151453	152547	153788	154803	155437	156099	156480	152729
Кредити	123387	123772	562003	56172	55170	54924	53827	53827	53783	53757	53748	53744	53404
Обезпечени кредити	6150	3437	1000	1000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Овърдрафт	61147	64248	366	374	372	376	378	379	379	353	344	340	0
Други кредити	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Просрочени	56090	56087	54837	54798	54798	54548	53449	53448	53404	53404	53404	53404	53404
Други вземания	1971	2097	72773	82901	95702	96517	98708	99949	101008	101662	102332	102717	99305
във валута	113388	234970	451652	348232	122711	126441	159057	153661	153213	159622	156125	149414	181888
Депозити	72896	145928	290579	226561	16421	16441	24562	16017	16646	24856	23080	12659	49954
Кредити	40492	89042	159989	120718	105386	108954	114652	115990	113881	111150	108561	111205	110483
Обезпечени кредити	4479	8131	13510	7361	587	627	0	0	0	0	0	0	0
Овърдрафт	3219	7428	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Други кредити	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Просрочени	32794	73483	146479	113357	104799	108327	114652	115990	113881	111150	108561	111205	110483
Други вземания	0	0	1084	953	904	1046	19843	21654	22686	23616	24484	25550	21451
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (нето)													
в левове	82335	86681	-27188	423080	560643	607579	-554074	-679718	-681680	-685616	-685422	-693251	-389894
във валута	-101417	-114534	-145900	-177218	-190301	-356841	-475300	-473500	-480522	-487108	-489429	-495520	-191826
	183752	201215	118712	600298	722979	797880	-197233	-204418	-201158	-198508	-195993	-197731	-198068

(продължава)

	XII'96	I'97	II'97	III'97	IV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	XII'97
РЕЗЕРВНИ ПАРИ	247311	341025	485612	608602	730387	795457	1110135	1486248	1595740	1610451	1629592	1736439	2174241
Пари извън банките	126462	127776	213367	265586	374105	431098	553211	780576	917886	966832	1014208	1075614	1314106
Банкови резерви	120718	213168	272060	342865	356002	364126	553281	696612	670864	642321	614031	659393	852095
в левове	106237	153619	166009	203626	245453	252271	395273	571533	538490	504699	485479	527047	717699
Задължителни минимални резерви	110481	110481	124434	130524	149532	165278	191782	215641	250915	273469	273828	281526	319364
Свърхрезерви	-15958	22442	15748	39756	56660	48939	157715	302449	229325	165567	143044	175801	292631
Каси на ТБ	11714	20696	25827	33346	39261	38054	45776	53443	58250	65663	68607	69720	105704
във валута	14481	59549	106051	139239	110549	111855	158008	125079	132374	137622	128552	132346	134396
Задължителни минимални резерви	96	11460	92522	112681	97715	98009	104270	107956	115456	122744	119449	123354	124303
Свърхрезерви	14385	48089	13529	26558	12834	13846	53738	17123	16918	14878	9103	8992	10093
Други депозити на небанкови финансови институции в левове	131	81	185	151	280	233	3643	9060	6990	1298	1353	1432	8040
СРОЧНИ, СПЕСТОВНИ И ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	3639	7434	18939	14765	15094	16313	24527	716	714	712	710	714	715
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР И БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	54	4303	2	137	45	14	75	2123	12653	12653	16174	16174	16174
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	621050	1247625	2446099	1879186	1960060	2119564	1214353	1490435	1611526	1572265	1545098	1552842	1675827
ДЕПОЗИТИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО	29079	444598	1014747	1840799	3093085	4524711	5494352	6235994	6739965	7368554	8276550	9014562	981551
в левове	27685	417702	942615	1783132	2835743	4181618	5112826	6011779	6496985	7062241	7783732	8409070	236947
във валута	1394	26896	72132	57667	257342	343093	381526	224215	242980	306313	492818	605492	744604
ДЕПОЗИТИ ПО ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	163298	120152	219916	163267	638047	700539	758123	874107	936981	1019707	1068945	1159800	722165
в левове	48261	35208	68902	86857	129733	167913	205699	248229	315508	392238	463712	531800	273548
във валута	115037	84944	151014	76410	508314	532626	552424	625878	621473	627469	605233	628000	448617
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	307346	517876	816868	1111463	804214	902232	891743	718661	707381	696809	678879	691889	961744

Източник: БНБ.

АНАЛИТИЧНА ОТЧЕТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ И ДСК

(млн. лв.)

	XII'96	I'97	II'97	III'97	IV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	XII'97	
												всички банки	в т. ч. в ликвидация	
РЕЗЕРВИ	118643	209489	284912	332447	355082	352340	508270	683526	648381	611817	549191	560212	818446	16349
ЧУЖДЕСТРАННИ АКТИВИ	608132	1270805	2546644	2131943	1972059	2223289	2660021	2950112	3051772	3033841	3022089	3050394	2848124	138884
ВЗЕМАНИЯ ОТ ПРАВИТЕЛСТВОТО	934532	1619085	2938968	2561607	2681549	3028495	3471159	3857442	4030752	4237785	4426694	4869965	2510600	119518
в левове	316631	350501	486928	759841	1024061	1333078	1367133	1563319	1793717	2027756	2276808	2617500	872653	9993
във валута	617901	1268584	2452040	1801766	1657488	1695417	2104026	2294123	2237035	2210029	2149886	2252465	1637947	109525
ВЗЕМАНИЯ ОТ ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	8	7614	20581	46534	79739	133485	177678	221961	270366	313823	332313	350068	52	6
в левове	8	7614	20581	46534	79739	133485	177678	221961	270366	313823	332313	350068	52	6
във валута	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ	390	14725	42226	85871	165680	253289	339872	444966	548711	649670	775321	909974	32	30
в левове	389	14725	42173	85793	165605	253185	339849	444952	548706	649670	775321	909974	32	30
във валута	1	0	53	78	75	104	23	14	5	0	0	0	0	0
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	462368	810547	1526227	978121	887591	910558	984746	1072705	1161566	1157765	1217838	1233518	1253408	554420
в левове	94709	87542	90878	75192	73767	62738	83666	159588	238726	283742	317051	330724	335561	28566
във валута	367659	723005	1435350	902929	813823	847820	901080	916747	922840	874023	900787	902794	917847	525854
ВЗЕМАНИЯ ОТ ЧАСТНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	617878	1131699	2076557	1621446	1534789	1584889	1721263	1833925	1827521	1825714	1834490	1928788	1982195	1180998
в левове	134271	151617	163816	153700	144613	148469	166907	207723	242867	277905	322253	357289	419962	78132
във валута	483607	980082	1912741	1467746	1390176	1436421	1554357	1626202	1584654	1547809	1512237	1571499	1562233	1102866
ВЗЕМАНИЯ ОТ НАСЕЛЕНИЕТО	4198	5617	8108	6823	7672	8535	8312	17041	34382	68045	111629	145161	169620	2184
в левове	2823	2800	2904	2694	2569	2978	3326	11984	29023	62825	106515	138618	163405	221
във валута	1375	2817	5204	4128	5103	5557	4986	5057	5359	5220	5114	6543	6215	1963
ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕБАНКОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	24196	48693	94281	65661	59403	63907	78066	91091	95362	93747	92388	95475	89026	80862
в левове	2218	2343	2645	2438	1906	2106	10630	10714	11367	11873	11845	12613	11952	10629
във валута	21978	46350	91636	63223	57497	61801	67436	80377	83995	81874	80543	82862	77074	70233
ДРУГИ ПОЗИЦИИ (НЕТО)	201142	-574831	-1810728	-1421897	-1363082	-1349786	-1846365	-2056224	-2025132	-1966089	-1818475	-1943422	-2708646	-1489234
в левове	310852	-355473	-1338150	-1243351	-1193843	-1247018	-1460522	-1584434	-1567078	-1575344	-1456584	-1576967	-2464324	-1461968
във валута	-109710	-219358	-472578	-178547	-169239	-102768	-385843	-471790	-458054	-390745	-361891	-366455	-244322	-27266
БЕЗСРОЧНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	110034	108894	170560	197201	222066	277877	327562	501813	582947	605703	615474	665050	968170	23429
държавни предприятия	55831	59299	88065	96019	114554	142302	160268	201805	234850	245126	241090	253924	451456	8015
частни предприятия	43529	40090	70285	86477	90974	117794	144271	266788	309835	319245	330630	356407	440604	15006
население	6461	5617	7727	9413	11585	12005	15341	23963	29221	31117	34199	37382	44089	120

(продължава)

	ХІІ'96	І'97	ІІ'97	ІІІ'97	ІV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	XII'97	
												всички банки	в т. ч. в ликвидация	
небанкови финансови институции	4213	3888	4483	5292	4953	5777	7682	9257	9041	10215	9555	17337	32021	288
СРОЧНИ, СПЕСТОВНИ И ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	1004303	1634356	2843811	2476797	2449525	2663906	2887978	3238392	3338547	3324568	3396123	3458135	3459697	188525
СРОЧНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	326135	342803	403688	491404	577077	600556	594545	717902	759199	768973	781191	785268	804565	8776
държавни предприятия	12692	13287	16282	18095	27405	31590	33156	27318	32872	36444	37571	36329	43600	892
частни предприятия	15459	17105	18818	24087	29974	27372	26913	27483	33580	29787	30914	32629	37622	3206
население	295965	308483	365958	446185	514829	537717	530447	652003	679063	690882	696107	698470	691386	4519
небанкови финансови институции	2019	3928	2631	3038	4870	3877	4029	11098	13684	11860	16599	17840	31957	159
СПЕСТОВНИ ДЕПОЗИТИ (в левове)	81606	76764	83730	91161	100332	103244	99915	137343	154328	161517	169569	179751	226923	2090
ДЕПОЗИТИ В ЧУЖДЕСТРАННА ВАЛУТА	596562	1214789	2356392	1894232	1772116	1960106	2193518	2383147	2425020	2394078	2445363	2493116	2428209	177659
държавни предприятия	221211	455692	927735	729753	687831	728717	789182	770372	769264	740211	754693	748685	602850	99625
частни предприятия	103786	205113	403533	323652	301811	353982	417510	475412	495066	474612	473334	455203	469270	28780
население	253162	512798	948138	766009	713952	804132	906092	1056148	1087694	1110525	1143743	1210236	1267165	34128
небанкови финансови институции	18403	41186	76986	74818	68522	73275	80734	81215	72996	68730	73593	78992	88924	15126
ИНСТРУМЕНТИ НА ПАРИЧНИЯ ПАЗАР И БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	65656	134342	250656	195253	178750	186786	213971	214375	216100	212391	211217	260514	251685	8107
ПОЛУЧЕНИ ЗАЕМИ И СЪУЧАСТИЯ в левове	310	563	1135	942	908	965	1211	2710	2190	1888	2254	2232	4476	149
държавни предприятия	80	79	167	191	215	399	399	1815	1859	1867	2235	2216	4446	149
частни предприятия	19	19	105	128	151	161	240	1649	1682	1672	2078	2067	4297	0
население	1	0	4	5	6	6	101	108	119	137	99	99	99	99
небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
във валута	60	60	58	58	58	58	58	58	58	58	58	50	50	50
държавни предприятия	230	484	968	751	693	740	812	895	331	21	19	16	30	0
частни предприятия	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
население	230	484	968	751	693	740	809	895	331	21	19	16	30	0
небанкови финансови институции	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ДЕПОЗИТИ СРЕЩУ ВНОС И БЛОКИРАНИ ДЕПОЗИТИ	65346	133779	249521	194311	177842	185821	212760	211665	213910	210503	208963	258282	247209	7958
в левове	4469	9069	13329	14741	26183	26302	26310	32170	34717	25900	28877	43318	51718	224
държавни предприятия	1752	2152	4042	5144	6142	6297	10903	23455	22167	14793	14097	17450	14710	71
частни предприятия	776	1996	1134	1853	2184	2676	2923	5729	5539	6931	10711	13161	22201	62
население	1693	4709	8116	7701	17815	17233	12234	2755	6758	3491	2747	11955	4170	76
небанкови финансови институции	248	212	37	43	42	96	250	231	253	685	1322	752	10637	15
във валута	60877	124710	236193	179570	151658	159519	186450	179495	179193	184603	180086	214964	195491	7734
държавни предприятия	50859	103148	191378	152358	131043	149756	151083	149756	149074	153374	145160	168498	147022	5275
частни предприятия	8768	18847	38225	21770	20626	21619	28556	22958	23058	24186	27733	38003	40150	2055

(продължава)

(продължение)

(млн. лв.)

	ХІІ'96	І'97	ІІ'97	ІІІ'97	ІV'97	V'97	VI'97	VII'97	VIII'97	IX'97	X'97	XI'97	XII'97
												всички банки	в т. ч. в ликвидация
население	956	2066	5461	4531	4653	4971	6059	6334	6607	6424	6519	6407	6034
небанковски финансови институции	294	649	1129	911	634	1885	752	447	454	619	674	2056	2285
ЧУЖДЕСТРАННИ ПАСИВИ	809283	1610050	3165532	2419387	2203093	2281762	2489921	2578874	2516455	2495948	2499381	2472775	1176979
в левове	2722	2833	4019	4147	4688	5934	4117	7444	6141	6715	5836	5942	21988
във валута	806561	1607217	3161513	2415240	2198404	2275828	2485804	2571430	2510314	2489233	2493545	2466833	1154991
ДЕПОЗИТИ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО	153863	319310	619265	633838	751514	990756	1228092	1460328	1685610	1917187	2188933	2546973	600736
в левове	27969	55898	111098	201956	339447	548745	749181	956205	1174057	1427706	1674477	1967350	146577
във валута	125894	263412	508167	431882	412067	442011	478911	504123	511553	489481	514456	579623	454159
ДЕПОЗИТИ ПО ДЪРЖАВНИ ФОНДОВЕ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ СМЕТКИ	19792	47968	81524	87446	114063	169054	224916	280631	331904	382291	418553	437465	129378
в левове	8803	17287	35360	70042	100938	154781	206786	264262	315497	358633	382079	398194	46920
във валута	10989	30681	46165	17404	13125	14272	18130	16369	16407	23658	36474	39271	82458
ДЕПОЗИТИ НА МЕСТНИТЕ БЮДЖЕТИ	7149	22244	54545	102528	195346	290766	376016	489579	609464	710185	839967	991523	67422
в левове	6722	21361	52701	101050	194000	289259	374300	487698	606948	707667	837660	988843	64690
във валута	427	883	1843	1478	1347	1507	1716	1881	2516	2518	2307	2680	2732
КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	801407	666279	541880	296097	266121	348093	354545	352542	362641	377820	373809	367673	308786
в левове	704407	562596	425977	238861	212290	294433	302696	299238	310148	325492	321217	315223	256485
във валута	97000	103683	115903	57236	53831	53660	51849	53304	52493	52328	52592	52450	52301

Източник: БНБ.

НОМИНАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 1997 г.

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	16.14											
февруари	36.94	17.91										
март	63.29	40.60	19.25									
април	87.83	61.74	37.17	15.03								
май	98.86	71.23	45.22	21.78	5.87							
юни	106.42	77.74	50.74	26.41	9.89	3.80						
юли	108.74	79.74	52.44	27.83	11.13	4.97	1.13					
август	110.57	81.31	53.77	28.95	12.10	5.89	2.01	0.87				
септември	112.68	83.13	55.31	30.24	13.23	6.95	3.03	1.89	1.00			
октомври	114.56	84.75	56.69	31.40	14.23	7.90	3.95	2.79	1.90	0.89		
ноември	116.67	86.57	58.23	32.69	15.35	8.96	4.97	3.80	2.90	1.88	0.99	
декември	119.03	88.60	59.95	34.13	16.61	10.14	6.11	4.93	4.02	2.99	2.08	1.09

Източник: БНБ.

РЕАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО КРАТКОСРОЧНИ КРЕДИТИ ПРЕЗ 1997 г.*

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	-19.09											
февруари	-72.16	-65.59										
март	-70.43	-63.46	6.21									
април	-65.75	-57.67	23.04	15.84								
май	-65.68	-57.58	23.30	16.08	0.21							
юни	-64.66	-56.33	26.94	19.51	3.17	2.95						
юли	-65.53	-57.39	23.84	16.59	0.65	0.44	-2.44					
август	-67.04	-59.27	18.40	11.47	-3.77	-3.97	-6.73	-4.39				
септември	-67.86	-60.28	15.45	8.70	-6.17	-6.36	-9.05	-6.77	-2.49			
октомври	-67.74	-60.13	15.88	9.10	-5.82	-6.01	-8.71	-6.42	-2.12	0.37		
ноември	-67.60	-59.95	16.41	9.60	-5.39	-5.59	-8.30	-6.00	-1.68	0.83	0.45	
декември	-67.72	-60.10	15.97	9.18	-5.75	-5.94	-8.64	-6.36	-2.05	0.45	0.07	-0.38

* Лихвените проценти са дефлирани с индекса на потребителските цени.

Източник: БНБ и НСИ.

НОМИНАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 1997 Г.

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	10.49											
февруари	22.58	10.94										
март	35.99	23.07	10.94									
април	47.33	33.34	20.20	8.34								
май	51.79	37.38	23.84	11.62	3.03							
юни	54.09	39.46	25.71	13.31	4.59	1.51						
юли	54.62	39.94	26.14	13.70	4.95	1.86	0.35					
август	54.98	40.26	26.43	13.97	5.19	2.10	0.58	0.23				
септември	55.36	40.61	26.75	14.25	5.45	2.35	0.83	0.48	0.25			
октомври	55.75	40.96	27.07	14.53	5.71	2.61	1.08	0.73	0.50	0.25		
ноември	56.14	41.31	27.38	14.82	5.98	2.86	1.33	0.98	0.75	0.50	0.25	
декември	56.53	41.67	27.70	15.11	6.24	3.12	1.58	1.23	1.00	0.75	0.50	0.25

Източник: БНБ.

РЕАЛНИ ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ ПО ЕДНОМЕСЕЧНИ ДЕПОЗИТИ ПРЕЗ 1997 Г.*

Месеци	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
януари	-23.02											
февруари	-75.08	-67.63										
март	-75.38	-68.01	-1.18									
април	-73.13	-65.10	7.82	9.11								
май	-73.80	-65.97	5.14	6.40	-2.48							
юни	-73.62	-65.73	5.86	7.13	-1.81	0.69						
юли	-74.47	-66.83	2.48	3.70	-4.95	-2.53	-3.20					
август	-75.74	-68.49	-2.65	-1.49	-9.71	-7.41	-8.04	-5.00				
септември	-76.52	-69.50	-5.78	-4.65	-12.61	-10.39	-11.00	-8.06	-3.22			
октомври	-76.58	-69.58	-6.03	-4.90	-12.84	-10.62	-11.23	-8.30	-3.47	-0.26		
ноември	-76.65	-69.67	-6.29	-5.17	-13.08	-10.87	-11.48	-8.55	-3.74	-0.54	-0.28	
декември	-76.93	-70.03	-7.41	-6.31	-14.13	-11.94	-12.54	-9.65	-4.89	-1.73	-1.48	-1.20

* Лихвените проценти са дефлирани с индекса на потребителските цени.

Източник: БНБ и НСИ.

ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПО НОВИТЕ КРЕДИТИ И ДЕПОЗИТИ В ЛЕВОВЕ

1997 г.

	ХІІ'96	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Основен лихвен процент	435.0 180.0 15.0	443.5 181.8 15.2	525.0 198.0 16.5	628.8 216.0 18.0	352.0 160.7 13.4	81.4 61.0 5.1	42.7 36.1 3.0	8.48 8.17 0.68	5.79 5.64 0.47	6.32 6.15 0.51	5.61 5.47 0.46	5.56 5.43 0.45	7.01 6.79 0.57
Средна надбавка към лихвения процент по краткосрочни кредити	46.1 9.5 0.8	58.5 11.8 1.0	97.1 16.9 1.4	98.0 15.0 1.2	84.7 19.6 1.6	16.9 9.4 0.8	13.8 9.5 0.8	5.91 5.35 0.45	5.22 4.85 0.40	6.41 5.90 0.49	5.55 5.15 0.43	6.92 6.39 0.53	6.85 6.25 0.52
Среднопретеглен лихвен процент по краткосрочни кредити	481.1 189.5 15.8	502.0 193.6 16.1	622.2 214.9 17.9	726.7 231.0 19.2	436.7 180.4 15.0	98.3 70.5 5.9	56.4 45.6 3.8	14.40 13.53 1.13	11.00 10.49 0.87	12.73 12.04 1.00	11.15 10.62 0.89	12.48 11.82 0.99	13.85 13.05 1.09
Среднопретеглен лихвен процент по дългосрочни кредити	454.1 184.0 15.3	458.9 185.0 15.4	553.8 203.3 16.9	512.0 195.5 16.3	353.2 161.0 13.4	89.2 65.5 5.5	51.2 42.1 3.5	12.10 11.47 0.96	10.08 9.64 0.80	10.31 9.85 0.82	11.03 10.51 0.88	13.96 13.14 1.09	15.39 14.40 1.20
Среднопретеглен лихвен процент по срочни депозити	211.9 119.3 9.9	231.1 125.9 10.5	247.4 131.2 10.9	247.6 131.3 10.9	161.6 100.1 8.3	43.0 36.3 3.0	19.7 18.1 1.5	4.23 4.15 0.35	2.80 2.76 0.23	3.01 2.97 0.25	3.05 3.01 0.25	3.04 3.00 0.25	3.04 3.00 0.25
Среднопретеглен лихвен процент по безсрочни депозити	75.1 57.3 4.8	77.4 58.7 4.9	84.0 62.6 5.2	79.4 59.9 5.0	56.0 45.3 3.8	19.2 17.7 1.5	6.9 6.7 0.6	1.63 1.62 0.13	0.67 0.66 0.06	0.66 0.66 0.06	0.50 0.50 0.04	0.40 0.40 0.03	0.40 0.40 0.03

Източник: БНБ.

КУПЮРЕН СТРОЕЖ НА ЕМИСИЯТА ОТ БАНКНОТИ И МОНЕТИ

(млн. лв.)

Купюри	31 декември 1996 г.	30 юни 1997 г.	31 декември 1997 г.
Банкноти, общо	201 238	896 662	1 875 722
50 000 лв.		351 500	951 500
10 000 лв.	10 000	100 000	400 000
5 000 лв.	30 000	120 100	204 995
2 000 лв.	39 775	110 749	110 503
1 000 лв.	22 550	78 467	78 283
500 лв.	60 262	74 245	73 763
200 лв.	23 044	39 969	38 083
100 лв.	10 217	14 550	12 320
50 лв.	2 915	4 361	3 881
20 лв.	1 697	1 992	1 853
10 лв.	404	372	241
5 лв.	221	207	162
2 лв.	73	72	66
1 лв.	79	78	72
Монети, общо	1 728	2 007	5 148
50 лв.	11	11	2 540
20 лв.	5	5	492
10 лв.	473	637	750
5 лв.	273	333	333
2 лв.	160	161	160
1 лв.	137	137	137
50 ст.	55	55	42
20 ст.	48	47	47
10 ст.	33	33	33
5 ст.	12	12	-
2 ст.	11	11	-
1 ст.	9	9	-
Възпоменателни	501	556	614
Банкноти и монети, общо	202 966	898 669	1 880 870

Източник: БНБ.

СБОРЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ И ДСК ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
10001	A. ФИНАНСОВИ АКТИВИ	8 299 088 696	1 373 432 604	6 925 656 092
10000	I. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	1 408 519 191	54 098 541	1 354 420 650
10100	1. Парични средства в левове	664 784 471	7 339 824	657 444 647
10200	2. Парични средства във валута	743 734 720	46 758 717	696 976 003
11000	II. ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА	2 168 653 471	382 552 262	1 786 101 209
11100	1. Държавни ценни книжа в левове	788 409 078	11 549 776	776 859 302
11200	2. Държавни ценни книжа във валута	1 380 244 393	371 002 486	1 009 241 907
12000	III. ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	2 510 118 953	407 410 106	2 102 708 847
12100	1. Вземания от банки и други финансови институции в левове	162 563 132	69 481 234	93 081 898
12200	2. Вземания от банки и други финансови институции във валута	2 347 555 821	337 928 872	2 009 626 949
13000	IV. ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	2 137 651 123	496 377 905	1 641 273 218
13100	1. Вземания от нефинансови институции и други клиенти в левове	1 145 504 079	82 056 018	1 063 448 061
13200	2. Вземания от нефинансови институции и други клиенти във валута	992 147 044	414 321 887	577 825 157
14000	V. ОБЛИГАЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ФИКСИРАН ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	5 266 818	513 766	4 753 052
14100	1. Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл в левове	119 769	0	119 769
14200	2. Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл във валута	5 147 049	513 766	4 633 283
15000	VI. АКЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ПРОМЕНЛИВ ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	28 810 140	4 509 307	24 300 833
15100	1. Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл в левове	27 447 108	4 509 307	22 937 801
15200	2. Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл във валута	1 363 032	0	1 363 032
16000	VII. ФИНАНСОВИ ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	40 069 000	27 970 717	12 098 283
16100	1. Съучастия	137 549	122 799	14 750
16200	2. Дялове	2 585 950	509 512	2 076 438
16300	3. Акции	31 989 239	27 338 292	4 650 947
16400	4. Облигации	5 356 262	114	5 356 148
17000	B. НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	357 099 060	68 210 827	288 888 233
17100	I. КРАТКОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	5 197 326	0	5 197 326
17200	II. ДЪЛГОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	351 901 734	68 210 827	283 690 907
17210	1. Нематериални дълготрайни активи	4 949 582	862 610	4 086 972
17250	2. Материални дълготрайни активи	346 952 152	67 348 217	279 603 935
18000	B. РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	10 627 419	0	10 627 419
19000	G. ВЗЕМАНИЯ ПО ЗАПИСАНИ ДЯЛОВИ ВНОСКИ	113 576 347	0	113 576 347
20000	D. ДРУГИ АКТИВИ	88 735 860	17 764 959	70 970 901
91000	СУМА НА АКТИВА	8 869 127 382	1 459 408 390	7 409 718 992
93000	E. ЗАДБАЛАНСОВИ АКТИВИ	10 512 764 250	0	10 512 764 250
30001	A. ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА	6 041 499 433	0	6 041 499 433
30000	I. ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	1 070 080 620	0	1 070 080 620
30100	1. Привлечени средства от банки и други финансови институции в левове	151 760 272	0	151 760 272
30200	2. Привлечени средства от банки и други финансови институции във валута	918 320 348	0	918 320 348
31000	II. ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	4 971 418 813	0	4 971 418 813
31100	1. Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти в левове	2 189 234 711	0	2 189 234 711
31200	2. Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти във валута	2 782 184 102	0	2 782 184 102
32000	B. ПРИХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	180 744 544	0	180 744 544
33000	B. ДРУГИ ПАСИВИ	277 061 226	0	277 061 226
37000	G. СОБСТВЕН КАПИТАЛ	910 413 789	0	910 413 789
34000	I. ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ	363 747 003	0	363 747 003
34100	1. Неразпределена печалба от минали години	315 765	0	315 765
34200	2. Печалба от текущата година	405 573 925	0	405 573 925
34300	3. Непокрита загуба от минали години	-5 238 793	0	-5 238 793
34400	4. Загуба от текущата година	-36 903 894	0	-36 903 894
35000	II. КАПИТАЛ	345 413 134	0	345 413 134
35100	1. Основен капитал	338 407 655	0	338 407 655
35200	2. Допълнителен капитал	7 005 479	0	7 005 479
36000	III. РЕЗЕРВИ	201 253 652	0	201 253 652
92000	СУМА НА ПАСИВА	7 409 718 992	0	7 409 718 992
94000	D. ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	6 943 850 801	0	6 943 850 801

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ И ДСК ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
50000	I. ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	19 797 348 427	0	19 797 348 427
50100	1. Лихви по левови операции	368 295 367	0	368 295 367
50200	2. Лихви по валутни операции	95 469 999	0	95 469 999
50300	3. Отрицателни разлики от ценни книжа	1 623 826 389	0	1 623 826 389
50400	4. Курсови разлики	16 381 246 358	0	16 381 246 358
50500	5. Комисиони и такси	53 884 300	0	53 884 300
50600	6. Разходи за провизии на вземания	1 272 295 552	0	1 272 295 552
50700	7. Други финансови разходи	2 330 462	0	2 330 462
51000	II. ИЗВЪНРЕДНИ РАЗХОДИ	59 526 470	0	59 526 470
52000	III. РАЗХОДИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ	254 007 889	0	254 007 889
52100	1. Материали	23 463 410	0	23 463 410
52200	2. Външни услуги	78 958 264	0	78 958 264
52300	3. Заплати и други възнаграждения	81 475 199	0	81 475 199
52400	4. Социални осигуровки и надбавки	30 303 726	0	30 303 726
52500	5. Амортизации	6 635 072	0	6 635 072
52600	6. Други разходи	33 172 218	0	33 172 218
54000	IV. ДАНЪЦИ	196 324 257	0	196 324 257
54100	1. Данъци върху печалбата	162 328 865	0	162 328 865
54200	2. Други данъци	33 995 392	0	33 995 392
55000	ОБЩО РАЗХОДИ	20 307 207 043	0	20 307 207 043
56000	V. РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ПЕЧАЛБА)	405 573 925	0	405 573 925
58000	ВСИЧКО РАЗХОДИ	20 712 780 968	0	20 712 780 968
60000	I. ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	20 558 417 507	0	20 558 417 507
60100	1. Лихви по левови операции	411 608 150	0	411 608 150
60200	2. Лихви по валутни операции	277 756 956	0	277 756 956
60300	3. Приходи от съучастия и дялове	1 429 094	0	1 429 094
60400	4. Положителни разлики от ценни книжа	1 630 676 834	0	1 630 676 834
60500	5. Курсови разлики	17 770 171 300	0	17 770 171 300
60600	6. Комисиони и такси	117 106 055	0	117 106 055
60700	7. Други финансови приходи	349 669 118	0	349 669 118
61000	II. ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	112 021 876	0	112 021 876
62000	III. ПРИХОДИ ОТ НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ	5 437 690	0	5 437 690
63000	ОБЩО ПРИХОДИ	20 675 877 073	0	20 675 877 073
64000	IV. РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ЗАГУБА)	36 903 895	0	36 903 895
65000	ВСИЧКО ПРИХОДИ	20 712 780 968	0	20 712 780 968

Източник: БНБ.

СБОРЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ ПЪРВА ГРУПА (ВКЛ. ДСК) ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
10001	ФИНАНСОВИ АКТИВИ	6 534 179 421	1 200 903 377	5 333 276 044
10000	ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	916 179 171	38 328 613	877 850 558
10100	Парични средства в левове	436 974 170	6 590 992	430 383 178
10200	Парични средства във валута	479 205 001	31 737 621	447 467 380
11000	ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА	1 875 895 241	344 828 161	1 531 067 080
11100	Държавни ценни книжа в левове	722 363 339	10 051 034	712 312 305
11200	Държавни ценни книжа във валута	1 153 531 902	334 777 127	818 754 775
12000	ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	2 112 151 825	395 766 245	1 716 385 580
12100	Вземания от банки и други финансови институции в левове	138 891 285	68 197 789	70 693 496
12200	Вземания от банки и други финансови институции във валута	1 973 260 540	327 568 456	1 645 692 084
13000	ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	1 599 781 452	397 665 187	1 202 116 265
13100	Вземания от нефинансови институции и др. клиенти в левове	934 019 765	53 797 879	880 221 886
13200	Вземания от нефинансови институции и др. клиенти във валута	665 761 687	343 867 308	321 894 379
14000	ОБЛИГАЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ФИКСИРАН ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	0	0	0
14100	Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл в левове	0	0	0
14200	Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл във валута	0	0	0
15000	АКЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ПРОМЕНЛИВ ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	423	423	0
15100	Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл в левове	423	423	0
15200	Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл във валута	0	0	0
16000	ФИНАНСОВИ ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	30 171 309	24 314 748	5 856 561
16100	СЪУЧАСТИЯ	12 575	12 475	100
16200	ДЯЛОВЕ	507 555	507 215	340
16300	Акции	24 294 917	23 794 944	499 973
16400	Облигации	5 356 262	114	5 356 148
17000	НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	245 922 648	50 746 095	195 176 553
17100	КРАТКОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	2 686 804	0	2 686 804
17200	ДЪЛГОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	243 235 844	50 746 095	192 489 749
17210	Нематериални дълготрайни активи	2 213 027	452 664	1 760 363
17250	Материални дълготрайни активи	241 022 817	50 293 431	190 729 386
18000	РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	4 727 916	0	4 727 916
19000	ВЗЕМАНИЯ ПО ЗАПИСАНИ ДЯЛОВИ ВНОСКИ	1 846 500	0	1 846 500
20000	ДРУГИ АКТИВИ	64 839 661	16 336 774	48 502 887
91000	СУМА НА АКТИВА	6 851 516 146	1 267 986 246	5 583 529 900
93000	ЗАДБАЛАНСОВИ АКТИВИ	8 354 531 005	0	8 354 531 005
30001	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА	4 617 809 258	0	4 617 809 258
30000	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	740 059 092	0	740 059 092
30100	Привлечени средства от банки и други финансови институции в левове	58 302 495	0	58 302 495
30200	Привлечени средства от банки и други финансови институции във валута	681 756 597	0	681 756 597
31000	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	3 877 750 166	0	3 877 750 166
31100	Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти в левове	1 802 507 466	0	1 802 507 466
31200	Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти във валута	2 075 242 700	0	2 075 242 700
32000	ПРИХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	150 800 863	0	150 800 863
33000	ДРУГИ ПАСИВИ	161 618 149	0	161 618 149
37000	СОБСТВЕН КАПИТАЛ	653 301 630	0	653 301 630
34000	ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ	374 811 839	0	374 811 839
34100	Неразпределена печалба от минали години	0	0	0
34200	Печалба от текущата година	377 527 388	0	377 527 388
34300	Непокрита загуба от минали години	-2 715 549	0	-2 715 549
34400	Загуба от текущата година	0	0	0
35000	КАПИТАЛ	124 780 553	0	124 780 553
35100	Основен капитал	124 562 760	0	124 562 760
35200	Допълнителен капитал	217 793	0	217 793
36000	РЕЗЕРВИ	153 709 238	0	153 709 238
92000	СУМА НА ПАСИВА	5 583 529 900	0	5 583 529 900
94000	ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	5 393 255 604	0	5 393 255 604

Източник: БНБ.

**СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА
ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ ПЪРВА ГРУПА (ВКЛ. ДСК) ЗА 1997 г.**

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
50000	ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	16 576 618 480	0	16 576 618 480
50100	Лихви по левови операции	297 436 557	0	297 436 557
50200	Лихви по валутни операции	64 157 030	0	64 157 030
50300	Отрицателни разлики от ценни книжа	1 141 577 112	0	1 141 577 112
50400	Курсови разлики	13 931 908 567	0	13 931 908 567
50500	Комисиони и такси	39 706 082	0	39 706 082
50600	Разходи за провизии за покриване на рискови експозиции	1 099 627 784	0	1 099 627 784
50700	Други финансови разходи	2 205 348	0	2 205 348
51000	ИЗВЪНРЕДНИ РАЗХОДИ	46 068 422	0	46 068 422
52000	РАЗХОДИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ	173 416 581	0	173 416 581
52100	Материали	17 450 515	0	17 450 515
52200	Външни услуги	45 808 398	0	45 808 398
52300	Заплати и други възнаграждения	60 551 779	0	60 551 779
52400	Социални осигуровки и надбавки	23 200 276	0	23 200 276
52500	Амортизации	4 256 576	0	4 256 576
52600	Други разходи	22 149 037	0	22 149 037
54000	ДАНЪЦИ	182 259 107	0	182 259 107
54100	Данъци върху печалбата	150 447 285	0	150 447 285
54200	Други данъци	31 811 822	0	31 811 822
55000	ОБЩО РАЗХОДИ	16 978 362 590	0	16 978 362 590
56000	РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ПЕЧАЛБА)	377 527 388	0	377 527 388
58000	ВСИЧКО РАЗХОДИ	17 355 889 978	0	17 355 889 978
60000	ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	17 260 176 710	0	17 260 176 710
60100	Лихви по левови операции	345 297 344	0	345 297 344
60200	Лихви по валутни операции	200 577 639	0	200 577 639
60300	Приходи от съучастия и дялове	1 072 153	0	1 072 153
60400	Положителни разлики от ценни книжа	1 113 944 133	0	1 113 944 133
60500	Курсови разлики	15 181 306 472	0	15 181 306 472
60600	Комисиони и такси	75 797 602	0	75 797 602
60700	Други финансови приходи	342 181 367	0	342 181 367
61000	ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	91 080 948	0	91 080 948
62000	ПРИХОДИ ОТ НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ	4 632 320	0	4 632 320
63000	ОБЩО ПРИХОДИ	17 355 889 978	0	17 355 889 978
64000	РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ЗАГУБА)	0	0	0
65000	ВСИЧКО ПРИХОДИ	17 355 889 978	0	17 355 889 978

Източник: БНБ.

СБОРЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ ВТОРА ГРУПА ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
10001	ФИНАНСОВИ АКТИВИ	1 147 822 147	117 901 312	1 029 920 835
10000	ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	347 989 736	12 907 618	335 082 118
10100	Парични средства в левове	179 807 012	450 912	179 356 100
10200	Парични средства във валута	168 182 724	12 456 647	155 726 077
11000	ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА	244 266 123	30 295 698	213 970 425
11100	Държавни ценни книжа в левове	40 472 614	1 468 842	39 003 772
11200	Държавни ценни книжа във валута	203 793 509	28 826 856	174 966 653
12000	ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	190 850 767	8 933 428	181 917 339
12100	Вземания от банки и други финансови институции в левове	14 623 885	644 027	13 979 858
12200	Вземания от банки и други финансови институции във валута	176 226 882	8 289 398	167 937 484
13000	ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	320 860 643	61 488 337	259 372 306
13100	Вземания от нефинансови институции и др. клиенти в левове	176 764 514	27 200 121	149 564 393
13200	Вземания от нефинансови институции и др. клиенти във валута	144 096 129	34 288 205	109 807 924
14000	ОБЛИГАЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ФИКСИРАН ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	5 213 780	460 728	4 753 052
14100	Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл в левове	119 769	0	119 769
14200	Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл във валута	5 094 011	460 728	4 633 283
15000	АКЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ПРОМЕНЛИВ ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	28 809 717	4 508 884	24 300 833
15100	Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл в левове	27 446 685	4 508 884	22 937 801
15200	Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл във валута	1 363 032	0	1 363 032
16000	ФИНАНСОВИ ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	9 831 381	3 618 773	6 212 608
16100	СЪУЧАСТИЯ	124 974	110 324	14 650
16200	ДЯЛОВЕ	2 078 395	2 297	2 076 098
16300	Акции	7 628 012	3 506 152	4 121 860
16400	Облигации	0	0	0
17000	НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	98 215 212	14 906 372	83 308 840
17100	КРАТКОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	2 501 981	0	2 501 981
17200	ДЪЛГОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	95 704 731	14 845 567	80 859 164
17210	Нематериални дълготрайни активи	1 090 140	213 472	876 668
17250	Материални дълготрайни активи	94 614 591	14 692 900	79 921 691
18000	РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	5 533 197	0	5 533 197
19000	ВЗЕМАНИЯ ПО ЗАПИСАНИ ДЯЛОВИ ВНОСКИ	97 229 847	0	97 229 847
20000	ДРУГИ АКТИВИ	17 149 820	817 426	16 332 394
91000	СУМА НА АКТИВА	1 365 950 223	137 937 194	1 228 013 029
93000	ЗАДБАЛАНСОВИ АКТИВИ	1 410 094 176	0	1 410 094 176
30001	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА	914 130 092	0	914 130 092
30000	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	155 304 660	0	155 304 660
30100	Привлечени средства от банки и други финансови институции в левове	50 418 922	0	50 418 922
30200	Привлечени средства от банки и други финансови институции във валута	104 885 738	0	104 885 738
31000	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	758 825 432	0	758 825 432
31100	Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти в левове	336 696 079	0	336 696 079
31200	Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти във валута	422 129 353	0	422 129 353
32000	ПРИХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	23 858 637	0	23 858 637
33000	ДРУГИ ПАСИВИ	65 157 006	0	65 157 006
37000	СОБСТВЕН КАПИТАЛ	224 867 294	0	224 867 294
34000	ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ	-11 330 049	0	-11 330 049
34100	Неразпределена печалба от минали години	45	0	45
34200	Печалба от текущата година	9 464 657	0	9 464 657
34300	Непокрита загуба от минали години	-2 098 225	0	-2 098 225
34400	Загуба от текущата година	-18 696 526	0	-18 696 526
35000	КАПИТАЛ	191 066 086	0	191 066 086
35100	Основен капитал	184 944 895	0	184 944 895
35200	Допълнителен капитал	6 121 191	0	6 121 191
36000	РЕЗЕРВИ	45 131 257	0	45 131 257
92000	СУМА НА ПАСИВА	1 228 013 029	0	1 228 013 029
94000	ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	1 090 110 058	0	1 090 110 058

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ ВТОРА ГРУПА ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
50000	ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	2 933 412 498	0	2 933 412 498
50100	Лихви по левови операции	57 832 819	0	57 832 819
50200	Лихви по валутни операции	26 551 936	0	26 551 936
50300	Отрицателни разлики от ценни книжа	479 368 140	0	479 368 140
50400	Курсови разлики	2 234 563 161	0	2 234 563 161
50500	Комисиони и такси	12 477 928	0	12 477 928
50600	Разходи за провизии за покриване на рискови експозиции	122 505 998	0	122 505 998
50700	Други финансови разходи	112 516	0	112 516
51000	ИЗВЪНРЕДНИ РАЗХОДИ	13 064 538	0	13 064 538
52000	РАЗХОДИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ	55 544 435	0	55 544 435
52100	Материали	5 020 762	0	5 020 762
52200	Външни услуги	21 127 289	0	21 127 289
52300	Заплати и други възнаграждения	16 229 701	0	16 229 701
52400	Социални осигуровки и надбавки	5 402 855	0	5 402 855
52500	Амортизации	1 731 594	0	1 731 594
52600	Други разходи	6 032 234	0	6 032 234
54000	ДАНЪЦИ	4 010 730	0	4 010 730
54100	Данъци върху печалбата	3 324 229	0	3 324 229
54200	Други данъци	686 501	0	686 501
55000	ОБЩО РАЗХОДИ	3 006 032 201	0	3 006 032 201
56000	РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ПЕЧАЛБА)	9 464 657	0	9 464 657
58000	ВСИЧКО РАЗХОДИ	3 015 496 858	0	3 015 496 858
60000	ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	2 975 901 688	0	2 975 901 688
60100	Лихви по левови операции	51 925 189	0	51 925 189
60200	Лихви по валутни операции	56 601 163	0	56 601 163
60300	Приходи от съучастия и дялове	356 941	0	356 941
60400	Положителни разлики от ценни книжа	504 169 961	0	504 169 961
60500	Курсови разлики	2 327 614 569	0	2 327 614 569
60600	Комисиони и такси	30 157 548	0	30 157 548
60700	Други финансови приходи	5 076 317	0	5 076 317
61000	ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	20 104 203	0	20 104 203
62000	ПРИХОДИ ОТ НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ	794 440	0	794 440
63000	ОБЩО ПРИХОДИ	2 996 800 331	0	2 996 800 331
64000	РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ЗАГУБА)	18 696 527	0	18 696 527
65000	ВСИЧКО ПРИХОДИ	3 015 496 858	0	3 015 496 858

Източник: БНБ.

СБОРЕН БАЛАНС НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ ТРЕТА ГРУПА ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
10001	ФИНАНСОВИ АКТИВИ	617 087 128	49 830 619	567 256 509
10000	ПАРИЧНИ СРЕДСТВА	144 350 284	2 862 369	141 487 915
10100	Парични средства в левове	48 003 289	292 084	47 711 205
10200	Парични средства във валута	96 346 995	2 570 285	93 776 710
11000	ДЪРЖАВНИ ЦЕННИ КНИЖА	48 492 107	7 428 403	41 063 704
11100	Държавни ценни книжа в левове	25 573 125	29 900	25 543 225
11200	Държавни ценни книжа във валута	22 918 982	6 398 503	16 520 479
12000	ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	207 116 361	2 710 433	204 405 928
12100	Вземания от банки и други финансови институции в левове	9 047 962	639 418	8 408 544
12200	Вземания от банки и други финансови институции във валута	198 068 399	2 071 015	195 997 384
13000	ВЗЕМАНИЯ ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	217 009 028	37 224 392	179 784 636
13100	Вземания от нефинансови институции и др. клиенти в левове	34 719 800	1 058 018	33 661 782
13200	Вземания от нефинансови институции и др. клиенти във валута	182 289 228	36 166 374	146 122 854
14000	ОБЛИГАЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ФИКСИРАН ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	53 038	53 038	0
14100	Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл в левове	0	0	0
14200	Облигации и други ценни книжа с фиксиран доход в оборотен портфейл във валута	53 038	53 038	0
15000	АКЦИИ И ДРУГИ ЦЕННИ КНИЖА С ПРОМЕНЛИВ ДОХОД В ОБОРОТЕН ПОРТФЕЙЛ	0	0	0
15100	Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл в левове	0	0	0
15200	Акции и други ценни книжа с променлив доход в оборотен портфейл във валута	0	0	0
16000	ФИНАНСОВИ ДЪЛГОТРАЙНИ АКТИВИ	66 310	37 196	29 114
16100	СЪУЧАСТИЯ	0	0	0
16200	ДЯЛОВЕ	0	0	0
16300	Акции	66 310	37 196	29 114
16400	Облигации	0	0	0
17000	НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	12 961 200	2 558 360	10 402 840
17100	КРАТКОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	41	0	41
17200	ДЪЛГОТРАЙНИ НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ	12 961 159	2 558 360	10 402 799
17210	Нематериални дълготрайни активи	1 646 415	196 474	1 449 941
17250	Материални дълготрайни активи	11 314 744	2 361 886	8 952 858
18000	РАЗХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	366 306	0	366 306
19000	ВЗЕМАНИЯ ПО ЗАПИСАНИ ДЯЛОВИ ВНОСКИ	14 500 000	0	14 500 000
20000	ДРУГИ АКТИВИ	6 746 379	610 759	6 135 620
91000	СУМА НА АКТИВА	651 661 013	53 484 950	598 176 063
93000	ЗАДБАЛАНСОВИ АКТИВИ	748 139 069	0	748 139 069
30001	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА	509 560 083	0	509 560 083
30000	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ БАНКИ И ДРУГИ ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ	174 716 868	0	174 716 868
30100	Привлечени средства от банки и други финансови институции в левове	43 038 855	0	43 038 855
30200	Привлечени средства от банки и други финансови институции във валута	131 678 013	0	131 678 013
31000	ПРИВЛЕЧЕНИ СРЕДСТВА ОТ НЕФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ДРУГИ КЛИЕНТИ	334 843 215	0	334 843 215
31100	Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти в левове	50 031 166	0	50 031 166
31200	Привлечени средства от нефинансови институции и други клиенти във валута	284 812 049	0	284 812 049
32000	ПРИХОДИ ЗА БЪДЕЩИ ПЕРИОДИ	6 085 044	0	6 085 044
33000	ДРУГИ ПАСИВИ	50 286 071	0	50 286 071
37000	СОБСТВЕН КАПИТАЛ	32 244 865	0	32 244 865
34000	ФИНАНСОВ РЕЗУЛТАТ	-8 734 787	0	-8 734 787
34100	Неразпределена печалба от минали години	315 720	0	315 720
34200	Печалба от текущата година	18 581 880	0	18 581 880
34300	Непокрита загуба от минали години	-425 019	0	-425 019
34400	Загуба от текущата година	-18 207 368	0	-18 207 368
35000	КАПИТАЛ	29 566 495	0	29 566 495
35100	Основен капитал	28 900 000	0	28 900 000
35200	Допълнителен капитал	666 495	0	666 495
36000	РЕЗЕРВИ	2 413 157	0	2 413 157
92000	СУМА НА ПАСИВА	598 176 063	0	598 176 063
94000	ЗАДБАЛАНСОВИ ПАСИВИ	460 485 139	0	460 485 139

Източник: БНБ.

СБОРЕН ОТЧЕТ ЗА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ОТ ТРЕТА ГРУПА ЗА 1997 г.

(хил. лв.)

Шифър	Групи, статии	Отчетна стойност	Коректив	Балансова стойност
50000	ФИНАНСОВИ РАЗХОДИ	287 317 449	0	287 317 449
50100	Лихви по левови операции	13 025 991	0	13 025 991
50200	Лихви по валутни операции	4 761 033	0	4 761 033
50300	Отрицателни разлики от ценни книжа	2 881 137	0	2 881 137
50400	Курсови разлики	214 774 630	0	214 774 630
50500	Комисиони и такси	1 700 290	0	1 700 290
50600	Разходи за провизии за покриване на рискови експозиции	50 161 770	0	50 161 770
50700	Други финансови разходи	12 598	0	12 598
51000	ИЗВЪНРЕДНИ РАЗХОДИ	393 510	0	393 510
52000	РАЗХОДИ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ЕЛЕМЕНТИ	25 046 873	0	25 046 873
52100	Материали	992 133	0	992 133
52200	Външни услуги	12 022 577	0	12 022 577
52300	Заплати и други възнаграждения	4 693 719	0	4 693 719
52400	Социални осигуровки и надбавки	1 700 595	0	1 700 595
52500	Амортизации	646 902	0	646 902
52600	Други разходи	4 990 947	0	4 990 947
54000	ДАНЪЦИ	10 054 420	0	10 054 420
54100	Данъци върху печалбата	8 557 351	0	8 557 351
54200	Други данъци	1 497 069	0	1 497 069
55000	ОБЩО РАЗХОДИ	322 812 252	0	322 812 252
56000	РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ПЕЧАЛБА)	18 581 880	0	18 581 880
58000	ВСИЧКО РАЗХОДИ	340 854 132	0	340 854 132
60000	ФИНАНСОВИ ПРИХОДИ	322 339 109	0	322 339 109
60100	Лихви по левови операции	14 385 617	0	14 385 617
60200	Лихви по валутни операции	20 578 154	0	20 578 154
60300	Приходи от съучастия и дялове	0	0	0
60400	Положителни разлики от ценни книжа	12 562 740	0	12 562 740
60500	Курсови разлики	261 250 259	0	261 250 259
60600	Комисиони и такси	11 150 905	0	11 150 905
60700	Други финансови приходи	2 411 434	0	2 411 434
61000	ИЗВЪНРЕДНИ ПРИХОДИ	836 725	0	836 725
62000	ПРИХОДИ ОТ НЕФИНАНСОВИ УСЛУГИ	10 930	0	10 930
63000	ОБЩО ПРИХОДИ	323 186 764	0	323 186 764
64000	РЕЗУЛТАТ ОТ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД (ЗАГУБА)	18 207 368	0	18 207 368
65000	ВСИЧКО ПРИХОДИ	341 394 132	0	341 394 132

Източник: БНБ.

КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.**ПЪРВА ГРУПА (ОСНОВНИ БАНКИ)**

Показатели	Код	XII'97
Капиталова база [хил. лв.]	1000	495 652 810
Първичен капитал [хил. лв.]	1100	364 143 133
Сума на активите (2000.2) [хил. лв.]	5000	6 076 768 190
Общ рисков компонент (2000.2+3000.2+4000.2) [хил. лв.]	5100	1 578 208 830
Обща капиталова адекватност (1000/5100) [%]	5200	31.41
Адекватност на първичния капитал (1100/5100) [%]	5210	23.07
Степен на риск на активите (5100/5000) [%]	5300	25.97
Степен на покритие на активите (1000/5000) [%]	5400	8.16

ВТОРА ГРУПА (МАЛКИ И СРЕДНИ БАНКИ)

Показатели	Код	XII'97
Капиталова база [хил. лв.]	1000	110 643 840
Първичен капитал [хил. лв.]	1100	79 356 376
Сума на активите (2000.2) [хил. лв.]	5000	1 191 470 640
Общ рисков компонент (2000.2+3000.2+4000.2) [хил. лв.]	5100	467 593 301
Обща капиталова адекватност (1000/5100) [%]	5200	23.66
Адекватност на първичния капитал (1100/5100) [%]	5210	16.97
Степен на риск на активите (5100/5000) [%]	5300	39.25
Степен на покритие на активите (1000/5000) [%]	5400	9.29

ТРЕТА ГРУПА

Показатели	Код	XII'97
Капиталова база [хил. лв.]	1000	25 281 363
Първичен капитал [хил. лв.]	1100	23 062 853
Сума на активите (2000.2) [хил. лв.]	5000	297 091 245
Общ рисков компонент (2000.2+3000.2+4000.2) [хил. лв.]	5100	136 297 005
Обща капиталова адекватност (1000/5100) [%]	5200	18.55
Адекватност на първичния капитал (1100/5100) [%]	5210	16.92
Степен на риск на активите (5100/5000) [%]	5300	45.88
Степен на покритие на активите (1000/5000) [%]	5400	8.51

ОБЩО

Показатели	Код	XII'97
Капиталова база [хил. лв.]	1000	631 578 013
Първичен капитал [хил. лв.]	1100	466 562 362
Сума на активите (2000.2) [хил. лв.]	5000	7 565 330 075
Общ рисков компонент (2000.2+3000.2+4000.2) [хил. лв.]	5100	2 182 099 136
Обща капиталова адекватност (1000/5100) [%]	5200	28.94
Адекватност на първичния капитал (1100/5100) [%]	5210	21.38
Степен на риск на активите (5100/5000) [%]	5300	28.84
Степен на покритие на активите (1000/5000) [%]	5400	8.35

Източник: БНБ.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА КРЕДИТИТЕ СЪГЛАСНО НАРЕДБА № 9 КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.*

(хил. лв.)

Група	Шифър	Показатели	Отчетна стойност	%	Отчетна стойност във валута	%	Отчетна стойност, общо	%
ОБЩО за системата	3000	Вземания от нефинансови институции	676 935 364	43.93	864 011 092	56.07	1 540 946 456	100.00
	3100	Редовни експозиции	572 401 237	37.15	325 094 143	21.10	897 495 380	58.24
	3200	Експозиции под наблюдение	34 637 886	2.25	97 658 090	6.34	132 295 976	8.59
	3300	Нередовни експозиции	32 405 300	2.10	57 833 117	3.75	90 238 417	5.86
	3400	Съмителни експозиции	6 738 121	0.44	65 121 013	4.23	71 859 134	4.66
3500	Загуба	30 752 819	2.00	318 304 728	20.66	349 057 547	22.65	
I група	3000	Вземания от нефинансови институции	466 504 467	46.39	539 166 333	53.61	1 005 670 800	100.00
	3100	Редовни експозиции	408 464 133	40.62	130 769 769	13.00	539 233 902	53.62
	3200	Експозиции под наблюдение	8 536 841	0.85	50 341 676	5.01	58 878 517	5.85
	3300	Нередовни експозиции	32 254 676	3.21	10 802 135	1.07	43 056 811	4.28
	3400	Съмителни експозиции	6 578 975	0.65	54 525 797	5.42	61 104 772	6.08
3500	Загуба	10 669 841	1.06	292 726 955	29.11	303 396 796	30.17	
II група	3000	Вземания от нефинансови институции	175 572 983	55.08	143 201 973	44.92	318 774 956	100.00
	3100	Редовни експозиции	129 270 935	40.55	78 945 873	24.77	208 216 808	65.32
	3200	Експозиции под наблюдение	26 098 817	8.19	39 455 931	12.38	65 554 748	20.56
	3300	Нередовни експозиции	150 624	0.05	757 917	0.24	908 541	0.29
	3400	Съмителни експозиции	23 909	0.01	5 146 840	1.61	5 170 749	1.62
3500	Загуба	20 028 698	6.28	18 895 412	5.93	38 924 110	12.21	
III група	3000	Вземания от нефинансови институции	34 857 914	16.10	181 642 786	83.90	216 500 700	100.00
	3100	Редовни експозиции	34 666 169	16.01	115 378 501	53.29	150 044 670	69.30
	3200	Експозиции под наблюдение	2 228	0.00	7 860 483	3.63	7 862 711	3.63
	3300	Нередовни експозиции	0	0.00	46 273 065	21.37	46 273 065	21.37
	3400	Съмителни експозиции	135 237	0.06	5 448 376	2.52	5 583 613	2.58
3500	Загуба	54 280	0.03	6 682 361	3.09	6 736 641	3.11	

* Класификацията на шифър 3000 „Вземания от нефинансови институции“ е част от общата класификация, направена в таблицата „Класификация на активите съгласно Наредба № 9 към 31 декември 1997 г.“.

Източник: БНБ.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА АКТИВИТЕ СЪГЛАСНО НАРЕДБА № 9 КЪМ 31 ДЕКЕМВРИ 1997 г.

(хил. лв.)

Група	Шифър	Показатели	Отчетна стойност	%	Отчетна стойност във валута	%	Отчетна стойност, общо	%
	9100	Редовни експозиции	1 330 694 221	25.55	3 006 692 402	57.73	4 337 386 623	83.28
	9200	Експозиции под наблюдение	36 969 072	0.71	103 389 415	1.99	140 358 487	2.69
	9300	Нередовни експозиции	39 543 257	0.76	63 099 570	1.21	102 642 827	1.97
	9400	Съмнителни експозиции	7 083 115	0.14	70 576 467	1.36	77 659 582	1.49
	9500	Загуба	120 880 523	2.32	429 560 330	8.25	550 440 853	10.57
ОБЩО ЗА СИСТЕМАТА			1 535 170 188	29.47	3 673 318 184	70.53	5 208 488 372	100.00
I група	9100	Редовни експозиции	1 030 256 708	26.11	2 231 189 510	56.55	3 261 446 218	82.66
	9200	Експозиции под наблюдение	10 442 338	0.26	54 324 272	1.38	64 766 610	1.64
	9300	Нередовни експозиции	39 147 176	0.99	14 302 135	0.36	53 449 311	1.35
	9400	Съмнителни експозиции	6 578 975	0.17	59 981 251	1.52	66 560 226	1.69
	9500	Загуба	100 581 946	2.55	398 638 288	10.10	499 220 234	12.65
Общо за I група			1 187 007 143	30.09	2 758 435 456	69.91	3 945 442 599	100.00
II група	9100	Редовни експозиции	201 653 191	28.05	398 172 161	55.38	599 825 352	83.42
	9200	Експозиции под наблюдение	26 521 847	3.69	41 199 973	5.73	67 721 820	9.42
	9300	Нередовни експозиции	396 081	0.06	2 524 370	0.35	2 920 451	0.41
	9400	Съмнителни експозиции	23 909	0.00	5 146 840	0.72	5 170 749	0.72
	9500	Загуба	20 244 297	2.82	23 138 896	3.22	43 383 193	6.03
Общо II група			248 839 325	34.61	470 182 240	65.39	719 021 565	100.00
III група	9100	Редовни експозиции	98 784 322	18.16	377 330 731	69.36	476 115 053	87.52
	9200	Експозиции под наблюдение	4 887	0.00	7 865 170	1.45	7 870 057	1.45
	9300	Нередовни експозиции	0	0.00	46 273 065	8.51	46 273 065	8.51
	9400	Съмнителни експозиции	480 231	0.09	5 448 376	1.00	5 928 607	1.09
	9500	Загуба	54 280	0.01	7 783 146	1.43	7 837 426	1.44
Общо III група			99 323 720	18.26	444 700 488	81.74	544 024 208	100.00

Източник: БНЕ.

БАЛАНС НА УПРАВЛЕНИЕ „ЕМИСИОННО“

(млн. лв.)

	1.VII'97 (встъпителен)	31.VII'97	29.VIII'97	30.IX'97	31.X'97	28.XI'97	31.XII'97
АКТИВИ	2 819 959	3 460 731	3 751 501	3 936 241	4 078 821	4 217 154	4 411 910
1. Налични парични средства в чуждестранна валута	700 980	1 745 215	1 653 402	1 642 738	2 031 761	2 061 676	2 263 682
2. Монетарно злато	640 701	640 727	640 779	643 968	644 021	646 220	644 109
3. Търгуеми чуждестранни ценни книжа	1 466 409	1 066 572	1 444 268	1 639 835	1 392 658	1 496 997	1 495 417
4. Вземания по начислени лихви	11 869	8 217	13 052	9 700	10 381	12 261	8 702
ПАСИВИ	2 819 959	3 460 731	3 751 501	3 936 241	4 078 821	4 217 154	4 411 910
1. Банкноти и монети в обращение	598 987	834 019	976 136	1 032 495	1 082 815	1 145 334	1 419 810
2. Разплащателни сметки и депозити на банки	529 368	655 711	624 812	591 291	559 675	604 135	857 848
3. Депозити на правителството и бюджетни организации	1 153 824	1 166 109	1 188 552	1 373 696	1 728 770	1 891 998	1 601 270
4. Сметки на други депозанти	33 717	12 687	21 140	15 442	19 021	19 108	24 929
5. Задължения по начислени лихви	10 243	190	60	350	2 377	2 715	1 926
6. Депозит в управление „Банково“	493 820	792 015	940 801	922 967	686 163	553 864	506 127

Източник: БНБ.

БАЛАНС НА УПРАВЛЕНИЕ „БАНКОВО“

(млн. лв.)

	31.VII'97	29.VIII'97	30.IX'97	31.X'97	28.XI'97	31.XII'97
АКТИВИ	3 560 262	3 661 899	3 593 142	3 543 128	3 574 715	3 671 314
1. Злато и други благородни метали	74 215	75 567	77 497	72 549	74 298	82 959
2. Инвестиции в ценни книжа	293 326	287 790	280 440	273 472	281 108	282 619
3. Предоставени кредити и депозити на банки, намалени с провизии	17 895	16 691	25 048	23 328	12 717	20 314
4. Вземания от правителството	1 194 453	1 166 629	1 138 194	1 349 668	1 508 637	1 632 128
5. Участие на България в МВФ и в други международни финансови институции	1 087 118	1 070 546	1 044 557	1 032 388	1 039 960	1 041 430
6. Вземания по начислени лихви	928	832	904	891	333	389
7. Инвестиции в други местни предприятия	2 134	2 503	2 503	2 134	2 134	2 134
8. Дълготрайни активи	79 006	83 269	85 415	89 999	91 685	96 634
9. Други активи	19 172	17 271	15 617	12 536	9 979	6 580
10. Депозит в управление „Емисионно“	792 015	940 801	922 967	686 163	553 864	506 127
ПАСИВИ	3 560 262	3 661 899	3 593 142	3 543 128	3 574 715	3 671 314
Задължения	2 576 286	2 680 666	2 618 410	2 580 597	2 593 397	2 718 888
1. Кредити от МВФ	1 489 509	1 610 602	1 571 345	1 539 909	1 551 250	1 674 802
2. Други задължения към международни финансови институции	1 078 984	1 062 437	1 036 539	1 024 417	1 032 110	1 033 534
3. Задължения по начислени лихви				4 264	663	884
4. Други пасиви	7 793	7 627	10 526	12 007	9 374	9 668
Собствен капитал	983 976	981 233	974 732	962 531	981 318	952 426
5. Основен капитал	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
6. Резерви	698 293	687 381	676 809	658 879	671 889	675 789
7. Неразпределена печалба	265 683	273 852	277 923	283 652	289 429	256 637

Източник: БНБ.

По-важни решения на Управителния съвет на БНБ през 1997 г.

- 6 януари** От 6 януари 1997 г. Българската народна банка определя централни курсове на конвертируемите валути към българския лев при дневни обеми на между-банковия валутен пазар, превишаващи съответно 10 млн. щ. д. купена и 10 млн. щ. д. продадена валута. В случай че обемите на купената и продадената валута са по-ниски от посочените, БНБ обявява за следващия ден последния централен курс, определен въз основа на дневни обеми, надвишаващи съответно 10 млн. щ. д. купена и 10 млн. щ. д. продадена валута.
- Определя се размерът на минималните задължителни резерви, които търговските банки държат в БНБ, на 11% от привлечените средства в левове и валута (при досегашен размер 10%), считано от регулацията на минималния задължителен резерв за 1996 г. на база годишната оборотна ведомост.
- 9 януари** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 5 на Министерството на финансите и БНБ за условията и реда за емитиране, придобиване и изплащане на безналични държавни ценни книжа.
- 16 януари** Във връзка с решението на Министерството на финансите ежедневно да емитира краткосрочни държавни ценни книжа със срок 7 дни, считано от 20 януари 1997 г., се преустановяват ежедневните търгове за репо сделки (продава – купува). От същата дата се сключват сделки само със срок до два работни дни при фиксирана доходност.
- 24 януари** От 27 януари 1997 г. Българската народна банка обявява основен лихвен процент, определен на пазарна основа, на базата на среднопретеглената капитализирана месечна доходност, постигната на първичните аукциони за краткосрочни държавни ценни книжа, проведени от Министерството на финансите.
- Търговските банки превеждат минимален задължителен резерв във валута до 100% върху привлечените средства във валута, като при освобождаване на минимални задължителни резерви в левове спрямо предходния период на регулация срещу освободената сума БНБ продава задължително на банките ДЦК от портфейла си със срок до падежа над един месец.
- Установява се неплатежоспособност на Банка за земеделски кредит – АД, и се отправя искане до Софийски градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.
- Установява се неплатежоспособност на ТБ „Елитбанк“ – АД, и се отправя искане до Софийски градски съд за откриване на производство по несъстоятелност.
- 27 януари** Определянето на основния лихвен процент се извършва на базата на постигнатата среднопретеглена капитализирана месечна доходност на първичните аукциони за 7-дневни ДЦК като най-развит пазар при отчитане влиянието и на постигнатата доходност на 28-дневните ДЦК. Промяна на основния лих-

вен процент ще се извършва при по-значителни отклонения в пазарните условия на реализираните краткосрочни емисии ДЦК.

- 29 януари** От 30 януари 1997 г. временно се преустановява ползването от търговските банки на минималните задължителни резерви.
- 30 януари** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 19 за Централния депозитар за ценни книжа.
- 6 февруари** Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3 за плащанията.
- Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 от 1993 г. за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките.
- 13 февруари** Считано от регулацията за януари 1997 г., БНБ определя достъпния за ползване размер на минималните задължителни резерви в левове от търговските банки на 10 на сто от изискуемия за периода минимален задължителен резерв.
- 28 февруари** БНБ пуска в обращение от 17 март 1997 г. сребърна възпоменателна монета „100 години Национална художествена академия“ с номинална стойност 500 лева, емисия 1996 г., посветена на 100-годишнината на Националната художествена академия.
- 13 март** Считано от регулацията за февруари 1997 г. се определя достъпният за ползване размер на минималния задължителен резерв в левове от търговските банки на 15% от изискуемия за периода минимален задължителен резерв.
- 18 март** БНБ определя, считано от 18 март 1997 г., ежедневно централни курсове на конвертируемите валути към българския лев въз основа на дневните обеми купена и продадена чуждестранна валута на междубанковия пазар при условията на вальор „спот“.
- 25 март** УС на БНБ прекратява особения надзор, наложен на 23 септември 1996 г., спрямо ТБ „Моллов“ – АД, преименувана на „Евробанк“ – АД, и оттегля отправеното до Софийски градски съд искане за откриване на производство по нейната несъстоятелност.
- 27 март** Установява се неплатежоспособност на ТБ „Капиталбанк“ – АД. Отправя се искане до Софийски градски съд за откриване на производство по несъстоятелност на ТБ „Капиталбанк“ – АД, София.
- На основание чл. 17, ал. 1 от ЗБКД се разрешава на Булбанк – АД, Централния кооперативен съюз и ЛВК „Гъмза“, Сухиндол, да придобият съответно 35%, 28% и 35% от акциите с право на глас от капитала на Централна кооперативна банка – АД.
- Приема се Наредба за изменение на Наредба № 9 от 1993 г. за класифициране на кредитите и образуване на задължителните специални резерви (законови провизии) от банките.
- 11 април** Промяната на основния лихвен процент се извършва ежеседмично.

Допълва се издадената лицензия на ЧПБ „Тексим“ – АД, като ѝ се разрешава да извършва банкови сделки и в чужбина.

Допълва се издадената лицензия на Столична общинска банка – АД, като ѝ се разрешава да извършва банкови сделки и в чужбина.

24 април Установява се опасност от неплатежоспособност на Международна банка за инвестиции и развитие – АД. Банката се поставя под особен надзор на основание чл. 88, ал. 1 във връзка с чл. 64, т. 1, чл. 65 от ЗБКД и чл. 16 от Закона за административното производство. Отстраняват се от длъжност лицата, които управляват и представляват банката, както и членовете на Съвета на директорите и се назначават квестори с правомощия по чл. 58, ал. 4 от ЗБКД. Спира се изпълнението на всички задължения на банката, като се ограничава дейността ѝ и ѝ се забранява да извършва сделки по чл. 1, ал. 2, т. 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 и 10.

2 май Българската народна банка пуска в обращение от 8 май 1997 г. като законно платежно средство банкноти с номинал 50 000 лв., 5000 лв. и разменна монета с номинал 10 лв., емисия 1997 г.

15 май Възстановява се практиката за определяне на основния лихвен процент на годишна основа, като се обявява на първо място „ефективна годишна лихва при месечна капитализация“ и в скоби „проста годишна лихва“.

Отнема се разрешението (лицензията) на Първа частна банка – АД, да извършва банкови сделки по чл. 1, ал. 2 от ЗБКД. Назначават се за срок от три месеца квестори на банката с правомощия по чл. 58, ал. 1 от ЗБКД. Решението подлежи на предварително изпълнение по реда на чл. 16 от Закона за административното производство.

Ограничава се дейността на „Капиталбанк“ – АД, като ѝ се забранява да извършва сделки по чл. 1, ал. 2, т. 1 – 5, 7, 8 и 10 от ЗБКД и се назначава квестор с правомощия по чл. 58, ал. 2 във връзка с ал. 1, т. 1 и 2 от същия закон.

22 май Определянето на основния лихвен процент, влизащ в сила от 2 юни 1997 г., да се извършва на базата на среднопретеглената доходност, постигната на пет последователни аукциона за 28-дневни ДЦК, проведени от МФ.

Дава се разрешение на Европейската банка за възстановяване и развитие, Лондон, да придобие чрез закупуване до 20% от поименните акции с право на глас и до 20% от привилегированите акции на приносител без право на глас от капитала на Първа инвестиционна банка – АД.

3 юни Разрешава се на „България холдинг“ – АД, ЗАД „Енергия“ и ЗПАД „България“ да придобият съответно до 80%, 10% и 10% от акциите с право на глас в Ямболската търговска банка – АД.

Променя се наименованието на Ямболската търговска банка – АД, на ТБ „България-инвест“ – АД.

5 юни Считано от 13 юни 1997 г., се преустановяват операциите на открития пазар с държавни ценни книжа.

Отменя се решението на УС на БНБ от 17 октомври 1996 г., в което за минимален задължителен резерв се признава касовата наличност в левове на търговските банки.

Дава се съгласие банките да превеждат минимален задължителен резерв във валута до 100% върху привлечените средства във валута.

20 юни Основният лихвен процент се изчислява на база постигнатата доходност на първичните аукциони на тримесечни държавни ценни книжа.

26 юни От 1 юли 1997 г. се определя курс „продава“ на БНБ 1000 лева за 1 германска марка и курс „купува“ на БНБ 995 лева за 1 германска марка.

БНБ ежедневно обявява централни курсове на чуждестранните валути към българския лев за следващия работен ден на основата на фиксинга, формиран до 15.00 часа българско време на Франкфуртската борса, на германската марка към другите валути и официалния курс от 1000 лева за 1 марка.

3 юли От 14 юли 1997 г. БНБ няма да начислява лихви по средствата на търговските банки както по текущите сметки при БНБ, така и в рамките на изискуемите минимални задължителни резерви в левове и валута.

9 юли БНБ изтегля от обращение банкнотите от 20 и 50 лева, емисии 1991 г. и 1992 г., които престават да бъдат законно платежно средство от 31 юли 1998 г. Те ще се приемат на касите на БНБ за обмяна до 31 юли 2000 г.

БНБ пуска от 1 август 1997 г. разменна монета с номинална стойност 50 лева, емисия 1997 г.

15 юли Приемат се Наредба № 8 за капиталовата адекватност на банките и Наредба № 9 за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби.

24 юли Приема се Наредба за отменяне на Наредба № 14 от 12 април 1994 г. за санкциониране на търговските банки за загуби, причинени от реализация на държавни дългосрочни облигации под пазарната им цена.

Приема се БУС 8097 „Номерация на емисии ценни книжа в България“.

31 юли Приема се Наредба № 20 за издаване на сертификати по чл. 9, ал. 2 от Закона за банките.

11 септември Българската народна банка пуска в обращение от 1 октомври 1997 г. три възпоменателни монети, емисия 1997 г.: сребърна монета „Футболист в атака“, сребърна монета „Пеещо българче“ и възпоменателна монета „За атлантическа солидарност“.

18 септември Българската народна банка пуска в обращение от 1 октомври 1997 г. разменна монета с номинална стойност 20 лева, емисия 1997 г.

2 октомври Приема се проект на Наредба за условията и реда за придобиване и изплащане на държавни ценни книжа, емитирани в резултат на структурната реформа. Наредбата е приета с Постановление № 413 от 4 ноември 1997 г. на Министерския съвет.

16 октомври Българската народна банка пуска в обращение от 27 октомври 1997 г. като законно платежно средство банкнота с номинал 10 000 лева, емисия 1997 г.

Приема се БУС „Междубанкови и вътрешнобанкови плащания по сделки с корпоративни ценни книжа с уговорена доставка срещу заплащане“, който влиза в сила от 17 ноември 1997 г. и се прилага задължително от банките, които извършват разплащания по сделки с корпоративни ценни книжа.

13 ноември Освобождават се банките, обявени в несъстоятелност, от задължението да поддържат минимални задължителни резерви в БНБ, считано от датата на влизане в сила на съдебното решение за обявяване в несъстоятелност. Разпореждане със средствата по сметките на банките при БНБ се извършва по молба на синдиците, към която се прилагат документи за правомощията им. Закриване на разплащателни сметки при БНБ на банките, обявени в несъстоятелност, се извършва с писменото разпореждане на синдиците.

27 ноември За основен лихвен процент (проста годишна лихва) се приема постигнатата на всеки първичен аукцион средна годишна доходност по тримесечните държавни ценни книжа. Така формираният основен лихвен процент влиза в сила автоматично в деня на емисията на тези държавни ценни книжа (сряда) и важи до датата на следващата емисия на тримесечни държавни ценни книжа.

Приема се Наредба № 4 за позициите на банките в чуждестранна валута.

Приема се Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 9 за оценка на рисковите експозиции на банките и за формиране на провизии за покриване на риска от загуби.

Приема се Наредба № 11 за управлението и надзора върху ликвидността на банките.